VISSCHER, J.
and POLL, H. van de

Explanatory leaf for 1st plate
misplaced after p. 16 of
'Tweeledige verhandeling'

Roonhuisen the well-known Amsterdam obstetrician, pupil of Ruysch, Plaatman and Boekelman, invented a new instrument and a certain way to be used and practised at confinements; the use of which lead to the notorious question, which was called ,,Het Roonhuisiaansche geheim'' (the Roonhuisen secret), which caused great sensation and led to a great controversy amongst the doctors at Amsterdam especially and amongst the gynaecologists of the time in general. See about this ,,gynaecological trouble'' Geyl, De geschiedenis van het Roonhuysiaansch geheim (see nr. 269).

HET ROONHUYSIAANSCH GEHEIM, IN DE VROEDKUNDE ONTDEKT;

Tegen de

WEEDERSTREVERS VERDEDIGT;

En verder voltooit door de byvoeging der Beschryving van de wyzen, naar welken allen de

ROONHUYSIAANSCHE VROEDMEESTEREN

zyn gewoon te werken;

Waar agter, behalven de nodige Bylagen bygevoegt zyn een Voorreden van

HUIG CHAMBERLEN,

en eenige Vroedkundige *Aanmerkingen van*

WILLOUGBY;

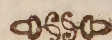
DOOR

JACOBUS DE VISSCHER,

EN

HUGO VAN DE POLL.

Stads Doctoren te Amsteldam.

TE LEIDEN,

By JOHANNES HEILIGERT,

Boekverkoper in de Heeresteeg, 1754.

De Autheuren erkennen geen Exemplaren voor Egt, dan die door den Drukker Eigenhandig Ondertekent zyn.

Joh: Heyliger

OPDRAGT

AAN DEN

WEL-EDELEN HOOG-GELEERDEN

HEERE

JOANNES OOSTERDYK SCHACHT,

Meester der Vrye Konsten, Leeraar in de Wysbegeerte, en Geneeskunde, Hoog-Leeraar in de zelve op 's Lands Hooge-School te Utrecht.

Wy, welken een nauwe Vriendschaps-band, nu byna vyf-en-twintig jaren, onafcheidenlyk aan den anderen verbonden heeft, zyn altoos, *Wel-Ed. Hoog-Gel. Heer*, van dat gevoelen geweest,

en tot nu toe onverzettelyk gebleven, dat 'er nooit iets ſchadelyker, nog ſchandelyker in de Geneeskunde uitgedagt, of bedreven kan worden, dan dat de Oeffenaars van dezelve, door het verborgen houden van deeze, of geene dingen, die den elendigen leideren konden te ſtaden komen, voor zig of winſt, of roem, of die beiden tragten te verkrygen; en dit verdient ook by ons des te groter verontwaardiging, hoe veel te meer men voorzien kan, dat de nuttigheid, die velen door de ontdekking, van het geen geheim gehouden word, voor zig overvloedig zouden ondervinden, verydelt, en geheel ten onbruik gemaakt word; dog indien het gantſche Menſchelyk geſlagt uit de openbaring van eenig geheim in de Genees-of Heelkunde, een niet gering voordeel rapen kan, en het zelve nogtans met alle magt word te rug gehouden, zodat daar door niet dan onheil voor al-

len de Bewoonderen des Aarbodems te wagten ſtaat, hoe afſchuwlyk is dan niet het doen van zulken, die met hunne pogingen niets anders ſchynen te bedoelen, dan het nadeel van het geheele Menſchdom, indien men ſlegts weinigen uitzondere; Wie zal dan immer dezen van euveldaden kunnen vry verklaren, die het verbazend wonderwerk, waar door het GOEDERTIEREN OPPERWEZEN, het Menſchelyk Leven, dat broſch en kort is, getragt heeft beſtendig te maken, en als te vereeuwigen, geheel ſchynen te willen ſtremmen, ja te vernietigen, daar toe als met eden en verpligtingen, die met al te veel bygeloof voor onverbreekbaar gehouden zyn, verbonden zynde, ſchoon wy geern willen toeſtaan, dat dit van hun nooit met zoo boos een opzet is bedreven, dog blinde eigen liefde heeft hun ſteeds doen dolen, en nimmer toegelaten te beſchouwen al het

 kwaad,

kwaad, dat daar mede verknogt was, nog al het Heil, dat uit het tegen overgeſtelde volgen moet, 't geen wy niet twyffelen, of de ſterkſte tegenſtrevers zullen na de ontdekking van hun geheim 't zelve met ons moeten toeſtemmen.

Onder alle braven, die in het zoo even bygebragte met ons van een gevoelen zyn, vinden wy 'er geen, die men ook hier in boven *U Wel-Ed. Hoog-Gel. Heer* eenigzints zoude kunnen ſtellen; *Gy* dog hebt een, en andermaal, opentlyk, en zonder eenigen ſchroom, ja zelfs den haat, en nyd uittartende vry uit geſproken, en geſchreven, dat het niemand, en voor al geen Geneeskundigen, en wel geen Chriſten betaamde, iets geheim te houden, dat ontdekt zynde ten gemeenen nutte konde verſtrekken; *Gy* hebt dit alles met overtuigende, en ontegenzeggelyke drangredenen, en bewyzen geſtaaft, wel-

welken van een ider met genoegen, zoo om de netheid, en cierlyke kragt van welzeggen, maar meeſt om de nuttige waarheden, waar mede dezelve pronken, en verciert zyn, kunnen en verdienen nagelezen te worden; waarom wy van dezelve hier niets zullen bybrengen, dan eeniglyk, dat *Gy* ook met deze allen byzonderlyk het oog gehad hebt op de ontdekking van dat berugt geheim in de Vroedkunde, het geen wy thans, volgens *Uwe* gunſtige toeſtemming de eer hebben *U* aan te bieden, en op te dragen; terwyl wy ons daarenboven verzekert houden, dat wy *U* ook hier door een zonderling genoegen geven; want het kan dog niet anders wezen, of *Gy* zult zekerlyk, nevens ons, onder de gelukkigſte Tydſtippen van *UW* Leven, de ontdekking van een geheim, dat ſlegts onder weinigen, en voornamentlyk onder onze Land-en wel

byzonder Stad-genoten ten minſten meer dan ſeſtig jaren bezeten is, met het uiterſte recht geern willen rekenen.

Hebben wy, *Wel-Ed. Hoog-Gel. Heer*, dan te zamen geen billyke redenen, om onzen ſchuldigen dankplicht te betuigen, en te oeffenen omtrent het ALBESTIEREND OPPERWEZEN; daar het HEM behaagt heeft, ons door zyne Goedheid ten dien einde te ſparen, en die Edelmoedigheid te ſchenken, dat wy veragtende eene belagchelyke Barmhartigheid, (die zekerlyk door een langduriger verberging, van 't geen ons nu vry ſtaat te openbaren, doorſtralen zoude, in de geneigtheid tot het voordeel van eenige weinigen, ten nadeel van een talloze menigten, die 't zelve nut met evenveel recht eiſchen kan,) en niet vrezende voor de pylen der bitze nyd, noch vergiftigenden laſter, (die *U* zoo wel dan

ons

ons als een zwarte wolk over 't hooft hangt, en zekerlyk treffen zal) naar middelen zouden uitzien, en die in 't werk ftellen, op dat wy in ftaat geftelt wierden, om door de openbaring van dit te lang bewaart geheim, voor 't gantfche Nakrooft van onzen gemeenen Stamvader nuttig te wezen, en het zelve, ('t zy nogthans zonder opgeblaazen waan, of ydele roemzugt gezegt) als aan ons lieflyk te verbinden? Zoo hoog dog hebt *Gy* dit willen fchatten in een Uwer doorwrogte werken, ter handleiding, en nut der Leergierige Jongelingfchap Uwe zorge aanbevolen, in den Jare 1747 uitgegeven: Boven dit, betuigen wy gewilliglyk voor 't Oog der gantfche Wereld, dat wy, fchoon wy, zoo haaft de Dood, tot fmart voor velen, ons den zeer Ervaren Vroedmeefter, onzen zeer Geliefden Vriend, den Heere JOANNES DE BRUIN, ontrukt

had, op middelen zyn bedagt geweeſt, op dat wy het door Hem nagelaten geheim der Vroedkunde, dat het zogenaamde van *van Roonhuyſen* is, magtig wierden, daar toe des te heviger zyn aangeſpoort door Uwe laaſt gehoudene Redenvoering; want wanneer wy door 't gerugt vernamen, dat *Gy* in dezelve over *de Onbetaamelykheid der Geheimverberging in de Geneeskunde* gehandelt hadt, wierden wy met een brandende luſt bevangen, om dezelve inte-zien, dat ons ook ſpoedig gelukten, en wy kunnen geenzints ontveinzen, dat 'er een Vuur in onzen Boezem wierd ontſteken, toen wy met opmerking de bondigheid, kragt, en nadruk van Uwen bewystrant onder het lezen, en overdenken gewaar wierden; wat wonder dan, dat Wy, die waarlyk meenden, dat *Gy* allen door dezelve zoude overtuigt hebben, niet ruſten konden, voor

dat

dat wy op de een, of andere eerlyke wyze, want andere verwerpen wy, de gelukkige bezitters wierden van eene Konſtgreep in de vooral hier te Land zo noodtzakelyke Vroedkunde; hoe zouden wy dan niet, die *U*, en met recht, als onzen *Aanvoerder* tot dit werk aanmerken, van allen voor ondankbaren gehouden worden, zoo wy deze onze onderneming aan iemand anders, dan aan *U* hadden willen toeëigenen, te meer, daar wy velen, en verſcheiden andere redenen, die ons of in 't gemeen, of in 't byzonder aangaan, zouden kunnen ophalen, als beweeg gronden tot hetzelve, dog hier van wilden wy ons liefſt afhouden, op dat wy zelf van de ſchyn van Vleizucht, by zulke gelegenheden meer dan te gemeen, mogten kunnen vrygeſproken worden, en het duidelyk bleek, dat wy niets anders tot ons doelwit ſtellen, dan de eenvouwige waarheidt.

Neem dan *Wel-Ed. Hoog-Gel.*

Heer

Heer deze onze aanbieding, nevens onze perzonen gunstig aan, en zyt onze Beschermer, en Verdediger, waar aan wy geen reden hebben te twyfelen, dewyl in deze allen een nauwe Overeenstemming onzer Gemoederen is openbaar geworden, dat ons ook goede hoop geeft, dat *Gy* ons altoos met Uwe ons dierbare Vriendschap zult gelieven te vereren: Leef Lang, *Wel-Ed. Hoog-Gel. Heer*, ten nutte van het Gemeene best, tot Aankweking, en verderen Opbouw der Konst, tot Heil der Noodlydenden, ten Welzyn van Uw Huis, tot Vreugd van alle Braven; deeze onze onderlinge daad zy tot een Spoor, en Prikkel voor alle Geheimbezitteren ter ontdekking van het zelve ten Algemeenen nutte. Wy onderschryven ons met de uiterste Hoogachting.

Wel-Edelen Hoog-Geleerden Heer,

Uwe Onderdanige Dienaars,

JACOBUS DE VISSCHER,

EN

HUGO VAN DE POLL.

VOORREDEN.

Dus ziet Gy dan eindelyk, Regt-geaarte Huisvaders, na het verloop van zoo veel eeuwen, door het Alwys bestier der Goddelyke Voorzienigheid, het gelukkig Uur geboren, ter gelegenheid van de algemeene ontdekking eener voor byna een' Eeuw, slegts by weinigen, en meest onze Landgenoten, en wel byzonder in de Stad onzer inwoning alleen, bekende, dog tot nu toe te naauwkeurig bewaarde Handgreep in de Vroedkunde, waar door de Angst, en Weên, die 't Kraambedde van Uwe Tedergeliefde Echtgenoten menigmaal hebben doen zugten, en kermen, merkelyk zyn verzagt geworden, en een der moeilykste, dikwerf voorkomende, en buiten deze Konstgreep voor Moeders en Kinderen, of voor een van beiden gevaarlykste schoon natuurlyke Barenswyze ligt en

en dragelyk geworden, en buiten eenig gevaar gesteld is: dit getuigenis hebben dog alle de Geheimbezitters van deze zoo zeer nuttige behandeling gegeven, en door de dagelyksche ondervinding bevestigt, schoon zy dezelve niet anders te werk konden stellen, dan in zulke gevallen, die van alle andere Vroedmeesters, indien men slegts eenige weinige voorvallen met regt uitzonderen mag, onder de zwaarste, en dodelykste zyn getelt geworden.

Wie is 'er dan, die loochenen kan de betaamlykheid, billykheid, en nootzaakelykheid der ontdekking van zoo een geheim, dat schoon eenvouwig, nogtans groter moet geschat worden, dan al wat ooit in de Vroedkunde op eenige waarde is gestelt geweest? Wat straffen zouden wy ons dan niet rechtvaardig op den hals halen, indien wy, het geen ons nu vry staat te openbaren; Wat!... indien wy, dat geen, tot wiens ontdekking wy ons onderling verbonden hebben, de gantsche beschaafde Wereld, die 'er zoo veel Jaren agter een naar gereikhalst heeft, langer hadden willen onthouden? Wie is 'er dan zoo onzinnig, dat hy ons gedrag in deze voor onbetaamlyk zoude durven uitkryten? Wy handelen hier immers geheel overeenkomstig met on-

zen

zen Pligt, en ons Beroep: van ons word zoo wel dan van anderen gevordert, dat wy, al wat in ons is, ten algemeenen nutte moeten opofferen, naar de mate van het geen ons gegeven is, en hier toe mogen wy niet alleen, maar moeten zelfs geen gelegenheid laten voorby glippen, die daar toe gunstig geoordeelt word; ja wy zyn zelfs verpligt, allen onzen vlyt daar henen te rigten, op dat wy voordelig kunnen wezen voor onze Evenmenschen, en dat niet zoo zeer voor die, welken byzonder onze zorg zyn aanbevolen, maar voor allen hoe wyd, en verre ook van ons afgelegen, dewyl zy allen tot een en dezelfde Maatschappy behoren, wiens Welvaart te behartigen, en voor te staan, naar 't Regt der Natuur, de nootzakelyke Pligt is van ieder Lid derzelve, waar door ook alle nutte Konsten, en eerlyke Wetenschappen niet alleen regt geoeffent kunnen worden, maar die Aanwas, Verbetering, en Luister verkrygen, die zy naar hunne waarde verdienen, welke nooit regt gekent kan worden, zoo lang dezelve onder weinigen niet slegts berusten, maar ook verborgen gehouden worden: De ondervindig heeft ons dit geleert, zelfs omtrent het heilzaam

Werk-

Werktuig, dat wy nu openbaar maken; want, om niet al de belaggelyke verbeeldingen, die men van het zelve gemaakt heeft, nog al de lasteringen, waar mede men deszelfs bezitteren overladen heeft, optehalen, zal het genoeg zyn, eeniglyk te zeggen, dat velen, en zelf Geoeffende Mannen in de Konst, zig verzekert hebben gehouden, dat deze gantsche Geheimbezitting maar een louter verdigtzel was, gesmeed om den roem en winst van deze Konstenaren te doen aangroeijen, daar nu de ontdekking leert de wezentlykheid, en de heilzaamste nuttigheid van 't zelve, zoo 't wel bestuurt word: Wy voorzien ook niet ongegrond, dat de Eenvouwigheid van dit Werktuig een goede gelegenheid verschaffen zal, om in andere gevallen, de onnodige omslag verwerpende, dit veilig rigtsnoer te volgen, waar uit een gantsche reeks van nuttigheden voor 't Menschelyk geslagt, dat dog, zoo lang het hier op Aarde omswerft, aan gebrek en ongemak zal onderhevig zyn, te wagten staat, het geen de betaamlykheid van ons doen nog des te kragtiger bevestigt: ook kan, het geen wy vast stellen, dat dezen, en geenen tegenwerpen zullen, namentlyk, dat wy, door

de

de ontdekking van iets, dat van zoo veel belang is, en niet dan met de uiterste kundigheid en omzigtigheid moet behandelt worden, dikwerf gelegenheid zullen geven, dat 'er een schadelyk en schandelyk misbruik van gemaakt worde, ons geenzins beletten, staande te houden de betaamlykheid van dezen onzen handel, het geen ons ook niemant, die naar billykheid oordeelt, betwisten zal, wanneer hy overweege, dat het zelfde met even veel regt gezegt kan worden van al, wat ooit in de Genees- of Heel-kunde ontdekt is, of zal worden: Alle Tyden hebben dog geleert, dat 'er altoos onder de Oeffenaars van deze Konsten, onwetende, oneerlyke, ja hun eigen gewisse geweld aan doende, en eigenbaatzugtige Lieden gevonden zyn; dan moest 'er nooit iets zyn ontdekt geworden; maar wie is 'er, die stellen durft, dat men het Heil der Menschen, om des ondeugtswille, moet voorby zien? Neen, waarlyk, het is, onzes bedunkens, hier zoo verre af, dat, hoe meer de onkunde, en oneerlykheid als op den Throon zitten, het des te meer gevordert word van ervarene, en eerlyke Mannen, dat zy alle hunne kraggen inspannen, en zig te zamen als ver-

binden, om over de onwetenheid te heerſchen, en de oneerlykheid te vertreden, dat beſt geſchied door bevlytiging ter vermeerdering van Wetenſchap, en door betoning van zyn eigen belang te ſtellen beneden dat van het gemeen. Ons dus gezuivert hebbende van den blaam van onbetaamlykheid, zal het ons niet moeielyk vallen, die van onbillykheid te boven te komen.

Zulken moeten onbillyk te handelen geoordeelt worden, die iemands regt, dat is, het geen hem, of door Natuur, of door eenige andere regtvaardige verkryging toekomt, tragten te betwiſten, of te ontweldigen, zonder een wettige, en dringende reden, waar door wy verſtaan dat oogmerk, waarom een verſtandig wezen volgens de regelen der wysheid genoodtzaakt word eenig goed einde langs de beste wegen magtig te worden.

Wanneer men nu deze ſtelling, gelyk men waarlyk toeſtemmen moet, goet keurt, volgt van zelfs, dat wy door de ontdekking van dit geheim niets bedreven hebben, dat den naam van onbillykheid verdient, het geen wy ligtelyk van ſtuk tot ſtuk zouden kunnen bewyzen, indien wy niet voorzagen, dat wy ons dan onmogelyk

lyk zouden kunnen onthouden van eenige uitdrukkingen, die niet, dan ongenoegen zouden verwekken in den Geeſt van onze Beſtryderen, die wy lieſſt op het zagſt, en bedekſte ten aanzien van nydige gemoederen willen behandelen; dog op dat wy ook hier in niet geheel in gebreken blyven, zullen wy alleenlyk dat bybrengen, het geen wy oordeelen, dat ons van niemand, die maar eenig oordeel bezit, kan tegengeſproken worden: Daar zullen 'er zekerlyk gevonden werden onder die, welken niet gewoon zyn te oordelen zoo 't betaamt, en welker getal het grootſte is, die ons beſchuldigen zullen van onbillykheid, om dat zy zig verbeelden, dat wy door de ontdekking van dit geheim de bezitteren vau het zelve eenig nadeel toebrengen; dat kunnen wy ook in 't geheel geenzints ontkennen, dog wanneer wy beſchouwen, dat dit gering nadeel geen de minſte evenredigheit heeft met het voordeel dat duizend duizenden daar door genieten kunnen, menen wy zekerlyk niets onbillyks te bedryven, maar zoo te handelen als onze pligt van ons vordert, ja wy twyfelen geenzints, of zy zelf, die hier door eenig nadeel lyden, zouden het

zelve met ons toeſtemmen, zoo eigen-belang hunnen ogen niet verblindede, want wy houden ons verzekert, dat zy, zoo zy maar ter loops hebben ingezien al de drangredenen, die de *Hoogleeraar*, met Wiens naam dit ons werk op 't Voorhoofd pronkt; in zyne laaſt gehoudene Redenvoering bybrengt, en tot welke wy niets gewigtiger kunnen toedoen, zekerlyk in hun gemoed overtuigt zullen moeten wezen, dat wy omtrent hun niets onbillyks bedreven hebben; ook willen wy, ter nader beveſtiging, hier nog opregtelyk byvoegen, dat de tegenwoordige Oeffenaars van dit Geheim ook by ons, als by anderen den naam van regtgeaarte Zonen der Konſt verdienen, omtrent welken wy onze agting en genegenheid opentlyk betuigen, waarom wy ook gemoedshalven, niet kunnen nog willen nalaten, hun aan een iegelyk aantepryzen, en wel vooral in het werk der Verloskunde, dat twee van dezen, wy menen de tegenwoordige Stads Vroed-Meeſters ALBERTUS TITSINGH en RYNIER BOOM nu eenen geruimen tyd op het voetſpoor van hunne Meeſters A. BOEKELMAN, en onzen geëerden Vriend DE BRUYN met alle kundigheid gelukkiglyk hier

hier ter ſtede geoeffent hebben; wy denken ook, dat niemand zoo onvoorzigtig zyn zal, van zig liever aan Nieuwelingen, dan aan zulken ervarenen overtegeven; waarlyk indien zy het tegendeel deden, en hun eenig ongeluk overkwame, het zoude niemant anders dan hun zelfs kunnen nog moeten geweten worden; en deze onze Waarſchouwing behoort des te meer klem te hebben, als komende van zulken, die door deze ontdekking betoonen, dat wy waarlyk het welzyn der Noodlydende zoeken, en die ons derhalven verpligt rekenen te waken voor hun welzyn, dewyl wy vrezen dat 'er zekerlyk velen, vuilgewinshalven, zig nu meer dan ooit ter oeffening der Vroedkunde zullen overgeven, die ook mogelyk niet nalaten zullen breed op te geven, als of zy nu alles, wat tot de verloskunde nodig is, bezaten; dog wy bidden u, laat uw niet verleiden Ligtgelovige Nederlanderen, (Gy dog raakt ons in het byzonder) door 't Swetzen, en Schoonſpreeken van Weetnieten, Schandvlekken in de edelſte Konſt, beſt te kennen aan hun Kwaadſpreeken van bekwame Konſtenaars, aan eigen Loftuitingen, en ydele Beloften; laat U niet bedrie-

gen, bidden wy U nogmaals, want wy verzekeren U, en Gy kunt het uit het lezen der volgende beſchryving gewaar worden, dat het Geheim, 't geen wy thans Openbaren, maar een eenige Handgreep in de Vroedkunde behelſt, die alleen maar kan geoeffent worden omtrent een Welgekeert Kind, dat in de Geboorte met het Hooſt als onwrikbaar geklemt ſtaat, hoe zoude dan deze, ſchoon in dit geval de grootſte, die men ooit heeſt kunnen uitdenken, en om hare eenvouwigheid, minſtgevaarlyke, ja wiskunſtige werking alle lof te boven Steigerende Handgreep, een Middel kunnen wezen, om iemand geheel en al bekwaam te maken in al de delen der Embryulcie, in welke iedere byzondere legging van het Kind in, of gedeeitelyk buiten de Baarmoeder, (en deze legging is wonderlyk, en op byna onnadenkelyke wyze verſchillende) een byzondere kundigheid van een welgeoeffend Vroedmeeſter vereiſcht; waarlyk zoo het ergens waar is, hier is het een volſtrekte waarheid, dat het al geen Meeſters zyn die zig voor Meeſters uitgeven.

Hier mede zouden wy het bewys der billykheid van ons doen kunnen eindigen, dog,

dog, vergun ons, dat wy 'er nog iets byvoegen.

Zoude ooit het Menschelyk Geslagt in 't Algemeen eenig genot van dit Geheim hebben, zeker het was dan nodig, dat het door den eenen of anderen ontdekt wierde. Maar daar was geen mogelykheid, ten minsten geen zekerheid, om het ooit uit de handen van deszelfs Bezitters, en vooral deszelfs Oeffenaars, zoo lang zy, en hunne kinderen, en verder nageslagt leefden en op 't Vaderlyk voetspoor volgden, te ontwringen, dan of by toeval, of op gezag en beloning der Hooge Overigheid; dog dan hadde het nog vele Jaren in het duister kunnen blyven liggen; de toevallige ontdekking, byna onmogelyk, om de zorgvuldige bewaring, door belang, en plegtige verbonden beveiligt, zoude nimmer dan door vele proeven gestaaft, zekerheid, en 't regt gewigt aan het Geheim gehouden werktuig gegeven hebben; en hoe langer zy Bezitters van 't zelve met hun Nakroost gebleven waren, des te minder zouden zy zig door Gezag, of beloning der Overigheid hebben laten overhalen: Wat onbillykheid hebben wy dan bedreven, door de Openbaring van

dat Geheim, 't welk wy wettig door inkoop zyn magtig geworden van eenen, ſtraks nader te vermelden, die niet langer verbonden was, het bedekt te houden, en die geheel hier toe overſloeg, dat het rugtbaar gemaakt wierde, en dat wy het de Geheele Wereld mededeelden ten nutte van allen zig in zoo een geval, daar deze Konſt te ſtade komt, bevindende Vrouwen? Hierom hebben wy, zoo haaſt het ons gelukte Bezitters van dit Geheim te worden, voor zoo verre onze bezigheden, ons eenige ſnipper-uren overlieten, ons ook gehaaſt, het zelve Wereldkundig te maken, eensdeels, om dat wy vreesden, indien wy vertoefden, mogelyk door het een of ander ons voornemen mogt zyn ontdekt geworden, waar door wy dan in het zelve konde gedwarsboomt zyn; ten anderen, waren wy, even voor dit ons gelukte, door t' zamenſpreking met onze Geëerde Konſtgenoten, ontwaar geworden, dat 'er mogelyk ter eeniger tyd gelegenheid konde geboren worden, ter ontdekking van dit Geheim, dewyl 'er onder de Bezitters van het zelve ook zulken gevonden worden, die het of in 't geheel niet, of niet dan na verloop van nog

vele

vele Jaren, indien hunne leeftyd zoo lang gerekt wierd, konden werkſtellig maken; waardoor wy konden zyn verhindert geworden ons byoogmerk te bereiken; want het is ook met deze onze toeleg, om den goeden naam van onzen Ouden Vriend, den nu Zaligen Heere JOANNES DE BRUIN te vereeuwigen; hierom hebben wy alles zelf voor onze Boezemvrienden verborgen gehouden, op dat niets mogt uitlekken, en wy vertrouwen, dat hunne beſcheidenheid, ons dit niet ten kwade duiden zal, noch onze gulhartigheid, die 't zout der Vriendſchap is by hun zal in verdenking brengen, dewyl de regelen der voorzigtigheid ons dit leerden; ook is het hier door veroorzaakt, dat deze verhandeling minder beſchaaft, dan zy mogelyk zoude geweeſt zyn, zo ons meer tyd was vergunt geworden, te voorſchyn komt, terwyl wy alle nader opheldering geern overgeven aan zulken, die de praktyk der Vroedkunde zelfs Oeffenen, welken wy daar toe veel bekwamer agten te zyn dan ons, die dezelve ſlegts by beſchouwing kennen, waarom wy ook hun allen verzoeken, ons te verſchonen, indien wy, in 't geen 'er van ons by gedaan is, want

anders zyn wy ten vollen van de zekerheid, en volmaaktheid der Beſchryving van 't gebruik dezes werktuigs overtuigt, mogten gedwaalt hebben, te meer daar het ſlegts alleen onze toeleg geweeſt is, om, zoo eenvouwig het mogelyk ware, het Geheim te ontdekken, waar toe ons de nootzakelykheid van het zelve voor het gantſche Menſchdom gedrongen heeft, dat een der wezentlykſte Hooftredenen ter billyking van ons beſtaan is, waaromtrent wy ons nog een weinig zullen moeten bezig houden.

Dat 'er voor den nietigen Sterveling niets beminnelyker, niets boven alle zyne bezittingen dierbarer geſchat kan worden, dan het leven, moet van een iegelyk, die welgeſtelde zinnen heeft, overtuigend worden toegeſtemt. Hier uit vloeit dan ook voort, dat al, wat in ſtaat is, om dat leven aantekweken, te onderhouden en beſtendig te maken, en om het zelve, wanneer het gevaar loopt, en aan 't kwynen, of vergaan is, te redden, op te beuren en als te vernieuwen, van allen met regt moet op eenen hogen prys geſtelt worden; en zoo men dit door eenige middelen, van wiens onfeilbaarheid men

zig

zig verzekert houden kan, ziet verrigten; dan mag men die nootzakelyk noemen, dewyl men deze ontberende, al dat heil moet missen, dog dezelve bezittende, gelukkige deelgenooten van het zelve worden kan; ook is het de plicht van allen, wier beroep het medebrengt, om voor het leven en gezondheid der Menschen hunne tyd, en kragten te verslyten, dat zy alles in het werk stellen, om zulke middelen te bekomen, die tot zulke hoge eindens dienstig zyn, en dezelve bekomen hebbende, die ten nutte van allen medetedelen, want zoo deze hier omtrent nalatig zyn, volgt het van zelf, dat al de onheilen, die uit de modderpoelen van onwetenheid, luiheid, onagtzaamheid, roekeloosheid, agterhoudenheid, en meer andere van dit zoort opwellen, niemant dan hun kunnen te lasten gelegt worden; en wanneer hier door het leven onmiddelyk gevaar moet lopen, hoe groot en verfoejelyk moeten dan alle deze ondeugden niet gerekent worden, wier grootheid tot verbaastheid toe gestadig aangroeit, wanneer men dezelve niet volkomen vry kan keuren van opzettelyk, en met voorbedagten raad bedreven te zyn. Onder alle de gevallen, die in de

Genees-of Heelkunde voorkomen, zyn 'er geen, die met naaukeuriger oplettenheid, bedaartheid, tederheid, kundiger, nog zekerer behendigheid verdienen in agt genomen en behandelt te worden, dan die, welke de Vroedkunde aan de hand geeft, hier dog is het niet zelden te doen om het leven van twee of meer Menſchen, namentlyk van Moeder en Kinderen, en dat in de zwaarſte omſtandigheden; want breng u eens te binnen de bange Barensnood, die zoo ſtrelend verzagt word, door de geboorte van een of meer gewenſte Kinderen; zoo 't geluk al wil, dat de Moeder in gevaarlyke Baringen het leven behoud, wat naare droefheid moet haar niet bevangen, wanneer zy gewaar word, dat zy vrugteloos zoo veel ſmarts heeft moeten doorſtaan, en zig berooft ziet van den wenſch harer ziele, van de vrucht hares buiks, die alleen haar weedom kon verzagten; en hoe moet dit alles niet vermeerdert worden, en haar gemoed in regtvaardigen toorn doen ontvlammen, wanneer zy begrypt, dat dit alles aan gebrek van Konſt moet worden toegeſchreven; en gebeurt het, gelyk de ondervinding, helaas! dagelyks leert, dat zy onder 't Baren

den

den laatſten adem uitblaaſt, wat naare treurgalm vervult dan niet het huis, wanneer een Man en Kinderen zig van een Vrouw en Moeder op 't onverwagts berooft vinden, niet zelden door kwalyk geoeffende Konſt, of door gebrek van dezelve; dog hier by laten wy dit beruſten, dewyl een ieder de droevige gevolgen van zoo een treurig lot genoegzaam kan nagaan, en zelfs hier uit reets beſluiten de nootzakelykheid der ontdekking van alles, wat hier toe eenige hulp toe kan brengen, dog hoe meer hy dezer zaken kundig is, des te ſchrikkelyker zal hem hier omtrent alles moeten voorkomen. Vergun ons, dat wy eenige proeven bybrengen, en oordeel dan zelf over de nootzakelykheid der ontdekking van zoo een heilzaam werktuig. Wie is 'er, die zonder afgryzen na kan gaan alle de geweldige werktuigen, die eeuwen agtereen, uitgedagt en gebruikt zyn, in de verloskunde, meeſtentyd tot nadeel van Moeders en Kinderen? Wy bekennen, dat meerder ervarenheid by later tyden hier in veel verbetering heeft toegebragt, en wat den tyd, dien wy beleven, betreft, dan moeten wy 't Menſchdom, by de vorige vergeleken zynde, on-

ein-

eindig gelukkig noemen, dewyl deze Konſt door de Wetenſchap en naarſtige Schranderheid van yverige, en voor des Menſchen welvaart ſteeds zorgende Mannen, zeer verre gevordert is, zoo dat de beſten onder de Konſtenaren het verloſſen van Kinderen, zelfs by de moeilyke Baringen zonder het behulp van eenig werktuig en ſlegts met hunne handen verrigten, eenige weinige gevallen, en dan wel in doden vrugten uitgezondert, waar door veel onheils geweert word, dat egter nog groot genoeg mag gerekent worden, door de mishandeling van onkundigen en waanwyzen, die naar de leſſen der ervarene niet horen willen, daar zy deze verwerpende dikwerf in de plaats van Verloſſers, Menſchenmoorders worden. Dit bygebragte ziet voornamentlyk op de behandeling der Vroedkundigen omtrent kwalyk gekeerde Kinderen; dog dat de meeſte moeilykheid aan allen gegeven heeft is de verloſſing van een wel gekeert Kind, wanneer het zelve met het Hooft tuſſchen de Schaambeenderen van de Moeder onwrikbaar vaſt geklemt ſtaat, het zy zulks veroorzaakt zy door een vernauwing, of andere kwade geſteldheid van die en andere

Beenderen die het Bekken in het Vrouwelyk Lighaam uitmaken; het zy door de grootheid en vaſtheid der Beenderen des Bekkeneels, of eenige andere misgeſtalte van het Hoofd des Kinds, dat in de geboorte geklemt ſtaat; het zy de reets genoemde oorzaken te zamen vereenigt; het zy anderen, hoe genaamt, daar toe gebragt kunnen worden; hoe dit ook zy, de gedurige ondervinding heeft door de droevigſte gevolgen aan alle plaatzen geleert, dat 'er dikwerf geen dodelyker omſtandigheid voor Moeder en Kind dan deze uitgedagt kan worden; ook loopt de goede naam van een kundig Vroedmeeſter in dit geval het grootſte gevaar, en waarlyk niet zonder reden, want beſchouw eens met ons hoe den meeſten tyd van hun hier omtrent gehandelt is, en gy zult het gezegde met ons moeten toeſtemmen. Een Vroedmeeſter, hoe ervaren en kundig hy ook wezen mooge by zoo een geval ter redding geroepen zynde, konde noch voor weinig Jaren geleden, niets anders uitrigten, dan dat hy, wilde hy zyn gewiſſe niet moedwillig bezoedelen door Kindermoord, dien tyd afwagtede, tot dat hy zig genoegzaam konde verzekert houden, dat het

Kind

Kind dus in de geboorte geklemt ſtaande geſtorven ware; dog ook hier omtrent worden de zekerſte tekenen niet gevonden, dewyl de ondervinding geleert heeft, dat zulke Kinderen, ſchoon 'er al veel uiterlyke blyken van hun Dood tegenwoordig waren, een of meer dagen daar na nog geleeft hebben; daarenboven moet het uitſtel zelfs hun den gewiſſen doodtſteek toebrengen; en hoe dikwils heeft men niet gezien, dat dit zelve voor de Moeder gevaarlyk ja doodelyk geweeſt is, waarom de overwegingen der Vroedmeeſteren hun dikwils een beſluit hebben doen nemen, om met toeſtemming der nabeſtaande handen aan 't werk te ſlaan, en 't Kind, hoe het daar ook mede mogt geſtelt zyn, te verloſſen, op dat ten minſten de Moeder by het leven mogt behouden blyven, maar voor het Kind bleef geen hoop meer over, dewyl, het zy het Kind dood ware, of niet, dog geen andere middelen by verre de meeſten bekent waren, dan die het breken des Bekkeneels van het Kind, op dat het door den vernauwden weg, langs welken men het dan nog met geweld trekken moet, mogt doorſchieten, konden bevorderen, waar toe men Meſſen, Scharen,

ren, Boren, Zagen, Haken en Tangen, en wat des meer is, (ô! wat yzelyke werktuigen voor een tedere en mogelyk nog levende vrugt, en hoe gevaarlyk voor de zagtſte en ligt kwetsbare delen van het Moederlyk Lighaam!) heeft uitgedagt, en gebruikt eeuwen agter een, van welken huiden ten dage, ten minſten by eenige der voorzigtigſte Vroedmeeſteren, de Tangen meeſt gebezigt worden, die van dezen, en geenen onder hun, by de Konſtenaren genoeg bekent, en kortheids halven hier niet te vermelden, op veelerly wyzen verandert, en verbetert zyn geworden, tot zoo verre, dat in Engeland, en Vrankryk Vroedmeeſteren gevonden worden, die verzekering geven, dat zy door behulp van de by hun verbeterden of uitgevonden Tangen, in ſtaat zyn om Kinderen, die, als gezegt is, voorkomen, levendig, en zonder eenig letzel van de Moeder aftehalen; doe hier nog by, dat een hunner door behulp van een Tang, of zonder dezelve met den vinger op eenen dog alleen by hem bekende wyze, een Band weet te brengen om het Hooft of Hals van het Kind, waar door hy voorgeeft onbeſchadigt te verloſſen in het genoemt geval:

Daar zyn 'er, die vastſtellen, dat de berugte *Chamberlens* door behulp van de nu genaamde Engelſche Tang alle hunne gelukkige verloſſingen zoude gedaan hebben, dog hier aan kunnen wy ten vollen geen geloof ſlaan, om dat wy ôok de verloſſingen in zo een geval met die tang zo zeker en veilig niet ſtellen kunnen, als *Chamberlen* zelf van zyn werktuig opgeeft, het geen de ondervinding ook geduriglyk tot dezen dag toe beveſtigt heeft, en verder onder den Goddelyke zegen, zo wy hopen, beveſtigen zal; want wy houden het met de meeſten voor waarheid, dat het *Roonbuyſiaanſch geheim* het zelfde is met dat van *Chamberlen*, het geen, gelyk wy in de volgende verhandeling denken te betogen, zo veilig en wiskunſtig in zyne werking bevonden is, dat het alle andere werktuigen zo verre overtreffende is, als het aangenaame ligt de naare duiſternis te boven gaat. Het zal derhalven niet nodig zyn, dat wy meerder omhalen ter beveſtiging der nootzakelykheid van de ontdekking van zoo een geheim, waar door men op alle plaatzen, indien het kundig en voorzigtig gebruikt word, nu in ſtaat geſtelt is, om het leven van duizenden, buiten dit geheim

in

in de waagſchaal geſtelt, te behouden.

Wy twyffelen ook geenzints, of wy hebben uwe nieuwsgierigheid ter beſchouwing van zo een nuttig, en heilzaam ſtuk zo opgewekt, dat het u byna onmooglyk is geworden, u zo lang aftehouden van het onderzoek naar het zelve, tot dat dit ons voorberigt van u zal doorlopen zyn; dog matig u zelf nog een weinig, en ſta ons toe, dat wy nog iets ter betoging van al het gezegde bybrengen; en voor u, zo veel het nodig is openleggen, hoe wy ons in deze ontdekking gedragen hebben.

Op dat wy, eindelyk, allen, het zy Vriend, of Vyand, indien zy maar beſcheidenheid oeffenen willen, overtuigend doen toeſtemmen, dat de nootzakelykheid van het in de volgende verhandeling beſchreven werktuig deszelfs ontdekking vorderde, het geen de betaamlykheid, en billykheid van onzen handel ontwiſtbaar beveſtigt, zal het niet ondienſtig zyn, dat wy de zekerheid dezer van ons bepaalde noodzakelykheid opregtelyk ten toon ſpreiden, en bewyzen.

Schoon nu de nieuws uitgevonden Tangen by velen in gebruik gebragt zyn, worden 'er egter niet weinigen onder de Vroed-

meesters gevonden, die van de oude aangenomen gewoonten, schoon zoo nadelig, niet afgaan willen, het zy, om dat zy van dezelven, of hun regt gebruik geen genoegzame kennis hebben; het zy, om dat zy de behandeling van dezelven in het reets dikwerf gemelt geval niet voldoende vinden, het geen wy veilig besluiten moogen uit de handelwys van de Heeren PAULUS DE WIND, en JACOB VAN DIEDEN, waarlyk Flonkerstarren in de Heelkunde, welke beiden, na dat zy in Vrankryk de Vroedkunde geleert, en daar zoo wel dan hier te Land geoeffent hadden, ten bewyze, dat zy geen genoegen vonden in de Werktuigen van hunne Meesters, voor een goede somme gelds het Roonhuysiaansch Geheim gekogt hebben, en na het zelve zyn te werk gegaan, dat den Heere VAN DIEDEN, eenen zeer korten tyd heeft mooge gelukken, dewyl hy tot Droefheid voor alle Noodlydende in den bloei zyner Jaren door de alverslindende Dood weggeraapt is; en ter sterker bevestiging van de onbekwaamheid dezer Tangen, munt boven allen uit 't gedrag van den genoemden Heere PAULUS DE WIND, wiens naarstigheid, en yverzugt,

om ten nutte van het gemeen, zyne zonderlinge gaven aanteleggen, duidelyk gebleken is, by de bekentmaking op 't bevel der *Edelmogende Heeren Staten van Zeeland*, van het by zyn Ed. uitgevonden inſtrument, om Kinderen met het Hooft in de geboorte geklemt ſtaande, zonder nadeel voor dezelven, en voor hunne Moeders, ſpoedig te redden. Deeze kundige Man, (van wiens opregtheid wy ten vollen overtuigt zyn, als die zyn Ed. reets van onze Academie Jaren zeer wel gekent hebben, en met wien wy altoos vriendelyk hebben omgegaan) getuigt in zyne wel kleine, dog doorwrogte verhandeling, tot titel voerende *'t geklemt Hoofd geredt*, dat die Tangen, welken van hare uitvinders, en eenige anderen zoo ſterk aangeprezen worden, en die zelfs zoo veel opgeven van de gelukkige uitwerkingen, door dezelven verrigt, (het geen men ook met geen genoegzame grond loochenen kan, te meer omdat hy zelfs zegt in een geval zulk een geluk gehadt te hebben) voor 't grootſte gedeelte onbekwaam zyn ter uitvoering van dat, waar toe zy geſchikt waren, of omdat zy in 't geheel te lang zyn, of om dat de bogten van dezelven te

groot, te breed, en te dik zyn, en 'er dus een onmogelykheid gevonden word, om 't gebruik der zelven by een geklemt Hooft werkſtellig te maken, ten minſten had zyn Ed. dit by eigen ondervinding geleert, waarom hy zig genootzaakt vond, als geern willende al het zyne ten nutte van 't gemeene welzyn opofferen, alle zyne vermogens in te ſpannen, op dat hy een dienſtiger Werktuig mogt uitvinden; en is in deze zyne waarlyk loffelyke pogingen ook niet geheel verydelt geworden, zoo als een ieder uit 's Mans eigen Schrift, hier niet nodig te herhalen, genoeg afnemen kan; dog wy denken zekerlyk, dat ook dit zyn werktuig, ſchoon het inderdaad voor het beſte mag gerekent worden buiten het *Roonhuyſiaanſche*, hem zelf niet genoeg voldaan moet hebben, dewyl hy niet lang geleden met zynen Broeder, thans hier ter Stede de Geneeskunde oeffenende, het Roonhuyſiaanſch Geheim van den Vroedmeeſter BOOM gekogt heeft op de gewoone voorwaarde van ſtilzwygen, het geen hy te voren opentlyk gezegt had, ja ook getoont heeft, niet te willen bezitten op eene andere wyze, dan om het aan allen bekent te maken; dog dewyl hy een

aan-

aangeboren zugt bezit, om wetenſchappen te vermeerderen, en daardoor het Menſchdom ten nutte te wezen, heeft hy liever, dewyl hy geen kans zag, om dat Geheim anders ooit Meeſter te kunnen worden, zyn eerſtgenomen opzet verlaten, en daar door, zo het ons met velen onzer Konſtgenoten toeſchynt, middagklaar getoont, 't geen wy zoo even gezegt hebben, dat het van hem uitgedagt werktuig zo goed niet is, als hy zig wel verbeelt had: al het welke met het voorgaande bewyſt de zekerheid van het nootzakelyke in de ontdekking van het geheim, dat wy nu voor het oog der geheele Werelt openleggen; want allen, die het zelve ooit regt gebruikt hebben, getuigen, en bewyzen met duizende voorbeelden, dat het al de vorige Inſtrumenten zeer verre te boven gaat, dewyl het nooit nalaat eenen goeden uitſlag te weeg te brengen, wanneer het wel en op zynen tyd van eenen ervarenen gebruikt word; men brenge hier niet tegen in, dat het *Chamberlen*, dien wy de uitvinder van dit Geheim denken geweeſt te zyn, zelf in Parys in den Jare 1670. gebeurt is, dat hy het Hooft van 't Kind heeft moeten laten zitten, en de Vrouw

zien sterven; maar wie zal alle de omstandigheden, die daar toen mogten by geweest zyn, naar vereisch kunnen verhalen; het is ons ook bekent, dat voor weinig Jaren in deze Stadt eene Vrouwe in barensnood zynde van een welgekeert, dog met een geklemt hoofd in de geboorte staande Kind, van twee onder de voornaamste Vroedmeesteren, die bezitters van dit geheim waren, naar vergeefsche pogingen, is verlaten, en gerekent geworden voor onredbaar, dog dezelve is egter op aanrading van vrienden, en bekenden daar na spoedig, schoon van een dood Kind, verlost geworden door onzen Vriend JOANNES DE BRUIN, die naar zyne gewone zedigheid, niet dan traag, hier toe te bewegen was, dewyl hy de vorigen voor zeer kundigen in dit werk erkende; doe hier nog by, dat 'er geen menschelyk werktuig gevonden word, waar omtrent men niet nu, of dan eenige mislukking ondervonden heeft; egter dit is zeker, dat een werktuig des te meer geschat moet worden, hoe men veiliger, en zekerer met het zelve in zulke gevallen, waar toe het geschikt is, werken kan; en zulks mag men met alle waarheid zeggen van de tot nu zo zeer ver-

bor-

borgen gehouden Machine, want een ieder onpartydige weet, en duizend levendige voorbeelden bevestigen, dat wy hier niets bybrengen, dan het geen met de waarheid van ons gezegde overeenstemt, waar aan geen geringe kragt bygezet word, wanneer men gadeslaat, dat onzen ouden Vader DE BRUIN, in den tyd van twee en veertig Jaren agthondert Kinderen, die met het Hoofd in de geboorte geklemt stonden, levendig met het *Roonhuysiaansch* werktuig gehaalt heeft, zo als zyne eigenhandige aantekeningen, die onder ons berusten, te kennen geven, aan welk getuigenis niemandt, die dien eerlyken Man gekent hebben, geloof weigeren kan, en al waren 'er geene andere bewyzen voor de nootzakelykheid van de kennis dezer voor het gantsche Menschelyk geslagt zo zeer nuttige Handgreep, men zoude nogtans met geen lofs genoeg van dezelve kunnen spreken, dewyl men veilig besluiten mag, dat, ware dit middel niet bekent geweest, dit groot getal, zo niet geheel, ten minsten voor verre het grootste gedeelte, deerlyk zoude zyn gesneuvelt, daar nu velen der zelven nuttige leden zyn geweest, of nog zyn, of worden kunnen voor de

te zamenleving; maar dat nog verder gaat, Wie is 'er die reden heeft, om te twyfelen, of allen de anderen, dien dit geheim niet onbekent geweest is, hebben in hunne practyk een gelyk geluk ondervonden? het geen men na de ontdekking niet langer betwisten zal, dewyl men nu niet flegts op een getuigenis, dat voor allen van verdagtheid niet vry te pleiten was, maar by gedurig herhaalde ondervinding bewaarheid vinden zal, dat 'er van al den tyd, dat deze Machine in onze Stad is in gebruik geweest, duizende het lieve levenslicht, dat anders van hun nimmer zouden zyn beschouwt geweest, genoten hebben; en dit getal van deze gelukkigen groeit des te sterker aan, als men in overweging neeme, dat de Vroedmeester DE BRUIN veel minder Kinderen op deeze wyze ter Wereld gebragt heeft, dan velen van zyne Medegenoten, want ook hy heeft, dat doorgaans het lot van eerlyke lieden, en die in stilte zonder veel ophefs van zig zelf hun werk met nedrigheid verrigten, bevonden is, dikwerf door afgunst, en andere wederwaardigheden als werkeloos geweest, tot eenige weinige Jaren voor zyne dood, in welken hy meer heeft uitgevoert,

dan

dan in veele voorgaande Jaaren, zo dat wy niet misrekenen zullen, indien wy voor yder Vroedmeester, die deeze manier van werken kundig was, en nog is, zo hy het zelve maar agt Jaren beoefent heeft, agt hondert Kinderen tellen mogen, het geen des te meer geloof verdient, wanneer wy in aanmerking nemen, dat eenen dezer toen hy nog maar zes à zeven Jaren, dus gewerkt had, zig verwonderde, dat het getal der Kinderen door Meester DE BRUIN gehaalt zo klein ware, dewyl hy het zelve in die korten tyd reets te boven ging; en wie weet niet hoe ROGIER VAN ROONHUYSE, CORNELIS BOEKELMAN, en de Hoog-Leeraar FREDERIK RUISCH, hier ter plaatze in dit geval zyn beroemt geweest? schoon de laatstgenoemde getuigt, de Vroedkunde slegts vier Jaren, dog zeer overvloedig, geoefent te hebben, zo dat 'er niemandt gevonden zal worden, die ons zal willen tegenspreken, dat door dezen geen vier en twintig honderd Kinderen op die gezegde wyze zouden geboren zyn geweest; voeg nu by dezen de twee PLAATMANS Vader en Zoon, ANDRIES BOEKELMAN, en de meergemelde TITSING en BOOM, en gy zult U gerust mogen verzeke-

zekeren, dat door allen te zamen in den tyd van niet meer dan ruim zestig Jaren, naar onze rekening, voor 't minst over de zeven duizend Kinderen levendig zyn geboren, die anders zekerlyk zouden zyn in de geboorte gesmoort geweest; daar blyft dan geen twyfel overig, of het is ten uiterste nootzakelyk, dat deze Konst niet langer verholen blyve, dewyl 'er niets dan nadeel voor zeer velen uit te wagten staat, daar in tegendeel het voordeel, dat uit de ontdekking van dezelve voortspruit, groter zyn moet, dan men zig eenigzints verbeelden kan; weshalven wy ons vleien iets verrigt te hebben, dat geen edelmoedig hart ten kwaden duiden kan, waarom wy niet nalaten kunnen enige melding te maken van de wyze, op welken wy aan dit geheim gekomen zyn.

Wy, welken van den tyd onzer Academie-Oeffeningen af, tot nu toe Broederlyk met elkanderen geleeft hebben, koesterden altoos in ons dat gevoelen, dat het geen eerlyk gemoed betaamde, iets te verbergen, dat den Lyderen konde ten nutte zyn, het geen wy ook niet nalieten by vele gelegenheden rondborstig te openbaren, daarenboven was het altoos onze zugt, eniglyk om 't

groote

groote heil, dat wy daar uit voorzagen, dit geheim der Vroedkunde rugtbaar te mogen zien, dog hier toe vonden wy voor ons den weg geheel onnaakbaar, tot dien tyd toe, dat het Gode behaagde onzen goeden, en ouden Vriend DE BRUIN door de dood tot zig over te nemen: deze even verſchenen zynde, ſtelden wy alle onze vermogens te werk, om 't gewenſchte magtig te worden, waar toe wy veel hoop hadden, dewyl het ons bekent was, dat de Overledene, zo als hy aan een onzer kort voor zyn afſterven belooft hadde, aan zynen Schoonzoone den Heere HERMANUS VAN DER HEIDE, het *Roonhuyſtaanſch Geheim* met een volledige beſchryving van deszelfs gebruik overgegeven had, met beding, om daar mede zo te handelen, als meeſt overeenkomſtig ware met het algemeen welzyn, ook blykt het duidelyk uit een zyner aantekeningen, dat hy wel dulden wilde, dat het door den druk wierde gemeen gemaakt, dewyl hy in deze zig dus uitdrukt, *indien gy myne Schriften wilt laten drukken, moeten zy van een goed en kundig Vriend wat verſchikt worden*, en waarlyk hier toe menen wy de naaſten te mogen gerekent worden, dewyl wy door

lang-

langdurige vriendſchap, en verpligting aan Vader DE BRUIN, (dus wilden hy zeer geern genoemt zyn) als verbonden waren; ook behaagde dit wel het meeſt zynen reets genoemden behuuwt Zone, en deszelfs Echtgenoot Mejuffrouwe GEERTRUIDA DE BRUIN, zyne oudſte, en van agt kinderen de enigſte overgeblevene Dogter, welke beide op 't ieverigſt daar op uit waren, dat dit geheim op 's Vaders laatſte wil voor 't gemeene nut ontdekt wierden, en wel door ons, zo als zy ons met veel tederheid betuigden, wanneer wy op den negenden July des Jaars 1753. door inkoop van hun het bewuſte magtig wierden. Wie ziet in dit alles niet een wonderlyk beloop van zaken naar 't wys beſtier van Gods Voorzienigheid? Wie kan ergens een voordeliger overeenſtemming van gemoederen gewaar worden? Hier ziet gy den Wenſch van eenen Vader volbragt door zyne Kinderen, met behulp van zyne en hunne Boezemvrienden. Lof verdient den Ouden Man om zyne Edelaartigheid, die hy mogelyk by zyn leven lang te voren zouden betoont hebben, ware hy niet door plegtige verbonden gedrongen geweeſt ſtil te zwygen; niet minder Lof verdienen ook

zyne

zyne Kinderen; hun Vaders wensch was geen bevel; derhalven waren zy niet verpligt, om het rugtbaar te maken; ook konden zy, als de Konst niet Oeffenende, (want de Heer VAN DER HEIDE is een voornaam Koopman hier ter Stede) met minder kwetzing van hun gemoed, als immer Genees- of Heel-kunst Oeffenaars doen kunnen, tot hun groter voordeel dit Geheim aan verscheidenen, die, indien zy daar toe liefst wilden overhellen, van hunnen Ouden Vader met namen beschreven waren, verkogt hebben; dog zy, van God mildelyk gezegent, hebben met veragting van alle anderen onze voorslag goedwillig aangenomen, waar toe ook geen geringe gelegenheid gegeven heeft, dat hunnen eenigste, en Oudste Zoon (gelyk nog een tweede dog jong gestorven) van zynen Groot-Vader door deze Geheim gehouden Konst ter wereldt gebragt is. Meerder willen wy hier niet byvoegen, op dat wy in geen eigen Lof vervallen zouden, en om dat al het overige, dat wy zouden kunnen zeggen, van een ieder niet behoeft geweten te worden; eeniglyk willen wy hier nog kortelyk byvoegen, hoe onze DE BRUIN aan dit geheim gekomen

men zy; en eindelyk bewyzen, dat het geen wy hier openbaar maken zonder tegenſpreken het geheim is, dat doorgaans met den naam van den Heer ROGIER VAN ROONHUYSE opgeciert wordt, dat door hem zelf aan de BRUIN geleert is, en het welk zyne Kinderen ons zonder enige agterhoudenheid hebben overgelevert.

De Chirurgyn, en Vroedmeeſter JOANNES DE BRUIN, wierd uit deſtige Ouders te Saandam geboren, op den 26. November des Jaars 1681. en is jong ouderloos geworden zynde, door de zorg der Voogden, over hem door zyne Ouderen geſtelt, beſteed geweeſt by eenen Apothecar hier woonagtig; dog dit was van eenen korten duur; het zy dat zyne genegenheden meer overhellende waren tot de Heelkunde, het zy zyne Voogden zulks voor hem niet voordelig vonden; weshalven hy in den Jaare 1698. ter behandeling der Heelkunde wierd overgegeven, onder de leiding van den Chirurgyn GOVERT VERPOORTEN, van welken hy, nadat hy twee volle Jaren by dezelve met lof zynen tyd uitgedient had, ter verder bekwaammaking overgegaan is in den dienſt van den Heere ROGIER VAN ROON-

HUY-

HUYSEN zeer beroemt Doctor in de Geneeskunde, Chirurgyn en Vroedmeester in deze Stad, wiens onderwys hy met lof, en volkome genoegen genoten heeft van den eersten May des Jaars 1700. tot de maand van December des Jaars 1703.; in dit zelfde Jaar, den 24ste December, wierd hy, naar voorgaande examinatie, toegelaten ter beoefening der Heelkunde, in welke hy zig altoos pryswaardig gekweten heeft; dog inzonderheid behaagde hem zeer dat gedeelte der zelve, 't welk men de Vroedkunde noemt; en waarlyk hier toe was hy als van de Natuur zelfs geschikt, want allen, by wien hy ooit bekent geweest is, moeten getuigen, dat hy zig by de noodlydende Vrouwen, door zyne inschiklykheid, zagtzinnigheid, zedigheid, vriendelykheid, medelydenheid, en meer andere goede hoedanigheden, niet alleen zeer bemint maakte, maar zelfs wierden zy in den uitersten nood voor hem byna nooit met vrees bevangen, dewyl hy haar altoos wist in te nemen, en op goede gronden te troosten in hun lyden, door de zekere hoop, die hy haar gaf, van haar te zullen helpen, waar aan zy by na nooit twyffelden, dewyl hy te opregt van aart

D was,

was, om moedwillig te bedriegen; daar en boven was zyn Lighaams gestalte tot dit werk zeer voordelig, zynde hy van een middelbaare groote, en klein van handen; zodat men met regt zyne verkiezing moest goedkeuren; en dat des te meer, als men overweege, dat hy toen gelegenheid had, om daar in meer dan ooit te kunnen vorderen, want zyne laatste Meester R. VAN ROONHUYSEN, wiens laatste leerling hy ook geweest is, was in dit stuk meer dan anderen zeer uitmuntende, als bezittende met den Hoog-Leeraar RUISCH en den Chirurgyn C. BOEKELMAN het zo dikwerf reets aangehaalt geheim, het welken men zegt, dat zy zouden geleert hebben van de CHAMBERLENS, wanneer zig dezelve hier ter stede ophielden, en eenige lessen over de Vroedkunde gaven; ook is het genoegzaam zeker, dat zy dat zelve niet dan voor eene goede somme gelds gekregen hebben, en onder verband van stilzwygenheid, dewyl het anders onmogelyk ware, dat het zo lang zoude zyn verborgen gebleven, en dat wel zelfs by de Landgenoten van de genoemden CHAMBERLENS, die waarlyk meer dan al de andere verbergers van dit geheim

heim daar door minagting, schoon zy anders roemwaardig zyn, verdienen, dewyl zy zelf zo nuttigen zaak voor hunne Landgenoten, strydig met de loffelyke gewoonten der Engelsche Natie, die het beste steeds voor die van hunne Landaart zoeken, schuil gehouden, en ons 'er deelgenoten van gemaakt hebben. Dit alles by onzen toen Jongen Vroedmeester wel bekent zynde, en te gelyk dien yverzugt bezittende, om alles zo veel het mogelyk ware te weten, wat tot deze Konst vereischt wierd, heeft hy nevens den Chirurgyn PIETER PLAATMAN, die ook een Leerling van den Heer VAN ROONHUYSEN was, op den 21. Maart des Jaars 1709. een verband aangegaan met den Hoog-Leeraar FREDERIK RUISCH, Doctor ROGIER VAN ROONHUYSEN, en den Chirurgyn CORNELIS BOEKELMAN, waar in de laatst genoemden zig plegtig hebben verbonden, om aan DE BRUIN en PLAATMAN zonder eenige agterhouding alles te leren, wat hun in de Vroedkunde bekent was, mits dat zy zig verbonden, de conditien in dat contract gestelt, en hier niet nodig te melden, stiptelyk te zullen nakomen; het geen ook van hun beiden ten minsten, dat

wy zeker weten, van onzen Vriend DE BRUIN getrouwelyk is nagekomen. En wat wonder dan, dat hy zo een ervaren Vroedmeester geweest is, daar hy door zulke voorname Mannen was opgelegt. Den 12. Mey in den Jare 1710. heeft hy als Vroedmeester de eerste Vrouw verlost, en hy getuigt, dat hy in den tyd van twee en veertig Jaren, in welken hy dat beroep neerstig en getrouw geoeffent heeft, agt hondert Kinderen, die met het hooft in de geboorte geklemt stonden, levendig, onder Gods zegen met het Roonhuysiaansch Werktuig ter Wereld gebragt heeft; als ook, dat het getal der Kinderen op eene andere wyze door hem gehaalt niet minder moet gerekent worden dan het voorgaande. En zekerlyk, gelyk wy reets gezegt hebben, zoude hy nog veel meer verrigt hebben, waare hem de verfoeilyke nyd van wangunstige Konstgenoten, waar mede zy hem niet zelden tot hun eigen schande vervolgt hebben, daar omtrent niet in den weg geweest, dog in deeze gedroeg hy zig, gelyk het een eerlyk gemoed, dat zynes onschulds zig bewust is, betaamt, zeer geduldig, schoon niet gevoelloos, want het is ons niet duister gebleken, dat deze

kwel-

kwellende verdrietelykheden zyne gezondheid, die hy anders, naar de maate der moeitens, die aan dit zwaarwigtig beroep vaſt zyn, in een goede mate bezat, gekrenkt hebben, zodat hy ſchielyker op een, en ſterker dan te voren, van eene Catharrale borſtkwale overvallen wierd, welke hem ook eindelyk zo ſterk heeft aangetaſt, dat hy naar een bedlegering van weinige dagen ontſlapen is op den 23. January dezes Jaars 1753. tot droefheid van allen, die hem regt gekent, of zyne behandeling ondergaan hebben; dus leeft zyne goede naam by ons in zegeningen, terwyl zyne ziele zig verluſtigt in 't eeuwig zalig genot der Heemel Heerlykheid, waar van men zig, om zynen Godtvrugtigen wandel, volkomen mag verzekeren.

Hy heeft eenen Leerling nagelaten, namentlyk den zeer kundigen Chirurgyn en Vroedmeeſter REINIER BOOM, van welken te voren melding gemaakt is, die reets twee waarlyk lofwaardige Mannen, deze tot nu toe geheime konſt, op de gewoone voorwaarden, medegedeelt heeft, namentlyk de Heeren PAULUS DE WIND, Doctor in Geneeskunde &c. &c. te Middelburg in Zeeland; en deszelfs Broeder

GERARDUS DE WIND, thans hier ter plaatze de Geneeskunde oeffenende; ook heeft FRANS VAN ROOY zeer ervaren, en handig Heelmeester hier woonagtig; die kort voor de Dood van den Jongen Heere PLAATMAN het geheim van hem geleerd hadde; ter volmaking de handleiding van den evengenoemden Vroedmeester R. BOOM genoten; zodat voor deze onze openbaarmaking deze zo nuttige konstgreep eniglyk berustende was onder ses perzonen, van welken vyf hier, en een te Middelburg woonagtig zyn; tot dit sestal kan men als eenen sevenden, dat niet weinig den luister der Vroedkunde vermeerdert, toevoegen den Heere BARTHOLOMEUS HERMANNUS DE MOOR, eenen der voornaamste Geneesheren van onzen tyd; dus mag ook GOUDA roemen op een dubbel geluk, om dat zy met raad en daad bystand kan ontfangen van eenen, dien wy met allen, die hem regt kennen, in deze verre boven onzen Lof schatten; deeze heeft het Geheim verkregen van A. BOEKELMAN. Hier uit blykt, dat niet alleen verre van ons afgelegene landen, maar zelfs veele van onze naburen, door deeze geheimhouding tot nu toe zyn versto-

ken

ken geweest van het genot van een zo veel heil toebrengend werktuig, het geen de verhaasting der bekentmaking van het zelve des te nootzakelyker stelt, en op dat 'er geen schyn van twyfeling aangaande de waarheid van onze ontdekking mogt overig blyven, zullen wy eindelyk overgaan tot de bewyzen van de egtheid, en zekerheid van alles, wat wy reets aangaande het *Roonhuysiaansch Geheim* gezegt hebben, en in de volgende verhandeling klaarer aantonen zullen. Het werktuig, dat wy daar beschryven; en het gebruik van het zelve, dat wy dan ook openbaren zullen, zyn ons in de tegenwoordigheid van Notaris, en Getuigen op de plegtigste wyze overgegeven, door den Heere HERMANUS VAN DER HEIDEN, en deszelfs Huisvrouwe GEERTRUIDA DE BRUIN, enige nagelate dogter van den Chirurgyn en Vroedmeester JOANNES DE BRUIN, met die verzekering, dat dit instrument dagelyks door hunnen Vader was gebruikt geweest, en wat de beschryving van het gebruik van het zelve belangde, dat die zo volkomen was, als dezelve door hunnen Vader verzegelt, en van hun nooit geopent, aan hun was nagelaten, en dat zy niets hadden agter gehouden van al wat tot de Vroedkunde, en

wel inzonderheid tot het geheim van den Heere ROGIER VAN ROONHUYSEN behoorde, maar dat zy in tegendeel dit alles aan ons hebben overhandigt met een volkome overgifte, om van dat geheim zodanigen gebruik te maken als ons ten algemenen nutte zoude te raden worden, welke verzekering zy des gerequireert wordende prezenteren met Eede te beveſtigen. Dit meenden wy U Geliefde Landgenoten, om wiens willen wy dit eerſt in onze Moedertaal hebben willen rugtbaar maken, te moeten voorberigten; wy wenſchen hartelyk, dat deze onze toeleg voor *U*, en voor alle Volkeren mag gezegent, en gelukkig zyn, en dat alle geheim bezitteren mogen uitgelokt worden hunne verborgenheden, ten algemeenen nutte te openbaren; en alle Genees- of Heel-kunde oeffenende mogen afgeſchrikt worden, om te ſtaan na Geheimen ter verberging; maar aangezet mogen worden, om alles in het werk te ſtellen, ter ontdekking van nuttige geheimen, (want de meeſten zyn onnutte, valſchelyk verdigte, en tot 's Menſchen onheil uitgedagte beuzelingen) ten algemenen welzyn, door den Goddelyken zegen!

HET

HET ROONHUYSIAANSCH GEHEIM, IN DE VROEDKUNDE ONTDEKT.

Dewyl wy thans voornamentlyk voor ervaren Meesters in de Verloskunde schryven, en wy eeniglyk hier door ten welzyn van het Algemeen, de tot nu geheim gehouden Konstgreep, om een geklemt Hooft te redden, door den Heere ROGIER VAN ROONHUYSEN hier te land eerst geoeffent, en voortgeplant, en daarom ook met alle billykheid naar zynen naame genoemt, voor het oog der geheele beschaafde Wereld ten toon spreiden, zullen wy in deeze verhandeling zeer

 kort

kort kunnen te werk gaan, naardien wy onzes bedunkens, niets anders hebben te verrigten, dan eerstelyk, dat wy nauwkeurig de omstandigheden, in welken deeze konst te stade komt, bepalen; en ten anderen, dat wy duidelyk aantonen de wyze, langs welke men moet te werk gaan, zal men zyn oogmerk door deze Handgreep, in het bepaalt geval, gelukkiglyk bereiken: en opdat dit door ons op het best, en egts geschiede, kunnen wy geen beter rigtsnoer volgen, dan het geen ons aan de hand gegeven is door den Vermaarden Vroedmeester JOANNES DE BRUIN, die niet alleen een bezitter van dit geheim geworden is door mondelinge onderrigting van den Heere VAN ROONHUYZEN zelf, maar die ook als met 'er hand tot de beoeffening van het zelve door hem is geleid geworden, doordien hy in den Jaren 1708. en 1709. met deezen zynen Meester veele verlossingen gedaan heeft, inmiddels genietende het onderwys van den zeer beroemden Hoog-Leeraar FREDERIK RUISCH; en opdat naar zyn afsterven, deeze nutte wetenschap, door hem bezeten, niet mogt verloren gaan, heeft hy, schoon hy eenen wel geoeffenden Leerling naliet, ten overvloede zorg gedragen, nademaal hy, nadat hy het veilig voetspoor van zynen groten voorganger twee en veertig jaren agter een met alle vlyt, en naarstigheid gelukkelyk betreden had, ons twee afschriften, waar van de laatste in de Maand May van het Jaar 1752. geschreven is, heeft nagelaten, in zig bevattende een uitgebreid verhaal van de omstandigheid, waar in

de-

deze konſt geoeffent word, en de wyze, op welke men van dezelve een goed gebruik kan maken; deeze twee afſchriften hebben wy met elkanderen nauwkeurig vergeleken, en in ordre geſchikt, daar by voegende eenige nadere verklaringe, op dat het des te aangenamer en verſtaanbarer wierde, en deeze Konſtgreep ligtelyk zonder verder onderwys door wel bedreven handen konde uitgevoert worden; wy hebben ook daarom een nette aftekening van het Inſtrument, dat hier toe dient, laten maken, en hier agter aan gevoegt, naar dat, het welke meeſten tyd door hem gebruikt wierd, ſchoon hy 'er ons vier in alles aan elkanderen gelykende nagelaten had; by de overgaaf zoo van de afſchriften, als van de Inſtrumenten zelf, ook van zulken, die in andere gevallen te pas komen, en die wy ook, zoo het Gode behagen zal, voornemens zyn by eene andere gelegenheid medetedeelen, hebben wy, ter verzekering der egtheid, eene Notariale acte laten opſtellen, opdat wy ons van allen ſchyn van verdenking, als of wy hadden willen bedriegen, zuiveren mogten, en opdat eenen iegelyk, zelf by den eerſten opſlag, alle minagting voor deze zo zeer eenvouwige Machine mogt ontnomen worden; want, ſchoon de Natuur by duizend gelegenheden klaarlyk toont, dat door kleine en zelfs voor die de zaken niet met behoorlyke oplettenheid inzien, veragtelyk voorkomende dingen, dikwerf de grootſte van haare werken verrigt, kan men egter nauwlyks geloven, dat de konſt, die, zal

zy

zy egt zyn de leiding der natuur opvolgen moet, door werktuigen van weinig omslag grote daden ter uitvoer brengen kan, en waarlyk dit is dikwerf van dit eenvouwig werktuig geoordeelt, want menigmaal hebben wy gehoort, dat die, welken eerst bezitters van het zelve wierden, waarlyk meenden, dat men hun om den tuin leidede, toen hun voor 't eerst dit geheime werktuig vertoont wierd, dewyl zy zig niet verbeelden konden, dat zy daar door zoo groot een meesterstuk immer zouden bedryven, als zy naderhand met 'er daad tot verbaastheid toe ondervonden, zoo als zy ook ons betuigt hebben, het geen ook kragtig dient ter bevestiging van de genoegzame volkomenheid van dit werktuig in die gelegenheden, waarin het moet in 't werk gestelt worden, tot welken wy nu aanstons zullen overgaan.

Wanneer de Vrugt uit een onzigtbaar klein beginzel, door het Moederlyk Bloed, en Sappen, die van het zelve afgescheiden, en zoo door de Navelstreng, als door inswelging, invloejing, of indringing tot in het lighaam van de Vrugt gebragt zyn, en daarin door een eigen, en zonderlinge Omloop ter Voeding van het zelve naar vereisch verandert worden, tot haare volkomen rypheid, welke in den omtrek van negen Maanden voltooit word, aangegroeit is, (want in Vrugten van seven of acht Maanden gebeurt zeer zeldsaam, zo niet nooit, het thans voorhanden zynde geval) word ze als gedrongen, om den nauwen kerker, waar in zy niet zonder smert, en ongemak onder 't hart van hare

Moe-

Moeder zorgvuldig omgedragen is, te verlaten, op dat ze in plaats van ademloos in 't Water, dat evenredig naar de groote van het kindt afneemt, als een visch te leven, in eene ruimer lugt, adem moge halen, waar toe ze, dan eens vroeger, dan weder later, in de natuurlykste geboorte bekwaam gestelt word, door de omkanteling van het zwarer geworden hooft, of uit eenige andere oorzaak hoe genaamt, schoon niet volkomen bekent, dog zekerlyk uit bepaalde Natuurwetten volgende, tot welke men dan als beweegredenen brengen moge; eerstelyk, de verzameling van uitwerpselen, uit de ter Voeding onnutte delen geboren, en zoo in de Maag, en Ingewanden des Buiks, als in de Waterblaas, en andere holle bewaarplaatzen des Lighaams opgelegt, waar zy eenigzints scherper worden, en dus de gevoelige Zenuwen, die zoo wel dan in volwassenen als getrouwe Wagters voor de welstant des tederen Lighaams waaken, prikkelen, en door eene verwonderlyke overeenstemming het gantsche gestel ter geboorte in beweging brengen; ten anderen, kan men niet ongegrond onder deze redenen tellen, dat het lighaam des Kinds nu groter, en sterker geworden zynde, meerder, en als 't ware vaster voedzel ter onderhouding nodig hebbe, waar toe het als door een ingeschapen zugt tot zyne behoudenis gedreven word, tot welke de geboorte nootzakelyk vereyst word; daar en boven mag men met volle regt tot dit alles byvoegen, dat de Lyfmoeder, die thans ten naasten by de gantsche holligheid des Buiks der moeder, van het Middel-

delrift af tot aan, en in het Bekken zelfs toe, vervult, (waar door alle de daar in gelegen ingewanden, in welken na de verlossing dikwerf zwaare toevallen ontstaan, zoo gedrukt, en in hunne legging verandert zyn, dat zy tot verwondering van Kundigen hunne gewoone werking verrigten) byna onmogelyk een verdere uitzetting, die met een verdikking van haare zelfstandigheid gepaart gaat, schynt te kunnen leiden, 't welk veroorzaakt wordt door de verwydering der bloedvaten in het lighaam van de Baarmoeder door de aangroejing van de Vrugt, dat in het binne vlies van het Ey, dat met zyne effene buitenzyde, overal, uitgenomen daar het door de Moederkoek met de Lyfmoeder vereenigt is, tegen de gladde en vogtige binne wanden van dezelve aanligt, opgesloten word gehouden, waar door het moederlyk Lighaam en voornamentlyk dat gedeelte van het zelve, dat tot de baring dient, (in alles nauw overeenstemmende met de gesteltheid van het Kind, dat ook met de Moeder een gadelooze medelydenheid heeft) door de sterker, en geduriger beweging van de Vrugt gevoeliger aangedaan, en dus verwonderlyk naar die wetten, die daar in door den wyzen SCHEPPER gelegt zyn, geschikt word ter loslating van die banden, die het tot nu toe zoo getrouw vastgehouden hadden.

Door deeze twevouwige verandering, zoo in het Kind, als in de Moeder, uit de gezegde oorzaken verwekt, word de verlossing, vooral wanneer ze te gelyk werkzaam zyn, en alles

wel

wel gestelt is, grotelyks bevoordeelt, het geen thans een weinig uitgebreider van ons dient verhandelt te worden, waar omtrent wy de reets opgegeven ordre zullen tragten in het oog te houden.

Door de gezegde omwenteling of legging van het Kind, ('t geen te voren, schoon geen vast bepaalde, egter, gelyk veele proeven leeren, een geheel andere legging, dan de tegenwoordige, schynt gehadt te hebben in het Ey, het welke door de wonderlyke buiging van het Lighaam des vrugts, dat thans een ovale gedaante uitmaakt, aan alle zyden door het zelve gevult word) zakt het in de meest natuurlyke geboorte met het Hooft nederwaarts tot aan den mond des Lyfmoeders, en wel zoo, dat het aangezigt gekeert blyft naar de agterste delen des Moeders; dit zyn de Vroedkundigen gewoon te noemen den staat van een welgekeert Kind, dat men by het onderslaan kan gewaar worden, ja zelfs uiterlyk bespeuren, dewyl de uitzetting des bezwangerde buiks daar door veel verandering ondergaat, die dan van boven als dunner geworden is, door dien het Hooft van de Vrugt nu dieper naar beneden, en in het Bekken begint neder te schieten, en door de persing, en gedurige pogingen tot de verlossing, de Baarmoeder aanzet, om zig los te laten, en alles in beweging te brengen, ter bevordering van het gewenste einde, tot bereiking van het welke 't gansche Lighaam van de Barende Moeder medewerkt; deze word door

angst

angst en weên, die de gestadige neigingen des Vrugts veroorzaaken, geperst en gedrongen, om alle haare kragten in te spannen, en te werk te stellen, en wel voornamentlyk, om de spieren des Buiks, het middeldrift, en al wat tot de Ademhaling betrekking heeft ter nederdrukking, en voortzetting van de nu ter geboorte ryp geworden Vrugt, volgens de wetten van het wyslyk geformeerde Lighaams gestel, zoo te bestuuren, en kragtdadig te bewegen, dat de geboorte natuurlyker wyze daar op volgen moet, die op veelerly wyzen geholpen, en als verligt word, zoo door de vermeerdering der snelheid van den omloop des bloeds, en der Senuwsappen, (die dikwerf in bloedryken te sterk zynde, de verlossing verhindert, en door een aderlating geholpen word) waar door de werking der spieren verdubbeld, en aangemoedigt word; als door de tusschenpozingen der Vlagen, waar door de kragten vernieuwt, en de afmattende moedeloosheid, indien het niet te lange duurt, verzagt en weggenomen word; maar boven al word de bange Barensnood draaglyker gemaakt door de bevogtiging der wegen, langs, en door welken de Vrugt moet doorgaan, en door de langzame uitzetting der zelven; want wanneer de Barenstyd genadert is, ontstaat 'er als een vloed van Olyagtig, en Lymerig Vogt, nu en dan met wat bloed vermengt, waar door de delen, die nu te lyden staan, als meer en ligter rekbaar, en glibberig, en daarom ter doorlating bekwamer gestelt worden; de Baarmoeder zelf, die zig

zig tot dezen tyd toe nauwkeurig gesloten heeft gehouden, verandert niet alleen van plaats, maar schikt zig ter ontsluiting, dewyl deszelfs mond nu ronder, zagter, en dunner begint te worden, door de perssing van de Vrugt nu nog in zyne vliezen, die ook door 't ingehouden water evenredig uitgezet blyven, besloten; door deze aanhoudende drukking, vermeerdert door den aandrang des Lyfmoeders, en der spieren van de Buik, word dit van tyd tot tyd vermeerdert, zo dat ze eindelyk zig begint te openen, door welke opening eerst een klein gedeelte der vliezen met hun water geperst word, 't welk gestadig, schoon nu eens trager, dan eens schiclyker toeneemt, waar door deze gezegde opening allengskens verwydert wordt, en wanneer deze verwydering tot de groote van een Dukaton, kleine handbreedte, of zomtyds, en des te beter, (schoon 'er dikwerf op een kleine ontsluiting een spoedige verlossing volgt) nog meer gevordert is, dan staan de vliezen met het water als een ronde bol in de opening des Baarmoeders zo geperst en gespannen, dat zy doorgaans, en op de minste aanraking, ja als van zelfs door de voorgenoemde nederwaarts perssende oorzaken geholpen, openbarsten, (daar Vogelen, en zelf de gekorven Dierkens, volgens de waarnemingen der Natuurkundigen hunne eijeren met den Bek doorpikken, en doorboren moeten) en het Water met geweld uitdryven, dat ook ter bevogtiging en gladmaking der delen, die den doortogt voor het Kind verschaffen moeten, zeer dienstig is, waarom het in natuurlyke,

en goede verlossingen meesten tyd gebeurt, dat het Kind ter zelver tyd door de Mond der Baarmoeder heen schiet tot in de schede, en dikwerf door deze tot buiten het Lighaam als met geweldt voortgestuuwt, en dus geboren word, tot al het welke de goede gesteltheid van Moeder, en Kind, en de Kragten van beiden, nevens de kundige, en voorzigtige behandeling van die, welken hier toe bekwaam geagt worden, alles toebrengen; en dewyl zulks niet in alle gevallen gevonden word, blykt het zeker, dat alle verlossingen, schoon zy al natuurlyk in 't eerst voorkomen, zo gelukkig niet slagen; dog van alle deze zullen wy 'er thans alleen een der voornaamste wat omstandiger beschouwen, en dan hoe men dezelve gelukkig redden zal, middagklaar aantonen.

Wanneer het Water dus als met eenen barst doorgebroken, of gelyk het ook menigmaal gebeurt, door een kleiner opening sluipende weg gelopen is, en de geboorte des Kinds daar op niet spoedig volgt, blyft het zelve, korter, of langer tyd in de geboorte staan, waar toe de hulp van een kundige hand, het zy ongewapent, of met eenig bekwaam Werktuig, als het de nood vereischt, voorzien, gevordert word, welk geval wy nu voornemens zyn te beschryven; en opdat dit door ons zoo 't behoort verrigt worde, zullen wy eerst net aantonen de ware gesteltheid, in welke men het Werktuig voordelig kan gebruiken, en daar na beschryven, de wyze, langs welke men met het zelve voorzigtig moet te werk gaan, mits dat wy vooraf

la-

laten gaan de waare aanwyzing van de Machine, die hier toe dienſtig is.

Het Kind, dat nu met het Hoofd, wiens aangezigt in de natuurlykſte geſteldheid naar den rug van de Moeder gekeert is, (dog ook niet altyd regt, maar zomtyds op een der zyden ligt, en dikwerf niet met een uitgeſtrekte en vrye hals voorkomt, maar dikwerf met de Kin op de Borſt, of een der armen ruſt, en nu en dan de navelſtreng meer of min om den hals geſlingert heeft) in de geboorte ſtaat, konde nimmer, zelf op 't natuurlykſt ter Wereld gebragt worden, zo niet de Wyze SCHEPPER de Beenderen des Bekkeneels in een ongebore Kind zo geformeert had, dat zy als over elkander heen konden ſchuiven, en zig dus zonder dat de tedre herſſenen daar door hinder leiden ſchikken naar den vorm, door welke zy heen moeten, waar toe eeniglyk helpt de verdeling der Beenderen des Bekkeneels in agt byzondere Beenderen, die dan nog ieder wederom op zig zelven verdeelt zyn, en daar en boven door openingen enkel met een vlies gedekt, en tuſſchen de Voorhoofds- en Wand-beenderen, als ook aan ieder zyde van het Agterhoofd gelegen, en met den naam van Fontanellen gedoopt, wyder van elkander afgehouden, en dus ter verkleining van het geheele Hooft geſchikt wierden, want de Beenderen, die het bekken in het Vrouwelyk Lighaam uitmaken, en in dezelve wyder van elkander, dan in de Mannen afſtaan, kunnen (indien men met zommigen in den tyd der baring al eenige afwyking van elkander in de-

zelve toestond, en dat de overeenkomst tusschen Menschen en Dieren (want in de Schildpadden, is dit volgens ZWAMMERDAM zeker) eenigzints schynt te willen lyden) ten minsten zo verre niet van een gerekt worden, dat zy het Hoofd des Kinds, zo het gelyk in volwassenen, als uit een been bestond, zouden kunnen doorlaten; hierom ontstaat 'er dikwerf een moejelyke baring, vooral van het eerste Kind, voornamentlyk in bejaarde Vrouwen, en in zulken, die door Engelsche ziekte, eenige andere ongesteldheid, of van hun geboorte af aan een vernauwt of kwalyk gevormt Bekken hebben, tot welke vernaauwing buiten tegenspraak veel toegebragt word door een voor cierlyk gehoudene wyze van kleding der jonge Meisjes, die wy alle regtschapene Moeders, die liever hunner Kinderen welzyn, dan eene belagchelyke Mode beminnen, ten hoogste afraden; deeze bestaat hier in, dat men de Keurs of Ryglyven voor die jonge, en als wasch buigzame Kinderen te laag laat zakken, en te styf toehaalt, waar door met 'er tyd het Bekken noodwendig moet vernauwt worden, waar door zy namaals zelfs Moeders geworden zynde voor zig zelf, en hunne Kinderen een gevaarlyke toestand verkrygen; dog dit is niet de eenige reden waar uit dikwils een moejelyke verlossing volgt, men moet deeze ook zoeken vooral in meer dan voldragen Kinderen, en wel meest in Jongetjes, in de grootheid, en hardheid van het Bekkeneel, of eenige andere kwade hoedanigheid, gelyk daar is een Waterhoofd, of iets anders; boven dit word deze moejelyke

ver-

verloſſing zeer verzwaart, als deze oorzaken te zamen vereenigt voorkomen: Men verwondere zig niet, dat hier niets geſproken word van de zagte delen, die tot de voortteeling in de Vrouwen geſchikt zyn, deze kunnen ook veel verhindering toebrengen, dog in het geval, waar van wy nu handelen, moeten dezelven als oorzaken der moejelyke baring niet gerekent worden, het geen uit het zo aanſtonds volgende duidelyk blyken zal, ſchoon in bejaarde Vrouwen, en die veel gewerkt hebben, de taaiheid van den Mond des Baarmoeders, volgens ſommigen, verhindering aanbrengen kan. Wanneer het Kind wegens de naauwte van het Bekken, de Groote en hardheid van het Hoofd, of uit beide deze en meer andere oorzaken vereenigt, na de uitvloejing van het Water, met het Hoofd in de geboorte ſtaan blyft, word deszelfs ſtaat van ogenblik tot ogenblik gevaarlyker zo voor zig zelfs, als voor de Moeder, want het Hoofd van het Kind, nu buiten de Baarmoeder, die thans over en agter het Hoofd geſchoven, en zo verwydert is, dat ze met de Schede als eene opening uitmaakt, nedergezakt zynde in het Bekken, blyft met het Agterhoofd aan, of op den rand der Schaambeenderen ruſten, (dat men voor de grootſte en mogelyk eenigſte oorzaak der tegenſtand houden moet) en word insgelyks ter zyde geknelt door de Heupbeenderen, en van agteren, dog niet altyd door het Heiligbeen, waar door het zo vaſt geklemt blyft zitten, dat het onmoogelyk is, om of aan de zyde van het Hoofd, langs de Heupbeenderen,

of aan de bovenkant by de Schaambeenderen iets te voelen, of iets tusschen het Hoofd en de genoemde Beenderen in te brengen, dog eeniglyk vind men by deeze moejelyke gesteltheid in de Scheede, die nu kort, verwydert, en als een snaar gespannen is, van agteren naar en boven den Endeldarm doorgaans meer opening tusschen het Hoofd (het voorhoofd namentlyk) en de beschreven Beenderen, die veeltyds wel een lid van een vinger lang is, door welke men langs het zelve (voorhoofd) naar boven wel iets inbrengen kan, 't geen men hier byzonder dient in agt te nemen, dewyl hier in een zeer voornaam gedeelte dezer Konstige verlossing gelegen is; Wanneer het Kind zo als wy nu beschreven hebben in de Geboorte staat, dan kan het niet gekeert worden (dat te doen is, wanneer het den Mond der Baarmoeder nog niet geheel doorgegaan is, en het daar en boven nog hoog in de Schede zit, en by veele gelegenheden, als van stuipen, zwaare bloedvloejingen, of anderzints nootzakelyk om de verlossing te verhaasten geschieden moet) dewyl het door de Handen, voor welken ook geen plaats, om te kunnen werken, overgelaten is, onmoogelyk te rugge kan gedreven worden, doordien ook (zo velen stellen) de vezelen der Baarmoeder alsdan reets meer te zamen getrokken, eenen veel te engen weg (die zo gemakkelyk als men zig verbeeld, en voor al in dit geval geenzints, om dat door de klemming van het Hoofd geen toegang tot dezelve opengebleven is, geopent worden kan) overlaten, het geen voor al plaats heeft in bejaarde, en

door

door zwarer dan gewoone Lighaams Oeffeningen ſterker en vaſter geworden Vrouwen, in welke deze t'zamentrekking der ſpiervezelen des Lyfmoeders dikwerf zo groot is, dat daar door de Vrugt niet zelden in den doortogt belemmert word, en met het Hoofd reets geboren zynde gevaar loopt van om den Hals geknelt te zullen worden, dewyl ze zo haaſt het Hooft doorgelaten is zig tot elkander ter toeſluiting neigen, het geen de ondervinding menigmaal den Vroedmeeſteren heeft doen gevoelen, (*) en zo men deze hinderpaal konde uit den weg ruimen, de Klemming van het Hoofd maakt het geheel ondoenlyk, dat van tyd tot tyd toeneemt, want de Vrugt dus in benaauwtheid gebragt zynde, en telkens meer en meer pogingen aanwendende om uit deeze vaſtknellende banden verloſt te worden, prikkelt de Moeder op veelerly wyzen aan tot haare hulp en voortſtuuwing, waar door deze willens en onwillens alle haare vermogens te werk ſtelt, om het teder wigt te doen verloſſen, waar door het Hoofd by elke vlaag gedurig dieper in het Bekken ſchynt te zakken, dog als deeze afgebroken worden, behoud het meeſt als weinig gevordert zynde (voor al in dit geval door de ſtuiting van het Agterhoofd op de rand der Schaambeenderen) zyne eerſtgenome ſtantplaats,

(*) Dit word niet van alle toegeſtemt, dewyl 'er gevonden worden, die mogelyk met meer reden de knelling van de hand des Vroedmeeſters denken veroorzaakt te worden, door de t' zamentrekking der ſpiervezelen aan 't onderſte gedeelte der Schede.

plaats, en schoon het in der daad al zakt, daar door vergroot de Klemming in groote Hoofden des te meer, dewyl het dus lager, en in de naauwte van het Bekken, dat als een tregter is, en dus in zyne benedenste delen de meeste tegenstand, (schoon die wel enigzints door de uitwyking van het Staardbeentje verholpen word) ter baring veroorzaakt, nedergedrukt en dus ter verlossing moejelyker geplaast word, want het gebeurt dikwerf, dat het Hoofd door de aanhoudende Wêen, en daar uit ontstaande afzetting des Moeders, zo laag in het Bekken geperst word, dat 'er byna nergens opening over blyft om 'er tusschen te konnen komen, ja schoon 'er dan ter tyd een gedeelte van het Hoofd des Kinds gezien zoude kunnen worden, en 'er slegts een duimsbreedte doorzetting vereischt word ter doorlating van de grootste Diameter van het Hoofd, is egter de Moeder, schoon men zweren zouden, dat zy 't volgende ogenblik zal baren (en dat ook wel eens in sterke Vrouwen gebeurt) niet in staat om het een stroobreedte verder te doen voortgaan, want het Hoofd staat dan pal, en zo onwrikbaar tusschen de Beenderen van het Bekken en vooral tegen de Schaambeenderen geperst, dat het niet zelden door al de drukkingen, die het uitstaan moet, zig als platagtig vertoont; inmiddels worden al de wegen, waar van wy te voren gesproken hebben, door vermindering en gebrek der slymige vogten, en den afloop van het water, droog, waar door zy ook zwellen, en ontsto-

ken

ken worden, voor al zo zy te veel en te ruuw met onderſlaan behandelt zyn, hier om worden zy pynlyker, en kunnen minder rekking dulden, en verhinderen dus, als men geen ſchielyke hulp toe kan brengen, de verloſſing grotelyks, 't welk ook geſtadig toeneemt, dewyl Moeder en Kind door al dat Martelen als afgemat zynde, de vlagen beginnen te verminderen, en niet zelden geheel en al op te houden, zo dat de Moeder nu geen aandoeningen van het Kind meer gevoelende, ja byna zonder pyn zynde begint ſlaperig te worden, waar door ze beiden in gevaar geſtelt worden zo 'er geen ſpoedige redding op volgt; deeze nu zyn de regte omſtandigheden, waar in men met hoop van eenen goeden uitkomſt het Werktuig van VAN ROONHUYSEN gebruiken kan, en moet; Ja hoe vaſter het Hoofd tuſſchen de Schaambeenderen en de anderen van het Bekken geperſt word, des te zekerer is deszelfs werking, dewyl het uitglipt wanneer het Hoofd nog gints en herwaarts kan bewogen worden, weshalven men dan nog liefſt alles moet in het werk ſtellen, op dat men het Kind, gelyk by kwade leggingen meeſt geſchied, by de Beenen af hale; hier uit komt het ook dat een eerlyk Roonhuyſiaanſch Vroedmeeſter veeltyds zegt het zyn tyd nog niet te zyn om te werken, maar dat hy wagten moet, of om dat hy weet, dat de geboorte nog natuurlyk zoude kunnen geſchieden, of tot dien tyd, in welken het Hoofd vaſter in de Geboorte geklemt ſtaat, waar omtrent nog dient in aanmerking

genomen te worden, de waare legging van het Hoofd, zoo verre men die dan by het onderslaan gewaar kan worden: men bevind by het ondertasten, dat het Hoofd van het Kind, in de Natuurlykste legging, schoon zoo geklemt, dat het op, nog nederwaarts, nog aan de zyden te bewegen is, gemeenlyk aldus geschikt is, dat men met den top des vingers raakt tegen de Wandbeenderen, daar dezelven zig vereenigen met het Agterhoofdsbeen, en niet tegen de Fontanel, die ten grootsten deele tusschen de Voorhoofsbeenderen, en gedeeltelyk tusschen de Wandbeenderen van boven gelegen is, rustende de Fontanel in die legging op het Stuitbeen, (*) ook laat zig, zoo als even te voren gezegt is, by deze gelegenheid het Hoofd dikwerf platagtig voelen, dat de grootheid der knelling aanduit, of ook wel de zylingsche legging van het zelve; veeltyds puilt het geklemde Hoofd in de geboorte met een uitgeswollen hairigen tip voor uit ter groote van een gemeene stuiter, welke niets anders is dan de Huid, die door de op eenschuiving der geknelde Bekkeneels beenderen ruimer geworden is, en zig als van het Hoofd afscheidende in de gedaante van zoo een Bol uitzet, die dan eens groter, dan weder kleiner gevonden word. Wanneer het Kind dus, dat wel het meest gebeurt, gelegen is, kan men met de *Roonhuysiaansche Machine* op het veiligste werken;

(*) Zie de verhandeling van den Heere P. DE WIND, het Geklemt Hoofd gered. Men wete ook dat de Fontanel dan door de opeenschuiving der beenderen geheel weggenomen is.

ken; dog dikwils legt het Hoofd wat op een der zyden gekeert, en dan is 'er, gelyk wy aantoonen zullen, meerder omzigtigheid nodig, ook gebeurt het, dat het Kind met een om den Hals geslingerde Navelstreng voorkomt, welke strengeling men in dit geval dan eerst ontwarren kan, wanneer het Hoofd volkomen geboren is, waar toe, gelyk wy in ons voorberigt gezegt hebben, veele en verscheiden wegen, meer of min voor Moeder en Kind, voor of nadelig, naar de schranderheid en ondervinding der ontdekkers van dezelve, uitgedagt, en ten gemeenen nutte medegedeelt zyn, waarom deze allen, welke zulks met zoo goede inzigten gedaan hebben, waarlyk lofwaardig zyn, schoon de uitkomst niet altyd aan de verwagting beantwoord heeft, weshalven het ten hoogste nootzakelyk geschat moet worden de ontdekking van zoo een middel, dat in zulke zwaarwigtige gevallen van een zeker nut zyn kan, 't welke met het volste regt, gelyk zoo aanstonds blyken zal, gezegt mag worden van het Instrument, dat ter redding van het geklemde Hooft voor meer dan festig jaren in gebruik geweest is by den Heere ROGIER VAN ROONHUYSEN en deszelfs navolgeren, en dat men meent, (want volkome zekere berigten hebben wy tot hier toe daar van niet magtig kunnen worden) uitgevonden te zyn door de beroemde CHAMBERLENS Vader met drie Zonen, vermaarde Vroedmeesters in Engeland, tot welk gevoelen wy ook overhellende zyn, zoo, omdat een dezer in eene voorreden voor zyne Engelsche vertaling

van MAURICEAU verhaalt, dat by hun door Gods zegen en hunne naarstigheid uitgevonden waare een middel, om een vrouw in geval van het geklemde Hoofd te verlossen, zonder haar, of haar Kind eenig leet te doen, 't geen hun zeer beroemt gemaakt heeft, dog dit getuigenis kan men met zoo veel verzekering van de beste tangen niet geven; ten anderen weeten wy niet, dat het van een der *Roonhuysianen* tegengesproken is, ook vinden wy in de afschriften van onzen vriend geen aanleiding om dit te ontkennen, en aan *van Roonhuysen* of eenen anderen de uitvinding toeteschryven, eeniglyk zegt hy hier omtrent, wanneer 't geval, gelyk beschreven is voorkomt, dan moet de Vrouw volgens de Konstige Handgreep van mynen Eerwaarden Meester ROGIER VAN ROONHUYSEN verlost worden, waar uit niet volgt, dat deze daar de uitvinder van geweest zy; boven dit zegt CHAMBERLEN ter zelver plaats, dat zyn werktuig de verlossing kan verhaasten, 't geen ook door *'t Roonhuysiaansch* kan verrigt worden, schoon wy dit niet dan by nood denken te moeten geschieden, want veiliger is het, als men door geen wigtige reden gedrongen word, de Natuur, die altoos best werkt, ook dit groote werk over te laten, dan door zugt tot winst of roem, schoon men wel geen wezentlyk nadeel aan de lyderessen toebrengt, over dezelve te willen heerschen. Dit zy genoeg voor den kundigen en Eerlyken Vroedmeester tot verstand der bepaling van de omstandigheid, en den tyd, waar in hy, onder Gods

ze-

zegen voordelig werken kan, en moet met het *Roonhuysiaansch* Instrument, tot welks beschryving wy nu over gaan.

Dewyl het beste kenteken der Waarheid in de Eenvouwigheid opgesloten legt, mag men van deeze *Machine*, schoon men op 't bloot gezigt van dezelve, zonder nader verklaring, niet zoude kunnen denken, dat ze zoo veel heil te weeg brengt, veilig besluiten, dat ze in staat zy, om dat uit te voeren, dat de ondervinding 'er van bevestigt, dewyl haar onder de eenvouwige werktuigen den eersten rang toekomt, want haar t' zamenstel, en werking komt ten grootsten deelen overeen met dat werktuig, 't welk de *Mechanici* een Hef,-Hand-boom, of spaak noemen, dat van hun allen onder de minst te zamengestelde werktuigen gestelt word; ook is zy in haar werking onder de Hef-boomen, van welken 'er drie zoorten opgegeven worden, de eerste in ordre, als hebbende tot haar stut in 't midden de schaambeenderen, en aan haar eene zyde het Hoofd des Kinds als het Lighaam, dat door haar moet bewogen worden, en aan de andere zyde de hand des Vroedmeesters, die volgens de regelen der weegkunde, dewyl dan het steunzel in het midden is, een gelyke of wat meerder kragt gebruiken moet, dan de tegenstant van het Hoofd des Kinds, dat door hem eenigzints voorttrekkender en tegelyk opligtender wyze, moet nedergedrukt worden, het geen zoo aanstonds klarer blyken zal.

Het Instrument, dat ter redding van het geklemde Hoofd by de *Roonhuysiaanen* gebruikt word, be-

bestaat uit een lankwerpig vierkant aan weerzyde omgebogen ruuw, wel besmeed en gehard yzer, hebbende de Lengte van 10 duimen en $\frac{3}{4}$; de Breedte van 1 duim; de dikte zonder bekleetzel $\frac{1}{8}$ duim, en met het zelve in het midden $\frac{3}{8}$ duim, de Bogten, welke uit het middenstuk; dat regt, en 4 met $\frac{1}{8}$ duim lang is, slaauwelyk omgebogen worden, zyn byna van de zelfde omtrek, welke aan de binne holle zyde gemeten zynde 3 en $\frac{1}{2}$ duim kromte, en circa $\frac{1}{2}$ duim diepte hebben op haar verste afstant; deeze yzere bogtige handboom moet aan alle zyden, en voor al aan de vier hoeken zeer naauwkeurig door vyling afgerond, en effen gemaakt zyn, op dat zy aan alle kanten volmaakt stomp zy, en dus door insnyding of indrukking geen letzel toebrenge; hierom worden de gedeeltens van dezelve, die de uiteindens der Bogten uitmaken, voor al aan de uitstekende, schoon wel geronde hoeken, belegt, met een op grof linnen gesmeerde Diapalm plaester ter lengte van een duim aan de binne zyde; het regte midden stuk, dat tusschen de twee bogten gelegen is, en met het welke de grootste drukking tegen de Schaambeenderen geschied, word geheel en al, insgelyks, dog dikker voor al in het midden, bekleed met de reeds genoemde plaester, waarom het ook daar een meerder dikte heeft; voor al dient 'er ook opgelet te worden, dat deeze plaesters alle zeer gelyk, en zonder eenige plooi glad tegen het yzer aanleggen; na alle deeze omswagtelingen, word het geheele instrument overtrokken

met

met dun en zagt honds leder, waar omtrent in agt dient genomen te worden, dat het zeer glad legge en dat de naden, waar mede het leder aan elkander moet gehegt worden, net en dun zyn, en gelegen op de buitenste, dat is verheven zyde van de *Machine*. Ziet daar de waare beschryving van een werktuig, dat zoo veel jaren agter een zoo veel gerugts, inzonderheid onder Vroedmeesteren veroorzaakt heeft, en waar omtrent zoo veel verkeerde gedagten, en opvattingen, waar van de meesten uit kwaadaardigheid, nyd en lasterzugt geboren, en daarom niet waardig zyn om genoemt te worden, onder min of meer geoeffende ontstaan zyn, welke alle hier te lande tot walgens toe zoo bekent zyn, dat wy het onnut zouden rekenen, van dezelve iets meer te reppen, voor al nu wy dien blyden dag geboren zien, waar in wy aan allen, ten nutte der zwakke Sexe, dit groot geheim mogen openbaren, welks regt gebruik wy nu zullen tragten naauwkeurig aan te tonen; zonder dit zoude dog zelfs geen Vroedmeester weten, hoe hy 'er mede werken moest, ja zoo het hem zonder eenig vooroordeel immer was vertoont geweest, waarlyk hy zoude, gelyk alle de Geheimbezitters in waarheid getuigt hebben, het zelve nimmer aangezien hebben voor een werktuig, waarmede eenige Handgreep in de Heelkunde, hoe genaamt, konde verrigt worden.

Op dat een kundig Vroedmeester een volmaakt denkbeeld van de behandeling van het nu reeds beschreven werktuig verkryge, en dus het

het zelve wel bestiere, en ter bekwamer tyd nuttig gebruike, zal het nodig zyn, dat hy acht geeve op de volgende omstandigheden; EERST op de plaatzing van de Vrouw die hy zal verlossen; TEN TWEEDEN op de medehelpsters en al wat daar toe dienen kan; en TEN DERDEN op zig zelf ter verrigting van dit groote werk.

Wanneer hy door nauwkeurig onderslaan zig verzekert houden kan, dat het Kind zoo legge, gelyk wy duidelyk beschreven hebben, schikt hy alles met betaamlyke spoedigheid, op dat hy dit werk onder den Goddelyken bystand gelukkig naar zynen wensch verrigte, en door geen verwarring verhindert worde, in een goede ordre.

De Vrouw word op een Ledikant, Rustbank, of Kortbed, naar dat men het een of andre best gereed, of geplaatst vind, nedergelegt, met het Bovenlyf, blyvende zy met het Onderlyf van het bedde afhangen, en wel zoo, dat het Staartbeentje, op dat het niet gedrukt worde, van het bedde geheel afblyve; dan zet men haare Voeten wederzyds op eene stoof, of eenige andere verhevenheid, in eene zekeren, en goeden afstant van elkanderen, op dat 'er een bekwame weg ter doortogt voor de Vrugt opengelaten worde; en opdat de voeten niet zouden afglippen, en daar door hinder, of schade aan de verlossing mogt toegebragt worden, laat men de Knyen door twee Vrouwen, (van welke een, die gemeenlyk aan de Linkerhand van den Vroedmeester zit, de Vroedvrouw is)

on-

onderſteunen, en wat van een houden, op dat alle beletzel, zo veel doenlyk is, voorgekomen worde; men zette ook, op dat men alles by der hand hebbe, een Waterpot ter berging van vuile wegwerpzelen, en een Kopje met Pomade tot ſmering nodig tuſſchen de Beenen van de Vrouw wat na agteren toe; deeze voorbereidzelen verrigt zynde met zoo weinig omſlag, en in zo korten tyd als mogelyk is, maakt de Vroedmeeſter zig ondertuſſchen gereet, welke, op dat hy in niets belemmert worde, doorgaans zynen rok uittrekt, en verders de Mouwen van zyne andere klederen wat hoog opſchuift; hy bind een Schorteldoek voor, dat hem zo ter nederlegging van zyn Inſtrument, als ook ter ontvanging van het Kind, eenigzints kan behulpzaam zyn; boven dit neemt hy ter reiniging van zyn handen, die dikwils door een al te grote glibberigheid eenige onbekwaamheid tot het werk mogten krygen, een ſervet by zig; dan gaat hy tuſſchen de knyen van de Vrouw, als de bekwaamſte plaats voor zyn werk zynde, op een laag ſtoeltje nederzitten, en laat, zo om der eerbaarheids wille, en om de Koude voor te komen, (want de Vrouw dient van onderen, om alle hinder te weren, ontbloot te wezen) als om zyn Inſtrument bedekt, en gelyk het in dit geval tot nu toe geweeſt is, geheim te houden, een deken leggen tot onder de Oxels van de Vrouw, en laat die van agter op haaren rug vaſt maaken; het andere eind van de deken, dat ter bedekking van des Vroedmeeſters handen, en lyf dient, word ook hem om den hals geſpelt; dus gezeten zynde, haalt hy de Vrouw, indien zy wat te verre

F met

met het Onderlyf op het bedde mogt leggen, zo laag na zig toe, dat zy met de stuit, op dat die wat na agteren kan wyken, en dus de verlossing bevorderen over het bedde heen legge; dan onderslaat hy de Vrouw nogmaals, en de zaak, gelyk beschreven is, bevindende, maakt hy een aanvang van zyn werk, dat grotelyks, indien de Waterblaas van de Vrouw door de drukking van het Kind, belet is geworden ter ontlasting, bevordert word, door de aftapping van het water met de Catheter, welke een Vroedmeester ook daarom altoos met zig moet mededragen; dit maakt ter verlossing een groote ruimte, en doed veel ter voorkoming van toevallen.

Naar alle deze nodige, en nuttige omstandigheden, brengt de Vroedmeester de voorste Vinger van zyne Linkerhand aan de onderzyde met de Pomade besmeert zynde in de Vagina, aan dat gedeelte der zelve, dat tegen den Anus aanligt, tot op het bloote Voorhoofd van het Kind, want dit legt in dit geval met het aangezigt naar den Anus gekeert, dan neemt hy de *Machine* (*) insgelyks aan het einde, en voor al aan de binne zyde besmeert zynde in zyne Regterhand, en brengt de zelve langs de voorste Vinger van de Linkerhand, die als den weg aanwyst, in deszelfs plaats op het bloote Voorhoofd des Kinds tot binnen de Mond van de Baar-

(*) Aan de eene zyde van dit Instrument, en wel daar de bogt het grootst is, hebben wy, zoo als ook uit de Plaat blykt, een Touwetje om dezelve gedraait gevonden, 't geen wy denken nergens anders toe te dienen, dan tot een teken, om liefst die zyde, dan de andere te gebruiken, of om de nadering van 't Instrument af te meten.

Baarmoeder, by aldien die dan nog zoo laag waare, dat, dewyl het ſchier niet mogelyk is, zeer zeldzaam voorvalt, maar genoegzaam altoos over het Hooft heen, geſchoven is; wanneer het werktuig dus met zyne bogtige holte tegen het Voorhoofd van het Kind aanligt; dan moet de Vroedmeeſter naauwkeurig toezien, dat 'er niets tuſſchen het Hooft van het Kind, en zyn Inſtrument legge, 't zy of de Baarmoeder, dat, gelyk even gezegt is, byna niet gebeuren kan, (en zoo dit gebeurt, wagte men liever dewyl het werk dan zoo veilig niet is), of een gedeelte der Navelſtreng, of van de vliezen, waar in het Kind omſwagtelt geweeſt is, op dat daar uit geen ſchade voor Moeder of Kind, of ten minſte geen verhindering in de Operatie geſchiede; deeze voorzorg in agt genomen zynde, dan ſchuift de Vroedmeeſter zyn Inſtrument nu eens links, dan eens regts naar de zyde van het Hooft des Kinds zagtkens en met alle voorzigtigheid, dus zoekende langs welke zyde de meeſte opening ter doorlating voor zyn werktuig (dat met zyn holte tegen het Agterhoofd des Kinds aankomen, en het zelve als omvangen moet) opengelaten zy; deeze opening word nu eens ſchielyker, dan weder trager gevonden; dog ter bevordering van het zelve, moet de Vroedmeeſter het buiten eind van het werktuig een weinig opligten, hier door word het andere eind, dat nu tegen 't voorhoofd, of aan de zyden van het Hooft des Kinds wat gevordert is, nederwaarts gedrukt, waar door het als eenige meerder ruimte voor zig maakt, even gelyk men met een Wigge werkt, wan-

neer men die tusschen een nauwe en klemmende spleet verder wil doen doorgaan; dog men begrype ligtelyk, dat men hier omzigtig, en niet ruuw moet te werk gaan; op deeze wyze vordert het Instrument, waar toe de gladde vettigheid, waar mede het besmeert is, en de overgelate glibberigheid der wegen, langs welken het heen moet, veel toebrengen, meesten tyd spoedig over deze of geene zyde des Hoofds opwaarts gevoert zynde tot aan het Agterhoofd van het Kind; hier moet men ook vooral zoo veel mogelyk is toezien, dat 'er niets van 't genoemde, of wel iets anders hoe genaamt legge tusschen het Agterhoofd van het Kind, en de holle zyde van de *Machine*, of tusschen deszelfs verheven bultige, of liever regte buite zyde, en de Schaambeenderen, 't welk zekerlyk hinder, zo geen nadeel in deze bewerking veroorzaken zoude. Wanneer nu 't Instrument door zagte wrikking en buiging, en voortstuwing binnewaarts naar boven toe zoo verre gevordert is, dat het op het Agterhoofd genadert zy, brenge men het zelve door zagte opligting van deszelfs buiten zyde zo verre binnewaarts, tot dat het agterhoofd in de holte der *Machine* legge; hoe vaster nu dezelve tegen 't Hoofd aanligge, en hoe netter het op dezelve als passe, des te spoediger, des te beter geschied de Verlossing, welke dus bevordert word.

Wanneer de *Machine*, gelyk gezegt is, tegen het Agterhoofd aangeperst legge, en op het zelve als passe, en het Hoofd in het Bekken onwrikbaar staat, want anders glipt het Instrument van het waggelende Hoofd af, en is dus

van

van geen nut, maar zoude veel eer door het afglyden hinder kunnen toebrengen; alles dan gestelt zynde, zoo het behoort, dan ligt de Vroedmeester de buiten zyde van het Instrument langzaam en gelykelyk, zonder horten of stoten, te gelyk een weinig trekkender of liefst drukkenderwyze opwaarts, waar door de Holle binnen zyde van het zelve, dat het Agterhoofd omvangt, nootzakelyk geperst moet worden naar het onderbekken, dat eenigzints, vooral in moejelyke baringen, verwydert word, want het nederzakkende Hoofd, dat wel veel door de opeenschuiving van zyne beenderen verkleint word, zet het Staartbeentje agterwaards uit; zelfs schynen in zware verlossingen de Heupbeenderen zig een weinig van elkander te verwyderen, volgens het gevoelen van zommigen, en inzonderheid van den Hoog-Leeraar Ruisch; wanneer men dan verder voort gaat met het opwaarts ligten van de buiten zyde der *Machine*, en met het nederdrukken van deszelfs binnenzyde, schiet het Hoofd in de nu zeer verwyderde opening van de Vagina, (het andere bovenste gedeelte van de spleet der Schaamdelen, die tegen en op de Schaambeenderen gelegen is, opent zig niet verder) door welke, indien men zo opwaarts bewegende, en teffens nedertrekkende, of liefst nederdrukkende voortgaat, de *Machine*, (wiens buiten holle zyde, of liever een gedeelte van deszelfs regte stuk, dat tusschen de twee bogten in legt, tegen de rand, en binnen zyde van de vereeniging der Schaambeenderen, als tegen zyn stut en steunzel aandrukt) met zy-

F 3 ne

ne binne holle zyde het van haar omvangen Hooft zo laag nederwaarts dryft en perst, dat het geheel van onder het Bekken doorschiete en dus geboren worde, dat den meesten tyd spoedig, en binnen twee a drie Minuten geschied, (zomtyds moet men de *Machine* zo verre opwaarts dryven om dit einde te bereiken, dat haare buiten zyde, tot digt aan de Buik van de Vrouw nadere) wanneer de Vrouw gemeenlyk, gelyk meest in alle de natuurlyke verlossingen by de doorschieting van het Hoofd des Kinds geschied, een enkele en aanhoudende schreeuw geeft, het geen men voor dat gelukkig ogenblik mag houden, in 't welke het Hoofd door het Bekken schiet, en dus geboren word, het welk daar zynde dan laat zig al het overige meestentyd wel redden; in het doorschieten van het Hoofd moet men (dat zo wel in andere verlossingen als in deeze mag in aanmerking genomen worden) het platte van de Linkerhand tegen den Anus en het Perinæum tot aan de Vagina naar boven drukkende styfjes houden, en met de *Machine* als rustender wyze langzaam voortgaan, dan rekt alles door het Hoofd des Kinds wat evenredig en meest natuurlyk, en het Hoofd van het Kind schiet als dan op de Hand gemakkelyk door; door deeze drukking verkrygt de Vagina, die thans dun en als een snaar om 't Hoofd gespannen is eene stevigheid, gelyk ook het Perinæum, dat nu byna geen naam verdient, het welk door deeze drukking, dewyl de Huid daar dun is, voor inscheuring, gelyk niet alleen by dit geval, maar zelfs by de natuurlykste verlossingen ge-

beurt,

beurt, zeer beveiligt word, dat egter niet zoude kunnen voorgekomen worden, indien men dan wilde voortperssen, hierom is het dan zeer nodig, dat men dan wat gedult oeffene, en als wat ruste; ook laat men de Vrouw, waar door de delen wat nader by een koomen, en dus de rekking vermindert worde, de Knyen zo digt by een houden, dat men maar even zyn Hand gebruiken kan, blyvende inmiddels met het platte van de Linkerhand de Anus na voren opwaarts tot aan de Lippen drukken, waar door het Kind zonder eenige Kwetzing te veroorzaken als op de Hand langzaam geheel doorschiete; wanneer nu 't Hoofd, dat gelyk gezegt is véeltyds spoedig, dog ook zomtyds met meerder moeite en na langer tyd geschied, geboren is, dan is het Instrument niet meer nodig, en men verlosse dan het Kind op de gewone wyze, die alle Vroedkundigen bekent is, en handele met het zelve in de afbinding van de Navelstreng, afhaling van de Nageboorte, en reiniging, gelyk men in alle gevallen doet, ook draagt men dan voor de Moeder als naar gewoonte zorg, het welk hier niet voegen zoude, dat het van ons beschreven wierd, dewyl wy met dit vertoog niets anders bedoelt hebben, dan de ontdekking van het *Roonhuysiaansch* Werktuig, en hoe een Vroedmeester daar mede werken moet, aan welk oogmerk wy nu meenen voldaan te hebben.

Wy twyfelen geenzints, of allen zullen thans moeten toestemmen, dat door dit eenvouwig Werktuig dit groote werk verrigt kan worden,

zonder dat Moeder of Kind daar door eenig nadeel lyden kunnen; indien zy door lezing en herlezing van dit vertoog, en nauwkeurige overdenking van de zaken, die daar in verhandelt worden, zig een klaar begrip van dit alles hebben ingeprent; maar zy zullen zig van de zekerheid dezer zaken des te beter kunnen overreden, indien zy zelfs hand aan 't werk slaan, het welk wy hun, schoon wy vast stellen, dat wy alles duidelyk genoeg beschreven hebben, niet te schielyk raden te ondernemen, indien zy de Vroedkunde voor het overige nier grondig verstaan, dewyl het te vrezen is, dat men dikwerf dit goede Instrument verkeert gebruiken zoude, dat eeniglyk in het genoemd, en in geen ander geval te pas komt, waarom wy nogmaals een ieder vermanen, dat hy zig niet verbeelde, dat hy den naam van Vroedmeester verdient, zo hy alleen deeze Konstgreep kenne, want daar blyft buiten dit geval nog een tallooze menigte van nuttige waarnemingen, en kundigheden overig, die een Vroedmeester kennen en bewerken moet, zal hy ten voordeel der noodlydende een bekwaam Werkmeester zyn.

Hier mede zouden wy nu kunnen eindigen, dewyl wy thans aan ons oogmerk voldaan hebben, dog wy oordeelen, dat het niet onvoeglyk zyn zal, dat wy nog eenige weinige aanmerkingen hier op laten volgen, die hunne betrekking hebben, zoo op het Instrument zelfs, als op de Werking, die door het zelve geschied; en die dus, behalven dat ze tot eenige opheldering,

ja

ja ter betoging van de zekerheid der waarheid van het gezegde zullen kunnen verſtrekken, te gelyk inhouden zullen een beknopt herhaal van 't geen in 't breede verhandelt is, al het welke zal kunnen dienen tot een beter begrip van deze wetenswaardigſte zaak voor zulken, die het Ampt van Vroedmeeſter naar waarde wenſchen te bedienen.

Wat dan het Werktuig zelfs belangt, daar omtrent merken wy kortelyk aan, dat een iegelyk die eenig verſtand heeft van het geen, waar toe het gebruikt word, met geheel zyn hart zal moeten toeſtemmen, dat het volmaakt zy tot dat werk, waar toe het zoo ſterk aangeprezen word; want ſlaat men nauwkeurig zyn oog op deszelfs eenvouwig maakzel, waarlyk men zal moeten toeſtemmen, dat het juiſt evenredig zy met de delen, waar in, en waar op het werken moet, want het is nog te lang, nog te breed, nog te dik; ook hebben deszelfs Bogten, die wederzyds kunnen gebruikt worden, eene gepaſte maate; desgelyks is het ook met het regte Middenſtuk, dat tuſſchen de twee Bogten in legt, gelegen, het geen zoo eenen bekwamen afſtand tuſſchen dezelven maakt, dat het punct van Beweging, wanneer het tegen de t' zamenvereeniging der Schaambeenderen, als het ſteunſel aandrukt, omtrent in deszelfs midden valle, en dat het gantſche werktuig die lengte kryge, welke wy beſchreven hebben; op dat nu geen letzel door de hardheid van het yzer, waar uit deze *Machine* beſtaat, aan Moeder of Kind overkwaame, is het zelve aan zyne uiteindens,

die een van beiden op het Agterhoofd des Kinds, en vooral tegen den nek aan hunne werking doen, en nog dikker in het midden, bekleed, waar door ook het middenstuk eenigzints bultig verheven word, het geen niet alleen meerder zagtheid te weeg brengt, maar ook gelegenheid geeft, dat de delen, tegen welke het aangeperst word in minder puncten geraakt worden, waar door 'er ook een kleiner getal hinder lyden moeten; ja by aldien het nodig ware in een of ander geval, dat het werktuig, het geen wy (die liefst aanraden zouden, dat men meer nederdrukkender en trekkender wyze met de op het Hoofd passende bogt werkte, 't geen nogtans zonder eenige opligting van het buiten zynde eind niet kan geschieden) byna nooit denken te zullen moeten geschieden, tot de Buik van de Vrouw moest opgeligt worden, dan zal men moeten toestaan, dat de gesteltheid der delen van de Natuur daar ter plaats zoo wyselyk geschikt zy, dat die daar door weinig te leiden hebben; want wie weet niet, hoe de *Monticulus Veneris* zig als een met Vet opgevult Kussentje vertoont, het geen nog daar en boven uitwendig door het Hair beschermt word, waar door het zonder kneuzing of quetzing nog al veel drukking uitstaan kan? ook hebben in deeze Operatie de *Clitoris*, *Nymphae*, nog *Labia vulvae*, die zo ter bevordering der Waterlozing, als tot Vermaak geschikt zyn, en daarom ook in de Baring geen verandering door dezelve ondergaan, eenig leed te wagten; boven dit zal men moeten erkennen, dat het Instrument

in

in zyn maakzel zo eenvouwig blyven moet gelyk het is, want zo men aan de eene zyde, die van buiten blyft, flegts eenig gering handvatzel maken wilden, zo zouden dat, wanneer het eens voorviel, dat men dat gedeelte tot den Buik toe opligten moeſt, eenig beletzel veroorzaken, daar nu de tegenwoordige ſtructuur niet alleen dit ongemak voorkomt, maar zelfs zeer nuttig is, zo opdat het tweezints konde gebruikt worden, als op dat het in de grootſte opligting voordelig zyn mogt; ter volkomen volmaking van het Inſtrument moet ook agt gegeven worden, dat de naden, waar mede het dun beklede leder aan een gehegt is, zeer plat zyn, en aan de buiten bultagtige zyde geplaaſt worden, op dat door een ongelyke drukking op het tedre Hoofd des Kinds geen leet geſchiede, en ook de buitendelen daar door by na niets, dat ſchade zoude kunnen doen, uit te ſtaan hebben, en zy ook dus de inbrenging door verdikking niet verhinderen, daar zelfs deeze door het met leder onwonde yzer, en ander bekleetzel bevordert word, door dien de vettigheid, waar mede men dat gedeelte van de *Machine*, dat binnen gebragt moet worden, ter glibberiger voortgang beſmeert, beter van nut zyn kan, dan op het bloote yzer, van het welke, als daar in niet gelyk in het leder kunnende indringen, ſchielyk afgaat. Dus ziet men dan de volmaaktheid van dit Eenvouwig werktuig, het geen nog des te beter uitblinkt, als men overtuigend begrype, dat het in ſtaat zy, om dat te verrigten, waar toe het geſchikt is, dat wy nog met korte woorden zullen aanduiden.

De

De Bogten van deze Roonhuysiaansche *Machine* zyn juist van die mate, dat zy het Agterhoofd des Kinds in zig omvatten kunnen, het geen ook, zal men met voordeel werken, door een van beiden moet geschieden, en hoe beter het aansluite tegen het Hoofd, des te zekerer word door het zelve 't gewenschte einde bereikt, hierom is het, dat dit Werktuig het best te pas komt, hoe de klemming van het Hoofd te vaster zy, dat den luister van het zelve niet weinig vergroot, dewyl het dan voor alle andere Werktuigen ondoenlyk valt om gelukkig te slagen; ook moet het dan, schoon het zulks nooit doet, het minste letzel aan het Kind toebrengen, want dewyl het dan met zyne geheele holle zyde op de bultige oppervlakte van het Agterhoofd des Kinds, dat in het zelve als rust, door de opligting van het buiten zynde eind, gepaart met een nederwaarts drukkende of trekkende beweging van het binnen zynde eind, gelykelyk drukt, kwest het niets, maar perst voornamentlyk het Agterhoofd ter Geboorte nederwaarts, dat met de natuurlyke wyze van Baren overeenstemt; want het Agterhoofd is gemeenlyk reets geboren, wanneer het Voorhoofd van agteren by het *Perinaeum* doorschiet, en deze perssing doet zyne meeste kragt op het Agterhoofd des Kinds, daar het digst aan de Nek kome, en met dezelve vereenigt wordt; dog daar ter plaatze is het Been, gelyk aan 't gantsche Agterhoofd, het hardste, en de Nek kan, zo eenige voorbeelden geleert hebben, een ongelooflyk gewelt zonder breking, ontleding, of af-

aftrekking in levendigen, of nog niet lang gestorven zynde Vrugten, uitstaan; zo word dan ook dit Werktuig regt gebruikt ter dier plaats, welke als van de Natuur zelfs daar toe best geschikt en beveiligt is, dat met al het voorige den Roem der Uitvinders van het zelve zeer vermeerdert, die van allen, om hunne kundigheid, die in dit eenvouwige zo helder en glansryk doorstraalt, Lof en Agting verdienen.

Dat nu door dit Werktuig een groote kragt verrigt word, leert de geaartheid van het zelve, want wie weet niet hoe veel kragts men met een Handboom doen kan? Ook bevestigt zulks de Ondervinding, want wy hebben met velen Ooggetuigen geweest, dat door het zelve, zo van den Ouden PLAATMAN, als van BOOM, hier ter stede, Kinderen met groote Waterhoofden ongeschonden ter Wereld gebragt zyn, dat zonder veel kragt niet geschieden kan, schoon het Hoofd in deeze wyze van Verlossing dikwerf niet meer dan een Duims breedte nederwaarts geperst moet worden; en om dat door dit Werktuig wel te gebruiken alle leet vermyd mogt worden, vermaant ook onze Ouden Vriend, die de kragt van dit wel kende, dat men deszelfs drukking door opligting zeer moest matigen, en vooral voorzigtig werken, als men eenigzints denken kon, (want by het onderslaan kan men dat niet altyd zeker weten) dat in de legging van het Geklemde Hoofd, het Kind eenigzints op zyde leggende waare, waar door men dan het Oor, Wang of Oog, als ligter kwetsbaar zynde, beschadigen mogt, dog wy geloven, dat dit zeltzaam gebeurt

beurt in de waare, en gestelde klemming van het Hoofd.

Al dit bygebragte versterkt zeer de waarheid van al, wat aan dit Instrument toegeschreven word; wy voegen hier nog by, dat niemand, die zonder partydigheid oordeelt, onzes wetens zeggen kan, dat Vrouwen hier door verlost, meerder zyn beschadigt geworden, dan in andere Natuurlyke verlossingen, want de uitscheuring van het *Perinæum*, waar over in de voorgaande Eeuw zo veel gerugts gemaakt is, en het zogenoemde Lek blyven, gebeuren zo wel in het een als ander geval, en deeze beiden worden alleen van Kundigen opgegeven, als gevolgen naar moeylyke baringen.

Wat de Inscheuring van het *Perinæum* belangt, die ligtelyk om bekende en genoemde redenen voorvallen kan, die verdient nogtans meesten tyd dien naam niet, dewyl het doorgaans een doorslyting of verbreking is, veroorzaakt door verzwering, die geboren word uit ontsteking, welke ontstaat, wanneer het Kind met het Hooft lang tegen deeze plaats aangedrukt heeft, ook door het veelvuldige betasten by het onderslaan, en anderzints; deze word daar zynde door Balsamike Vettigheden meest spoedig genezen, en kan zelfs door Antiphlogistike stovingen veel voorgekomen worden; wat het tweede geval, namentlyk de *Incontinentia Urinæ* betreft, deeze word door inkrimping der door het lang ingehouden water uitgerekte, en door de drukking van het Hoofd als lam geworden spiervezelen van de Waterblaas

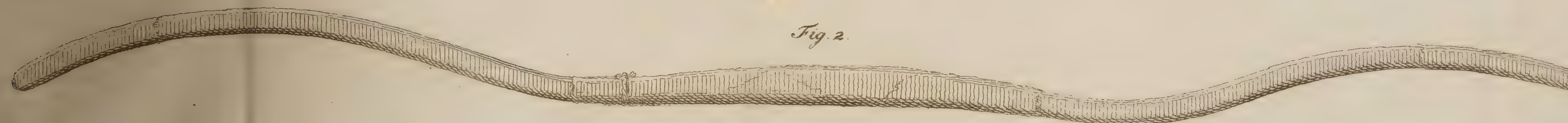
blaas en Leider, door den Tyd hersteld, en kan veel bevordert worden, door eene zagt zamentrekkende stoving, die men liefst gebruike, wanneer de Kraamzuiveringen beginnen op te houden.

Ziet daar Geliefde Nederlanderen het beknopt verhaal van een Werktuig in zyn t'zamenstel zoo eenvouwig als men zich immer zoude kunnen verbeelden, en in zyn uitwerking zoo heilzaam, dat het waardig zy, om boven allen verheven te worden; waarom wy alle Vrymoedigheid durven gebruiken, on U swakke Sexe, die voor duizend ongemakken bloot gestelt zyt, aan te zetten ter verbanning van ydele vrees voor de hand en werktuigen der Vroedmeesteren; wat uwe medegezellinnen, die deeze operatie ondergaan hebben, u vertelt mogten hebben van opschroeving, en van eenryting, gy kunt haar door deeze verhandeling overtuigen, dat zy zig daar van een verkeerde verbeelding gemaakt hebben, en haar te gelyk verzekeren, dat zy niet behoeven te schromen voor zo zagt een Werktuig, waar door de Barende geen meerder smert aangedaan word, dan eene natuurlyke verlossing geeft; verban ook een al te groote, en dikwerf beschuldigingwaardige schaamte voor een louter ingebeeld verlies van eerbaarheid, uwe Kroone ende Cieraat, stemt, bidden wy u, om dat zo ergens, vooralhier gevaar in 't uitstel is, eerder dan naar gewoonte toe, dat een Meesterlyke hand u redde, ten minste draagt zorg, dat gy die spoedig kunt bekomen, dog ziet dan ook voorzigtig uit naar zulken,

ken, die met regt den naam van Konstenaars verdienen, want onder dezen huist zoo wel gebrek dan onder de Vroedvrouwen, en op dat gy in deeze keuze wel moogt te werk gaan, zoo denkt geenzints, dat die de besten zyn, die veel van zich zelfs opgeven, en van het gemeen, dikwerf om deeze of geene goede uitslag, hooglyk geroemt worden, dog by ervarenen den toets niet uitstaan kunnen; gaat daarom met kenners der Konst te raden, voor al met zulken, die onpartydig, en vry van eigen belang hun vonnis over bekwamen, en onbekwame vellen durven, en houdt dit voor eenen vasten regel, zo gy al geen gelegenheid mogt hebben om kundigen raad te plegen, dat niemand bekwaam gerekent mag worden, dan die door vlyt, naarstigheid, en tyd zyne wetenschappen heeft vermeerdert, en te gelyk eerlyk in zynen handel, en deudgzaam in zynen wandel zy, en zulks eenparig betoont in al zyn gedrag, waar van herhaalde proefnemingen u verzekering geven kunnen; dan staat uit deeze ontdekking voor U en uwe Kinderen niet dan Heil te wagten, waarom wy dit eeniglyk ondernomen hebben, en waar toe wy Gods ryken zeegen wenschen.

Fig. 1.

Fig. 2.

TWEELEDIGE
VERHANDELING.

TWEELEDIGE VERHANDELING,

EERSTELYK

Behelzende de Bevestiging der Waarheid van al, wat in de voorige Verhandeling beschreven is;

EN TEN TWEEDE

Eenige nodige Byvoegzels, strekkende ter volmaking van al het geen tot het Roonhuysiaansch Geheim behoort.

Het is met de *Waarheid*, die van allen, die welgestelde zinnen hebben, om haare betaamlykheid, en het voordeel, dat zy op de aangenaamste wyze haaren Liefhebberen toebrengt, boven alles hoog gewaardeert, en bemint moet worden, even eens gelegen als met het *Edelgesteente*; want gelyk *Dat* van zynen buitenste Schors ontbloot, en van zyne ruuwe oneffenheden gezuivert, nooit luisterry-

ker zyne flonkerglanſſen van zig afſchittert, dan wanneer men het nauwkeurig beſchouwt, en met opmerking vergelykt by groove, aandagtige, en allen glans ontberende Stenen; zoo ſpreid de naakte, en reine *Waarheid* aan alle kanten, als eene helderblinkende Sonne, ook nimmer meer verligtende ſtralen van zig, dan wanneer zy door eene drom van vuile leugenen, uit afgunſt, en eigen belang, twee verfoeilyke wangedrogten, geboren, omcingelt, en belaagt word; nooit laat zy na, het zy dan vroeg, of laat, door die onreine, en dikke nevelen heen te boren, en zig als overwinſter van haare dodelyke vyanden, op haaren Zegenkoets gezeten, te openbaren; wanneer men haar dan met veel groter heerlykheid, en bevalligheid ziet pryken, dan het helder, en verkwikkend Sonneligt na eene naare, en akelige donkerheid.

En gelyk het *Edelgeſteente*, wanneer het çierlyk in net uitgewerkte goudene, filvere, of andere kaskens door eene konſtige hand ingezet, en van dezelven omvat zynde, meerder vaſtigheid verkrygt, en beter ten gebruike geſchikt word, en zig ook met voortreffelyker çieraad aan een yders oog vertoont, zoo word ook de *Waarheid*, die wel beſchouwt zynde, in haare eigene aart het ſchoonſte ſchoon te boven gaat, kragtiger beveſtigt; en men ziet meer en meer het nut, dat uit haare kennis, als uit eenen bron van heil geſtadig voortvloeit, wanneer men deszelfs zekerheid met onbetwiſtbare bewyzen ſtaáft; waar door zy zig hoe langs hoe meer

meer ſchoon, en beminnelyk opdoet voor zulken, die hunne leergierige ogen ten allen tyde met gewilligheid blymoedig openen, om haare het verſtand verligtende, koeſterende, aankwekende, verſterkende, en vervrolykende ſchitterſtralen, zonder eenig verlies, te ontvangen: Ja dan worden, behalven dezen, zelfs allen, ſchoon 'er veele onder gevonden worden, aan welken het ſlegts, uit eenige kwade geſteltheid, het zy die uit traagheid, onopmerkzaamheid, of vooroordeel haaren oorſprong neeme, gebeuren mag, dat zy niet meer dan een flaauw ſchemerligt van deeze glansrykheid bezeffen, nogtans door dat zelve zoo getroffen, dat zy met al hun hart beleiden moeten, dat zy een onuitſpreekelyke uitmuntendheid heeft boven valſch verdigte logentaal; dog nimmer, of ten minſten zelden, laat zy toe, dat vadzige Luiaards, en die met een boos opzet kwaadaardig hunne ogen voor haar helderblinkend ſchynzel ſluiten, en nog daar en boven dezelven met de dikke bewindzelen van domme onkunde, en ſnood eigenbelang omzwagtelen, enigzints bezitters worden van al het dierbare, dat zy haare Beminnaars mildadig toedient.

Hierom is het dan ook de dankbaare pligt van allen, die door haar zoo zeer beweldadigt zyn, dat zy alle hunne kragten inſpannen om te kunnen, en te mogen ſtryden tegen de onderdrukkers der *Waarheid*, en haare eere te verdedigen tegen haare geweldige wederſtrevers, opdat onnozelen en ligtgelovigen niet misleid,

en verder verdorven mogten worden door schandelyke bedriegers, alhoewel zulken, wier namen men in der daad niet behoorden op zyne lippen te nemen, dan by hooge nootzakelykheid, niet waardig zyn, dat men eenigzints den kostelyken tyd verspillen, in het al te nauwkeurig doorsnuffelen van alle haare walgelyke vuiligheden, die allen, aan welken zy maar in 't minste gedeelte ontdekt worden, van hun moeten doen gruuwen.

Daar is dan geen veiliger, geen beter middel, om zulken spoedig en gelukkig te keer te gaan, dan dat men de opregte eenvouwigheid, de getrouwe gezellinne der Waarheid in dit alles tot zyne Leids-en Schut-Vrouwe kiezende, zulke bewyzen aan den dag brenge, die by allen, wier oordeel zuiver, en onpartydig is (want aan die daar van ontbloot zyn mag een edelmoedig hart zig niet storen) als de zekerheid zelfs moeten te boek staan, op dat by het bloot aanschouwen der waarheid, de leugen vliede, en de laster beteugelt worde.

Dit rigtsnoer zullen wy tragten te volgen in deze *Tweeledige Verhandeling*, die gedeeltelyk geschikt is, om der waarheid, van het geen wy aangaande het Roonhuysiaansch Geheim geschreven hebben, verder getuigenis te geven, en meer ligt by te zetten, dat is tot volle zekerheid te brengen; schoon wy meenden dit zelfs overtollig verrigt te hebben; ook zal deze daar en boven alles in zig behelzen, wat tot dit Konst-geheim behoort, het geen ons de edelmoedigheid der Bezitteren van het

zelve, na onze ontdekking, gulhartig medegedeelt is, dat hun tot roem verſtrekken moet, en ten bewyzen, dat zy mede voorſtanders van deeze waarheid zyn, en medehelpers ter bevordering van het welzyn der noodlydende, waar door wy te zamen als vereenigt in weerwil, en ten ſpyt van onze benyderen niet alleen over hun zegenpralend het hoofd vrymoedig opheffen, maar zelf met nog meer lof genoemt zullen worden by alle braven, om dat dezen hier door overtuigend zien zullen, dat 'er geen ſchyn van overeenſtemming is tuſſchen ons en onze wederſtrevers; die wy nog daar en boven verzekeren, dat wy vaſtelyk beſloten hebben, nimmer agt te zullen geven op enig nutteloos twiſtſchrift hoe genaamt, zoo zy daar nog luſt toe mogten hebben, veel min daar op te zullen antwoorden, niet om dat wy ons te zwak bevinden, om met hun in het ſtrydperk te treden, maar om dat wy weten, dat hun tegenſchryven by allen, die hun te regt kennen, ten bewyze verſtrekken kan, dat zy op laſter en logentaal, die zig klaar genoeg ontdekken by kenners der waarheid, en dus geen wederlegging verdienen, uit zyn; en om dat wy een aangeboren afkeer hebben van den onwaardeerbaaren tyd met ydele beuzelingen te verkwiſten; waarom wy ook de verdediging der waarheid van onze zaak met alle mogelyke kortheid zullen tragten voor te ſtellen, dat wy uitgeſtelt hebben tot deeze welvoeglyke gelegenheid, waar in wy ten twedenmaal genootzaakt zyn de penne op te vatten, dewyl wy eenen tweden

 druk

druk van onze het Roonhuysiaansch Geheim ontdekkende verhandeling hebben moeten opleggen, welke wy grotelyks vermeerdert, en met nuttige aanhangzels verrykt thans der wereld wederom overgeven, ten nutte der elendigen, wier heil te bezorgen altyd volgens onzen pligt ons doel geweest is, en zyn zal, zoo veel wy daar toe vermogen hebben, of nog krygen zullen.

Wy zagen op den 20. September des Jaars 1753. nauwlyks onzen wensch by de verhaaste uitgeving (dewyl wy voor verrassing of weerhouding van, of in ons oogmerk billyk vreesden) van het Roonhuysiaansch Geheim vervult, of de list en kwaadaardigheid verzelt van nydigheid, uit het genoegen, dat alle welmenenden over deze onze daad aan ons, en aan eenen iegelyk betoonden, verwekt, begonnen hunnen gewonen rol te spelen, en alle haare Konstenaryen te vertonen, om ligtgelovigen en onkundigen te bedriegen, met zig by zulken te doen doorgaan voor eerlyke, schrandere, en bekwame lieden, die dank en eere waardig zyn; en op dat men deeze voorgestelde eindens mogt bereiken, verzon men, dat niet veel moeite koste, toen men de Roonhuysiaansche Hefboom, en deszelfs werking klaar ontdekt zag, om de gedaante van het werktuig te veranderen, en deszelfs bogten, die daar in aan eene zyde zyn, wederzyds te stellen, waar door het omtrent de gedaante van een leggende Romeinsche ∽, (zoo als wy by de verklaring der plaat in den eersten druk vermelt

heb-

hebben) verkrygt, om dus met ſchyn van redenen voor onbedagten onbeſchaamt te kunnen gewelt doen aan een bewezen waarheid, en waare het mogelyk verdrietlykheid aan ons de voorſtellers, en verdedigers der zelve; dog geen van beiden zal immer dien gelukken, al vermenigvuldigde de liſt alle haare valſche ſtreeken, waar in zy ook niet nalatig geweeſt is; want kort daar na, miſſchien, om dat men had horen mompelen, dat al de Roonhuyſiaanſche Vroedmeeſters, (gelyk in het twede lid van deze verhandeling blyken zal), niet een en dezelfde gedaante van het Werktuig, ſchoon het in het wezen der zaak geen verandering maakt, behouden hadden, liet men met allen ſpoed een Inſtrument vervaardigen voorzien van eenen dog veel te grooten en onbekwamen bogt met eene ſpits toelopende ſteel eindigende, en vaſtgemaakt in een kort hout handvatzel, en dus volkomen gelykende naar een Werktuig, dat de Metzelaars hier ter ſtede, om deszelfs gebruik, een *Panneſtryker* noemen.

Wy lagten met deeze beuzelagtige, en te verkeert werkende Schranderheid, en verwonderden ons te gelyk, dat men zoo ſchielyk de wapenen tegen ons begon op te vatten, ſchoon wy ons wel voorgeſtelt hadden, dat wy niet ongemoeit zouden gelaten worden, al ware het, dat wy ons verzekeren konden, gelyk wy met waarheid doen, niets verrigt te hebben tot nadeel van eenig Menſch, maar alles ten voordeel zoo van Noodlydenden, als van Konſtoeffenaars; aan welken wy vooral meenden veel genoege

te moeten geven, ſchoon het zoo uitgevallen ware, dat het Roonhuyſiaanſch Werktuig ontdekt zynde, nutteloos bevonden wierd, daar nogtans het tegendeel door herhaalde proefnemingen dagelyks blykt, en ongetwyfelt meer en meer blyken zal, wanneer het ter regter tyd, en wel, dat is, kundig en teffens eerlyk gebruikt word; dog wy hebben ook niet mogen ontgaan de onwaaragtige, en zig zelf tegenſprekende bekendmakingen van eenen Rathlauw, en van de Weduwe van Andries Boekelman, in onze dagelykſche Nieuwspapieren gemeen gemaakt, en welken agter deze Verhandeling, op dat wy hier onafgebroken konden voortvaren, te vinden zyn onder de Letteren A, en B. Op de eerſte bekendmaking letter A, heeft de onnoſele en ligt te verleidene Smit, die onwetende van het geen hy begaan had, door ons in tegenwoordigheid van den Geneesheer Hovius en den Heelmeeſter Styger, beide beroemde Mannen, onze zeer geagte Vrienden, overtuigt zynde door de vergelyking der Inſtrumenten, en de voorlezing van derzelver beſchryving, volgens een van ons opgeſtelt voorſchrift, met voorkennis en goedkeuring van den Weledelen Gestrengen Heere Hooft-Officier aanſtonds geantwoord, (*zie letter* C.) dat ook van die uitwerking geweeſt is, dat daar op niet wezentlykſt, ten opzigten van ons, door Rathlauw in het werk geſtelt is.

De tweede bekendmaking (letter B) van de Weduwe van Andries Boekelman menigwerf in verſcheidene Nieuwspapieren herhaalt, hebben

ben wy onbeantwoord gelaten, als ons op zo eene gemeene wyze niet willende verdedigen, verzekert zynde van de volkomene egtheid van onze gantſche handelwys; waarom wy geenzints twyfelden aan de zekerheid van ons ter bekwamer tyd te kunnen verdedigen met zulke getuigeniſſen, die in de geheele Wereld by alle Regters beſtaan kunnen, die wy thans ter beantwoording van al het tegenwoelen, bybrengen, als gegeven zynde van zulken, die niet alleen by allen voor eerlyke Mannen te boek ſtaan, maar die ook ten vollen kundig waren van het geen zy getuigden, en dit getrouw naar waarheid opgegeven hebben; ja zig gewillig op ons verzoek daartoe hebben laten vinden; 't geen zekerlyk van hun niet zoude zyn geſchiet, waren zy niet van de volkomene egtheid onzer zaak verzekert geweeſt door nauwkeurig onderzoek, dewyl zy ook te gelyk zulken zyn, volgens welker getuigenis de Groot Agtbaare Regtbank hier ter Stede in zaken van verſchilrakende *Genees-Heel-* en *Vroedt-kunde* veilig haare vonniſſen, vellen durft. Wy gaan dan dus gewapent ter verdediging der Waarheid kloedmoedig over.

Dewyl 'er nooit iemand gevonden is, die betwiſt heeft, dat onzen Vriend J. DE BRUIN, eenen door den Heere VAN ROONHUYZEN zelf onderwezen Vroedmeeſter geweeſt zy, zouden wy een onnodig werk doen om zulks verder met veel redenen te willen aantonen; te meer, dewyl uit de Boeken op de Kamer van het Chirurgyns Gilde hier ter Stede blyken kan, dat hy dien tot zynen Leer-

Leermeester gehad hebbe, zoo als ook door ons verhaalt is in de genoemde Voorreden pag. 36. en in de vorige Verhandeling pag. 2. ook blykt uit het gemaakt Contract, waar van gesproken is in de reets aangehaalde voorreden pag. 39. dat den Heer VAN ROONHUYZEN benevens den Hoog-Leeraar F. RUISCH, en den Chirurgyn C. BOEKELMAN aan J. DE BRUIN en P. PLAATMAN zig verbonden hebben *te onderwysen en te leeren het verlossen van Vrouwen in Baarensnoot met alle de dependentien*, het welk de eige bewoordingen zyn in dat Contract gebruikt, zoo als uit het Notariale uittrekzel, volgens het origineele opgemaakt onder letter E, duidelyk blykt. Ook is het uit het geen wy in de meergemelde Voorreden verhaalt hebben zeker, dat wy kennis gekregen hebben, van dit Instrument, zoo als het by den Ouden Vroedmeester J. DE BRUIN in gebruik geweest is, 't welk bewezen word door de daar ter plaatze van ons aangehaalde, dog hier agter onder *letter* D bygevoegde Notariale Acte. Hier uit besluiten wy dan met volle zekerheid, dat wy bezitters en eigenaars geworden zyn van het egte Roonhuysiaansch Geheim, 't welk wy met deszelfs gebruik nauwkeurig beschreven hebben, gelyk ontegenzeggelyk bevestigt word door het getuigenis van den Vroedmeester REINIER BOOM, die, gelyk een ieder weet, de eenigste Leerling in dit geval van J. DE BRUIN geweest is; deeze heeft niet geschroomt weinig uren na onze ontdekking vrymoedig aan een iegelyk niet alleen te betuigen, dat wy het

het waare werktuig van VAN ROONHUYZEN hadden uitgegèven, maar heeft ter bevestiging van het zelve, voor haar Wel-Edelen Groot Agtbaaren, die van den Geregte dezer Stad, en voor verscheidene Konstminnaars zulks betoont door de Edelmoedige vertoning van zyn eigen Werktuig, dat hy van J. DE BRUIN gekregen hadde, en 't geen met het door ons aan den dag gebragte overeenkwam; ook heeft de Vroedmeester ALBERTUS TITSING betuigt, dat al wat wy des aangaande geschreven hadden, aan de Waarheid der zaak ten volle beantwoorden, schoon hy te gelyk daar by voegde, dat hy het zelve nooit gebruikt had, maar dat hy een ander Werktuig hadde, dat egter op diergelyke wyze werkte, het geen hy ons, gelyk nader zal gezegt worden den 19. *December* des Jaars 1753. zonder iets agter te houden geopenbaart heeft. Deeze laatstgenoemde een Leerling van ANDRIES BOEKELMAN zynde (gelyk blykt uit de Voorrede pag. 8. en uit het geen volgen zal) oeffende zynes Meesters handelwys, tot den tyd toe, dat hy zulks om redenen veranderde; ook heeft de meergemelde Vroedmeester R. BOOM ons de verandering, die de ervaren PIETER PLAATMAN in het Roonhuysiaansch Werktuig gemaakt heeft, te kennen gegeven, waar uit ieder zien kan, dat ons vierderly, dat is, alle de tot hier toe bekende veranderingen in deeze Machine van haar bezitters J. DE BRUIN, PIETER PLAATMAN, ANDRIES BOEKELMAN, en ALBERTUS TITSING overgenomen of uitgedagt, overvloedig bekent zyn.

Dit

Dit vooraf berigt zynde, gaan wy nu in een voeglyke ordre over tot beſchouwing, en wederlegging van het geen men opentlyk in de Nieuwspapieren tegen ons heeft durven in het werk ſtellen.

Wat het eerſte valſchelyk verdigt berigt aangaat, waar van wy zo even pag. 10. gewag gemaakt hebben, en 't geen hier agter aan onder letter A te vinden is: hier op is wel aanſtonds, gelyk ter genoemde plaatze gezegt is, en uit het byvoegzel Letter C gezien kan worden, geantwoord, en derhalven zouden wy 't kunnen laten beruſten; dog dewyl dit antwoord ſlegts voldoende gerekent mag worden voor alle Regtgeaarte Konſtoeffenaars hier woonagtig, en voor zulken, by wien wy en onze wederparty regt bekent zyn, oordeelden wy het niet ondienſtig te wezen, dat wy ter beveſtiging en volkomene verſterking der waarheid niet alleen voor alle onze Medeburgeren, maar voor allen, wie, en waar zy ook gevonden mogten worden, zulke getuigeniſſen te berde bragten, die voor ontegenſprekelyk by een ieder, volgens de beſchryving, die wy van dezelven pag. 11. gegeven hebben, moeten gehouden worden; hierom verzogten wy eerſtelyk de Heeren Inſpectores van het Collegium Medicum, en naderhand de Heeren Gecommitteerden tot de Examens der Vroedmeeſteren, dat zy naar een nauwkeurig onderzoek aan ons ſchriftelyke verzekeringen geliefden te geven van het geen hun in dezen voorkwam overeenkomſtig te zyn met de Waarheid; welk ver-

zoek

zoek ons van hun Wel-Ed. met alle blyken van vriendelykheid en beleeftheid zeer gewillig toegeſtaan is; uit de eerſte gedeeltens dezer getuigſchriften, die onder de bylagen te vinden zyn onder de Letteren G en H blykt op de overtuigenſte wyze, dat dit ons gegeven antwoord geheel en al overeenkomſtig met de Waarheid zy; boven dit word het op het kragtigſt beveſtigt door de getuigeniſſen van de Vroedmeeſteren ALBERTUS TITSING en R. BOOM aan ons, en aan een iegelyk, die hun zulks afeiſchten, menigvuldig gegeven; daar door word niet alleen het getal der getuigen, ter bewering der waarheid van eene zaak op alle plaatzen, zoo veel ons bekent is, voor wettig gehouden, verdubbelt; maar ook word daar door alle vermoeden, als of deeze Vroedmeeſteren met ons, en wy met hun te zamen ſpanden, geheel en al weggenomen; ook zyn deeze getuigeniſſen voorzien met al het gezag, dat men met alle billykheid eiſchen, en zonder vrees voor bedrog aannemen, en vrymoedig goedkeuren mag. Dus meenen wy middagklaar voor de gantſche wereld bewezen te hebben, dat ten opzigte van het eerſte berigt met het uiterſte regt beſloten moet worden, dat het volſtrekt verdigt en onwaaragtig tegen ons uitgeſtrooit is, 't geen wy ook zonder te ſtreng te zyn zouden mogen kwaadaardig noemen, dewyl niemand, hoe men het ook opnemen wil, zien kan, wat voordeel de berigter zelf daar in voor zig beoogt hebbe. Het is ons niet onbekent, dat dikwerf de behandeling der Vroedkunde onder deszelfs oefe-

ſenaars een ſchandelyke twiſtappel is geweeſt, en nog blyft om het voordeel, dat de een boven den anderen zoekt te bejagen, maar zulks had ten aanzien van ons geen plaats, dewyl wy nooit zelf deze konſt geoefent hebben, en het ook niet denkelyk is, dat wy dezelve ooit oefenen zullen, dewyl wy ons alleen ter behandeling der Geneeskunde, die ons door Gods zegen werks genoeg verſchaft, overgegeven hebben; en dewyl wy, dat wy hier, om dat het te pas komt, nog eens herhaalen, geen moeite nog koſte geſpaart hebben, om ten nutte van onzen even menſch alle bekwame Vroedmeeſteren in ſtaat te ſtellen, om ten allen tyden en aan alle plaatzen ook deeze handgreep, die lange maar van weinigen bezeten is geweeſt, als de nood het vereiſchte, werkſtellig te maken; zoo 'er dan iemand met eenigen ſchyn van regt tegen ons had kunnen opkomen, waarlyk de Roonhuyſiaanſche Vroedmeeſteren, en zulken, die kennis van deze zaak verkregen hadden, moeſt men dan onder dezen rekenen, maar deze hebben, en tot hun roem kunnen wy niet nalaten zulks wereltkundig te maken, in deze zig gedragen, gelyk het edelmoedige zielen betaamt. Dog deze tegenſtrever, die nooit voor deze agter dit Geheim geweeſt is, ſchoon hy zulks, om hier als Vroedmeeſter te mogen handelen, in zeker Boekje gedrukt in den Jaare 1747. voorgewent had, 't geen in 't zelve Jaar door vyf toen levende Roonhuyſiaanſche Vroedmeeſteren met regt tegengeſproken is, en waar op hy zig nogtans in zyn berigt tegen ons durft be-

VERKLARING
VAN DE
EERSTE PLAAT.

Fig. 1. vertoont het Roonhuysiaansch Instrument, gelyk het door den Vroedmeester JOANNES DE BRUIN gebruikt is, in zyn juiste mate; op dat men dus van deszelfs lengte, breedte en dikte, volgens de beschryving pag. 21 en 22. zoude kunnen oordelen; het is hier zonder leder overtrekzel afgebeelt, op dat men van de omwindzels der plaasters een goed denkbeeld krege; ook word hier het omgedraaide touwtje, waar van men pag. 26. nazien kan, aangewezen, dat men egter onderstellen moet op het leder daar ter plaats te leggen, schoon het weinig ter zaak doet, en nergens anders toe dient, dan wy in de beschryving daar van hebben opgegeven.

Fig. 2. vertoont het zelfde Instrument op zyde, op dat dus deszelfs bogten duidelyker voor het oog kwamen, als ook de verhevenheid, en dikte van het middenste gedeelte.

beroepen; had niet dan voordeel uit onze ontdekking voor zig te wagten; wat kan men dan anders uitdenken hem bewogen te hebben, om dus te handelen, dan dat hy, 't geen hy voorgewent hadde, daar door voor onkundigen getragt heeft te bewyzen, en door dezen handel beweert hy onwillens, dat wy 't Roonhuysiaansch geheim ontdekt hebben, en stelt zig zelf ten toon als eenen, die onbeschaamt de waarheid in 't aangezigt, tegen zyn eigen gewisse aan, durft tegenspreken, gelyk niet alleen uit de door ons bygebragte Getuig-Schriften blykt, maar zoo als ieder een, schoon onkundig in deze Konst, uit de vergelyking van zyn Instrument met een der Roonhuysiaansche klaarlyk zien kan. Niet ongelyk aan deze heeft zig gedragen de Weduwe van ANDRIES BOEKELMAN, welke niet alleen dikwerf in verscheiden dagelyksche Nieuwspapieren, volgens het geen onder Letter B hier agter aangevoegt is, het eerste berigt, het geen wy zoo even bewezen hebben onwaaragtig te zyn, voor het grootste gedeelte toestemt; maar nog daarenboven het door ons uitgegevene weigert aantenemen voor het wezendlyk Geheim van VAN ROONHUYZEN (dat nogtans van niemand, die de bewyzen, welken wy daar van in onze vorige Verhandeling, en zoo aanstonds in deze gegeven hebben, met ernst overweegt, geloochent kan worden) zeggende, dat het zelve geen de minste betrekking, overeenkomst, nog applicatie hebbe met dat, 't welk by haar overledene Mans Grootvader, Vader, en hem zelve gebruikt is,

en nog by haar gebruikt word; ook wil zy dat men lette, als of 'er in het antwoordend berigt C op het eerste A gegeven een misslag begaan ware, dat geenzints geschiet is, want met volle regt is daar in gesproken van veranderingen, die reets in het Roonhuysiaansch Werktuig, zoo als wy aangetoont hebben, gemaakt zyn, en het is niet ongegront te denken, dat 'er by vervolg van tyd nog meer verandering zal in gemaakt worden: Dog wy zullen nu ter beantwoording van dit berigt overgaan, nadat wy zullen te verstaan gegeven hebben, dat een ieder klaarlyk zien kan, dat dit berigt eeniglyk uit zelf belang geboren is; dog wy, die liefst niet alles ten kwaadsten duiden willen, ook daar en boven haar nog wel toegeven, dat haar mogelyk de Roonhuysiaansche Hefboom, zoo als wy die beschreven hebben, is onbekent geweest, en dat zy dus uit onkunde mogt hebben misgetast, mogelyk ook niet zonder verleiding, welk gevoelen nog al eenigzints aanneemlyk is, om dat de Vroedmeester ALBERTUS TITSING ons berigt heeft, dat hem zelfs dit Instrument, zoo als het van ons beschreven is, niet eerder dan voor vier Jaren is bekent geworden, als wanneer het toen van hem by den Heere GERRIT PLAATMAN voor 't eerst gezien is; dog men zal dan ook te gelyk moeten bekennen, dat zy onze Verhandeling, voor het geven van haar berigt niet behoorlyk hebbe ingezien, en dus mag men haar dan van onvoorzigtigheid beschuldigen, dat zy te schielyk geoordeelt heeft, dat, dewyl zulks meer dan te veel plaats zelf in niet

on-

ongeoefende Mannen heeft, in een Vrouw kan over het hoofd gezien worden; waarom wy ook veiligst geoordeelt hebben haar berigt in de gemeene bekentmakingen in de gewoone Nieuwspapieren niet te beantwoorden, 't geen wy nu overvloedig en overtuigend doen kunnen, gelyk de volgende redenen onbetwistbaar bewyzen. De onwaarheid van het eerste gedeelte van haar berigt is reets aangetoont in de verdediging der Waarheid tegen onze eerste wederstrever, gelyk wy zoo even aangemerkt hebben, en ter nader bevestiging van 't geen daar gezegt is, voegen wy hier nog by, dat zy het eerste berigt goedkeurende, dus het oordeel, dat haar Man met de vier overige toen in leven zynde Roonhuysiaansche Vroedmeesteren aangaande RATHLAUWS geschrift met vollen regt gegeven hebben, zoo als de Inspectores Collegii Medici, en de Gecommitteerden tot de examens der Vroedmeesteren in hunne certificatien onder Letter G. en H. billyk aanmerken, ten onregte veragt, en tegengaat; derhalven hebben wy dan de onwaarheid van het eerste gedeelte van haar Advertissement bewezen: Dog eer wy nu tot het tweede gedeelte van hetzelve overgaan, zal het nodig zyn, dat wy den Lezer eenige dingen verwittigen, die hy te voren dient te weten, eer hy regt zal kunnen oordelen over de kragt der bewysredenen, die ter ontzenuwing van haar gezegde in dit gedeelte dienen moeten. Voor eerst zal men moeten toestemmen, dat het geen door ons ontdekt is waarlyk het Geheim van VAN ROONHUYSEN zy,

dat men ook billyk doen moet, dewyl het door ons bewezen is in de vorige Verhandeling, en ook in deze pag. 11. voor dat wy overgegaan zyn ter beſchouwing van het geen tegen ons is ingebragt. Ten anderen bekennen wy, dat wy niet dan na de uitgaave van ons eerſte geſchrift geweten hebben, dat ANDRIES BOEKELMAN of zyne Leerlingen een ander Inſtrument gebruikten, dan dat wy uitgegeven hadden; de Vroedmeeſter ALBERTUS TITSING zyne eerſte Leerling, was ook de eerſte, gelyk wy reets aangehaalt hebben, die ons in 't algemeen zeide, dat hy, (ſchoon nu op deze wyze niet meer werkende, dat egter, gelyk blyken zal, niet veel verſchillend is van de wyze van A. BOEKELMAN, alhoewel wy die van hem beter keuren) een ander Inſtrument gebruikte, het geen ons nieuwsgierig maakte, om ook dat zelve magtig te worden, dat ook niet lang daar na aan ons gelukte, want een onzer geagte Vrienden deede ons 'er een toekomen, dat zeer veel overeenkwam met 't geen A. BOEKELMAN gewoon geweeſt was te gebruiken; wy wetende, dat den veel Geoeffenden Geneesheer T. TRONCHIN onzen zeer Geëerden Vriend dit van A. BOEKELMAN in den Maand Auguſtus van het Jaar 1744. toen zyn Ed. derde Zoon geboren wierd, gekregen hadde, (gelyk zyn Ed. weinig uren voor onze eerſte uitgaave aan eenen van ons rondborſtig verhaalde) begaven ons naar zyn Ed. wanneer wy ons gekregen Werktuig vertoonden met verzoek van onderrigting, zoo wy hier in bedrogen waren;

zyn

zyn Ed. voldeed ons op onze vraag, en toonde ons het gering verſchil tuſſchen dat ons gegeven was en dat van A. Boekelman aan, met byvoeging, dat zyn Ed. als wy het nodig oordeelden geern wilden getuigen, dat Boekelmans Inſtrument nu ook ons ten vollen bekent was. Het geen ook zyn Ed. met alle heuſchheid gedaan heeft, (zie Letter K) ten onzen verzoeke dewyl wy dit getuigenis nodig hadden, naardien wy toen de handelwyze van A. Boekelman nog niet zoo volkomen magtig waren, als na dat ons dezelve door zynen Leerling Albertus Titsing medegedeelt is, wiens beſchryving, die wy ook opregtelyk zullen mededelen, als waaragtig te zyn, bewezen word niet alleen door het genoemde getuigſchrift van den Heer T. Tronchin, maar ook door het geen de Goudſche Geneesheer B.H. de Moor, die ook door A. Boekelman in dit gedeelte der Vroedkunde onderwezen is, zoo als wy in de eerſte Verhandeling pag. 42. in de Voorreden verhaalt hebben, daar omtrent aan ons heeft laten toekomen in een brief des aangaande aan zynen en onzen Geneeskundigen Vriend Hovius geſchreven, en in de bylagen gedeeltelyk te vinden onder Letter L. Ook word dit alles ten overvloede beveſtigt door de gezegdens deze Stoffe betreffende in de getuigſchriften van de nu dikwerf genoemde Inſpectoren, en Gecommitteerden, uit alle welke bewyzen, ieder ligtelyk oordelen kan, dat wy in ſtaat zyn om deze tweede berigſter als met haar eigen Zwaardt te doden, dat ons door haar over-

ledene Man in dit Stuk onderwezenen ter hand gestelt is. Want wy hebben duidelyk bewezen, dat het eerste gedeelte van haar berigt valsch is, en dat haar aanmaning tot oplettenheid, als of 'er geen verschil in de Roonhuysiaansche Werktuigen gevonden wierden belaggelyk is, en dewyl wy zoo even aangetoont hebben met ontegenzeggelyke redenen, dat wy thans 't zelfde Instrument bezitten, dat haar Man gebruikt heeft, en wy de wyze, om daar mede te werken, wel kennen, dat wy hier aannemen, en in 't vervolg bewyzen zullen, zoo kunnen wy ook daaromtrent oordelen, en aan een ieder doen zien, dat het Instrument door ons te voren uitgegeven veel betrekking en overeenkomst heeft met dat van haar en de BOEKELMANNEN gebruikt, ja ook dat de applicatie van alle de verscheiden zoorten in 't wezen der zaak op een uitkomen, alle dog werken zy als een nederwaarts drukkende Hefboom, al het welke wy ter bekwamer plaats aanduiden zullen, uit welke men het hier ten bewyze van dit ons zegge kan nalezen.

Ook blykt uit het getuigschrift van den Geneesheer TRONCHIN, en uit al wat wy des aangaande gemelt hebben, dat, 't geen wy hier als in het voorby gaan niet kunnen onaangemerkt laten, de Gecommitteerden ter examens van de Vroedmeesteren, te onregte zyn veroordeelt als onkundigen van het Geheim van VAN ROONHUYSEN, toen zy in den Jaare 1746. op hoog gezag niemand ter beoeffening der Vroedkunde mogten toelaten, dan zulken, die,

bui-

buiten dat zy preuven van bekwaamheid in deze Konſt gegeven hadden, ook aantonen konden, dat zy het geklemde Hooft wiſten te redden op de Roonhuyſiaanſche wyze, welke handeling, van deeze en geene, ſchoon tot hun nadeel, betwiſt, veel roems aan deeze Konſtgreep byzet, en de agting, die men voor dezelve moet hebben, zeer vergroot, alzoo men hier uit afnemen moet, dat deze van die gantſche vergadering gehouden is als voor het eenig onfeilbaar middel ter uitvoering van zoo groot een Meeſterſtuk.

Hier mede kunnen wy nu ook een einde maken van deze onze verdediging, nademaal wy zonder eenigen ſchyn van twyfel vaſtſtellen mogen, dat, die de waarheid van al, wat hy dit ſtuk aangaande geſchreven hebben, niet erkent helderblinkend te ſchynen, en uittemunten, boven allerveragting waardigſte leugenen, die niet ſlegts alle ligt ontberen, maar als de duiſternis zelf voor 't heuglyk ligt verdwynen moeten, dezen zouden zelf de regt nederwaars geſchotene Zonneſtralen op de helderſte middag geenzints treffen kunnen. Wy juichen dan zegenpralend over onze beſtryders. Wy juichen voornamentlyk, om dat wy dus beveſtigt hebben de zekere nuttigheid van het eenvouwig dog zoo veel heils toebrengend Roonhuyſiaanſch Werktuig ten voordeel van 't ſmertelykſte Kinderbaren, zoo 't GODE behaage, DIEN wy met dankbaare harten vuriglyk daar om bidden, daar toe ZYNEN ryken zegen te gebieden.

Naardien wy dan, het geen ons het laſtigſte

in dit geheele werk gevallen is, afgehandelt hebben, gaan wy met nieuwen luſt blymoedig over tot het *tweede deel* van deze verhandeling, waar in wy al wat tot nu toe aan ons van de Roonhuyſiaanſche Handgreep bekent is, zoo kort en klaar, als ons mogelyk is, zullen tragten te ontvouwen, latende het aan het oordeel van ieder kundigen over, die wyze van handelen te verkiezen, die hem het beſt voorkomt; als ook ieder hunner aanſporenden, allen yver en naarſtigheid vlytig te werk te ſtellen, om, by al dien iemand, zulks mogt nodig agten, dezelve te verbeteren; dog dat zulken dan ook niet nalaten, om dat opregtelyk, en zonder partydigheid, of zonder ydele verheffing mede te delen ten nuttigen gebruik voor de geheele wereld, gelyk door ons en door velen der Roonhuyſiaanen thans geſchied.

In deze verhandeling zullen wy, op dat wy van het ſpoor, dat ons het beſte voorkomt, om gevolgt te worden, niet afdwalen, ons deze ordre voorſtellen, dat wy *eerſt* ſpreken in 't algemeen van de verandering, die door de Roonhuyſiaanen in hun werktuig gemaakt is, en dan *ten tweeden* zullen wy ieder dezer veranderingen afzonderlyker ten toon ſpreiden; dog wel byzonder ons het meeſt moeten bezig houden met de beſchouwing van die Inſtrumenten, welke gebruikt zyn geweeſt van A. BOEKELMAN, en nog gebruikt worden door den Vroedmeeſter ALBERTUS TITSING, of hunne Leerlingen; tuſſchen beiden zullen wy op het bekwaamſte en meeſt gepaſte tragten in te weven eenige

be-

bedenkingen, en aanmerkingen die tot het een en ander deel de gevoeglykſte betrekking ſchynen te hebben; ontvang dit alles Goedwillige Lezer met die genegenheid, waar mede wy het u toedienen, en gebruik het tot uw meeſte voordeel; het zal ons en anderen ter aanmoediging verſtrekken, om de ledige uren, ten beſte der Lyderen en Lydereſſen zorgvuldig te beſteden, 't welk het eenigſt doel moet zyn, dat ieder regtſchapen Konſt en Wetenſchap beminnend oefenaar in zyn beroep, naar de mate zyner kennis, moet bedoelen. Wel aan dan, doorloop met nieuwsgierige, dog teffens met kundige ogen, 't geen wy voor u ten twedenmaal zullen openleggen, en op dat het u vrugt geve leg alle partydigheid en vooroordeel af, en gy, die zelf handen wilt aan 't werk ſlaan, vergryp u niet door verſchielyking, of al. te grote verbeelding van kundigheid, en ſtryk geen vonnis over het geen reets gezegt is, of nog zal gezegt worden eer gy u waarlyk verzekeren kunt al te bezitten, wat hier toe vereiſcht word, want anders loopt gewis dit voortreffelyk hulpmiddel gevaar, wanneer men met vooroordeel daar omtrent ingenomen is, of het zelve ontydig, en kwalyk gebruikt, om veragt, en mogelyk verworpen te worden, dat den HEMEL ter verligting van het angſtig Kraambed gunſtelyk verhoede!

Niemand kan loochenen, dat een Hiſtoriſch verhaal, van het geen tot den oorſprong, aanwas, en voltooijing van eenige Konſt of Wetenſchap betrekking heeft, dezelve niet

alleen eene byzondere nuttigheid toebrengt; maar het zet ook dezelve çieraad by; en maakt deze zoo voor Leerlingen, als voor verder geoefende aangenamer, ook kan men hier door de Uitvinders en Bezitters van dezelve dat regt doen, 't welk men hun billyk verſchuldigt is; want anders gebeurt het niet zelden, dat men hun den roem, die hun hier uit toekomt, niet alleen ontrooft, maar dat men die dikwerf zulken toeſchryft, die 'er geen het minſte deel aan hebben. Hierom hebben wy ook allen vlyt aangewend, om kennis te krygen van den eerſten Uitvinder van dit door ons nu ontdekt Kunſt-geheim; dog met alle onze pogingen hebben wy dien uitſlag, dien wy wel gewenſt hadden, niet kunnen bereiken; want eeniglyk zyn ons verſcheiden onbeſchrevene overleveringen, eeniglyk in het geheugen bewaart, en van hand tot hand overgereikt, medegedeelt, van welken wy ſlegts als te wankelbaar zynde, om daar geruſt op te vertrouwen, dit overnemen zullen, 't welk ons naar behoorlyk overleg, en geenzints ongegronde giſſingen, het naaſte by de waarheid ſchynt te komen.

Dat 'er Vier CHAMBERLENS, te weten een Vader met drie Zoonen in *Engeland* en *Yrland* bekent zyn geweeſt voor vermaarde Genees- en Vroed-kundigen lyd geen tegenſpraak, naardien zulks uit eenige Schriften van Vroedmeeſteren bewezen worden kan; ook verhaalt BURNET in de geſchiedeniſſen van zynen tyd, dat een van hun, (want of het de Vader dan een der Zoons geweeſt is, kan men geen genoegzaame zekerheid

heid bepalen, dewyl hy 'er zulks niet by vermeld) in dat berugte Jaar van 1688., door de Gemalinne van Koning JACOBUS de *Tweede*, aangenomen ware, om haar als Vroedmeester de dienen; ook is het zeker dat HUGH CHAMBERLEN de Fransche Vroedkunde van MAURICEAU in het Engelsch hebbe overgezet; behalven deeze word 'er ook melding gemaakt van eenen anderen Broeder genaamt PAULUS CHAMBERLEN, welke deze konst zoude geoefent hebben in *Yrland*, daar de twee andere Broeders met hunnen Vader zulks deden in *Engeland*, gelyk blykt uit een getuigenis door S. J. Med. Doct. gegeven, en te vinden agter den Aanspraak aan den Lezer voor de Nederduitsche vertaling van PAULUS PORTAL; dit is al wat wy tot nog toe met eenige zekerheid van de CHAMBERLENS melden durven, want de *Practica Obstetricum* door CHAMBERLEN geschreven en in Octavo in den jare 1665. te *Londen* gedrukt, zoo als die aangehaalt word van den Hoog-Leeraar HEISTER in den lyst der Chirurgische Boeken voor zyne Chirurgie geplaatst, zyn wy, schoon wy daar toe werks genoeg gemaakt hebben, nog niet kunnen magtig worden, waar uit wy mogelyk eenig meerder ligt zouden hebben kunnen krygen; zoo dat, al 't geen wy hier van meerder zeggen moeten, eeniglyk rustende is op overlevering, welke, schoon veele omstandigheden zeer verschillend, egter in 't gemeen bevestigt 't geen wy verhaalt hebben in de voorreden p. 22. van onze eerste uitgaaf, by 't welke wy thans nog dit hebben by te doen, nament-

mentlyk, dat wy geen reden hebben, om van dat gevoelen af te zien, nademaal het ons het waarſchynlykſte toeſchynt, want al wie men ooit met eenige zekerheid hier te Lande van deze Konſtgreep hoord ſpreken, het komt ook hier op uit, dat VAN ROONHUYSEN dezelve van HUGH CHAMBERLEN zoude geleert hebben, ook kunnen wy niet zien, dat die, welken de *Engelſche Tang* voor 't geheime werktuig van CHAMBERLEN gehouden hebben, of nog houden, meerder geloof dan wy verdienen; want toegeſtaan zynde, dat deze tang nevens andere niet zonder nuttigheid gebruikt word, blyft het nogtans zeker, dat 'er nog in *Engeland*, nog in *Vrankryk* of ergens elders zoo veel voorbeelden van gelukkige verloſſingen in het hier bepaalde geval kunnen aan den dag gebragt worden, als wy met regt aan het Roonhuyſiaanſche Werktuig mogen toeſchryven; ook valt het niet zwaar te begrypen, dat zulke Konſtenaars, die den tang met eenigen goeden uitſlag ooit gebruikt hebben, bewogen zyn geworden, om, op dat hun werktuig met meer gezags mogt aangenomen worden, eenen iegelyk te doen geloven, dat dezelve overeenkwam met dat van CHAMBERLEN, dat des te meer in de Engelſche Vroedmeeſters kan gebillykt worden, dewyl het daar ter plaatze niet geheel uit het geheugen uitgewiſcht is, dat 'er voor dezen Vroedmeeſters geweeſt zyn, wier naam CHAMBERLEN was, en welken zeer vermaart waren om haar onvergelyke handelwyze in zoo een geval; dog niet alleen zyn het dezen geweeſt, die den Roonhuyſiaanſchen Hefboom, eer hy

hy bekent gemaakt was, voor een tang gehouden hebben, het geen blykt, uit alles wat hier omtrent zedert weinig jaren, zoo uit goede als kwade beginzelen voortſpruitende voorgevallen is, dog by geen van dezen vind men eenig bewys dat gewigtiger is dan het onze; daar zyn dan meer grond-redenen, om te geloven, dat CHAMBERLENS Werktuig over een komt met het geen wy beſchreven hebben; wy voegen hier met eenigen nadruk by *met het geen wy beſchreven hebben*, naardien het ons niet onduiſter voorkomt, dat het geen ons door *Vader* DE BRUINS Erfgenamen ter hand geſtelt is, waarlyk dat is, 't welk VAN ROONHUYSEN van CHAMBERLEN zelf gekregen hadde, het geen ter goedkeuring van het door ons opgegeven Werktuig geen geringe kragt byzet; de reden, die ons overhaalt om zulks te geloven ligt hier in opgeſloten, dat den Heere VAN ROONHUYSEN, zo als ons, van die hem gekent hebben, verhaalt is, geenzints dien Man ware geweeſt, welke zonder genoegzaame drangreden, iets, dat van goede uitwerking was, zoude verandert hebben, dat des te minder plaats by hem zal gehad hebben, om dat hy zig veilig kon verlaten op het getuigenis, dat CHAMBERLEN hem zekerlyk met veele proeven zoo van hem zelf, als van zynen Vader en Broeders beveſtigt, zal gegeven hebben: ook mag men veilig beſluiten, dat een eerlyk, en opregt man, waar voor hy van allen gehouden is, te veel liefden en eerbied voor zynen Leermeeſter in een voor hem zo zeer begeerde konſtoefening

zal

zal gehad hebben, als dat hy te ligtvaardig zouden zyn afgeweken van het ſpoor, dat hem aangewezen was door zoo eenen getrouwen Voorganger: op dezelfde wyze moet men redekavelen van onzen DE BRUIN, die in allen opzlgten zynen Meeſter is gelyk geweeſt, en gants niet naar verandering hakende was; het was hem genoeg een werktuig te mogen bezitten, en te kunnen gebruiken, dat de ondervinding aangetoont heeft, om in zoo moeijelyk een geval toe te brengen het geen gevordert wierd. Dog de Roonhuyſiaanſche Vroedmeeſteren zyn niet allen van dat gevoelen geweeſt, ook is het niet nodig, ja dikwerf is het ſchadelyk, altyd te blyven beruſten in 't geen men van zyne Meeſters geleert heeft, want zonder wigtige redenen mag men het gezag van eenig menſch zoo hoog niet ſchatten, dat men zig daar geheel zoude aan onderwerpen, waarlyk niets kan meerder toebrengen ter beneming der aangroejing van Konſten en Wetenſchappen; en door geen zaak ter wereld word de levendigheid van het verſtand meer uitgedooft dan door zo eenen ſlaafſchen handel; ook geeft dit te veel voetzel aan de vadſige luiheid, welk ieder Konſt-minnaar voor eeuwig moet verbannen. Wie is 'er ook die zoude durven, beweren, dat 'er ooit een Menſch gevonden is, die iets had uitgevonden, dat geen verandering, ja geen verbetering onderhevig ware? Wy durven ook dit vrymoedig zeggen, zelf van dit Werktuig, ſchoon het weinig verandering, om zyne eenvouwigheid ondergaan kan; want het

moet

moet dog altoos, zal het die werking verrigten, die men daar van verwagt, een Hefboom blyven; egter blyft het zeker, dat men deze nuttig zoude kunnen veranderen, 't zy in het maakzel zelf, 't zy in de wyze van inbrenging; ſchoon in der daad het wezen der zaak het zelfde blyft, eeniglyk hier door verandert wordende zoo in gemaklykheid van werken, als in de toebrenging van minder ſchadelykheid onder het zelve, 't welke wy nu den Weetgierigen voor zoo veel het tot nu toe bekend is zullen mededelen, en waar in wy naar de voorgeſtelde ordre ons zullen bezig houden.

De Roonhuyſiaanſche Hefboom ſchynt van deszelfs bezitters, en voor namentlyk wel van de eerſten, zoo ruuw en onbeſchaaft, als wy p. 21 en 22. beſchreven hebben, gebruikt te zyn; niet zoo zeer, om dat zulks nootzakelyk van hun geoordeelt wierd, maar zekerlyk, zoo ons toeſchynt, op dat zy daar door gelegenheid zouden hebben, om het zelve, zoo zy het uit onoplettenheid, by het een of ander toeval, niet genoeg verborgen hadden, des te beter te kuunen geheim houden, want indien iemand, zonder eenige voorgaande onderrigting dit hier of daar mogt gevonden hebben, hy zoude bezwaarlyk hebben kunnen geloven, dat het tot eenige Heelkundige bewerking, laat ſtaan, tot het Vroedkundige behoorde, dat ook altyd weinig ingang zoude gevonden hebben, om dat, byna niemand uitgezondert, een ieder zig verbeelde, dat het een tang moeſt zyn; hadde de Heere P. DE WIND met deze verbeelding niet

niet zwanger gegaan, hy zoude gewislyk uit zig zelf, zoo wy vertrouwen, dit geheim ontdekt hebben, want hy is zoo naby gekomen, dat wy niet twyfelen, of hy zal zig van agteren hebben moeten verwonderen, dat hy het niet heeft kunnen vinden.

De eerſte Bezitters van dit Konſtgeheim hebben dan het zelve zoo ruuw op dat 'er niets van uitlekte, laten maken, niet by eenen Inſtrumentmaker, maar by den eenen of anderen Grofſmit; zelfs weten wy, dat het wel by eenen Hoefſmit gemaakt is; ook komt het niet onwaarſchynlyk voor, dat zy zulks hunne Leerlingen hebben ingeboezemt; en mogelyk hebben zy het ook, om de Geheimbewaring onveranderd gelaten, om dus doende niemants nieuwsgierigheid op te wekken; egter ſchynt het ons niet onwaarſchynlyk, dat een ander weder daaromtrent tegenſtrydige denkbeelden zig gevormt heeft, oordelende het nodig, op dat men het des te beter mogt verholen houden, eenige verandering daar aan te maken, dat ligt geſchieden konde, als men maar zorg droeg, dat 'er een bogt overbleef, waar mede men werken konde op een gelyke wyze; want hier door zoude de een of ander zig by de ontdekking hebben kunnen houden, als of het regte niet ware ontdekt geweeſt, welke verkeerde handel nogtans van niemand zoo veel wy weten, na onze ontdekking geſchiet is, dan van de Weduwe van ANDRIES BOEKELMAN, die zulks opentlyk in haar van ons wederlegd berigt gedaan heeft, ook blykt hier uit, dat het door ons te voren beſchreven

ven Werktuig en het haare tot elkander een volkomen betrekking hebben. Uit de oorzaak van Geheimhouding ſchynt dan ook de eerſte verandering in dit Werktuig zynen oorſprong genomen te hebben, want wy kunnen ons tot nog toe niet laten wysmaken, dat deze verandering, zoo zeer den naam van verbetering verdient, dog dit laten wy ook geern aan het oordeel der geenen over, die zulks by de behandeling zelf ondervonden hebben, of nog ondervinden zullen; het zal immers hier mede zyn als met alle andere ſoorten van Werktuigen, ieder werkmeeſter zal voor de bequaamheid van zyn Werktuig, waar mede hy gewoon is te werken, willen plyten; ja ieder zal ook gemakklykſt werken met dat 't welk hy gewoon is geweeſt te behandelen van zynen eerſten tyd af aan: een Werktuig mag nogthans onzes bedunkens voldoende tot eenig werk gerekent worden, als men bewyzen kan, dat men met het zelve dat werk verrigt, 't welk 'er door verrigt moet worden; nu leren duizende voorbeelden, en derhalven behoeven wy hier niet veel woorden onnodig weg te ſmyten, dat door den beugel, met welke benaming het Inſtrument, dat DE BRUIN gebruikt heeft betekent word, zoo wel dan met den ſpatel, gelyk het by BOEKELMAN geheten wierd, het geklemde Hooft gered is, dat nog nader zal aangewezen worden, derhalven kunnen wy geen reden vinden, waarom wy het eenen minder zouden ſtellen in waardigheid dan het andere. Dog om dit ons gevoelen te ſtaven, dat is, om te beveſtigen, dat het Roonhuyſiaanſch

I Konſt-

Konst-geheim, zoo als het by DE BRUIN, dat is, zoo als het van VAN ROONHUYSEN en CHAMBERLEN gebruikt is geweest, en door BOEKELMAN verandert, en by hem en zyne navolgers in 't geheel of ten deelen is gebruikt en nog word, in 't wezen der zaak het zelfde zy, gelieve men hier ter plaats eeniglyk het getuigenis dat den Geneesheer DE MOOR daar van geeft in zyn Ed. hier agter aangevoegde Brief onder Letter L in aanmerking te nemen; deeze geheel onpartydige en der zaak kundige Man verzekert, dat 'er slegts een gering onderscheid zy tusschen de Instrumenten van DE BRUIN en BOEKELMAN, en dat zy beiden werken als een handboom, schoon 'er in het maakzel van het een en het ander, en in de wyze van inbrenging eenige verandering gevonden word, dit word ook bevestigt, door 't geen de Gecommitteerden tot de Examens der Vroedmeesteren daar van geven, wanneer die zeggen, gelyk in de bylagen onder Letter H gezien kan worden, dat het Instrument waar van BOEKELMAN zig heeft bedient, alleen in opzigte van het handvatzel, (*waar door de ronde steel met den ring verstaan moet worden*) verschilt van dit, 't welk door de Vroedmeesters PLAATMAN en DE BRUIN is gebruikt; uit beiden deze getuigschriften blykt, dat zy met het door ons bygebragte overeenstemmen; ook twyfelen wy geenzints of verre de meesten, want velen hebben dikwerf dit aan ons getuigt te geloven, zullen hier aan hun zegel hangen. Wie ziet dan ook hier niet uit, dat alle de thans beken-

de Instrumenten volkomen betrekking, overeenkomst, en gelyke bewerking onder elkander hebben, waar van de Weduwe BOEKELMAN zoo partydig, als onkundig het tegendeel beweert heeft, dog door dit geheel overwonnen is.

Dit in 't algemeen van de veranderingen in 't Roonhuysiaansch Werktuig aangemerkt hebbende, gaan wy nu tot de beschryving der byzonderheden van dezen zelf over, waar omtrent wy eerst zullen spreken van eenige kleine veranderingen die geschied zyn omtrent dat Instrument, 't welk wy het eerst beschreven hebben; en dan zullen wy verder agt geven op het geen zoo door A. BOEKELMAN als door ALBERTUS TITSING daar omtrent verrigt is.

De Vroedmeester PIETER PLAATMAN, die te gelyk met onzen de BRUIN de lessen van den *Heere* VAN ROONHUYSEN heeft genoten, en gelyktydig mede deelgenoot van deze handgreep geworden is, welke hy met zeer veel lofs hier ter Stede, meer en overvloediger dan eenig ander Vroedmeester, heeft geoefent, gelyk ons, by wien deze zeer wel bekent geweest is, niet onbewust is, heeft eene niet ondienstige verandering in deze Machine gemaakt, dat men met het opslag van het oog by de afbeelding in de Tweede plaat Fig. 1. zien kan, want daar ons middenste gedeelte eenigzints verheven was, daar is dat van hem nederwaarts gebogen, dat wy nuttig vinden, om volgende redenen: wanneer men het Instrument op de van ons beschrevene wyze ingebragt heeft, zoo verre, dat het op het onderste gedeelte van

het agterhooft rufte, dan moet het ter bereiking van het oogmerk, naar den buik der barende Vrouwe opgeligt worden, en wel zoo, dat men teffens als nederdrukkende werke, dat ons de befte handelwyze voorkomt, en die ons de Vroedmeefter Boom verzekert heeft, altoos tot hetgewenfte einde gebruikt te hebben; egter kan men niet altyd ontgaan, dat de hefboom met zyn middenfte gedeelte tegen den rand van de Schaambeenderen, als zyn fteunpunct zynde aankome, en op het zelve bewogen worde, zoo dat het buiten geblevene end dan nader aan den Buik van de Vrouw kome, door welke bewerking de hals der Blaas en de Pisleider dewyl dit niet zonder eenig geweld gefchied, als men daar voor niet genoegzaam zorg draagt, zoo veel hinder lyden moet, dat 'er kort of lang na de verloffing een gedurige uitlekking van de pis veroorzaakt worde; op dat dit nu minder gefchiede, dunkt ons dat de verandering hier in door P. Plaatman gemaakt, veel toebrengt, want door dien zyn Inftrument ter plaatze, daar het tegen de vereeniging der Schaambeenderen moet aankomen, nederwaarts hol gebogen is, zoo word 'er een groter afftand tuffchen de Machine en de genoemde beenderen veroorzaakt, waar door het meermalen gebeurt, dat men met een weinig hulps toetebrengen zyn oogmerk vervult ziet, zonder dat de Machine tegen de vereeniging der Schaambeenderen, als zyn fteunpunct aankome; want in het een geval is het hoog opligten van het Werktuig nodiger dan in het andere

dere

dere, nadat het met de klemming van het hoofd gefchapen ftaat, dat is, nadat het hoofd meer of min tegen, op, of over den rand van het Schaambeen geplaatft zy; niet zelden komt in het ligtfte geval het kind te voorfchyn, als het flegts een weinig van den rand der Schaambeenderen, waar op het ruft, en dus belet word door de Moeder voortgezet te worden, word af-en te rug-gezet; dan ziet men dikwerf, dat 'er als op nieuws ween en vlagen ontftaan, die als door den tegenftand wierden te rug gehouden; wanneer de Vroedmeefter dat bemerkt, dat hy dan dog hier op agt geve, op dat hy niet voortwerke als hy gewaar word dat de Natuur zelf haar werk kan verrigten, want men moet haar altoos, als die geene zynde, wiens voetftappen men na moet treden, en niet verhaaften, vertragen, of veranderen mag, zelf laten werken. Dog is het met de zaak zoo gelegen, gelyk niet zelden gebeurt, dat men het Werktuig, namentlyk die zyde van het zelve, welke buiten het Lighaam der aanftaande Moeder is, hoger na boven brengen moet, dan heeft ook het maakzel van dit Werktuig, dus gefchikt zynde, gelyk wy hier aanduiden, eenig voordeel boven het geene, dat wy eerft befchreven hebben; het onze, (ftaat ons toe, dat wy het zoo eens, om veelvuldige herhaling van het zelfde woord te vermeiden, noemen) is ter plaatzen, daar het tegen zyn ruftpunct drukken zal, op dat het zoo weinig fchade aan die delen toebrengen mogt als mogelyk is, omwonden met verdubbelde diapalmplaafters; dit

van PLAATMAN word, zoo als BOOM ons verzekert altoos te doen, wanneer het digt aan het Schaambeen nadert, op dat het niets hindere, voorzien door het tusſchen leggen van 't zamengerolt plukzel, of lieſſt van zagte en vierkant na de breedte van het Werktuig geſnedene ſpongies, dezen moeten zeker minder hardheid aanbrengen, dan de omwinding van de Diapalmplaaſter in het onze.

Dus hebbenwy dan de eerſte verandering van de Roonhuyſiaanſche Hefboom beſchouwt, welke om haar nuttigheid van de Vroedmeeſter BOOM boven die van zynen Meeſter de BRUIN geſchat, en door hem altoos dog op dezelfde wyze als het eerſte gebruikt word.

Behalven dit voegen wy hier nog by eenige omſtandigheden, die de werking van deze, zoo wel als van de vorige, en van die nog volgen zullen, gemakkelyker en minder ſchadelyk maken zullen. Voor eerſt kan men voor een lomp Inſtrument thans een veel beſchaafder van wel gehard ſtaal laten maken, zonder eenigen uitſtekenden hoek of rand, aan alle zyden wel afgeront; buiten dit mag het wel een derde dunner worden, en wat de bekleding met de Diapalmplaaſters of iets anders aan het voorſte gedeelte en aan de hoeken belangt, deze dunkt ons is onnodig; 't zal genoeg zyn het geheel Inſtrument, of zoo verre men 'er mede moet werken in het lighaam, te bekleden met wolle baay, of dun hondsleder afzonderlyk of te zamen genomen; en in de bekleding moet men zorg dragen, dat de naden, waar mede het

be-

bekleetzel te zamen moet gevoegt worden, aan eenen der zyden van het Werktuig kome, om dat ook daar door nog dikte, nog eenige ongelyke drukking zoude te weege gebragt worden. En nademaal de Vroedmeesters gewoon zyn dit Werktuig altoos by zig te dragen, worden de naden, hier door, en door de gedurige smering met oly of pomaden, by het gestadig gebruik geheel onzigtbaar; hierom zyn zy ook gewoon, wanneer zy hun Werktuig nieuw bekleet hebben, het te besmeren met pomade, een en andermaal, en het zelve zoo veel ryzen door hunne handen te halen, dat het in korten tyd worde als of het menigwerf gebruikt ware geweest. Dus zien wy dan het groote Konstwerktuig der heilzaamste van alle Konsten op deze wyze tot meerder volkomenheid gebragt.

Laaten wy nu overgaan om voor u bloot te leggen het zelfde Werktuig, met de wyze, langs welke het van de Vroedmeesters A. BOEKELMAN, ALBERTUS TITSING en de door haar hier in onderwezenen, namentlyk den Geneesheer B. H. DE MOOR en den Chirurgyn ABRAHAM PORJEERE, (die de eenige Leerling van de Vroedmeester ALBERTUS TITSING is, en die deeze handgreep van hem magtig is geworden op den 8. Augustus 1750. en in ruim drie jaren tyds meer dan dertig kinderen met dezelve verlost heeft, zoo als ons gebleken is, uit een afschrift, dat hy ons van zyne gehoudene aantekeningen hier toe dienende, den 12. January des Jaars 1754. medegedeelt heeft) in 't werk gestelt is, en nog word, 't geen wy nu in alle zyne omstandighe-

den zullen beschryven, volgens de onderrigting, die wy daar van gekregen hebben door de Heeren DE MOOR en ALBERTUS TITSING. Al wat wy van den hier zoo aanstonds eerstgenoemden daar van zyn kundig geworden is begrepen in zyn Eds. Brief aan den Heere HOVIUS geschreven en hier agter aangevoegt onder Letter L. en bevestigt met korte woorden, 't geen wy hier wydlopiger zullen en moeten aantonen, volgens het berigt, dat de Heere ALBERTUS TITSING ons daar van gegeven heeft; ook blykt uit de Brief van den Heere DE MOOR, dat zyn Ed. geern ons breder vertoog met al wat 'er verder toe vereischt wierd zoude gegeven hebben, hadden wy zulks nodig gehad, waarom wy ons verpligt vinden zyn Ed. voor zyne gulhartige aanbieding opentlyk dankzegging te betuigen.

Toen wy in 't algemeen eene beschryving gegeven hebben van de veranderingen, die in het Roonhuysiaansch Werktuig gevonden werden, hebben wy ter loops gewag gemaakt van een die wy toen onderstelden, door eenen der BOEKELMANS te zyn uitgedagt, om het des te beter geheim te houden, en mogelyk, om dat het by dien dus bekwamer tot dit werk geagt wierd, dat wy aan Vroedkundigen overlaten, zonder dat wy daar over voor het tegenwoordige verder vonnis vellen willen.

Wy zeggen, dat het naar alle gedagten de thans te beschryvene verandering zal gekregen hebben door eenen der BOEKELMANNEN, van welken 'er drie, namentlyk ANDRIES BOEKEL-

MAN

MAN met zynen Zoon CORNELIS BOEKELMAN, en zynen Kleinzoon ANDRIES BOEKELMAN als Stads Vroedmeesteren hier ter Stede deze konst met veel lofs zelfs by de aanzienlykſten geoefent hebben; of nu de Oude ANDRIES BOEKELMAN dit Konſt-geheim bezeten hebbe, kunnen wy met geen zekerheid bepalen; eeniglyk weten wy, dat CORNELIS BOEKELMAN met den Hoogleeraar RUISCH en den Geneesmeeſter VAN ROONHUYSEN zig te zamen verbonden hebben, om aan PLAATMAN en DE BRUIN te leren, al wat tot de Vroedkunde dependeerde, volgens het aangehaalt contract, waar uit volgt, dat DE BRUIN, zoo die verandering, van welke wy zoo zullen ſpreken, toen reets daar geweeſt ware, van dezelve heeft moeten onderrigt bekomen, uit kragte van het contract, dog deze heeft daar van nooit iets aan zynen Leerling berigt, ook hebben wy daar van niets in zyne ons overgegeven ſchriften gevonden; waar uit men niet te onregt zouden mogen giſſen, dat deze verandering door ANDRIES BOEKELMAN de jonge, (die niet dan na zyn Vaders Dood als een derde nevens PLAATMAN en DE BRUIN in't gemelde contract mogt komen) eerſt zal uitgevonden zyn, of mogelyk heeft deze zulks van zynen Vader CORNELIS afzonderlyk geleert, want uit de opgegevene redenen p. 29. blykt, dat VAN ROONHUYSEN zulks niet gedaan hebbe, ook is 'er geen grond, om te denken, dat het door den Heere RUISCH (dien het met VAN ROONHUYSEN als de voornaamſten in dit geheim volgens het contract vry ſtond,

om het aan anderen te leren, dat CORNELIS BOEKELMAN alleen aan zynen Zoon ANDRIES geoorlooft ſchynt geweeſt te zyn) zoude geſchiet zyn, naardien DE BRUIN, zoo als even gezegt is, deze verandering dan ook moeſt gekent hebben, waar van geen blyken zyn. Het zy nogtans met de zaak hoe het wezen moge, dit is ten minſten zeker, dat de laatſte ANDRIES BOEKELMAN het Roonhuyſiaanſch Inſtrument in een andere gedaante, en op een andere wyze, wat deszelfs inbrenging aangaat, gebruikt hebbe; hier van zullen wy een zoo omſtandig verhaal geven als nodig is, volgens het geen de Vroedmeeſter ALBERTUS TITSING ons daar van heeft medegedeelt.

Wy zullen dan een begin maken met de beſchryving van het Inſtrument van ANDRIES BOEKELMAN, en dan overgaan tot dat, het welk by ALBERTUS TITSING in gebruik is, en in dezen zullen wy zoo te werk gaan, dat wy zullen volgen het voorſchrift, dat de laatſtgenoemde ons ter volkomen bekendmaking heeft overhandigt, en tuſſchen beiden inmengen zyne en onze aanmerkingen, welken wy, om in eene onafgebroken reden te kunnen voortgaan, zoo onderſcheiden zullen, dat wy de onzen met het teken van twee haakskens „ merken zullen.

Het Inſtrument van ANDRIES BOEKELMAN is een enkeld Inſtrument, gelyk het te voren beſchrevene ook is, egter met dit onderſcheid, dat dit beſtaat van voren uit een blad, „ wat meer „ gebogen dan het andere, dog van dezelfde

„ breed-

„ breedte, en dikte, zoo dat het, gelyk de „ Heer DE MOOR aanmerkt, niet wederzyds, „ gelyk het onze, dat ons toeſchynt niet „ geheel ondienſtig te zyn, by meerder of „ minder groote van het Hoofd des Kinds, ge- „ bruikt kan worden; het krygt de gedaante van „ een krom gebogen ſpatel, (zoo als het by „ de Bezitters van het zelve genoemt word, „ en welke naam het ook verdient, gelyk uit „ de beſchouwing van de Figuur 2. die ge- „ maakt is naar een egt model, ons van den „ Heer ALBERTUS TITSING medegedeelt, bly- „ ken kan,) doordien dit blad ter helfte van zyne bogt langzamerhand in breedte vermindert, dog in dikte toeneemt, tot dat het eindigt omtrent op de helfte van zyne lengte in een dikke ronde ſteel, aan welkers einde een oog of ring is, „ de gantſche lengte van het In- „ ſtrument is gelyk aan het onze, dit gehee- „ le Werktuig wierd overtrokken met duffels „ of heel dikke baay, om een zagter drukking, „ en minder gevaar voor kneuzing te hebben, „ en dan met zagt Zeemleder overtrokken, en „ als het gebruikt wierd met Oly of Pomade „ beſtreken.

De Vroedmeeſter ALBERTUS TITSING heeft met dit Inſtrument, volgens de leſſen van zynen Meeſter 5 a 6 jaren gewerkt, tot 'er tyd, dat hem voorkwam, het appliceren van 't zelve (dat wy zoo aanſtonds beſchryven zullen) eenvouwiger, gemaklyker, en zekerer te maken, 't geen hy ook meent gevonden te hebben, door een weinig verandering in 't blad te

ma-

maken, namentlyk hier in bestaande, dat het blad van zyn Instrument, vlakker en minder hol gebogen is, dan dat van BOEKELMAN, ook bekleed hy het blad alleen met duffels, (dewyl hy oordeelt dat dit door zyne ruuwheid beter dan het leer geschikt is, om op het gladde Hooft van het Kind zonder afglippen te kunnen als vastkleven) het geen hy aan den steel verdubbelt ter plaatze daar dezelve tegen het Schaambeen moet aankomen, omtrent ter distantie van twee duim breedte; „ uit welke be-
„ schryving niet onduister aftenemen is wat be-
„ trekking en overeenkomst deze twee Instru-
„ menten met elkander, en met het onze heb-
„ ben, waar om de Heer DE MOOR naar zyne
„ gewoonte zig met korte woorden dus uitdrukt,
„ *'t zoude belacchelyk zyn de waereld, om 't ge-*
„ *ring onderscheid, dat 'er is tusschen de Instru-*
„ *menten van* DE BRUIN *en* BOEKELMAN, *langer*
„ *in het onzekere te houden: byde de Instrumen-*
„ *ten werken als een handboom, maar in plaats*
„ *dat het Instrument van* DE BRUIN *aan weers-*
„ *kanten kan gebruikt worden, en overal even breed*
„ *is, is dat van* BOEKELMAN *op de wyze van een*
„ *Spatel gemaakt met een dunne (ronde) steel en*
„ *een ring aan 't end, en in plaats, dat het eerste*
„ *onder 't hoofd word gebragt, en dan daar overge-*
„ *schoven, word het laaste tusschen 't hoofd en 't*
„ *schaambeen ingebragt met de holle zyde boven,*
„ *en, wanneer het ver genoeg is geavanceert, om-*
„ *gedraait, en dan met beide op dezelfde wyze ge-*
„ *werkt,* het geen wy nu een weinig wydloo-

„ piger, naar het verhaal van den Heer Albertus Titsing zullen beſchryven."

De Vroedmeeſters Boekelman en Titsing ſchikten zig naar nodig onderzoek en voorbebereidzelen op die wyze, gelyk wy beſchreven hebben tot dit werk, „ wy voegen 'er „ eeniglyk deeze bedenking by, dat het ook „ niet ondienſtig zal zyn, den Buik en voor „ al den Endeldarm door een clyſteer te ont„ ledigen van hunne vuiligheden, als 'er „ geen genoegzame ontlaſting voor afgegaan „ is, en als de Waterblaas door den Catheter „ moet ontlaſt worden, mag men zulks liever „ te voren doen, eer de klemming door zyne „ toeneming dat moeilyker maken mogt, dit „ als 't nodig is verrigt zynde, en tyd, en om„ ſtandigheden den Vroedmeeſter gebiedende „ te werken, dan vatte Boekelman zyn Inſtrument, 't geen hy in de bewerking met zyn volle hand omvattede, aan, en beſmeerde het met Pomade of Oly, en bragt het zelve by de ſteel houdende in zyne regterhand van boven in onder het Os Pubis, met de verheven zyde van 't blad tegens 't Kinds Hoofd tuſſchen de twee voorſte vingers van de linkerhand, die eerſt geplaatſt waren met de rug tegens het hoofd en met de toppen van onderen tegen het Schaambeen, zoo om de *Labia* van de *Pudenda* eenigzints van elkander te houden, als om te voelen, dat het voorſte gedeelte van het blad tuſſchen het Kinds Hoofd en Schaambeen kwam te ſtaan, met de verhevenſte zyde van het blad, tegen het Hoofd gekeert;

keert; dan bragt hy het zelve langzaam al verder en verder zagtkens na boven ſchuivende met de ſteel na de laagte, zodat dezelve byna tegen den *Anus* aankwam, dog dit is niet heel net te bepalen, want zoo het Kind met het Opperhoofd, namentlyk met dat gedeelte van „ het zelve, dat na het agterhoofd gaat, op den rant van het *Os Pubis* ruſt „ en zelfs eenig- „ zints als over het zelve heen ſtaat, dat wel „ gebeurt in Vrouwen, welker Buik wat verre „ overhangende is, 't geen nogtans meeſt in „ zulken voorvalt, die meer dan eens zwan- „ ger geweeſt zyn, dan moet de ſteel van het „ Inſtrument, zal het ter bekwamer plaats met zyn voorſte gedeelte tegen het agterhoofd van onderen aankomen, noodwendig als van zelf meerder na beneden wyken, op dat het Inſtrument verre genoeg voor het Hoofd kan heen glyden, en wanneer het blad zoo verre in gebragt is, dat de rondte van de ſteel, en dus de helft van het geheele Inſtrument tuſſchen het Hoofd en het Schaambeen gevordert is, 't geen zeltzaam is als het door de Vrouw tot hier toe gevoelt word, dan was hy gewoon de ſteel een halve ſlag om te draajen, waar op dan volgde, dat het blad over het Hoofd en met zyn voorſte gedeelte onder tegen het *Os Occipitis* kwam aan te ſtaan, (onderſtelt zynde dat het Hoofd natuurlyk met het aangezigt na den *rectum* der Vrouw ſtont) „ op die plaats welke „ wy te voren hebben aangewezen, en welke „ ſtant de Roonhuyſiaanſche Vroedmeeſters „ gewoon zyn geweeſt uittedrukken, met te

„ zeg-

„ zeggen de Spatel, of Beugel ſtaat in de Nok; dit dus zynde, begon hy den ſteel langzamer hand opteligten, waar door het Hoofd, gelyk beſchreven is, in min of meerder kortheid van tyd geboren wierd, 't geen al het geen is, dat men van dit Werktuig verwagten kan en moet.

„ Dus ziet ieder, dat dit Werktuig, gelyk „ gezegt is, op dezelfde wyze dan het onze „ werkt, en dat het alleen verſchilt in de wyze „ van inbrenging, dog eer wy hier van afſtap- „ pen, en tot de handelwys van den Heere „ ALBERTUS TITSING overgaan, zullen wy „ eenige aanmerkingen bybrengen, betreffen- „ de de nootzakelykheid van de verandering „ in deze Machine, en de wyze van deszelfs „ inbrenging.

„ Ieder, die den 't zamenſtel der delen om- „ trent de plaats, waar men werken moet, „ kundig is, begrypt ligtelyk, dat by aldien „ het Inſtrument van BOEKELMAN overal die „ breedte hadde, gelyk dat van DE BRUIN „ heeft, dat de omdraajing die geſchieden „ moet, wanneer het ter helfte ingebragt is, „ zoo niet onmoogelyk, ten minſten niet zon- „ der veel gevaar zouden kunnen geſchieden, „ dewyl en de uitrekking der delen van de „ Vrouw, en de te groote drukking op het „ Hoofd des Kinds niet nalaten zoude aan bei- „ den, of aan ieder in het byzonder veel na- „ deel toetebrengen; daar en boven zouden „ ook de *Labia Pudendorum*, indien de ſteel „ niet rond en dun ware, te veel perſing ly-

„ den

„ den moeten, dat nu verhindert word, dewyl „ het tusschen dezen, te meer daar zy door „ de vingeren wat van een gehouden worden, „ zonder dezelve te kunnen kneuzen, doorgaat. Wat nu de wyze van inbrenging zelf belangt, daar omtrent merkt de Vroedmeester TITSING aan, dat hy altoos waargenomen heeft, dat de Vrouw, wanneer de beschreven omdrajing van het Instrument geschiede, voor een oogenblik een zwaare pyn en schudding door al de leden gewaar wierd, „ dat waarlyk niet te „ verwonderen is, als men denke, hoe nu al „ die vliezige en Zenuwagtige delen uitgerekt, „ en als een snaar gespannen staan, waar uit „ ligt af te nemen is, dat by aldien deze om- „ wenteling niet in een punct des tyds ge- „ schiedede, dat zekerlyk de barende in stui- „ pen zouden moeten vervallen, welke ee- „ niglyk door de kortheid des tyds, waar in „ de verder uitrekking der delen voorvalt, te „ rug gehouden worden; men verwondere zig „ dan geenzints, dat men liefst, om alle ge- „ vaar, en vreeze voor het zelve te vermy- „ den, getragt heeft deze manier van inbren- „ gen te verbeteren, waar op de Ervarene Ge- „ neesheer TRONCHIN aanstonds, na dat BOE- „ KELMAN zyne handelwyze aan zyn Ed. ont- „ dekt hadde, uitgeweest is, want gelyk zyn „ Ed. ons verhaalde, heeft hy dit aanstonds „ veroordeelt, en BOEKELMAN aangeraden, „ dat hy liever zyn Instrument moest zoeken in „ te brengen, gelyk DE BRUIN deed, welke „ wyze van doen zyn Ed. ook niet onbekent

„ was,

„ was, 't welk zyn Ed. ons verzekert heeft
„ door BOEKELMAN zoo goedgekeurt te zyn,
„ dat hy zelf naderhand gezegt zoude hebben
„ deze raadgeving opgevolgt te hebben, daar
„ by voegende, dat hy altoos zyn Inſtrument
„ van agteren naar onze wyze ingebragt heb-
„ bende, het zelve regts over het hoofd hee-
„ nen ſchoof, en dus tegen het agterhoofd aan-
„ kreeg, dat egter niet altyd zeker gaat, dog
„ meeſt na die zyde, na welke de Vroed-
„ meeſter beſt en meeſt gewoon is te wer-
„ ken; nogtans heeft ALBERTUS TITSING
„ ons verzekert, dat hy wel geloven wilde,
„ dat BOEKELMAN zulks gezegt had, maar dat
„ hy zeker wiſt, dat hy zulks nooit gedaan
„ had, brengende tot bewys by, dat hy hem
dikwerf aangetoont, ja bewezen had, het on-
heil, dat hier uit ontſtaan konde, (ſchoon hy
verzekeren konde, dat BOEKELMAN nogtans
kundig, en gelukkig werkte) maar dat hy hem,
alhoewel hy zyne verbetering prees en goed-
keurde, nooit daar toe heeft kunnen brengen,
om van die handeling, welke hy gewoon was,
aftezien, en dien weg in te ſlaan, die hem
door zynen Leerling ALBERTUS TITSING aan-
gewezen wierd, en welke beſtaat in het na-
volgende.

„ De Kundige Vroedmeeſter ALBERTUS
„ TITSING, die in den tyd van veertien Jaren
„ meer Kinderen met het Geklemde Hoofd le-
„ vendig verloſt heeft dan Vader DE BRUIN
„ in twee en veertig Jaren, en dus in weinig
„ Jaren geen geringe ondervinding verkregen

„ heeft, geen genoege ſcheppende in het
„ geen hy van zynen Meeſter geleert had,
„ heeft zig na weinig tyds dus gewerkt te heb-
„ ben, toegelegt, om een nodige verbetering
„ magtig te worden, het geen hem ook gelukt
„ is. Hy zig verzekert houdende, dat het Inſtrument veiligſt, ſchielykſt en bekwaamſt tuſſchen het Hoofd des Kinds, en het Schaambeen ingebragt konde worden, had egter een afkeer van het Inſtrument ter helfte ingebragt zynde te draajen om gegevene redenen, weshalve hy met zynes Meeſters Werktuig een proef name, om het zelve met de holle zyde na het Hoofd des Kinds gekeert zynde tuſſchen zyne vingeren by het Schaambeen in te brengen, dog hy wierd dus doende ras gewaar, dat de bogt van het Inſtrument, om zoo daar mede te handelen, veels te groot was, nademaal hy tegen den oppervlakte van het Hoofd wel aanſtiet, dog konde dus geenzints zyn oogmerk bereiken, waarom hy, gelyk hem duidelyk aangewezen wierd, gedwongen was, om de bogt van het zelve vlakker en minder gebogen te laten maken, en dit verrigt zynde, heeft hy naderhand zyne wyze van werken boven die van zynen Meeſter, en boven al de andere verkoren, opgevolgt, aan zynen Leerling ABRAHAM PORJEERE geleert, ons, en dus der gehele Wereld medegedeelt, en naar welke hy nog verder met eenen zeer goeden uitſlag tot hier toe te werk gaat, gelyk wy nu zullen gaan beſchouwen.

Wanneer de *Uterus* volkomen verwydert, en de-

dezelve agter het Kinds Hoofd geschoven is, en zig dringende redenen, zonder welken een eerlyk Vroedmeester geen hand aan 't werk slaan moet, opdoen, om de Barende Vrouw te verlossen, brengt hy naar alles, gelyk bekent is, te voren wel geschikt te hebben, zyn Instrument met de volle hand by den steel omvat, en met Oly of Pomade wel besmeert om de gladdigheid, die in het voortschuiven voordelig is, tusschen de twee voorste vingers van zyne Linkerhand, die met hun toppen naar het *Os Pubis*, en met de buitenzyde naar het Hoofd van het Kind gekeert zyn, tusschen het Schaambeen en 't genoemde Hoofd in, met deszelfs holle zyde naar het Hoofd gewent, en dus regt tegenstrydig als BOEKELMAN dede, en schuift dan het zelve langzaam, en voorzigtig, met een weinig beweging, zonder de Vrouw eenige pyn of smert aan te doen, opwaarts, en dus vervolgens aanstonds op de plaats, daar het werken moet; dat hem meesten tyd gelukt, en wel inzonderheid, wanneer het Hoofd niet verre over den rand der Schaambeenderen heen staat. Men begrypt, als men het Instrument, waar mede men werkt, en de legging van het Hoofd des Kinds wel nagaat, ligtelyk, dat in dit geval de steel van het Werktuig, die by het inbrengen laag en naar onderen moet gehouden worden, begint te ryzen, naar mate, dat het blad meer binnewaarts, dat is, meer naar het agterste gedeelte van het Agterhoofd nadert, welke ryzing of opligting nu meer, dan minder is, nadat het met de legging van het

Hoofd geſtelt is, dat is, na dat het meer of min naar agteren ſtaat, en deze opryzing, die als van zelfs geſchiet, bekomt ten laatſten zyne bepaling, te weten, wanneer het Werktuig met zyne ronde ſteel omtrent in zyn midden, daar het, gelyk gezegt is, met dubbelt duffels bekleet is, tegen zyn ſteunpunct, dat is, de te zamenvoeging der Schaambeenderen, aandrukke, wanneer men, als dan verzekert zynde, dat hetblad met zyn vooreinde in den nok ſtaat, begint te werken op een gelyke wyze, als te voren beſchreven, en nog wel eens later aangeduid zal worden.

Dog by aldien hy op deze wyze het Werktuig niet inbrengen kan, zoo als zulks by enkele gevallen gebeurt, en wel byzonder, wanneer het Hoofd met het bovenſte gedeelte wat meer op, of over het *Os Pubis* heen legt, dan is hy genootzaakt zyn Inſtrument in te brengen op die wyze, welke Boekelman gewoon was, namentlyk met zyne verhevene zyde naar het Hoofd gekeert, dog egter met dit onderſcheid, dat hy het zelve niet zoo verre inbrengt, nog omdraait, gelyk zyn Meeſter dede, neen maar, hy brengt het ſlegts op deze wyze in ter lengte van twee, of drie duimen min of meer, nadat de omſtandigheid vereiſcht; hy verzekert ons, dat deze inbrenging tot hier toe, wanneer men langzaam en voorzigtig het Werktuig opſchuift, zeer gemakkelyk, en zonder eenigen ſmert voor de Barende geſchiet; als het Inſtrument tot dus verre ingebragt is, dan ligt hy het zelve by het handvatzel zeer voorzigtig een weinig opwaarts, waar door het Hoofd een wei-

weinig naar agteren word gebragt, want de bogt van het blad nu tegen het Hoofd ſtaande, dryft noodwendig het Hoofd een weinig verder van den rand van het *Os Pubis* af, waar door het in dien ſtaat gebragt word, dat hy zyn Inſtrument kan inbrengen, gelyk in het eerſt zoo genoemt geval, hier om haalt hy dan dit verrigt hebbende zyn Inſtrument weder uit, en brengt hetzelve ten twedenmaalen in, op zyne wyze, namentlyk met de holle zyde naar het Hoofd, tuſſchen zyne twee voorſte vingeren, die met hunne ruggen naar het Hoofd gekeerd zyn. „ Deze wyze van doen is waar-
„ lyk zeer eenvouwig, en ten hoogſten te pry-
„ zen boven die van BOEKELMAN, om gezegde
„ redenen, dog zy laat niet na om twyfeling te
„ verwekken by zulken, die regt kennis heb-
„ ben van het geklemde Hoofd, hierom is het
„ niet te verwonderen, dat wy niet alleen
„ met anderen, toen wy zulks eerſt gewaar
„ wierden, van gedagten waren, dat het dus
„ onmogelyk geſchieden konde, maar zelfs
„ konde de veel beproefde Vroedmeeſter
„ BOOM dit, wanneer wy hem dat bekent
„ maakten, naauwlyks geloven, voor al eer
„ hy door proefneming daar van is overtuigt
„ geworden; want hy heeft ons betuigt, dat hy
„ zulks ook met zyn Werktuig verrigt heeft,
„ waar uit in allen opzigten blykt de naauwe
„ overeenſtemming, die deze Werktuigen
„ met elkander hebben. Het ſchynt ons ook
„ toe, dat deze behandeling van den Vroed-
„ meeſter TITSING zeer goed is, vooral als men

„ het naar zyne manier inbrengen kan, dewyl „ men dus zonder omslag tot het gewenschte „ einde komt; een ervaren Vroedmeester kan „ de een of andere wyze, nadat hem de om- „ standigheden voorkomen te werk stellen, en „ die verkiezen, die hem het beste behaagt, „ het zal 'er onzes bedunkens zoo veel niet op „ aankomen, naar welke wyze hy liefst ver- „ kieze te werken, want de ondervinding „ heeft geleert, dat den eenen zoo wel als den „ anderen zyn oogwit bereiken kan, en indien „ men naar meerderheid der proefnemingen „ van de nuttigheid der Werktuigen oordelen „ zal, dan zoude ons Instrument en deszelfs „ werking boven de andere moeten geprezen „ worden, dewyl de wyze, op welke DE „ BRUIN werkte van meerderen gebruikt is, „ dan die van BOEKELMAN en TITSING: die „ van DE BRUIN, gelyk wy niet ongegrond „ gegist hebben, is van CHAMBERLEN en van VAN „ ROONHUYZEN eerst in het werk gestelt, en „ naderhand opgevolgt door PIETER en GER- „ RIT PLAATMAN, REINIER BOOM, JACOB VAN „ DIDEN, FRANS VAN ROOY, en eindelyk door „ de Geneesheren PAULUS en GERARDUS DE „ WIND; die beiden ook goede getuigenissen „ van de werking van dit Instrument aan ons „ gegeven hebben by mond en schrift, want „ uit eenen Brief van den Heere P. DE WIND „ aan zynen Broeder uit Middelburg geschre- „ ven, is ons gebleken, dat hy dit Werktuig, „ schoon hy daar van nog geen Jaar bezitter „ is geweest, een en andermaal met veel succes

„ ge-

„ gebruikt heeft ; dit getuigenis agten wy
„ van veel belang, dewyl deeze van ieder
„ kundige voor eenen der eerste Vroedmee-
„ steren moet gehouden worden. Negen heb-
„ ben dan den *Beugel* gebruikt, de *Spatel* van
„ Andries Boekelman is gebruikt door hem
„ zelf, door den Geneesheer de Moor, en
„ gedeeltelyk door Albertus Titsing, wiens
„ nieuwe wyze van doen door hem zelf, en
„ zynen Leerling Abraham Porjeere thans
„ geoeffent word, en door den meergemel-
„ den Boom, dog met den *Beugel* tot hiertoe
„ eenmaal opgevolgt is. Wy laten alle deze
„ verscheidene behandelingen in haar volko-
„ men waarde, en wenschen vuuriglyk, dat
„ 's Hemels goedheid alle deze Werkmeeste-
„ ren, en die in het vervolg hunne voetstap-
„ pen zullen natreden, met gestadigen zegen
„ zal omringen, en hun alle bekwaamheid
„ schenken om ten meesten nutte der Lyderes-
„ sen, die middelen te beramen, die daartoe
„ het dienstigste geoordeelt worden. En om
„ te overtuigen, dat, schoon de inbrenging
„ der Werktuigen by den eenen of den ande-
„ ren in gebruik, eeniglyk in de wyze van in-
„ brenging, en geenzints in werking verschil-
„ len, zullen wy hier ten overvloeden, want
„ wy hebben dit reets te voren met het getui-
„ genis van den Geneesheer de Moor beve-
„ stigt, de verdere beschryving laten volgen,
„ welke de Vroedmeester Albertus Titsing
„ daar van ons heeft medegedeelt. Waar
„ door hy aan de gantsche Wereld blyken zy-
„ ner pryzens waardigste edelmoedigheid ge-

„ geven heeft, want buiten zyne onderrig-
„ ting, die hy gemakkelyk voor zig had kun-
„ nen behouden, hadden wy daar van niets
„ kunnen melden: Wy gaan dan tot zyne ver-
„ dere handelwyze over.

Wanneer (zegt hy) de Machine nu op zyn bepaalde plaats, namentlyk het agterste gedeelte van het Hoofd staat, begint men het handvatzel van onderen, van langzamer hand, iets meerder en meerder op te ligten, en hoe hoger men het zelve brengt, des te meer moet het Hoofd naar beneden zakken, (gelyk den aart der werking met de Hefboom duidelyk aanwyst) en dus in het pelvis gebragt worden; dan moedigt men de Barende met alle vriendelyke zagtzinnigheid aan, dat zy, zoo veel haar doenlyk is, mede werke door nederperzing, want dan, wanneer het Hoofd van zyn steunzel afgezet is, komen niet zelden de reets opgehoudene vlagen weder, die door haare aanhoudenheid zoo veel te weeg brengen, dat het Kind dikwerf met weinig hulps toetebrengen veeltyds heel schielyk en in een ogenblik na buiten schiet, waarom men ook al de te voren opgenoemde oplettenheid, om doorscheuring van het *Perinæum* voor te komen, te werk stelt, zoo met de legging van de linke hand tegen den *Anus* en *Vulva*, als met de ligting van het Hoofd naar voren en boven, op dat het des gemaklyker naar buiten werde gebragt; men neeme ook in agt, dat het vyligst zy langzaam, gemaklyk, en met gedult te werken; dat men zig tog wagte om het Hoofd als met eenen zet

naar

naar buiten te dryven, want hier geld voor al die gulde ſpreuk *ſat cito, ſi ſat bene*; wanneer men hier omtrent met al die omzigtige kundigheid te werk gaat, dan heeft men niet dan heil te wagten. Ook dient men, waar van in de vorige verhandeling melding gemaakt is, in aanmerking te nemen, dat men zelfs veelmalen ontmoet, en byzonder in een plat *Pelvis*, waar door men zoo een verſtaat, wanneer de *Oſſa Pubis*, en het *Os Sacrum*, die het zelve voor een groot gedeelten uitmaken, door een tegennatuurlyke geſteltheid zoo digt aan elkander zyn geboogen, dat 'er een welgekeert Hoofd op blyft ſtaan, zonder 'er tuſſchen in te kunnen zakken, en in dit geval draait het Hoofd dan ook wel meeſt op deeze of geene zyde, want dewyl het Hoofd omtrent een ovaalswyze gedaante heeft, en de grootſte diameter van dat ovaal tusſchen het *Os Frontis*, en *Occipitis*, dat de hardſte beenderen van dit gedeelten des Bekkeneels zyn, in gelegen is, volgt natuurlykſt, dat het Hoofd op zyde gedraait werd, om dat ook de *Oſſa Syncipitis* zig eerder ſchikken en tot elkander laten brengen, in welk geval, het Inſtrument op een der zyden van het Hoofd met zyn voorſte gedeelte ruſten en werken moet, welke plaatzen zoo veilig niet zyn, wegens hare grooter tederheid dan het agterhoofd, waarom men ook meer oplettenheid en voorzigtigheid dient te gebruiken; nogtans heeft ons de voorzegde Vroedmeeſter verzekert, dat hy veelmalen Kinderen in zoo eene legging gelukkig verloſt heeft, ja zelfs heeft hy 'er gered, die met het

aangezigt naar boven gekeert ftonden, met zyn Werktuig, en dat zeer gelukkig zonder eenig hinder of letzel: eens is het hem gebeurt dat hy in eene verkeerde legging, waar de knelling zeer zwaar was, eenig toeval heeft gehad, zoo dat het Hoofd veel had moeten uitftaan om het van plaats te doen veranderen.
„ Hier uit ziet men weder wat kundigheid,
„ wat oplettenheid, en goed beleit 'er ver-
„ eifcht word tot de behandeling met dit een-
„ vouwig Werktuig, men werkt 'er mede in de
„ gevaarlykfte omftandigheid voor Moeder
„ en Kind, en men kan te voren niet altyd
„ voldoende verzekering by zig zelf hebben,
„ hoe het met de legging waarlyk geftelt zy,
„ al wat men daar van by eenig Schryver leeft,
„ het kan die nodige kennis niet geven, nie-
„ mand is ook in ftaat, om met woorden uit-
„ tedrukken, dat de hand, de vingeren, hun-
„ ne toppen, ja weinig gevoel-tepelen derzel-
„ ven aan den door duizendwerf herhaalde
„ proefnemingen wel onderwezen Vroedmee-
„ fter zoo klaar als 't licht midden in de dui-
„ fternis te kennen geven, en nogtans ge-
„ beurt het den ervarenfte, dat hy mistafte;
„ wy weeten, dat het eenen der Overledenen
„ Roonhuyfianen gebeurt is, dat hy by 't on-
„ derflaan de billen voor het Hoofd nemende,
„ ongelukkig met zyn Machine ter dier tyd
„ werkte. Het heeft een ongelooflyke nuttig-
„ heid, dat men wete, dat den meeftgeoefen-
„ ften eenig onvoorzien geval kan voorkomen,
„ of zelf dat hy by ongeluk, een verkeerde

„ uit-

„ uitſlag op zyn werk ondervinde, en hy toont
„ zig trouw en eerlyk te zyn, zoo dat men op
„ zyn doen en zeggen ſtaat kan maken, wan-
„ neer hy durft bekennen, 't geen hem over-
„ gekomen is; niets kan zoo eenen by regt-
„ kundigen meer lofwaardig maken, ſchoon
„ laſterzugtigen dit tot voeding en aanſtoking
„ van haar vergiftige, en vergiftigende galle
„ gretig binnen ſlokken, dog alle hunne po-
„ gingen kunnen niet dan by laffe zielen in-
„ gang vinden, en zullen nimmer aan kundige
„ en teffens eerlyke Konſtoefenaars eenig we-
„ zentlyk hinder toebrengen, naardien zulken
„ by zig zelf bewuſt, dat zy niets gedaan heb-
„ ben, dan dat konſt en pligt vereiſchten,
„ een geruſt gewiſſe met zig omdragen, en zig
„ meer te vreden houden, en verblyd zyn,
„ wanneer zy van eenen ervaren, en teffens
„ eerlyken getuigenis en lof ontvangen mo-
„ gen, dan dat hunne namen door duizend
„ monden van het dom en driftig gemeen uit-
„ gebazuind wierden.

Dus hebben wy dan wederom, door GODS onverdiende goedheid over ons, Waarde Konſtgenoten, ter vermeerdering van uwe wetenſchap, tot heil der Barenden, al wat het Roonhuyſiaanſch Geheim behelſt, getrouwlyk uit de egtſte gronden opengelegt, en beveſtigt; wy danken hun allen, die ons hier in zyn behulpzaam geweeſt, in 't openbaar, opregtelyk; Door hun zyn wy in ſtaat geſtelt geworden om de ſchaduw der leugen, voor het ligt der waarheid te doen wyken; Door hun hebben wy u de

de wyzen van bewerking met een eenvouwig Werktuig, dat nogtans van viererly zoort is, geleert; dog wy willen deeze vier zoorten liever tot twee brengen, want DE BRUINS werktuig is door zynen Leerling BOOM in navolging van PLAATMAN verbetert, en insgelyks heeft ALBERTUS TITSING met dat van zynen Meester A. BOEKELMAN gehandelt. Beiden dezen pleiten yder in 't byzonder zeer voor hun Werktuig, beiden werken zy met hunne Leerlingen kundig, eerlyk, en gelukkig; derhalven dunkt het ons onnodig des aangaande breedvoeriger te handelen, en dat wel des te meer, dewyl wy niet zien kunnen, dat 'er zoo veel wezentlykheid in dit verschil gevonden word, gelyk uit de vergelyking der beschryvingen klaar blyken kan, ook stemmen reets velen geoefenden zulks met ons toe, en wy twyfelen geenzints, of dit getal zal telkens aangroeijen; ook dunkt het ons daar en boven onvoeglyk te zyn, in eenig leerschrift zulke schynstrydigheden, die weinig om het lyf hebben, bytevoegen, waar door mogelyk, en meer dan men ooit had kunnen denken, eenige oneenigheid zoude kunnen geboren worden tusschen zulken, die anders in een goed verstand met elkander leven, en dikwerf elkanders hulp kunnen nodig hebben, zoo in raadplegingen, als in verdedigingen hunner daden; want wy voorzien niet ongegrond, dat deze Roonhuysiaansche wyze van werken, van allen, schoon wy dezelve in een helder daglicht gestelt hebben, niet zonder tegenspraak zal worden aangeno-

men;

men; ieder Vroedmeester, die maar eenigzints denkt in staat te zyn, om op zyne wyze, 't geklemde Hoofd te redden, 't geen gantsch geen geringen onder deze Konstoefenaars aan hunne tangen, (waar tegen wy in onze eerste verhandeling, en de meesten der Roonhuysianen lang te voren geen ongegronde redenen hebben bygebragt) of anderzints hebben toegeschreven, zal zoo gemakkelyk niet van zyne gewoone handelwyze, al moest hy die in der daad veel minder keuren, afgaan; dog veiligst zoude hy handelen, indien hy 't Roonhuysiaansch niet klein agte, voor al eer hy het eerst, zoo het volgens de gegeven beschryving behoort gebruikt te worden, een en andermaal getoetst heeft, gelyk wy weten, dat het in tegendeel agter een zeer geleerde verhandeling reets gedaan is door een al te grote verschielyking en vooringenomenheid voor eenen der tangen. Ook verwagten wy, dat deze door ons aan 't licht gebragten Werktuigen, daar zy nu in handen van meest alle Vroedkundigen vallen zullen, by voorvallende gelegenheden, die onmogelyk voorzien kunnen worden, andere veranderingen, die men nooit verwagt hadden, zullen moeten ondergaan: men werpe ons niet tegen, dat derzelver eenvouwigheid zulks byna onmogelyk stelt, want dan antwoorden wy, dat zulken dien deze veranderingen zullen bekent worden, zig zekerlyk zoo veel verwonderen zullen, dat zy die zelfs niet hebben kunnen uitvinden, gelyk men zig billyk verwondert, dat alle Vroedmeesteren te

za-

zamen zoo veel tyden agter een den Roonhuysiaanſchen Hefboom nooit voor deze ontdekking uitgevonden hebben, ſchoon zelf de kundigſten onder hun zig veel werks gegeven hebben, om een Werktuig magtig te worden waar mede het geklemde en geknelde Hoofd veilig kon gered worden met bewaring van het leven van Moeder en Kind.

Vergun ons Brave Konſtoefenaren, waar gy u ook bevinden moogt, dat wy u uit den naam der gantſche Wereld ſmeken, dat gy dog niets, dat gy eenigzints denken kunt heilzaam te zyn voor 't Menſchdom, en vooral in de Verloskunde, voor u alleen behouden wilt; deelt, deelt het dog gulhartig mede, dus voldoed men aan zynen plicht; dus kweekt men konſten en wetenſchappen aan; dus kan men beſt met een zuiver gewiſſen Gods zegen over zyn handenwerk afbidden, en overvloedigſt afwagten: Dog mogelyk worden 'er onder u ook zulken gevonden, die liever iets, ſchoon nuttig, verbergen, uit vrees dat men 'er een kwaad gebruik af maken mogt, gelyk de Vroedmeeſter Albertus Titsing ons betuigt heeft, toen hy ons verzekerde, dat hy al in den Jaare 1750. voornemens geweeſt ware bekent te maken, dat nu door ons geſchied is, en waar toe hy ook gelegenheid gehad heeft, dewyl hy op dien tyd zyn met A. Boekelman gemaakt contract verbroken heeft; ook hebben wy reden, om te geloven, dat anderen in vervolg van tyd vry wordende zulks zouden gedaan hebben; zekerlyk zoude zulks zyn geſchied

ſchied door den Heere TRONCHIN, die het geheim van ANDRIES BOEKELMAN gekregen hadde gelyk wy p. 20. gemelt hebben, met dat beding, om het zelve naar verloop van twintig jaren der Wereld mede te delen, 't geen zekerlyk door zyn Ed. zoude zyn werkſtellig gemaakt, 't zy by zyn leven, 't zy na zyn afſterven, waar omtrent door zyn Ed. goede voorzorg gedragen was; ja zyn Ed., die, ſchoon door ons voorgekomen, over de ontdekking zeer vergenoegt was, zoude het geern in den jare 1746. ontdekt hebben, hadde ANDRIES BOEKELMAN uit aanmerking van den korten tyd, waar in zyn Leerling ALBERTUS TITSING dat bezeten hadde, zyn Ed. daar in niet wederhouden; ook bedankte ons de Vroedmeeſter BOOM niet lang naar onze eerſte uitgaaf van het Geheim, dat wy zulks tot nut der Wereld hadden medegedeelt, en voegde daar met ernſt by, dat wy door deze daad zyn gewiſſe verligt hadden van een pak, dat hem menigwerf gedrukt had, en waar van hy zig niet had kunnen ontdoen; dog wat deze vrees aangaat, die wy al in den beginnen, gelyk uit onze eerſte verhandeling in de Voorreden pag. 4. en 5. blykt, voorzien hadden, moeten wy zoo niet ter verbanning, ten minſten ter vermindering van dezelve het een en ander aanmerken.

Het ware zeer te wenſchen, eerſtelyk, dat niemand ooit ter beoefening der Genees- of Heel-kunde, of tot eenig gedeelten van dezelve mogt worden toegelaten, dan nadat hy op het

het ſtrengſte onderzoek van de Ervarenſten in deze konſten volkomen preuven gegeven hadde, niet alleen van nodige bekwaamheden, maar ook te gelyk van een eerlyk gedrag, en ten anderen, dat men in navolging der Ouden Lacedæmoniers, zulken, die te roekeloos iets in dit ſtuk ondernamen, en daar door den Lyderen veel onheils niet zelden toebragten, ten afſchrik van anderen welverdiende ſtraffe liet toekomen, en dat men dan ook den waardigen Konſtenaaren, die Konſt en Pligt met yver en trouw betragten, voor den laſter beveiligde, en naar verdienſten altoos beloonde; dan zoude men in 't kort de Edele Genees- en Heel-Konſt, die met regt gezegt mag worden boven alle konſten den kroon te ſpannen, zien bloejen als in aloude tyden, toen zy van Vader tot Kind en verder Nageſlagt wierd voortgeplant; dan zoude de onkunde te gelyk met oneerlykheid geheel en al op de vlugt gedreven worden, wanneer dezelven niet ſtraffeloos konden gepleegt worden; en waarom tog zouden die valſchelyk voorgeven kennis te hebben van deze wetenſchappen meerder mogen worden vrygelaten, dan zulken, die in hanteringen of koopmanſchappen, bedrog, en ſchelmeryen plegen; in tegendeel moeten dezen boven anderen zoo veel te zwarer ſtraffe waardig gerekent worden, als de Konſt, die zy voorwenden te bezitten, boven allen verhevener mag gerekent worden; want zoo lang men hun, om het misdryf in deze begaan ſlegts eenige ſchande aandoet, zal men nimmer deze kon-

ſten

ſten zo hoog in eere geſtelt zien, als zy waarlyk verdienen; want wat ſchande kan men dog aandoen aan zulken, die weigeren ſchaamrood te worden, al worden zy van de ſchandelykſte euveldaden overtuigt, gelyk de Vader der Geneeskonſt de Groote HIPPOKRAAT al voor veele Eeuwen geklaagt heeft in 't begin van eene zyner verhandelingen, die hy den naam van *Wet* gegeven heeft. Wy zullen ons voor het tegenwoordigen niet begeven ter doorloping van dit wyde uitgeſtrekte veld, maar liever ons nader bepalen tot het geen hier voornamentlyk zyne betrekking heeft, te meer, dewyl zulks, volgens beloften door eenen van ons gedaan, (*) indien het GODE behage, breedvoeriger zal behandelt worden.

En waarom dog zouden men meer vrees hebben voor 't kwaad gebruik van dit Werktuig, dan voor eenig ander in de Heelkunde? men zegt, om de eenvouwige behandeling van het zelve. Maar *Lieve Vrienden*, zyn al de overige Werktuigen in de Heelkunde ook niet eenvouwig? Let maar op derzelver wezentlykheid, en laat u niet misleiden door den opſchik, die aan velen derzelven gegeven zyn, nog door den onnodigen toeſtel, die by derzelver handeling van veelen, om zwier en aardigheid aan het werk by te zetten, en om de ogen der onwetende te be-

(*) In de Voorreden voor de vertaling van de Verhandeling van den Hoog-Leeraar W. W. MUIS over de volmaakte Eigenſchappen en Deugden van het Goddelyk Opperwezen &c. Door JACOBUS DE VISSCHER, gedrukt te Amſteldam by H. BOUSSIERE in den Jare 1747.

begoochelen, als of men wonderen deden, worden in het werk gestelt.

Wat zyn dog Messen, Scharen, Boren, Zagen, en diergelyken meer, anders dan eenvouwige Werktuigen? Kunnen dezen niet misbruikt worden, en leert dit de ondervinding helaas! niet meer dan al te overvloedig? Hebt gy zelf niet meenigmaal gezien, *Geoeffenden*, dat de eenvouwigste Windzelen, Spalken, en Steekwieken tot verderf der Lyderen misbruikt zyn geworden? Zouden men daarom alle dezen moeten verborgen en geheim houden? Ja maar, zegt gy, de Roonhuysiaansche Machine word in het duister gebruikt, en de werking van al de overigen is zigtbarer, dog, gy weet ook, dat onkundigen en oneerlyken altoos zorg dragen, dat zy hun werk alleen verrigten, ten minsten niet in het byzyn van Kundigen, en dus is het om het even. Ook willen wy vertrouwen, dat het minste getal der onwetenden zoo zeer hun gewissen zullen hebben toegeschroeit, dat zy met onreine voeten zouden durven treden in dit Heiligdom; Wat waagt hier een onkundige niet? Het leven van tedre onnozele wigten, die aller liefden, en medelyden waardig zyn; het leven, het welzyn van Barende Moeders, die in hun smerten het hardste hart door mededogen moeten doen versmelten; en by aldien dit ontaarden niet bewegen kan aftezien van een werk, dat zy geenzints verstaan, zy worden egter nog meenigmaal te rug gehouden, wanneer zy gadeslaan, dat de voorzigtigste, en kundigste zelf gevaar loopt, om eensklaps zynen

nen goeden naam, by eenen verkeerden uitkomſt, die den kundigen by ongeluk, dog den onwetenden niet, dan door zyne roekeloosheid, kan overkomen, te doen verliezen; en dan zoude hunne hoop, om winſten te vermeerderen, waar op zulken eeniglyk uit zyn, ſchielyk gevaar lopen, van altoos uitgeſtelt te blyven; dog dewyl alle deze drangredenen, en vele anderen, die ligt uit het opgegevene nategaan zyn, dikwerf weinig vermogen op zulke ſchandvlekken der Konſt, en Peſten van het Gemeene Beſt, kan men niet genoeg pryzen de waakzaamheid der OVERIGHEID, die hier omtrent ten nutte hunner Onderdanen in vele plaatzen werkzaam is, en die wy geenzints twyfelen, of zy zal meer en meer wakker gehouden worden; inzonderheid wenſehen wy, dat het aan alle plaatzen aan Vrouwen nimmer toegelaten worden zal dit Werktuig, zoo min dan eenig ander te mogen gebruiken, dewyl het byna onmoogelyk is, naar de gewoonte onzer eeuw, dat dezen die kennis bekomen kunnen, welke tot derzelver behandeling hoogſtnoodig vereiſcht word.

En dezen onzen wenſch zien wy ook hier ter Stede vervult, doordien Haar GROOT AGTBAAREN DE HEEREN VAN DE GEREGTE DEZER STAD eene Ampliatie van de Keuren rakende de Vroedvrouwen den 24. January 1754. gearreſteert en den 29. dito gepubliceert hebben, welke in het zevende Artikel uitdrukkelyk zegt: „ *dat geen Vroedvrouw, in wat geval het zoude* „ *mogen wezen, eenige Inſtrumenten zal mogen*

„ *gebruiken, op een boete van driehonderd guldens.*
„ *Maar in gevallen, alwaar het gebruik der zel-*
„ *ven volgens den inhoud van het negende Artikel*
„ *van de Keure van* 4. *December* 1703. *nodig zal*
„ *geoordeelt zyn, zig moeten bedienen van de hulp*
„ *van een Geadmitteert Vroedmeester.*

Dit hadden wy voorgenomen u by deze gelegenheid voor te houden.

Wy danken 's HEMELS Goedheid, die ons daar toe lust, en kragt verleent heeft, en bidden dat het HEM ter eere, en alle noodlydenden tot heil zyn zal!

Wy hebben hier agter aan gevoegt benevens de *bylagen* in deze verhandeling aangehaalt, de *Voorreden* van HUGH CHAMBERLEN, en eenige *Vroedkundige Waarnemingen* van eenen WILLOUGBY; zoo om dit ons Werkje eenige meerder volmaaktheid bytezetten, als mede, om nuttig te wezen voor Vroedvrouwen, zoo wel dan voor Vroedmeesteren, waar toe het dienen kan, als het omzigtig gebruikt word met die byvoeging of aflating, welk ieder kundigen gemakkelyk zal kunnen vinden. Wy hebben in deze twee stukken die spelling, en ordre gehouden, die wy daar in gevonden hebben, dog dit zal by weetgierigen, die meer op zaken, dan op woorden zien, van weinig belang wezen, waarom wy ook in onzen Schryfstyl niet alle oplettenheid gebruikt hebben, 't geen wy verzoeken, dat men ons niet kwalyk afneeme.

EYNDE.

Den 30. January
1754.

VERKLARING

VAN DE

TWEEDE PLAAT.

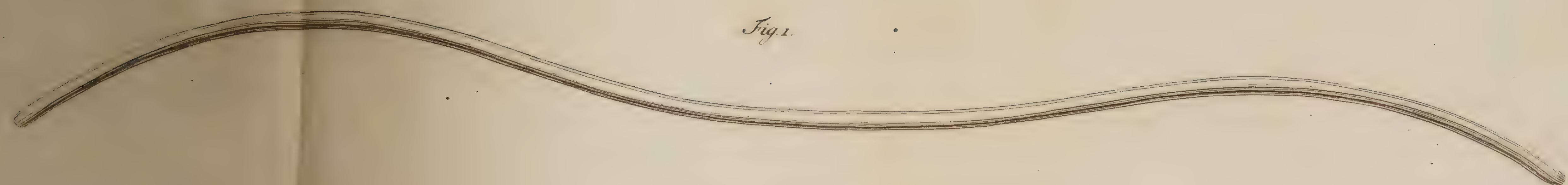
Fig. 1. Verbeelt het Roonhuysiaansch Instrument, zoo als het gebruikt word by den Vroedmeester REINIER BOOM; het zelve komt in alles met de beschryving, welke wy gegeven hebben van het zelfde Werktuig, gelyk het by den Vroedmeester JOANNES DE BRUIN in gebruik is geweest, overeen; uitgenomen dat dit in zyn midde flauwlyk nederwaarts gebogen is, daar het andere een weinig naar boven verheven is, gelyk eenen iegelyk uit vergelyking van deze Figuur met de 1ste Figuur van de 1ste Plaat agter de eerste verhandeling te vinden, ligtelyk blyken zal; wy hebben ook slegts dit Instrument op zyde laten tekenen, om dat het eenig' onderscheid in de verandering der bogt bestaat.

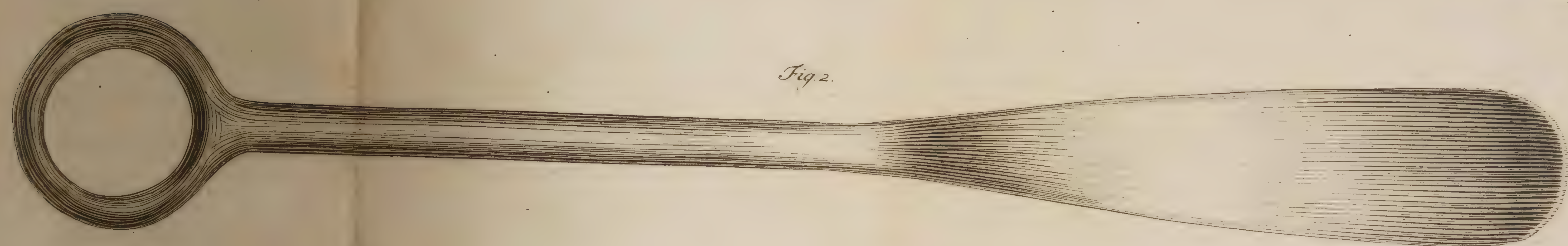
Fig. 2.

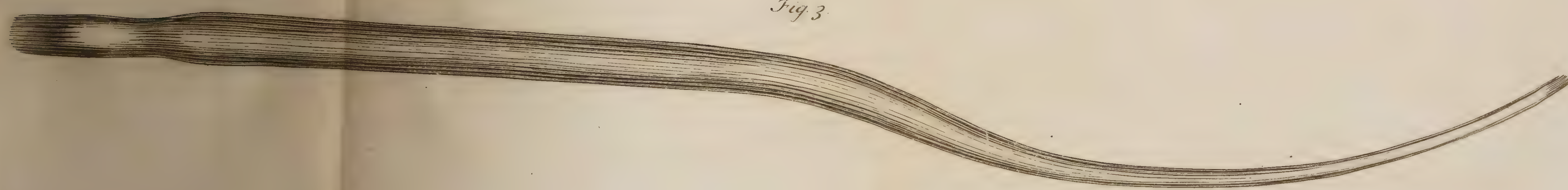
Fig. 2. Verbeelt het Roonhuysiaansch Instrument, zoo als het van den Vroedmeester ALBERTUS TITSING gebruikt word; het is hier in zyn juiste grootheid afgetekent; en op dat men van deszelfs bogt regt zoude kunnen oordelen, hebben wy het ook op zyde laten afbeelden, gelyk aangewezen word in

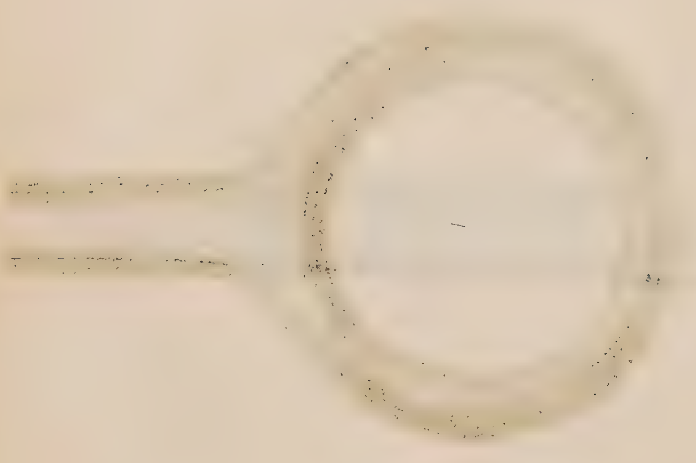
Fig. 3. Welke het zoo genoemde Instrument van ALBERTUS TITSING op deszelfs zyde aanwyst, waar door en de bogt, en de ware dikte van het Werktuig duidelyk blykt; wy hebben onnodig geagt het Roonhuysiaansch Instrument, gelyk het by den Vroedmeester ANDRIES BOEKELMAN in gebruik geweest is, hier by te voegen, dewyl het eeniglyk hier in verschilt van ALBERTUS TITSINGS Instrument, dat het iets langer is, en dat deszelfs bogt groter is, gelyk uit onze beschryving blyken kan.

TAB. II.

Fig. 1.

Fig. 2.

Fig. 3.

VOORREDEN

VAN DOCTOR

HUGH CHAMBERLEN,

Geneeskundige en vermaart Vroedmeester binnen London;

Voor de tweede uitgaave van zyne Overzetting

VAN

F. MAURICEAU.

Uit het Engelsch vertaalt door

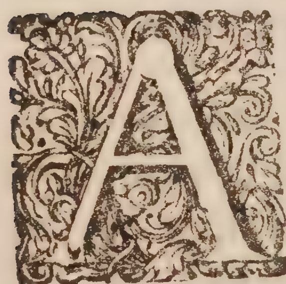
DEN HEERE

PIETER GUENELLON, M. D.

VOORREDEN
VAN
HUGH CHAMBERLEN.

Vriendelyke Lezer,

Aangemerkt het gebrek van regt onderwys, om zwangere Vrouwen, en die in 't Kraambed liggen, als ook nieuw gebooren Kinderen wel te handelen, ben ik overlang van gedagten geweest, om een kort begrip daar van op te stellen; ondertusschen in Vrankryk zynde, is my ter hand gekomen het boek van Mr. F. MAURICEAU, ('t welk ik merkelyk beter beschreven vinde als dat van CULPEPER, SCHARP, SPECULUM MATRICIS, SERMON &c. dewyl het minder dwalingen heeft, en verrykt is

met verscheiden nieuwe aanmerkingen) waar door van voornemen verandert ben, en heb gedagt, dat het genoeg was, dit Boek overtezetten: dat myne recommandatie niet verder van noden heeft, als hebbende reeds de volle approbatie van de *Overlieden* van het *Chirurgyns-Gildt* van *Parys*.

In de eerste druk hadden wy zyn Anatomie uitgelaten, dog hebben goedgevonden dezelve hier nu by te voegen met eenige verbetering. Het verdere hebbe ik soo trouw, als my mogelyk geweest is, in 't Engelsch overgezet tot nut van onze Vroedvrouwen, van welken de meesten veel wat meer kennisse gebrek hebben.

Het voornaamste, dat zy hier uit leren kunnen, is, om zeer onderscheidenlyk te verstaan, wat dat eigentlyk haar werk, welk de palen van dien, en wanneer het van noden, en de tyd is, om voor haar om hulp te zenden, door het welk veel Vrouwen en Kinderen zouden konnen behouden worden, die nu sneuvelen door gebrek van tydelyke hulp.

Onze Auteur stelt de regte tyd van Natuurlyke Geboorte, wanneer het Water breekt, en dat de tyd, die het Kind nakomt

komt de Natuur mag toegerekent worden, als zoo veel te traag geweest te zyn, om haar werk te volbrengen; dat is zekerlyk een grote waarheid, maar dat in de moeijelyke geboorte dikmaals zoo lange lyd, en sterke vloeden en zware perzingen zoo menigvuldig zyn, is dikmaals veroorzaakt, dat men den arbeid te vroeg, en ontydig verwekt heeft, eer het water gebroken was. En niet tegenstaande, dat het zomwylen gebeuren kan, dat den arbeid, na het breken van het Water, nog wel eenige uren, ja een gansche dag, of ook wel twee, buiten gevaarlyke toevallen duren kan, zoo zoude ik een wyze Vroedvrouw raden, dat hazard niet te lopen, en zig liever in tyds te voorzien van een expert Meester, die het Kind verlosse, en het leven behoude, daar het zeker is, dat deze uitstel menig Kind zyn leven gekost heeft, en men het voor grote onvoorzigtigheid agten moet zulks te wagen, daar de meeste Kinderen door sneuvelen: want hoe langer uitstel het verlossen lydt na het breken van het Water, hoe zwaarder dat voor Moeder en Kindt word, en de Lyfmoeder ook droger word; waar door de geboorte hoe langer hoe moeilyker word, en het is altyd beter de gelegenheid van

voren aan te grypen, als die van agteren te laten ontglippen.

En zekerlyk is dat de wyſte Vroedvrouw, en de meeſte agting waardig, dewelke tydelyk kan oordelen, waar het werk heen wil, en of zy met gedult de verloſſing zal afwagten, of eens anders raad of hulp van noden heeft. En niet tegenſtaande zommige Vroedvrouwen verkeerdelyk denken, dat het haar credit krenkt, zoo wanneer zy haar werk overgeven, zoo is het egter na waarheid loſlyker voor haar, dat zy door de aſſiſtentie van een Man, Moeder en Kindt behoude, als dat zy alleen in 't werk blyvende, de verloſſing wel volbrengen, maar met verlies van een van beide. Want zekerlyk die Vroedvrouw verſtaat ganſch haar pligt niet, dewelke denkt voldaan te hebben, als zy de zwangere op het Kortbed geholpen heeft, daar zy wel voornamentlyk behoort kenniſſe te nemen, of de Moeder wel is, en haar Kind wel gekeert, en dat alles zig ſchikt tot een ſpoedige verloſſing, zoo niet, en dat zy zwarigheid voor zig ziet, en zy weet, dat andere die zwarigheid beter zoude redden, zoo zal zy zig altyd beter ontſchuldigen zonder haar ingebeelde reputatie te kort

te

te doen, met aanſtonds om hulp te roepen, daar Moeder en Kindt haaſt door gered worden, als een van beide te laten ſterven, die mogelyk te behouden was, waar van wy een voorbeeld hebben in de Suſter van onzen Auteur, beſchreven in het 20. Cap. van het eerſte Boek.

Wel is waar, dat ten platte Lande, en in Provintien, daar gebrek aan goede hulp is, een Vroedvrouw niet anders kunnende, gehouden is alleen de zaak te redden ten beſte dat zy kan, maar ter plaatze, daar geen gebrek van bekwame Mannen is, is het haar na reden ongeoorlooft, iets door onkunde te wagen, dat andere zeker konnen redden.

Alle zware arbeid met of zonder vlagen; alle vloeden met geſloten Water, en weynig of geen arbeid op de volle tyd, of te voren; alle trekkingen en ſtuipen, en dikwils de arbeid van een eerſte dragt, en meer andere toevallen, al is het dat het Kindt wel gekeert is; geen of weinig arbeid na het Water gebroken is, en het Kind niet geboren zes of tien uren daar na, vereiſt het goed advys van Mannen, in deze zake ervaren, die apparentelyk de zaak ſchielyk zullen redden; want al is het,

het, dat eenige weinige zulke toevallen te boven komen, zoo is het egter, dat de meeſte te boven gaan, zoo wyze Mannen haar niet te hulp komen; laat ik daarom goede Vroedvrouwen raden, zoo ligtvaardig niet te beſchuldigen zulke Vroedvrouwen, die niet aarzelen in zware gevallen om hulp te roepen, ten ware zy voordeel rekende andere te diſchcourageren en te dwingen dingen, te doen buiten haar kennis en kragten, byzonderlyk wanneer zy van haar zelve maar al te roekeloos zyn.

De weinige zaken, waar in ik van myn Auteur verſchil, daar zy van gevaarlyk gevolg zyn, heb ik op de kant aangetekent; die minder van belang zyn, heb ik aan de diſcretie van de Lezer gelaten.

Ik moet bekennen, dat de Auteur in veele plaatzen te langwylig is, dat een gebrek is die Natie eigen; des niet tegenſtaanheb ik liever verkoren, hem over te zetten na zyn eigen ſtyl, en alzoo hem gevolgt, zelfs daar hy zig niet te wel heeft uitgedrukt, als hem te verkorten, ik hebbe vermerkt, dat hy niet wel onderſcheidt het woord van plyſter en ſmering, gebruikende het zelfs zonder onderſcheid dan het een voor het ander.

In het 16. Cap. van het twede Boek erkent onze Auteur het gebruik van haken, die men in het Hoofd van het Kind haakt, dat regt komt, maar door eenige disproportie of andere zwarigheid in de geboorte blyft ſtaan, welke manier van doen van voor lang gebruikelyk geweeſt is, en nog is by de voornaamſte Vroedmeeſters, niet alleen van dit Koningryk, maar van ganſch Europa, het welke wel de voornaamſte oorzaak is, van het gemeene zeggen, dat daar een Vroedmeeſter komt een van beide (Moeder of Kind) ſterven moet; hier uit is mede de angſt geſproten, dat vele Vrouwen niet zenden, voor dat het Kindt dood, of de Moeder op het uiterſte is. Maar ik kan nog het gebruik van deze haken goedkeuren, nog het uitſtel, dat daar uit geſproten is, alzoo Myn Vader, Myn Broeders, en Ik zelfs, en niemand meer in Europa, zoo veel als my bekent is, door GODS zegen en onze naarſtigheid een middel bezitten, dat wy al eenige Jaren gegepractiſeert hebben, om een Vrouw in zoo een geval te verloſſen, zonder haar of haar Kindt eenig leet te doen, daar alle andere Practiſyns (by gebrek van ons middel den gemenen weg volgende) de haken gebruiken,

ken, en altyd met veel gevaars in kwetzing, en dikwils met het benemen van het leven van Moeder of Kindt. En door onze Manuale Operatie kan men de verlossing verhaasten (alzoo geen de minste zwarigheid daar in steekt) met minder arbeid van de Moeder, en korter tyd, tot groot voordeel en zonder het minste perykel zoo van de Moeder als van het Kindt; en daarom reden hebbende, om het gebruik der haken by Doctoren of Meesters te verwerpen (uitgezondert daar men dezelve tot een wanschepzel genootzaakt is te gebruiken) zoo mogen wy het zelve nog meerder verdoemen in de handen van Vroedvrouwen, als hier in Engeland wel gebeurt, over welke presumtie in Vrankryk een Vroedvrouw zoude konnen in regt getrokken worden, met gevaar van aan den lyve daar over gestraft te worden.

In het 14de Capitt. van dit Boek stelt onze Auteur voor van een zeker Instrument in de Lysmoeder te brengen om een Hoofd uit te trekken, dat een zeer gevaarlyk doen is, en het welke veel beter door onze handgreep gedaan kan worden, ontgaande ook daar by het gevaar om het Kindt te doden, dat hy onderstelt te moeten

ten geſchieden in het 29. Cap. van het twede Boek.

Nu moet ik verzoeken van my te mogen ontſchuldigen, dat ik onze wetenſchap van Kinderen zonder haken af te halen, daar andere die gebruiken, niet gemeen make; het is myn eigen alleen niet, om daar van te konnen diſponeren. Myn Vader en twee van Myne Broeders het zelfde oeffenende, zoude ik ongelyk doen, en my dunkt, dat ik myn Vaderland geen ondienſt doe, haar kennis gevende, dat drie perzonen van onze familie haar in deze nood konnen redden beter als anderen.

'k Hebbe dit werk niet aangeleid, om iemand aantemoedigen uit dit Boek alleen te practizeren, zonder daar toe in 't werk zelf onderwezen te zyn, want bezwaarlyk zal het een Vroedvrouw maken, maar zeer ligt een kwade verbeteren: daarom niet te min zoo recommandeer ik het aan al zulke Vroedvrouwen, die zorge dragen voor haar eigen verzekering, en die van haar evennaaſten; behelzende verſcheiden zaken waardig haare aandagt: en hebbende het voornamentlyk de Vrouwelyke Sexe toegeëigent, heb ik my niet veel tegens verſcheide Philoſophiſche en Natuurkun-

dige

dige redenen des Auteurs ingelaten.

Ik hoope dat geen goede Vroedvrouwen zig belgen zullen, dat ik ofte myn Auteur de kwade berispt hebbe, die ook alleen worden gewaarschouwt, en ik verzekere my, dat geene zig het konnen belgen, als die waarlyk schuldig zyn, en die wensch ik, dat zy het zig aantrekken mogen, en zig beteren. Vaar wel.

HUGH CHAMBERLEN.

Geschreven ten mynen huize
in 't Quartier van Essex
tot London.

VROEDKUNDIGE AANMERKINGEN

DOOR

DEN ERVAREN

ENGELSCHEN VROEDMEESTER

W I L L O U G B Y

In meer dan veertig Jaren by een verzamelt.

VOORREDEN
VAN DE
UITGEVERS.

ewyl wy thans door de bekentmaking van het *Roonhuysiaansch Geheim* in dien staat gestelt zyn, dat men het Geklemde Hoofd kan redden; en het te gelyk zeker is, dat men in andere onnatuurlyk voorkomende verlossingen het Kind veilligst by de voeten halen kan, zonder behulp van eenig werktuig; gelyk de besten der Vroedmeesteren getuigen; dan zien wy door GODS goedheid de gantsche VERLOSKUNDE der Barenden tot haare uiterste eenvouwigheid gebragt, zoo dat een iegelyk, die zig op dit gewigtig gedeelten der Heelkunde met yver, en naarstigheid toeleggen wil, byzonder, indien hy inmiddels door de hand van eenen bekwamen Meester in de gevallen zelfs geleid, en bestiert word (want enkel lezen kan hem niet, dan gebrekkig tot den top van volkomenheid doen opklimmen) in dit stuk onder den Godde-

lyken byſtant gelukkiger ſlagen kan, dan in vroeger dagen, dewyl hy op deze beproefde gronden vertrouwende, minder omwegen dan te voren nodig heeft te doorwandelen, om zyn oogmerk, dat is, een volkomen kennis en oefening van de Vroedkunde magtig te worden; naardien men thans minder verſcheidenheid, zoo ten opzigten van de veelvuldigheid der Handgrepen, als van met ſchranderheid uitgedagte Werktuigen, behoeft in aanmerking te nemen, ſchoon eenigen derzelven zomtyds te ſtaden kunnen komen, en daarom geenzints in het geheel over het hoofd gezien moeten worden; ook zal het zoo eenen, die regte wetenſchap verkregen heeft van den waren aart, legging en geſteltheid der delen, zoo van Moeder als Kind, dat een der hoofdvereiſchtens is, niet zeer moeijelyk vallen, wanneer hy de Natuur in haare werking met getrouwe nauwkeurigheid gadeſlaat, zulke middelen, jà zelfs Werktuigen van anderen over te nemen, of zelf uit te denken, die dienſtig kunnen wezen in zulke gevallen, welken of niet genoegzaam opgemerkt waren, of welken men niet had kunnen voorzien; de ervarenſten dog zullen geern beleiden, dat hun dagelyks nieuwe ontmoetingen voorkomen,

men, die de Scherpzinnigſten niet van voren konden begrypen, waarom het in deze konſtoefening zoo veel nut aanbrengt, als kundigen, het geen zy nieuw geleert hebben, en by herhaalde proefnemingen goed bevinden, ten algemeenen nutte mededelen, het geen reets van zeer velen zoo overvloedig gedaan is, dat eenen, die zig in deze Hooftkonſt tragt bekwaam te maken, thans zoo veel goede gelegenheid heeft, dat men het met vollen regt nu meer dan ooit waarlyk tot ſchanden rekenen moet, wanneer men niet meer dan gemeen gevordert is; want daar zyn hier omtrent een aantal van goede Schryveren, zoo dat men ſlegts zig dagelyks eenige uuren behoeft bezig te houden, om nodige wetenſchappen te vergaderen, en opteleggen, door het lezen, herlezen en overdenken van dezelven, zoo dat men het nu voor geen wonder houden moet, iemand boven anderen in kundigheid verheven te zien, dat men ter nauwer nood zelf omtrent zulken doen kan, die of nuttige verbeteringen, of nieuwigheden aan de hand geven, want dezen zyn menigwerf hunne geboorten verſchuldigt aan het geen voor hun door anderen lang te voren verrigt is, gelyk men zulks niet zelden gewaar word,

wanneer men de gronden der dikwerf meer dan te veel verworpene aloudheid als op nieuw weder opdelft; egter kan 'er geen veiliger, nog zekerer middel om nieuwe ontdekkingen te doen, in het werk gestelt worden, dan dat men met verwerping van onnodige, en meestentyd schadelyke overtolligheden, oplettende bezig zy in de verstandige, en eenvouwige beschouwing van de werken der *Natuur*, die zig zelf overal gelyk is; hier door krygt men gelegenheid, om na te sporen, en uit te vorschen, dat tot nog toe uit onagtzaamheid, en vooringenomenheid verworpen, of niet in aanmerking genomen was, waar door het niet zelden gebeurt is, dat men een geheele verandering in de zamenstelsels (*Systemata*) van verscheide Konsten en Wetenschappen heeft gezien te voorschyn komen, vooral wanneer derzelver Oefenaars, dezen meer uit hunne harssenschimmen, dan uit waarneming van altoosdurende *Natuurwetten* gesmeet hadden, waar door veelmalen zulken, die lust hebben, om met al, wat na geleertheid zweemt, den spot te dryven, zyn gestyft geworden, zoo dat zy niet nagelaten hebben alle Wetenschappen, en derzelver Minnaars spoorelooze onteringen en verwytingen aan te wryven,

dat

dat men nogtans met geen ſchyn van eenig regt doen kan omtrent zodanigen, wier toeleg het altoos geweeſt is, om van geen Menſchelyke Wetenſchap met volle zekerheid iets te beſluiten, dan volgens wettige gevolgen, die gegrond zyn op dikwerf herhaalde, en kundig genomen proeven, die van alle bedrog ontbloot zyn; waarlyk de zamenſtelſels, die op deze grondwetten gebouwt zyn, kunnen nimmer wankelen, maar verkrygen van dag tot dag meerder aanwas, ſterkte en luiſter, om de nuttigheid, die gedurig glansryker uitblinkt, en meer en meer zal afſchitteren, tot dat alle Wetenſchappen eens dien top van volmaaktheid bereiken zullen, die immer hier op aarde nodig zyn zal beklommen te worden.

Uit aanmerking dan van het groote nut, dat uit het nemen, lezen, overdenken en herhalen van nuttige proefnemingen, en ondervindingen geboren word, hebben wy het niet ondienſtig geagt, de verzameling van getrouwe Waarnemingen, door eenen Engelſchen Vroedmeeſter WILLOUGBY beſchreven, den Leergierigen medetedelen, welken ons zyn toegekomen door den Vroedmeeſter REINIER BOOM, dien men voor deze gift alleen te danken heeft, de-

wyl wy daar omtrent niets anders verrigt hebben, dan het geen derzelver uitgaaf betreft, waar van wy nog iets te zeggen hebben.

Wy hadden deze aanmerkingen, die de ware en egte kenmerken van nuttigheid, en opregtheid met zig voeren, zoo in het Engelſch, als Nederduitſch beſchreven, niet ontvangen, of wy lazen dezelven gretiglyk met alle oplettenheid, en vonden die waardig om door den druk gemeen gemaakt te worden, dewyl ons niet gebleken is, dat dezen in onze Moederſprake ooit zyn gedrukt geweeſt; dog of ze in 't Engelſch zyn aan den dag gekomen, dan niet, kunnen wy met geen volle zekerheid bepalen, ſchoon wy niet alleen werk gemaakt hebben, om daar van daan berigt des aangaande magtig te worden, en veele Konſtgenoten gevraagt hebben naar dezen Schryver, van welken wy niets melden kunnen, dan dat uit deze zyne Schriften blykt, dat hy voor den Jare 1630. met zyne DOGTER in het naburig ENGELAND de Vroedkunde met eenen gewenſchten uitſlag geoeffent hebbe.

Wat de aanmerkingen zelf belangt, dezelven zyn eenvouwig, kort en klaar; en in meeſt allen gaat hy dus te werk, dat hy

hy ze bybrengt ter opheldering, of bevestiging van eenige lerende, of vermanende stellingen, die op proeven gegrond zyn, dat waarlyk een voortreffelyke wyze van schryven is in zaken van dezen aart, welke wy van harten wenschen te mogen zien opvolgen van anderen, dewyl ons niets leerzamer voorkomt.

In het algemeen is hy even als CHAMBERLEN, gelyk uit deszelfs hier voorgaande Voorreden aftenemen is, hier op uit, om de Vroedmeesters, en inzonderheid de Vroedvrouwen op het ernstigste aanteraden, dat zy dog agt geven op het geen de NATUUR in deze zaak vereischt; dat zy dog zorg dragen van deze nergens in tegen te gaan, maar alleenlyk behulpzaam te zyn; dat zy dog zagtzinnig, en zedig te werk gaan; en, wanneer het de nood vordert, niet verzuimen, om den raad, en hulp van zulken te verzoeken, die daar toe bekwaam geoordeelt worden; al het welk de pligt niet alleen van alle kundigen in dit werk is, maar ook de reden van den goeden uitslag, waar mede dan hunne werken bekroont worden.

Hy bewyst door vele proeven, dat in onnatuurlyke leggingen van het Kind in de Lyfmoeder, of in voorkomingen van

eenige delen van het zelve buiten deze, de veiligste wyze van afhalen by de voeten geschieden moet, by welke gelegenheid hy ook van den zoo genoemden Arabischen strik melding maakt. Hy heeft niets op met Instrumenten, en zegt dezelven in zyne meer dan veertig jarige oeffeningen nooit gebruikt te hebben, dan alleen den haak, welks gebruik hy omzigtig beschryft, en nooit, dan naar gemoede, gebruikt heeft in dode vrugten, waar omtrent zy van dienst gevonden word, als ook wanneer, by zeer zware verlossingen het Hoofd des Kinds na de geboorten van het Lyf, in de Lyfmoeder opgesloten blyft, dat naar het getuigenis der ervarenste Vroedmeesteren hun somtyds gebeurt is, waarom van AMAND een netje, en van LEVRET een konstige Tang uitgedagt is, zoo ter redding der Noodlydende Moeder, als ter bewaring van den goeden naam eenes Vroedmeesters, die in geen geval meer gevaar loopt dan in dit, voor al wanneer kwaadaardige nydigaarts het onkundig gemeen aanstoken, en ophitzen.

Van het *Geklemde Hoofd* geeft hy een goede beschryving, en beter dan vele andere Vroedmeesteren, want buiten dezen, en den Heere PAULUS DE WIND, in zyne ver-

verhandeling over het *Geklemde Hoofd gered*, als ook den Geneesmeester JOHAN VAN HOORN in zyne *onderwyzing in de Vroedkunde*, in den Jare 1753. uitgegeven, en met schone aanmerkingen verrykt door den Rotterdamschen Heelmeester GERARD TEN HAAFF, vinden wy nergens beter beschryving van het zelve, ja dezen, en voornamentlyk onze WILLOUGBY schynen eenigzints op den weg geweest te zyn, om het zelve naar de nu bekende behandeling te redden, schoon deze ook het niet anders wist te halen, dan door behulp van den haak.

Het afhalen van de Nageboorten, dikwerf voor de Kraamvrouwen zoo nadelig, beschryft hy ook met nauwkeurigheid, zoo dat dit Werkje gevoegt by het vorige voor een genoegzame beschryving der gehele Vroedkunde mag gerekent worden, waarom wy het ook hier geplaatst hebben, en wel niet zoo zeer, omdat wy meenden, dat 'er gebrek aan zulke Boeken was, (want wy zelf zyn het ook daar en boven in alles, vooral in de Genezingswyzen der toevallen in die gelegenheden, met dezen Schryver niet volkomen eens) maar wel meest om het getal der goede waarnemingen te vermeerderen, dat de kragt der

waar-

waarheid zeer verſterkt, en dezelve nog meer roems byzet, waarom wy niet nalaten kunnen, jonge Konſtenaaren aantemoedigen alle naarſtigheid te gebruiken, om dezelve, nadat zy goede gronden gelegt hebben, zig eigen te maken; en ervarenen optewekken, om getrouwe aantekeningen te houden van alle gevallen, die hun mogten voorkomen, en niet alleen van zeltzamen, welken daarom minder nuttig zyn; waar door eindelyk de wyde uitgeſtrektheid der Konſt, in dit kortſtondig leven merkelyk als te zamen getrokken zoude kunnen worden, doordien uit de vermeerdering van byzonderheden het getal der algemeene regulen nader bepaalt en vaſt geſtelt word, dat alle Wetenſchappen, en Konſten niet alleen tot een ligtkennelyke, en beminnelyke eenvouwigheid brengt, maar derzelver zekerheid onwrikbaar, en derzelver gebruik dus meer nuttig en veilig maakt, byaldien dit met een gepaſte voorzigtigheid, naar ryp overleg, en zonder verhaaſting in deze gevallen zoo zeer te vermyden, behandelt word.

24. *February des*
Jaars 1754.

VROED-

VROEDKUNDIGE AANMERKINGEN VAN WILLOUGBY.

VOORREDEN.

1. Eenige voortreffelyke Schryvers hebben de ontleding van de Lyfmoeder voorgeſtelt; een aanzienlyk Perſoon heeft onlangs van de formeering van de Vrugt; en verſcheiden de kwalen van de Lyfmoeder beſchreven; Ik zal 't by haar geleerde Werken laten, en zal tragten aan de Vroedvrouwen voor te ſtellen de Handgrepen, om de Vrugt ter wereld te brengen; hoe men de arme Vrouwen in haar benauwtheden zal te hulp komen; en de jonge Vroedvrouwen, die op 't land wonen, door myne eenvoudige aanmerkingen te onderrigten, haar door voorbeelden, waarſchouwingen en vermaningen aanwyzende wat ik heb gelezen, gezien

en zelf gedaan; op hoope, dat zy haare Vrouwen beter en gemaklyker in haar lyden mogen te hulp komen; en haar agting in haar oefening, door 't navolgen, van 't geene ik verrigt hebbe, mag vermeerdert worden.

2. Daar zyn 'er, die deze aanmerkingen in het Latyn wilde geschreven hebben; dog weinig Vrouwen verstaan die taal, daar zyn 'er veele van haar, die niet schryven konnen, andere leezen zelf niet veel; zullende 't geene ik zal voorstellen niet zyn om Geleerde, daar ik liever van onderwezen wil zyn, te onderwyzen, maar alleen de jonge Vroedvrouwen; die ik

3. Voor eerst rade de NATUUR, in 't geen haar werk alleen is niet te ontrusten: en dat zy in alle hare betragtingen aanmerken, dat zy Dienaressen van de NATUUR zyn, gelyk hier na getoont zal worden:

4. Ten tweden, dat zy voorzigtig zyn, dat zy het Colyk, Krimpingen in den Buik, of diergelyke kwellingen niet voor arbeid; of Cancreuse gezwellen niet voor 't Kind nemen. Een slegte gemeene Clysteer zal de Waarheid van dit verschil aanwyzen, en geen plaats is zoo schraal, die geen genoegzame stoffe tot deszelfs toestel verschaffen zal. Het zal een Vrouw buiten hin-

hinder van haar en haar Kind van Krimping bevryden; het zal de weg tot de Verlossing bereiden, en uw werk gemakkelyk, en spoedig maken onder uwe handen.

5. Ik wierd in den Jare 1630. van een Huisman genaamt PAULUS verzogt, om tot WELSTON by zyn Vrouw te komen; haar Vroedvrouw geloofde, dat zy in arbeid was, en tragte haar te verlossen; dog ik aldaar gekomen zynde, en de Lyfmoeder gesloten vindende, zette haar, in plaats van iets verder te ondernemen, een Clysteer van Melk, daar een hand vol Camille Bloemen in gezoden was, en doorgewrongen zynde met een lepel vol Suiker, en een dooir van een Ey vermengt, en laauw gemaakt: Zy vond by het zetten van deze Clisteer groote verligting, zy ging terstond te bed, en sliep de gantsche nagt heel wel, des morgens waren met het ontlasten van dezelve alle ongemakken van haar lighaam weggenomen, en bleef alzoo een gantsche maand daar na zonder eenig verder ongemak.

6. Op d'eerstaankomende pyn, 't zy dezelve van Arbeid, Colyk, Scherpe vogtigheden, of Hardlyvigheid is, zal 't zetten van zulk een Clisteer, d'ongemakken van een Vrouw in Arbeid zynde zeer

ver-

verzagten, het werk verligten, en nog Moeder, nog Kind eenig hinder toebrengen; laatze niet groter zyn dan van zes onçen of een half pond, en hoe langer zy die by haar houd, hoe beter ſucces volgen zal.

7. DOROTHE NORTH de Huisvrouw van GILBERT . . . wonende tot CHESTERFIELD in 't Graafſchap DARBY, omtrent het jaar 1646. zwanger zynde, wierd door eenig ongemak in 't lighaam gekwelt, daar wierden verſcheiden Vrouwen tot haar hulp by ontboden, een van dezelven onderſloeg haar, en maakte grote ontſteltenis in haar lighaam, haar hand weder te rug gehaalt hebbende was geheel bloedig, en zy roemde veel van haar werk, zeggende, dat zy het Kind, dat na de rug van de Vrouw vaſt zat, verzet hadde; Ik aldaar gekomen zynde bevond, dat 'er geen Water afgevloeit was, en de Lyfmoeder nog geſloten; waarom ik haar een Cliſteer zette, 't welk haar pyn zeer verminderde; Ik onderregte een van de zagtzinnigſte Vrouwen, die alleen by haar gelaten was, wat te doen en waar te nemen was, en verzogt haar vriendelyk en geduldig met de Vrouw om te gaan, en de gezette tyd aftewagten; eenige dagen daar na wierd zy van de Vroedvrouw verloſt, maar het Kind was dood.

Dat

Dat het een of ander Vroedwyf my zoude willen wysmaken, dat een Kind na de rugg' of zyde van de Moeder zoude konnen vastzitten, zoude my zeer versto-ren, want het zoude een grote bottigheid te kennen geven; laat zy tonen, zoo veel kennisse in haar beroep te hebben, dat zy weet, dat de Vrugt in de Lyfmoeder be-floten legt, en aldaar in het Water zwemt, en dat de Lyfmoeder in rugg' of zyde niet kan vastzitten, veel min de Vrugt, die 'er in besloten is, en dat zy geen Vrouw kan helpen, voor dat de Lyfmoeder open, en een gedeelte van het Water afgelopen is.

8. In den jare 1656. wierd ik, tot LONDON zynde, van een Huisman, omtrent vier mylen van de stad wonende, verzogt by zyn Huisvrouw, die eenige dagen, zonder te konnen verlossen, in arbeid geweest was, te komen. Ik vond haar Vroedvrouw zeer moeilyk, en op de Vrouw, die vol pyn was, kyvende; zeggende tot haar, dat zy by haar zelve voorgenomen hadde, haar in haar stoel vastgebonden, en 't zy zy wilde of niet, verlost te hebben; ik gaf haar beide, Vrouw en Vroedvrouw goede woorden. Ik leide de Vrouw te bedde, en haar onderslaande, vond de Lyfmoeder gesloten, en dat geen Water was afge-

vloeit. Ik zette haar een Clisteer, die haar pyn zeer verligte, en door hartsterkende drankjes en poejertjes wierd haar pyn geheel weggenomen, en een vierendeel jaars daar na verloste zy gelukkiglyk. Ik laat alle Vrouwen haar volkomen vryheid, ik zal niemand veel aanraden een Vroedvrouw aantenemen, die haar in haar stoel wil vastbinden, of haar lighaam rukken en trekken, of eenig gewelt gebruiken, om de Lyfmoeder te forceren.

9. Zekere deugtzame Vrouw, niet verre van NOTTINGHAM, hadde dikwils een sterke bloedvloed, komende uit de Lyfmoeder met grote pyn: eenige Vroedvrouwen verzekerde haar, dat zy zwanger was; waar over Geneesheren geraadpleegt wierden, en welke op deze verkeerde onderrigting van deze Vroedvrouwen haar voorgeschreven middelen vrugteloos bevonden; dog eenige van deze Vroedvrouwen verzekerde haar naderhand, dat zy haar helpen en verlossen konde; de arme Vrouw in benauwtheid, en willig zynde, om uit haare pynen verlost te zyn, luisterde, en onderwierp zig haare Konst; de Vroedvrouw bragt haar hand in, en greep, zonder te weten wat het was, iets aan, en tragte het met gewelt aftehalen, dog de pyn wierd

door

door de harde handeling zoo groot, en 'er volgde zulk een bloedvloed, dat de Vrouw 't niet langer konde uitſtaan, en de Vroedvrouw alzoo belet wierd verder voorttegaan; nadat dit geſchied was, wierd 'er om my gezonden: alwaar gekomen zynde, vond ik in plaats van een Kind een vaſte Kanker, die haar met ſchrikkelyke ſcheuten en ſteken, nevens ſtinkende ontlaſting, geweldig pynigde, waar af zy, binnen weinig maanden daar na, door de dood verloſt wierd.

Dit verhaal kan andere Vroedvrouwen dienen tot waarſchouwing om omzigtig in haar beloften en ondernemingen te zyn, en daar beneven met woorden behoorlyken tyd in de weer te zyn; laat my haar ernſtelyk vermanen, zig van alle haaſtige en harde voortzetting te onthouden, en altyd de Lyfmoeder zig van zelf laten openen, als mede het Water, zonder eenige geweldpleging, te laten aflopen, nog eenige force op de Lyfmoeder, of deszelfs hals te doen.

10. Ik ried aan een eerbare vrome Vrouw, zynde de Huisvrouw van een Geneesheer, die in verſcheiden arbeiden veel geleden hadde, dat zy haar in die gevallen niet eer onder de hand van haar Vroedvrouw zoude begeven, voor dat het Water afvloeide,

de, en zy het Hoofd van het Kind voelen konde, nog dat zy haar zoude laten dringen tot knielen, nog haar lighaam laten rekken of trekken, maar dat zy in, of op haar bed ſtil zoude blyven ruſten, en haar zelf warm houden, latende haar Vroedvrouw niet meer doen, als haar lighaam ſtryken, en het Kind ter behoorlyker tyd ontvangen, en de Nageboorte afhalen; zy volgde myn raad, en bedankte my naderhand voor myne onderrigting, my verzekerende, dat zy 'er veel gemaks by gevonden, en veel minder als te voren geleden hadde.

11. In den jare 1648. was 'er een aanzienlyke fraaye Mevrouw, die nog in 't leven is, dewelke in 't verloſſen van haar eerſte Kind zeer veel onder de handen van haar Vroedvrouw geleden had, zy klaagde my zulks, als ik met haar wandelde, met de tranen in haar oogen, denkende, wat zy, eer zy verloſſen konde, al ongemaks geleden hadde, en vrezende, nu zwanger zynde, voor 't geen haar weder over het hoofd hing; Ik trooſte, en ried haar, dat zy haar Vroedvrouw niet zoude toelaten te voorbarig met haar om te gaan. Zy zond naderhand twee paarden om my te halen, zynde niet boven agt mylen van

haar

haar huis, en verblyde haar zeer, als ik by haar kwam. Ik vroeg aan de Vroedvrouw hoe het al met de arbeid ſtond? die my antwoorde, dat zy 't niet wiſt, en dat zy nooit van haar dagen zoo een moeilyk Creatuur had ontmoet, als deze Mevrouw was, willende haar niet laten aanraken; Ik was blyde zulks te horen; Ik luiſterde de Mevrouw wat in 't oor, en ging na beneden in de zaal; 't was niet lang, dat ik daar geweeſt was, of het Water brak, en het Kind volgde, zoo als zy op haar ruſtbank lag, en zy was ſpoedig van haar droefheid verloſt, waar na als ik in de kamer kwam, om myn afſcheid te nemen, zy my met een lacchend gelaat bedankte, en myn konſt met een vereering van goud vergold.

12. VROUW NATUUR, Vriendinne van het Vrouwelyk Geſlagt, ziende op den 9. Febr. 1668. tot DARBY, MARY BAKER een arme Sottinne ſukkelende om onderhoud, en gebrek aan klederen, om haar lighaam warm te houden, en veel jaren barrevoets gegaan hebbende, verloſte haar van een Schepzel in een koude plaats op het ſecreet, alwaar zy haar Nageboorte mede kwyt wierd, zonder behulp van eenige Vroedvrouwen, of andere; het Kind,

 zynde

zynde een Dogtertje, lag meer dan een quartier uurs naakt op de koude planken, en gevonden zynde door het schryen van het Kind, wierd niet, voor dat de Buuren geroepen waren, geholpen, die het Kind opnamen, en de streng van de Nageboorte afgebroken vonden, die naderhand van zelf afschoot; zy had in haar grootste nood nog warme plaats nog bed, nog eenige andere noodzakelykheid tot verkwikking van een Vrouw, zynde dit arme Schepzel egter spoedig en gemakkelyker als andere door behulp van Vroedvrouwen verlost.

13. Galenus getuigt *ad bonum partum duorum corporum vigore opus est & gravidæ mulieris & infantes*, dat is, tot een goede verlossing word de sterkte van twee lighamen vereist, te weten, van de barende Vrouw en van het Kind.

14. Ik ken een zeker eerlyk verstandig Man, wiens Huisvrouw door Vroedvrouwen zeer gepynigt was, 't welk door haar beiden in agt genomen zynde, gebruikten zy naderhand nooit Vroedvrouwen, maar wanneer zy arbeid gewaar wierden, liet de Man een vuur in haar kamer aanleggen, en het bedde in goede ordre gereed maken; dan bragt hy haar aldaar, en afscheid van

mal-

malkanderen genomen hebbende, floot haar in dat vertrek, en kwam niet weer by haar, voor dat zy klopte, zynde voor hem, en alle Vrouwen, die in huis waren, het teken, dat zy verloft was.

15. Het is goed en welvoeglyk, dat alle Vrouwen haar Vroedvrouw, op den tyd van haar verloffing, by haar hebben, maar niet volftrekt nootzakelyk, nademaal velen zonder behulp van Vroedvrouwen verloffen.

16. De pligt der Vroedvrouwen is in natuurlyke geboorte alleenlyk het Kind te ontvangen, de Nageboorte aftehalen, en te bezorgen, dat Moeder en Kind gevoeglyk en behoorlyk befchikt worden.

17. Zeker eerwaardig Man verhaalde my op diergelyk difcours, dat hy twee Kinderen hadde, die zoo goed als geboren waren, eer de Vroedvrouw by zyn Huisvrouw kwam, of komen konde. En ik heb 'er verfcheiden gekent, die zonder Vroedvrouw verloft zyn; weshalven is het niet volftrekt nootzakelyk, een Vroedvrouw te hebben, maar egter nuttelyk, om de ongemakken, die 'er zoude kunnen overkomen, te ontgaan.

18. Laat jonge Vroedvrouwen weten, dat dit werk door 't zien verloffen van weinig Vrouwen, of door weinig oefening

niet geleert en verſtaan kan worden, en alhoewel lang gebruik volmaakte kennis geeft, egter zullen zy alle lighamen, en alle geboortens niet even eens vinden, want daar gebeurt zomtyds eenig onverwagt nieuw in Moeder of Kind, of in d'arbeid, of ook wel in allen dezen.

19. Ik wenſchte wel, dat de Vroedvrouwen goede agtbaarheid mogten hebben, dat haar kenniſſe, liefde, gedult, zagtzinnigheid, met tedere barmhartigheid geſchikt door haare woorden by de Vrouwen openbaar mogten worden; en haar oorzaak mogen geven, haar te beminnen, te agten, en te eeren.

20. Laat haar GOD bidden haar Vrouwen te zegenen, en haar van de gevaren, die 't Kraambed na zig ſleept, te bevryden; en dat het HEM genadelyk behage haar verſtand te onderrigten, en in alle haare oefeningen haare handen te beſtuuren, tot beter redding en behoud van Vrouw en Kinderen, en eindelyk met nedrigheid ZYNE genadige ontferming ootmoedig te verzoeken tot verzagting van haare regtvaardige ſtraffe, *met ſmerte zult gy Kinderen baren.*

VROED-

VROEDKUNDIGE AANMERKINGEN VAN DEN VROEDMEESTER WILLOUGBY.

1. Daar word in alle Vrouwen voor den tyd van de Verlossing gemeenlyk driederly vogtigheid vernomen; de *Eerste* is slymig, en komt door 't verwyderen van de buiten- en binnen-mond des Lyfmoeders, die de Vliezen, daar het Kind in leid, omwind: zomtyds komt het twee, of drie of vier dagen voor den arbeid met weinig druppels, en zulks doet veel goeds door bevogtiging, makende een gladdigheid in de buitenste delen tot gemakkelyker verlossing.

De *Tweede* heeft roode striemen in het slym, het welke komt, wanneer de Vliezen beginnen

nen te kraken, en vervolgens te breken.

De *Derde* is by de Vroedvrouwen het Water, daar het Kind in zwemt, genaamt.

2. Kwelt de arme Vrouw niet op het eerſte aankomen van haar Vlagen, met haar op haar knien, of op de ſchoot van een Vrouw te zetten, maar bewaar veel liever haar ruſt, latende haar wandelen, of op een warme plaats op een ruſtbed nederleggen, houdende een warme doek voor haar lighaam, en laat haar klederen om haar lyf geſlagen blyven; houdt haar in een gematigde getempertheid, niet te heet, of niet te koud, maar zoo als zy 't bekwaamſt verdragen kan, ſmerende de Schaamdelen met verſche Boter, Ganſe, Capoene, of Hoendervet, of Balſamus Hyſtericus, na de gelegenheid het toelaat.

3. Wanneer de Opperdelen des Buiks ſchynen als ledig te worden, en neder te vallen, en de Onderdelen dik en vol, dan zakt het Kind na om laag, en dat is een voorbode van de arbeid.

4. Laat de Vroedvrouw dan vragen, wanneer zy afgang gehad of gewatert heeft? Op dat de Endeldarm vol vuiligheden, en de Blaas vol water zynde, den Hals van de Lyfmoeder niet drukken, en alzoo de Geboorte verhindere, en zwaarder make. Maak derhalven dat de doortogten van vuiligheden ontlaſt worden, 't zy door een Cliſteer, of door een Setpil, dog een Cliſteer is bekwamer, en laat ze niet groter als van zes of agt oncen zyn, en zy die zoo lang als mogelyk is by haar houden,

den, al waar 't drie of vier uren, of langer, ja al waar 't de gehele nagt, waar door alle de vuiligheden weggenomen, en de wegen verzagt, en verwydert, de uitdryvende kragt en gewelt in de verlossing gemakkelyker zal gemaakt worden. Laat haar ook zoo veel wateren, als zy kan, dog indien zy twee, drie of meer afgangen krygt, dan zal het niet nodig zyn, haar te Clisteeren.

5. Als de Vlagen toenemen en vermeerderen, haar begin nemende in de Rug en langs den Buik nederwaarts, zonder in den Navel te stuiten, lopende, en voornamentlyk als zy na de Lasch gaan, en beneden in den Buik, en in de binnekant van de Dye eindigen, dat zyn grote tekens, dat zy in arbeid begint te komen.

6. Laat dan de Vroedvrouw haar vinger besmeert hebbende, de Lyfmoeder voelen, en indien zy bevind, dat de binnemond van dezelve zig begint te openen, en te verwyderen, zoo mag zy verzekert zyn, dat de Vrouw in arbeid is.

7. Alle Vrouwen worden niet op eenerly wyze verlost, zommige in, of op haar bed, andere zittende op een Vroedvrouws Stoel, of andere Vrouws schoot, andere knielende, andere staande, werdende van twee Vrouwen onderschraagt enz. dog de beste en veiligste wyze is op, of in haar bed of rustbank, verlost te worden, zynde haar lighaam behoorlyk gedekt, en de Vrouwelyke delen warm gehouden.

8. De

8. De Vrouw aan haar bed of ruſtbank gebragt hebbende, neem een Hoofdkuſſen of Peuluw onder haar hoofd, en een Peuluw onder haar rug, en heupen, om haar te doen ryzen, en maak een weinig voor haar een holte, om 't Kind te ontvangen, hebbende haar beenen van een geſcheiden, hebbende de knien gebogen, en de hielen opwaarts, ruſtende op eenig ding, ſteunende tegen eenige vaſtigheid; laat haar met het een, of 't ander van de voorgenoemde dingen beſmeeren, houdende een warme doek gedurig voor de geboorteplaats.

9. Zoo de Lyfmoeder zig opent, en het Water breekt, behoevt de Vroedvrouw niet al te gedienſtig te zyn; laat haar alle haling, trekking en rekking myden, laat haar de delen ſmeren, en zagtzinnig met haar omgaan, niet telkens op ydere onnozele wee of beuzelagtige vlaag haar vinger inbrengen, maar geven de Vrouw veel eer goede en trooſtelyke woorden, bevelende de reſt van 't werk aan Gods Barmhartigheyd: nog ook de Natuur, wiens werk dit alleen is, door 't ingeven van hulpmiddelen, om Vlagen te maken, te ontruſten, om alzoo de Geboorte de verhaaſten.

10. Te vroeg Medicynen integeven dryft de vogtigheid te ſpoedig na beneden, die de doortogten, door 't zwellen verſtoppen, en den arbeid moeilyk maken: het zal genoeg zyn haar met wat Bier en Brood met Foely, Candeel, of een weinig Wyns, of Conf. Alkermes te verkwikken, en met Balſamus Hyſtericus te ſtryken.

11. In

11. In Natuurlyke Geboorte is het Ampt en Pligt van een Vroedvrouw niet anders, als het Kind te ontvangen, en daar na de Nageboorte aftehalen Vergun my derhalven de Vroedvrouw te raden, niets te verhaasten, of de wegen door geweld, op hoop van een spoedige verlossing, te verwyderen: veel minder, het Water te laten aflopen, of de Vliezen te breken, of te scheuren, die 't zelve in zig sluiten; zy moet in rust gelaten worden, en met gedult afgewagt worden, tot het Water van zelf breekt.

12. Daar zyn Vroedvrouwen, die (of door ongedult, of zig haastende, om elders anders by iemand, die in arbeid is, te moeten gaan) de Vliezen met de nagels breken, of met een schaar doorsnyden, latende alzoo, tot grote schade van Moeder en Kind, het Water aflopen.

13. Het Water, voor den bescheiden tyd, ja eer het Kind in de Moeder gekeert is, aflopende, heeft aan verscheiden Kinderen de dood veroorzaakt; Het Kind moet zig, eer het Water breekt, in de Lyfmoeder keren, kunnende naderhand van zig zelf niet keren.

14. In den Jaare 1667. wierd zekere Jusfrouw Wildbord, die ik onlangs tot Darby verloste, gewaar (gelyk zy my naderhand verhaalde) dat het Kind, eer het Water gebroken was, in de mond van de Lyfmoeder, met de hand schrabbelde, ik voelde het mede, en maakte dit, nevens de bekommering, die ik hadde, aan anderen bekent, dog ik zeide tegen

gen haar niets, om haar den moed niet te benemen, nog zy zeide tegens my ook verder niets; op het aflopen van het Water, keerde het Kind van zelf, en ſchoot met het Hoofd in de Geboorte, en verloſte zeer gelukkig.

15. Als de Vroedvrouwen verlegen zyn, of door onkunde eenige misſlag, door het ſcheuren der Vliezen, begaan hebben, dan zeggen zy terſtond, dat het Kind niet wel gekeert is, en dat het Hoofd in de zyde geſchoten, of dat het Kind dwars in de Lyfmoeder leid.

16. Juffrouw K. F. een Vroedvrouw binnen LONDON brak (gelyk zy aan my afzonderlyk beleed) de Vliezen, op hoop de Vrouw ſchielyk te zullen verloſſen, waar op het Water afvloejende, en het Kind droog gelaten zynde, omkwam; den volgende dag zond dezelve Juffrouw om my, en zeide my, dat het Hoofd van het Kind in de heup van de Moeder lag, dat ik egter niet gewaar wierd, nog konde het Kind met myn vinger bereiken: ten laatſten zond zy in myn afwezen, om haar goeden naam te behouden om Mr. BOUDEN, hy was van myn gevoele, dog zeide aan de Vroedvrouw, dat hy haar een hulpmiddel zoude zenden, en kwam kort daarna wederom, halende het Kind met zyn Werktuig af, en de Vrouw bragt 'er het leven ter naauwer nood af.

17. Dat de Vroedvrouw lydzaamlyk gadeſlaa de loop van de Natuur, en overwege, wanneer 'er eenig Water druppelsgewyze begint aftelopen, of het met ween, of vlagen komt; want het Water (dat zommige *Bywater* noe-

noemen) heeft in eenige Vrouwen op verscheiden tyden, wel eenige dagen lang voor den tyd van de verlossing, zonder eenig gevaar, al druppelende afgevloeit; laat de Vrouw in dit geval altyd, of meest het bed houden, stil en gerust zyn, en weinig bewegen, waar door zy langer zal gaan, en eindelyk gelukkig verlossen.

18. De voornoemde Vroedvrouw K. F. hadde een Vrouw wonende in de STRAND, die het Water, zoo nu en dan, drie à vier dagen, druppelsgewyze afgevloeit was, zy niet wetende, wat zy doen zoude, kwam my quanswys bezoeken, dat ik van haar niet gewend was; dog eindelyk vroeg zy myn gevoelen over zulk een voorval; ik zeide haar, dat het Water in velen wel eenige dagen te voren dikwils afvloeide, varende egter de Vrouwen heel wel, en verlossende mede gelukkelyk ter behoorlyke tyd. Zy was zeer verwondert, en zeide, dat zy zulks te voren niet gehoort hadde; en terwyl de *Apothecar* eenige Medicynen volgens myne ordonnantie gereed maakte, liep zy spoedig na de Vrouw, latende haar Dogter daar, om de Medicynen te brengen; zy was naauwlyks een quartier uurs by de Vronw geweest, of het Water vloeide wederom overvloedig met vlagen af, en het Kind volgde zeer kort daar op, en alzoo wierd haar goede naam bewaart, en bevestigt in de kennisse van een oefening, die zy te voren nooit geweten hadde, waar voor zy my ook naderhand bedankte, ziende, dat beide Moeder en Kind in 't leven waren.

19. De

19. De Vroedvrouw zal, derhalven, niet te flout zyn, den arbeid of verloffing, zonder dat 'er vlagen zyn, tot de baring bekwaam, te verhaaften.

20. Als het Water, door de ween van de Moeder, en de beweging van de Vrugt eerft gebroken is, en de vlagen toenemen, zoo voege zig de Vroedvrouw, zoo bekwaamlyk als zy kan, by de Vrouw in arbeid zynde, en onderflaa haar met een beftreken hand, om nauwkeurig te onderzoeken, of het Kind natuurlyk komt, of niet; indien zy in het voelen een harde, en gelyke rondigheid gewaar word, zoo ift 't naaft te geloven, dat het het Hoofd van 't Kind is, en dat het natuurlyk komt; dog gevoelt zy ongelykheid, zoo mag zy het tegendeel vermoeden.

21. Als de Vroedvrouw gewaar word, dat alles wel ftaat, en natuurlyk zig aanbied, komende het Hoofd van het Kind in de Geboorte, 't geen men een natuurlyke Geboorte noemt; dat de vlagen by de Vrouw toenemen, en het Kind poogt Geboren te worden, tragtende de Lyfmoeder ook zelf van haar laft ontlaft te worden; dan moet de Vroedvrouw de Vrouw aanmoedigen, haar ernftig verzoekende de vlagen neder te zetten, door 't ftoppen van de Mond, den adem in te houden, en nederwaarts te perfen, als of zy ter ftoel wilde gaan; nog haar zelve, door 't inzuigen van haar adem, of kermen hinder aan te doen, haar verzekerende, dat zy van haar pyn, in 't kort verloft zal zyn, zynde het Kind gereed,

om

om ter Wereld te komen: laat haar het Hoofd, en de delen, die het omvangen met de vinger in 't ronde besmeren, en alzoo de Natuur met haar eigen werk alleen begaan.

22. Dog indien de Arbeyd op die tyd mogt afnemen, en de vlagen, na 't einde van de Vrouws Arbeid verslappen, dan vermag de Vroedvrouw haar een Kraampoeyer ingeven, om haar beweging op te wekken, waar door de Arbeid veel zal gevordert worden. En de Vroedvrouw wagte zig altyd, eenig geweld, door halen of trekken en rekken van deeze delen, te plegen, waar door pyn, zwelling, en rauwigheid veroorzaakt word, en de Vrouw onwillig, om de vlagen uit te staan, volgende dikwils op haar overtollige gedienstigheid zware toevallen, als opscheuring van het Lighaam, smertingen en verzweringen, ook wel vloeden en Buiklopen, al het welke in 't Kraambedde zeer gevaarlyk is, en dodelyk bevonden word.

23. Als de gelegenheid zulks vereyst, zoo mag een van byzynde Vrouwen het bovenste van de Buik met een platte hand wel zagtelyk drukken, strykende en drukkende het Kind allengskens nederwaarts, en een yder haar moed insprekende met goede hoop, dat het lyden haast gedaan zal zyn; deeze drukking bevordert de verlossing, wekt de vlagen op, en maakt den Arbeid gemakkelyker. Wanneer het Hoofd van 't Kind zig zelf aanbied, zal zy het met beiden haar handen zagtelyk aangrypen, en de vlagen van de Vrouw wakkerende,

haar vingers onder de Oxels van 't Kind brengen, en al wiggelende van de een na de andere zyde de Schouders na haar halen, en vervolgens de reſt van 't Lighaam, dat ſpoedig volgen zal, 't geen egter niet hard nog haaſtig geſchieden moet. Het Kind geboren zynde, zal de Vroedvrouw terſtond daar op de Nageboorte, waar na toe haar de Navelſtreng geleiden zal, afhalen; bewegende de zelve zagtelyk van de eene na de andere zyde; zy ligt gemeenlyk in de Schede, dat de weg na de Lyfmoeder is, gelyk een Neusdoek in de zak; zy vergadere hem op haar gemak in haar hand, en houd ze zagjes vaſt, zy doe dan de Vrouw hoeſten, niezen of oprispen, terwyl zy ze behendig afhaale; het hoeſten, niezen, of oprispen dryft zoo de hand als de Nageboorte van zelf voort. Als zy de Nageboorte zeer ſober beweeglyk voeld (dat zomtyds, als de Buik groot uitgezet geweeſt is, gebeurt) dan zal zy een andere Vrouw haar platte hand op de Buik en Navel van de Kraamvrouw laten leggen, en terwyl zy de Nageboorte afhaalt, zagjes drukken, en de Buik neerwaarts ſtryken.

Het gebeurt zomtyds, dat de Nageboorte in de ſchede of buitenmond van de Lyfmoeder niet neder zakt, maar in de Lyfmoeder weerhouden word; in dit geval zal de Vroedvrouw haar beſtreke hand, langs de ſtreng, die haar in de mond van de Lyfmoeder leiden zal, iubrengen, dog zo die wat toegetrokken of geſloten is, zal zy ze allengsjes met haar be-

besmeerde vinger openen, en tot de Nageboorte gekomen zynde, die langzaamlyk in haar hand vergaderen; dan de Kraamvrouw laten hoesten, niezen of rispen, om op deze wyze dezelve gemakkelyker aftehalen, werdende de Natuur hier door grotelyks in het uitdryven geholpen, die alzoo de hand en Nageboorte te gelyk afzet, gelyk ik met goede uitslag gedaan heb.

Daar zyn Vrouwen, die twee linnen zakjes, zoo groot als Hoendereieren laten maken, en met warm zout vullen: dezen willen zy, dat de Vrouw, op de hoogte van de Borst styf in haare handen houden zal, de handen sluitende, en buigende het Hoofd, nevens de Rug voorwaarts, haare armen opligtende, en zoo veel als zy kan dezelve wyd uitstrekkende, en met sterk geblaas, en gepuf op deze zakjes blazende, zoo zoude door deze beweging de Nageboorte afgedreven worden.

Men legt de Vrouw, van de Nageboorte verlost zynde, in een warm bedde op de zyde, die haar best behaagt, welke vryheid de Vroedvrouw haar wel geven mag, een weinig hellende, en de voeten wat ophalende, en zomtyds haar adem wat inhoudende, persende als dan voorzigtelyk neerwaards, als of zy ter Stoel wilde gaan, strykende met haar eigen hand haaren Buik neerwaards: op deze wyze zullen alle klonters Bloed, en 't geen by geval. nog agtergebleven is, uitgedreven worden: de Kraamvrouw mag haar ook wel, tot haar genoege, en plaizier op haar andere zy-

de keren, mits haar voeten, nevens haar geheele lighaam warm houdende, en alzoo zal de Kraamvrouw zeer wel gestelt, en van haar bekommering gered worden; ook heeft men niet te vrezen, dat 'er ongemak ontstaan zal door 't leggen op de zyde, die haar best behaagt.

24. In den Jare 1649. wierd ik gehaalt by de Huisvrouw van een *Schoolmeester*, die my zeide, dat zy alle uuren de verlossing naderende zag, en dat zy van haar Vroedvrouw te leur gestelt was. Ik beval haar, haar bed te houden; des avonds te zes uren ontbood zy my weder, dog op dien tyd waren 'er weinig tekenen van Arbeid, maar gemene rommeling, en dwalende pynen; dog kort daar na kreeg zy een vlaag; en myn vinger besmeert hebbende, bevond ik, dat de Lyfmoeder zig begon te openen, terstond op de twede vlaag vergaderde zig een Water, en groeide sterk aan; na de derde vlaag brak het Water, en het Kind volgde levendig zonder eenig droevig ongemak terstond daar op; de Nageboorte wierd aanstonds afgehaalt, en zy nevens de andere Vrouwen waren met haar spoedige verlossing wel in haar schik.

25. In het Jaar 1646. was 'er tot DARBY zekere Vrouw ANNA FRISCH genaamt, deze wierd in een zware Arbeid door de Vroedvrouw zoo getrokken en getornt dat de lippen van haar Lighaam zeer gezwollen en blaauw waren; de Vroedvrouw mynende, dat deze zwelling een gedeelte van de Nageboorte was, stak

ftak 'er haar vinger in, dat het Bloed in haar Trony fprong, en by haar Borften neerliep; om my dan gezonden zynde vond ik het Kind dood, dat ik met een haak afhaalde, zy kwam haar zwakheid met eenige moeite te boven, en leefde meer als twintig Jaren daar na. Door dit verflag kan men de gangen van de Natuur gewaar worden; in 't eerfte geval hoe gemakkelyk zy geholpen wierd; in het twede de kwade uitflag van de al te grote gedienftigheid van de Vroedvrouw, de Natuur tegenftrevende.

25. Deze vorige verhalingen ftellen mede voor, wat warme bedden, daar de Vrouwen ingelegt worden, doen kunnen; d' arme Schepzels, die voor ftraffe van haar vergryping vrezen, hebben 'er de eerfte ondervinding van gehad, dewelke menigmaal beter en gemakkelyker, zonder Vroedvrouw of eenig gezelfchap en zonder eenige tegenftribbeling, in haar warme bed door de Natuur verloft worden, als onder de handen van al te gedienftige Vroedvrouwen, die haar grote pyn aandoen.

De Natuur wil, dat zy haar adem inhouden, haar Buik nederperffen, als of zy ter Stoel wilden gaan, haar warm houden, en geen geraas door fchreeuwen en kryten maken, nog haar adem ophalen; en alzoo verloffen deze arme Schepzels op hoop, van haar ongemak te zullen bedekken, radder, beter, en met meer gemak als eerlyke Vrouwen: nademaal daar en tegen verfcheide eerlyke Vrouwen (en wel voornamentlyk in haar eerfte Kraam) door

aandrang, knielen, of in haar Stoel te zitten, eer de Lyfmoeder zig opent, of 't Water breekt, van de Vroedvrouw jammerlyk geleden hebben, ontblotende en verkouwende alzoo de onderdelen des Lighaams, waar door de Baring zeer verhindert word; daar beneven maken zy door haar rekken en ſtrekken de delen rauw en gezwollen, door welke onbetaamlyke handeling veel ſchade toegebragt, en Moeder en Kind, eer ik 'er by konde komen in gevaar geſtelt, of wel overleden waren. En indien zy, door GODS toelating, deze harde togt ontkomen, zoo dwingen zy haar, na de verloſſing, nog drie of vier uren op eene zyde te leggen, zonder haar te mogen omkeren, 't welk genoeg is, om haar te bederven, waar toe zy geen andere reden hebben als een oude blinde gewoonte.

26. De Geneesheer HARVEUS zeid, dat in een natuurlyke en regtſchape geboorte, twee dingen vereiſt worden, die de een den ander helpen moet, dat is te zeggen, de Vrouw in arbeid, en de Vrugt die voortgebragt moet worden, welke byde, voor dat zy tot de verloſſing tydig, en bekwaam zyn, de baring bezwaarlyk wel zal gelukken, waar na hy de voorbarige, onbedagte, en de al te gedienſtige Vroedvrouwen beſtraft, dewelken, wanneer zy de in arbeid zynde Vrouw van pyn hooren ſchreeuwen, en om hulp roepen, op dat zy niet onkundig in haar beroep, of niet werkzaam zouden ſchynen, dan tot haar poſt treden, en de handen met oly beſtreken hebben-

de,

de, de delen van de Lyfmoeder uitrekken, haar zelven alzoo magtig uitſlovende, verwekkende daar en boven d' uitdryvende kragt door medicinale dranken; en door een begeerte, om de baring voort te zetten en te verhaaſten, ongeduldig zynde, om de behoorlyken tyd aftewagten, verhinderen en beletten zy veel eer dezelve, en makenze tegennatuurlyk, of dat 'er een gedeelte van de Nageboorte aan de Lyfmoeder blyft zitten; zy ſtellen ſlegts de arme Vrouw blood voor de ongemakkeu van de lugt, en haar nodeloos radende tot haar driebeende ſtoel, vermoeien haar ten uiterſten, en brengen haar in gevaar van haar leven.

Het is veel gelukkiger voor ſommige arme Vrouwen, en die haar zwanger gaan niet durven bekent ſtaan, daar de hulp van een Vroedvrouw niet eens verzogt werd, want hoe langer zy de Vrugt behouden, en de geboorte vertraagt, hoe gemaklyker, en gelukkiger de verloſſing bevonden word.

De geleerde werken van de Geneesheren hebben myne aanmerkingen, en lange oefening, waar in ik meer als veertig jaren doorgebragt hebbe, beveſtigt.

27. Zeer veel leed Juffrouw WOLUSTON, de Huisvrouw van een *Horlogiemaker* in de *draad naaldſtraat* by de *Beurs*, door het af halen van haar Kind by den eenen arm of been, zynde my eenigzints vergeten, welk van beide het was: want als de Vroedvrouw gewaar wierd, dat ik ontboden was, liet zy de Vrouw om de

middel vasthouden en optrekken, terwyl zy het Kind by de leden afhaalde, en alzoo wierd het (gelyk zy my verhaalde) met geweld van haar afgehaalt, gevende een gerugt, als 't afschoot, of 'er een pistool afgeloft wierd; niet lang daar na kwam ik by haar, en vond haar heel zwak en krank, egter wierd zy door Gods goedheyd, onder het gebruik van hardsterkende middelen herstelt, waar na zy my verzogt, indien zy weder zwanger wierd van het naastvolgende Kind wilde verlossen; ik verzogt haar, dat zy my wilde verschonen, en zig van myn Dogter laten bedienen; waar mede zy te vreden was, mits dat ik niet verre van haar wilde zyn. Naderhand weder zwanger wordende, en de tyd van haar verlossing gekomen zynde, brak het water met een scherpe vlaag of twee, waar op het Kind terstond volgde; zy egter niet wetende, dat het Kind geboren was, begon te klagen, zeggende, ik zal al weder in myn oude pyn, en ongemakken vervallen, en ik weet wel, dat het met my niet beter, als te voren af zal lopen; myn Dogter vroeg haar al grimlaggende, of zy meende, dat zy een tweede Kind by haar had, dewyl 'er al een geboren was, zy wilde het naauwlyks geloven, voor dat het Kind begon te schreyen, en de Nageboorte afgehaalt was; te bedde gebragt zynde vatte zy myn Dogter by de hand, zeggende, gy hebt zekerlyk konstige vingers, want ik zoude anders zoo spoedig en gelukkig niet verloft zyn geweest; waar op myn Dogter zeide, ik ken geen

andere wyze van doen als die van dien eerwaardigen *Geneesheer* (de natuur), die ik altyd opvolg.

28. Maar indien een Vrouw een tweede Kind by zig heeft, zo zal de Vroedvrouw terstond, na dat het eerste geboren is, haar hand besmeert zynde, inbrengen, en het andere aanvatten; dog indien zy bevind, dat de vliezen niet gebroken zyn, dezelve vrymoedig breken, en 't Kind by de voeten afhalen.

29. Ik wierd op zekere tyd geroepen tot DARBY by de Huisvrouw van een *Kleeremaker*, ELEONORA ELD genaamt, de Vroedvrouw had lang met het Kind dat den arm aanbood, getalmt, zy had aan dezelve, die zwart en gezwollen was, getrokken, zynde het Kind alrede dood: deze arme Vrouw voor my vervaart zynde, gaf ik goede woorden; ik dede een andere Vrouw op 't zelve bedde met haar beenen van malkanderen, en de voeten tegen de peuluw te zamen gevoegt, nederzitten, hebbende een hoofdkussen in haar schoot; ik verzogt de Vrouw, die in arbeid was, op de peuluw te willen nederknielen, met haar benen, zoo wyd van elkander als zy konde, en liet haar hoofd op het hoofdkussen, dat in de schoot lag, te ruste nederleggen: ik tragte de uithangende, en gekneusde arm met een weder in te brengen, maar latende myn hand langs de zyde van het kind opgaan, bekwam ik aanstonds een voet, en haalde die na my, kort daar op bekwam ik de andere voet, die ik nevens de eerste zagjes na my haalde, gaande de arm van zig zelf op: Ik haalde het Kind

tot de Navel uit, terwyl ik het aangezigt na de rug van de Moeder wende, doe bragt ik myn vinger in de mond van het Kind, en haalde met myn andere hand zagjes by de benen, en zoo wierd zy tegen de gedagten, van alle de Vrouwen, die in de kamer waren, ſpoedig verloſt. En dewyl ik gewaar wierd, dat 'er nog een Kind was, zo haalde ik de Nageboorte niet af, maar leide haar in een warm bedde, willende, dat de Vrouw my zoude laten weten, als het water gebroken was, dat de Vroedvrouw niet dede: vyf à zes unren daar na kwam ik weder by de Vrouw, en vond haar mymerende, ik bragt haar ten laatſten door bidden en ſmeken zoo verre, dat zy knielde, en verloſte haar ſpoedig van een levendig kind, dat ik by de voeten afhaalde, en daar na haalde ik beide de Nageboortens af; de Vrouwen, die 'er by waren verblyden haar zeer over deze ſchielyke hulpe, en dankte God over deze ſpoedige verloſſing: het Kind leefde niet meer als twee of drie dagen, dog de Vrouw kwam weder tot haar gezondheid, en wierd ſterk en luſtig. Zy zeide my naderhand, dat zy haar zelf veel liever aan God en my, als aan eenige Vroedvrouw ter wereld wilde overgeven.

30. Judith Ward in den jare 1663. van twee Kinderen zwanger zynde, wierd door de Vroedvrouw van een Dogtertje verloſt, maar het Zoontje, ſchoon 't zig ſterk bewoog, was te zwak om de vliezen te breken; ik bragt myn beſmeerde hand opwaarts; ik brak de Vliezen, en haalde een Zoontje by de beenen, en hy

leefde

leefde ontrent een jaar daar na eer het ſtierf: Na dat het Kind geboren was kreeg zy flaute op flaute, en was zoo goed als weg, dog, door het ſpuiten van een weinig Brandewyns in haar neusgaten, bekwam zy weder, het welk zoo dikwils hervat wierd, als de gelegenheid vereiſte; zy wierd omtrent anderhalf jaar daar na weder zwanger, dog dewyl zy eng van doortogt, en het Kind groot was, zoo wierd het, na dat de Moeder meer als vier en twintig uuren in het uiterſte gevaar gelegen hadde, om haar te ſalveren gekeert, en by de voeten afgehaalt, zynde het Kind dood. Zy wierd voor de derdemaal zwanger, en wierd met eenige pyn en ongemak door de Vroedvrouw verloſt, blyvende zy en 't Kind in 't leven.

31. Ik wierd op den 15. January des Jaars 1665. ontboden tot TURVESTON, om ELEONORA CRIPPELE, die van twee Kinderen zwanger was, te verloſſen; het eerſte, dat dood was, en alrede ſtonk, haalde ik met een haak af; Ik bragt voor het twede myn haud weder in, brak de Vliezen, en verloſte haar ſpoedig, halende het Kind by de voeten. Het Kind bragt twee tanden in de Onderkaak mede ter werelt, zynde nevens de Moeder, in 't leven.

32. De ondervinding heeft my klaarlyk geleert, dat, zoo dra het eerſte Kind geboren is, en dat de Vliezen niet gebroken zyn, het beſte middel is, dezelve (gelyk te voren aangewezen is) te breeken, en terſtont daar op, terwyl de doortogt door het eerſte verwydert is, het tweede te verloſſen; want hoe langer zulks uit-

ge-

geſtelt word, hoe de Vrouw door zwelling en 't ſluiten van 't lighaam, dat gemeenlyk kort plag te volgen, meer te lyden heeft.

33. De zwarigheid in het baren ontſtaat gemeenlyk uit de volgende gevallen; wanneer het Kind zig in eene kwade geſtalte aanbied; als met een arm, de billen, de beenen, de buik, de rug, of diergelyke, of by de voet; of wanneer het Kind te groot is, of dat het gantſche lighaam, en voornamentlyk het Hoofd te zeer gegroeit is; als mede indien het Kind zieklyk, of dood is; ook zoo het Water afgelopen en de Lyfmoeder droog is; indien ook de Vrouw in den arbeid koude gevat heeft; ook door toevallige verſtopping van den doortogt; het zy, dat 'er een ſteen in de krop van de blaas zit, of dat 'er een verharding, of rouwigheid in den hals van de Baarmoeder is; ook kan het den arbeid zeer vertragen en zwaar maken, dat de delen van de Geboorte niet warm gehouden worden.

34. In den jare 1642. was 'er te NOTTINGHAM een zekere vrome Vrouw MORE genaamt, deze had vier dagen, als ik ontboden wierd, in arbeid geweeſt; Ik bevond, dat het Kind wel en natuurlyk ſtont; maar dat de geboorte, door de koude, die zy gevat had, door het ontbloten van deze delen onder het lang knielen, zeer vertraagt was; ik liet haar in een warm bed leggen, en geruſt en ſtil houden; ik gaf haar eenige bekwame hulpmiddelen, en ried haar, dat zy zoude zien, of zy wat konde ſlapen; vier uuren daar na viel zy in een zware arbeid, en bragt op haar bed leggende, ſchielyk een levendig Kind

ter

ter werelt, wetende het gezelschap nergens af, voor dat ik de Vroedvrouw riep, en haar het Kind overleverde. Deze Vrouw is nevens haar Zoon op den 6. April 1661. nog in het leven.

35. In den jare 1647. was 'er te WOOLETON HALL *in 't Graafschap* NOTTINGHAM een fraje Vrouw, wiens naam was PEREY, lang in arbeid, zynde de geboortedelen, door het ontbloten onder het knielen (in deeze *Landstreek* ook zeer gebruiklyk) zodanig verkoudt en verdooft, dat de Geboorte veel vertraagt, en de Vrouw zeer afgemat was. Ik kwam meer als van agt mylen verre tot haar, en bevindende dat het Kind wel en natuurlyk kwam, zoo gaf ik de Vroedvrouw goede woorden, en verzogt, dat zy wilde toelaten, dat deze Vrouw wat te bedde gelegt wierd; ik dekte haar heel warm toe, en gaf haar eenige bekwame Medicynen, verzoekende, dat zy wat wilde rusten en slapen: twee uuren daar na vindende goede vlagen, die ook toenamen, kwam ik by haar, en vond ze zoo te bedde leggende verlost. De Vroedvrouw nevens verscheide Vrouwen wilde het niet geloven, voor al eer zy het Kind hoorde kryten. De Vrouw nevens haar Dogter zyn nu in den jare 1667. tot NOTTINGHAM nog in leven, en gezondheid.

36. Zekere Mevrouw in het *Graafschap* STAFFORD was in het jaar 1640. in haar arbeid zeer gekwelt, met een ongewoone inwendige pyn; zy wilde niets verdragen, nog haar vlagen nederzetten; op het laatste egter kwam het Hoofd, dog de onwetende Vroedvrouw liet het Kind aan

den

den hals en de ſchouders blyven ſteken, niet wetende, hoe zy 't zoude redden: men riep my, en ik liet myn vinger glyden onder het Kinds oxel, en na de zyde heen en weder bewegende, en met een uithalende, verloſte ik haar ſpoedig; zy was drie dagen volkomen wel, en doe begon zy zeer lelyk te ſtinken, en haar water niet te konnen houden; deeze ongewone pyn wierd veroorzaakt door eenige kleine ſteentjes, die voor dat het Kind tuſſchen de beenderen gevordert was, in de krop van de blaas geſchoten waren; naderhand kwam het vleeſch te rotten en te verſterven, en in de krop van de blaas te ſcheiden, volgende de ſteentjes gewonden in een vlies: zy bekwam weder, en wierd gezont, en bragt na dit nog menig Kind ter werelt, dog konde naderhand haar water niet lang houden. 't Geen deze Mevrouw rakende het wateren gebeurde, kwelt gemeenlyk alle Vrouwen, die ongemak in de krop van de blaas gekregen hebben, konnende haar water niet lang houden. Diergelyke ongemakken volgen ook dikwils op zware en moeijelyke arbeiden; maar als de Vrouwen weder ſterk worden, word het zelve door ligt purgeren en zuiveren der Lyfmoeder, en Nieren van de ſlymige vogtigheden, wederom verwonnen.

37. Alle haling, rekking en ſtrekking om den doortogt te verwyderen, zy zoo wel in deeze als in alle andere baringen verboden, want zulks vertraagt de baring, en ſcheurt menigmaal het lighaam van de Vrouw, en maakt haar onbe-

kwaam

kwaam om de vlagen, en het doorzetten van het Kind te konnen uitstaan.

38. Zekere zeer voorbarige Vroedvrouw tot LONDON, tragtende de verlossing door halen en trekken te verhaasten, scheurde deze tedre delen dermaten, dat een gat omtrent een duim breed in den *Endeldarm* scheurde, waar door de Vrouw zoo geincommodeert was, dat zy haar vuiligheden naderhand altyd door de *Vrouwlykheid* kwam kwyt te worden; dit is in de *Fleetstraat* voorgevallen; indien deze zwarigheid met weinig ongemak gedragen kan worden, zoo is 't best zig daar mede niet te moeijen, als te tragten dit te genezen, want het zal in de naastvolgende arbeid meer moeijelykheid en pyn veroorzaken, 't zy door een nieuwe opscheuring, of het opsnyden; maar niet genezen zynde, zal de volgende baring gemaklyker zyn, om de ruimte van de plaats, zynde de *Enkeldarm* en de *Vrouwlykheid* tot een, en eene doortogt makende.

39. De Vroedvrouw tragte in alle zware baringen van de dood of 't leven des Kinds verzekert te zyn; door deszelfs beweging zal de Moeder eenige waarschynlyke gissingen konnen geven, in wat staat het Kind is: indien de Vroedvrouw eenige klopping in de Navelstreng, of aan het Hoofd, of in de Slagaderen in den hals of way van 't been gewaar word, of dat het aan de vinger zuigt, dan is het Kind levendig.

40. „ Indien het Hoofd voorkomt, en het „ verre tusschen de beenderen gevordert is, houd „ haar

„ haar als dan op het bedde warm, en handel „ met haar, gelyk te voren aangewezen is; „ het dikwils ſmeren met Balſamus Hyſteri- „ cus, of diergelyke, zal ook veel helpen tot „ haar verloſſing: dog indien dat niet helpt, „ en de vlagen ſterk zyn, zoo laat haar op een „ kuſſen knielen, en met haar armen hangen „ om den hals van twee Vrouwen; in een „ vooroverhellende poſtuur, dan zal de Vroed- „ vrouw van agteren komen, en haar twee „ met de Balſem beſmeerde vingers, zoo hoog „ als 't mogelyk is, tuſſchen het Hoofd van „ het Kind, en het Schaambeen inbrengen, „ draaiende haar vinger zagjes na de rug van „ de Vrouw, terwyl het Hoofd daar op ruſt: „ dit zal dienen, om het Hoofd van het Kind „ vaſt zittende tegen het Schaambeen te ver- „ zetten, en het Staartbeen uitwaarts te bren- „ gen, en de ingang tot de Geboorte voor het „ Kind zeer verligten.

41. „ Ook konnen de uiterlyke delen van de „ Vrouw dikwils zeer naauw zyn, dat het „ Kind, willende ter werelt komen, na dat „ het de Geboorte-beenderen gepaſſeert is, „ nier verder komen kan: breng in dit geval „ twee beſtreken vingers, na de rug van de „ Vrouw, tuſſchen het Staartbeen en 't Hoofd „ van het Kind op, ſpreitze daar na om het „ Hoofd, en houdze aldaar onwrikbaar vaſt, „ met het buitenſte van uw hand na de rug „ van de Vrouw, ligt uw hand dan op; dit zal „ de engte van het lighaam zeer verwyderen, „ en door 't opligten van uw hand, en het

„ hou-

„ houden van uw vingers om het Hoofd, zal
„ de rondte der lippen van de Vrouwlykheid
„ over het Kinds Hoofd glyen, en alzoo zal
„ het gemaklyker uitſchieten.

43. „ Op de gezeide wyze verloſte ik op den
„ 23. January 1667 tot DARBY een jonge
„ Vrouw van haar eerſte Kind: als mede Juf-
„ frouw F. tot HOPTON in den jare 1681; ook
„ in den jare 1660. de eerbare Juffrouw FOR-
„ MAN VAN SPOONDEN van een levendig Kind,
„ hebbende te voren veel geleden; die ik om
„ den arbeid te helpen, een afziedzel van *Ca-*
„ *lamint*, *Chamœdrys*, *Saly* in *Poſſet drank*
„ (*zynde melk met wyn of bier gemengt*) ge-
„ kookt, en 't welk ik met wat *Saffraan* ko-
„ leurde; tot yder teug van deze drank voeg-
„ de ik een lepel vol van 't poeijer van de
„ *Grave van Cheſterfield*, en twee lepels vol *Oly*
„ *van zoete Amandelen*, dit deed haar vlagen
„ wakkeren, en dreef eindelyk het Kind voort.

44. „ Maar indien dit vrugteloos is, en het
„ Kind zekerlyk dood is, dan zal de veiligſte en
„ ſpoedigſte weg zyn, 't zelve met den haak
„ te halen, en veel gereder als het Hoofd te
„ rug te brengen, en de voeten te halen, dat
„ voor de Vroedvrouw zeer zwaar en moeilyk
„ is, en voor de Vrouw hard zoude vallen.

„ Als het Kind verre tuſſchen de geboorte
„ beenderen (waar van hier na breder) gevor-
„ dert en geſchoten is, zal het een zware zaak
„ zyn weder te rug te zetten en te keren; het
„ zoude door de grote kneuzing, die het in al
„ de omleggende delen, en voornamentlyk

„ ontrent de beenderen zoude konnen maken,
„ zware toevallen veroorzaken, ja de Vrouw
„ in groot gevaar van haar leven ſtellen.

„ En gemerkt eenige Vrouwen, wegens de
„ grootheid van de Kinderen, en byzonder-
„ lyk van het Hoofd, en Schouders niet kon-
„ nen baren, zynde de delen niet bekwaam,
„ om genoegzaam te konnen verwyderen, en
„ dat het ten deele tuſſchen de beenderen is
„ ingewikkelt, hebbende een tyd lang droog
„ in de Lyfmoeder gelegen, zoo dat 'er geen
„ hoop overig is, om te konnen keren, en
„ by de beenen te verloſſen, dan is de beſte
„ wyze in dit geval, het Kind met de haak
„ aftehalen, behoudens nogtans dat het dood
„ is.

„ Dog in twyfeling of 't nog leeft, zal een
„ teder gewiſſe zeer bekommert zyn, wat weg
„ hy inſlaan zal: de Godgeleerden hebben we-
„ gens deze zaak, wanneer zy beiden in noot
„ en gevaar zyn van te ſterven, ten zy men
„ het Kind behoude door de Keizerlyke ſnee,
„ of de Moeder door 't afhalen van het Kind
„ met de haak, van verſcheide gevoelen ge-
„ weeſt: wanneer de benauwde Moeder haar
„ uiterſte beſt gedaan heeft, om de Geboorte
„ te bevorderen, en dat 'er haar leven aan-
„ hangt, en zy daar beneven ernſtelyk ver-
„ zoekt gered, en verloſt te worden, wie
„ zoude zoo onbarmhartig konnen zyn, haar
„ zulks te weigeren; indien men aan de be-
„ lofte in 't huuwlyk gedaan, herdenkt, over-

„ we-

„ wegende, dat het zyn bedryf is, dat haar „ in dat lyden gebragt heeft.

„ MERCATUS verwerpt de haak, hy wil ook „ geen Chirurgie of eenig handwerk toelaten, „ hy wil laten bidden, en ondertusschen den „ Arbeid door Medicamenten sterk voortzet- „ ten: maar als alle hoop voorby is, en de „ Vrouw op haar sterven leid, dan staat hy de „ Keizerlyke Snede toe: maar legt in dit ge- „ val de Moeder niet elendelyk haar leven af? „ Van dit gevoelen was een *Colonel* tot DARBY, „ maar hy zig zelf verlegen vindende, en door „ geschreeuw op kwade bejegening van d' aan- „ naderende troep Vrouwen vrezende, herriep „ spoedig, en behielp zig met te zeggen, dat „ het een misslag was, en was wel blyde, dat „ hy het met *Peccavi* te zingen ontkwam, het „ zoude anders met hem en al zyn Soldaten „ met slegte reputatie afgelopen hebben.

45. Het plaatzen van een Vrouw in een goede gestalte helpt veel, als een Kind moet gekeert zyn, tot het verlossen; 't zal de beste wyze zyn, dat een Vrouw op een Hoofdkussen knielen; waar in gy de volgende ordre zult waarnemen; neem een Hoofdkussen, verkort het; schud al de veren na een end, makende het zelve over al even hard, rol dan dit Kussen in een Slaaplaken of Beddekleed, om het vast by een te houden, op dat de knien van de Vrouw niet te diep daar in zakken, plaatst dan een andere Vrouw op het Bed met een peuluw in haar schoot, spreyende haar beenen zoo weid, als zy bekwaamlyk kan, van malkanderen, en leg dit

Kuſſen, zoo na als gy kunt, aan haar knien; laat dan de Vrouw op het Kuſſen, met haar Beenen van malkander knielen; laat zy daar na haar Hoofd op de Peuluw, die in de andere Vrouws ſchoot legt, nederleggen, in een geſtalte, die bekwaam is tot het halen van het Kind, of om het met de haak aftehalen. Als ik het woord *Pitch-poling de Woman* gebruik; (daar by verſtaa ik het Hoofd op de Peuluw nederteleggen, als zy op het Kuſſen knielt.) Zonder op het Kuſſen te knielen, kan het Kind niet gemakkelyk gekeert worden.

46. Ik wierd in den Jare 1663. tot LOCKINTON drie mylen van DARBY by een Jonge Adelyke Dame, CATHARINA BOMBRIK genaamt, ontboden; deze was van haar eerſte Kind, dat een elleboog met een hand te zamen aanbood, in Arbeid. Ik dede haar knielen op het Kuſſen, en haar Hoofd in de Schoot van een Vrouw, die op een Ruſtbank voor haar zat, nederleggen; en myn hand met *Balſamus Hyſtericus* beſmeert zynde, en agter haar nederknielende, bragt ik ze zagjes op tot de ſtrengeling van de Benen van het Kind, en daalde terſtond neder tot aan de voet, houdende die tuſſchen myn twee vingers: ik leide een fein haar ſnoere Lint met een glyende knoop (*) over de hiel ontrent den enkel, en dat heel zagjes vaſthoudende, bragt ik myn hand langs de dye wederom binnen, en bekwam alzoo de an-

(*) *Dit word anders by zommigen de Arabiſche Strik genaamt.*

andere voet, die ik na my haalde, en by de eerste voegde, hebbende de Vrouw een weinig laten opbeuren: doe bewont ik ze te zamen in een zagt linne Luier, en haalde het tot de Billen uit, daar na liet ik de Vrouw nog wat hoger opbeuren, en wende het Kind met beide myne handen, dat het aangezigt van het Kind na de rug van de Moeder keerde, en daar op haalde ik het tot de Schouders uit, en liet als toe myn platte hand tot aan 't aangezigt van 't Kind, en de middelste vinger een weinig in de mond gaan; latende een andere Vrouw met een platte hand het Kinds Hoofd zagtelyk drukken, om het agter het Schaambeen van daan te krygen; ondertusschen haalde ik het Kind van liever lee by de voeten, en alzoo verloste ik haar door GODS groote genade en goedheid gemakkelyk en zonder vlagen. Terstond nadat het Kind geboren was, haalde ik de Nageboorte af, en de ALMAGTIGE zy *gedankt*, beide Moeder en Kind zyn in den Jare 1667. nog welvarenden.

47. Het kan zomtyds gebeuren, dat wel eenig deel van het Kind een tyd lang geboren kan zyn zonder te bederven, gelyk uit het volgende voorbeeld blyken zal.

48. Ik ben in den Jare 1633 by zekere Vrouw, OSBORNE genaamt, ontboden; deze in Arbeid zynde, was des Kinds arm en hand van Donderdaags na de middag tot Zondags 's nagts omtrent 3. uuren geboren geweest: Ik vond aldaar twee Vroedvrouwen, die my zeiden, dat ik met het Kind na myn welgeval-

len handelen mogt, dewyl het zekerlyk dood was, dog merkende, dat de arm niet gezwolle, en van een goede koleur was, zoo ſtak ik myn vinger in des Kinds hand, dien het aangreep; ik toondé de Vroedvrouwen haar grote miſſlag, zeggende, dat een dood Kind niet aan de vinger vatten kon; ik plaatſte dan de Vrouw knielende, en ſtelde my agter haar, en bekwam zeer kort een voet, en tragtende de andere voet mede te krygen, zoo kwam haar een ſchielyke vlaag over, die het Kind nevens de Nageboorte in een ogenblik afdreef, zoo dat ik deze Vrouw zeer ſpoedig en gelukkig van een levende Zoon verloſte, die ik nevens de Moeder in den Jare 1660. in myn wederkeren tot DARBY nog in 't leven bevond, zynde omtrent 27. Jaren out. Ik hebbe deze Hiſtorie hier by gevoegt, om de kragt van de Natuur aan te wyzen, zynde de arm van het Kind drie dagen geboren geweeſt zonder te bederven; het welk van zommige Geleerde Mannen ongelovelyk gehouden word.

49. Omtrent veertien Jaren geleden, was zekere eerbare Vrouw, CERTER genaamt, van DARBY, in Arbeid, en hadde veel onder twee Vroedvrouwen geleden, eindelyk wierd ik door aanraden van des Vrouws Vrienden ontboden: Ik vond, dat het Kind dubbelt met de Billen voorkwam, zynde het alrede zoo verre gevordert, dat het Gemagje blaauw en heel ſlap omtrent anderhalf duim uithing: zy myn hulp verzoekende, deed ik haar op een Kuſſen neerknielen, en 't Hoofd voorwaarts in de

Schoot leggen, ik zette het Kind wat op, en haalde de voeten, en verloste haar spoedig door Gods genade; de blaauwigheid en kneuzing van 't Gemagje, dat nog niet bedurven was, wierd door oly van eyeren genezen: de Moeder, Vader en Zoon, dat een wakkere Jongen van veertien Jaren is, zyn in den Jare 1661. nog in leven.

50. De Geneesheer Harveus zeid, dat het Water de oorzaak is van de verlossing van een Vrugt, die dood en verrot in de Lyfmoeder leid, prikkelende door zyn bederf en scherpheid de Lyfmoeder, om haar zelf te ontlasten: dog indien het geheel afgelopen is, en de Lyfmoeder een langen tyd droog gelaten is, dan zal de Arbeid zonder behulp van de hand zwaar zyn; ik ken geen andere wyze, waar door een Vrouw verlost zoude konnen worden.

51. C. Celsus zeid, „ *quod melius sit anceps* „ *remedium experiri*, *quam nullum*, *quum multi* „ *citra spem mirabiliter sanentur.* Dat is, het is beter een twyfelagtig hulpmiddel in 't werk te stellen als geen, dewyl 'er nog velen boven verwagting wonderbaarlyk geholpen worden.

52. Eleonora Crag, van Darby, hebbende in den Jare 1664. een lange en verdrietige Arbeid, de inwendige hulpmiddelen niets vermogenden, ontbood my: het water was gebroken, en t' eenemaal afgevloeit, en het Kind was droog in de Lyfmoeder nagelaten, houdende de vlagen geheel op, ik bekwam met moeite door behulp van een haak het Hoofd. Ik konde de Schouders in een langen tyd niet

magtig worden, ik was ten uiterſten vermoeit en door flaauwte afgemat; het werk ging allengsjes en met grote moeilykheid voort, tot dat het tot den Navel geboren was, ik geloof, dat ik meer als een uur hier mede bezig was, 't geen zy lydzaamlyk uitſtont, eindelyk redde haar de HEERE, tegen alle verwagting uit haare elende, en wierd weder gezont, zy kreeg naderhand wederom een Kind, dat dood was, zy is tegenwoordig nog in leven.

53. In den Jare 1658. was ANNA HAUTON, van DARBY, van een dood Kind, dat zeer groot en als een kleine Reus was, lang in arbeid: en alhoewel ik wiſt, dat het Kind dood was, zoo was ik egter begerig, om de goedkeuring van een *Godvrugtig Godgeleerde* hier over te hebben; deze oordeelde, dat het beter was het Kind te laten omkomen, als de Moeder het leven, nevens dat van het kind, te laten verliezen; dit advis getoetſt hebbende, gebruikte ik de haak, en haalde het grote dode Kind af; zy is tegenwoordig in het jaar 1661. nog in 't leven en in een goede gezondheid.

54. De eerbaare Juffrouw ANNA BURNET, van CHURTMAYFELD, die ik twee jaren te voren mede van een dood Kind verloſt had, had in den Jare 1663 van een dood en verrot Kind, dat zy by haar hadde, veel geleden; ik dagt het by de voeten aftehaalen, dog door de droogte van de Lyfmoeder wilde het niet keren, ook ſcheide het eene beentje van de knie van 't Lighaam af; dit gewaar wordende haalde ik het hoofd met de haak, en bragt vervolgens de

reſt

reſt van 't Lighaam buiten; het Kind, dat groot en zeer gezwollen was, ſtonk alrede; aan de Nageboorte was een verſterving met blaaren; de Vrouw nogtans kwam wederom tot haar gezondheid en kwam in den Jare 1665. weder in de Kraam.

55. Deze Vrouw bragt my een andere tot SPONDON in gedagten; deze hadde het gebruik van de onderſte leden beneden de heup, eer ik by haar gekomen was, verloren; ik was ganſch niet graag, om my met haar te bemoeïen, haar verzekerende, dat zy niet in het leven zoude blyven; egter op haar groote inſtantie, en 't verzoek der Vrouwen, deed ik haar knielen, werdende van 't gezelſchap onderſtut, op de zyde van het bed, het Kind kwam zonder eenig geweld, wiens lighaam vol verſturvene blaaren was, en de Vrouw viel omtrent een uur daar na geruſtelyk in haar laatſte ſlaap; En ſchoon ik welruikende kruiden nam, en myn handen daar mede vreef en wies, zoo konde ik de kwade ſtank, die 't lighaam van het Kind my hadde aangezet, daar door niet kwyt worden; dit voorval had ik in het jaar 1688.

56. De haak is van een zeer voortreffelyk gebruik, om een Kind, dat dood is, en tuſſchen de beenderen vaſt zit, aftehalen, konnende niet verplaatſt, of te rug gebragt worden, om te keren, zonder de Moeder te kwetzen, of in gevaar des levens te brengen; ook kan zy dienen om een Hoofd, dat alleen in de Lyfmoeder overgebleven is, aftehalen: zy zal elf of twaalf duim lang, breed genoeg om vaſt

te houden, en zonder ſcherpe punt zyn, maar indien zy met geen grote zorgvuldigheid, en oordeel wort gebruikt, zoo kan zy ſtrekken tot groot nadeel van de Vrouw, zoo wel door onbehoorlyk en kwalyk hegten, als door onvoorzigtig trekken en afſchampen; ik wenſchte, dat laatdunkende en hoog van zig zelf gevoelende Vroedvrouwen, die om haar credit te bewaren, en haar onwetenheid te dekken alles durven ondernemen, veel liever dusdanig een haak gebruikte, als pothengzels, paknaalden, vylen, lepels en rietdekkers haken, en meſſen, om haar verſtand te tonen; dat zy haar ook niet verhaaſten, om die te gebruiken, maar als een uiterſte toevlugt, en wel verzekert zynde, dat het Kind dood is; maar veiligſt is 't dit aan ervaren Chirurgyns, die deze wyze van doen oeffenen, indien men die bekomen kan, over te geven: want F. HILDANUS zeid, dat in het afhalen van een doode Vrugt altyd wat nieuws gebeurt, 't zy in de geſtalte van het Kind, in de Lyfmoeder en de Geboortedelen, of van de Moeder: en deze handeling wil beter geleert en verſtaan worden, door 't zelve te zien doen, en oefening volgens de reden, als door het lezen van verſcheiden Schryvers, die haar onderrigtingen met veel twyfelagtige dubbelzinnigheden, en omſtandigheden menigmaal doormengen, dienende meer tot verduiſtering als tot verligting van gemeene verſtanden.

57. Dog indien de Vroedvrouw haar gewaande kennis in 't werk wilde ſtellen, zoo laat zy de Vrouw eerſt op de kant van het bed,

bed, of liever op een kussen laten knielen, daar na met zorgvuldigheid de linkerhand wel besmeert zynde, zoo hoog als zy kan over 't Hoofd van het dode Kind inbrengen, daar na de haak in de holte van de hand wendende, de punct na 't hooft van 't Kind en dezelve zoo hoog als zy kan in 't agterhoofd of de zyde hegten; wel gezet zynde, haal de linkerhand uit, en breng de regte tegen over de haak in, laat de Vrouw dan wat opryzen tot in een leunende gestalte, trek dan met uw linkerhand het Instrument zagjes na u, terwyl gy met de regter het hoofd stevig vasthoudende na u haalt: indien het bekkeneel scheurt, en het houden mist, zoo ontfang de punt van uw werktuig met zagjes te draaien in de palm van de hand, en hegt het aan de andere zyde in; maar gedenkt altyd, en weest zorgvuldig, dat wanneer en waar het ook mag zyn, dat gy uw Instrument vast hegt, en uw opene hand houd tegen het hoofd van het Kind en het lighaam van de Vrouw; en nadat gy de hand, waar langs gy den haak hebt vastgehegt, hebt uitgehaalt, breng de andere daar tegen over in, en houd het hoofd daar mede stevig vast, en de Vrouw tot een vooroverhellende postuur gerezen zynde, haal zagjes na u, en zoo doende zult gy de Kraamvrouw nooit kwetzen, en uw oogmerk wel bereiken.

58. Ik wierd den 23 January 1661. ontboden tot TRIKNOL, in *'t Graafschap* DARBY, by de Huisvrouw van eenen RYSDAAL: en bevindende, dat het Kind groot, en zeer gezwollen was, en alrede stonk, zoo plaatste ik haar knielende

op

op een hard kuſſen, leggende haar hoofd op de peuluw, die in de ſchoot van een Vrouw, die voor haar zat, gelegt was, ik liet haar de beenen, zoo veel zy gevoeglyk doen kon, van een ſpreyen; ik agter haar geplaatſt zynde, bragt myn linkerhand tot over het Kinds hoofd, en langs de holte van myn hand een haak in, dien ik vaſt hegte, doe haalde ik myn linkerhand uit, en de regter aan de andere zyde tuſſchen 't hoofd van 't Kind, en 't lighaam van de Moeder weder in regt tegen over de punt van de haak; daar na liet ik haar wat ryzen, en in een vooroverleunende geſtalte ſtellen, en houdende aan de eene zyde met myne hand, en aan de andere zyde met het Inſtrument het hoofd ſtyf vaſt haalde ik het op myn gemak na my, en Gode *zy dank*, het dode en ſtinkende Kind volgde terſtond, waar na ik aanſtonds daar op de Nageboorte af haalde, en deeze Vrouw kwam haar lyden en zwaare arbeid te boven, en bleef in 't leven. De Vroedvrouw had deze Vrouw vier dagen in d'uiterſte elende gehouden, en dikwils getragt het Kind aftehalen; brengende een dikke draad met een paknaalde door de huid van 't hoofd, in hoope het daar by uittehalen, maar de huid ſcheurde uit, en zy was van haar hoop verſteken.

De Vrouw, die voor de Vrouw, die in arbeid is, zal zitten, moet zoo na aan haar gevoegt worden als bekwaamlyk geſchieden kan, hebbende de benen van een geſpreit, en de voeten digt aan 't kuſſen gesloten, en een peuluw in haar ſchoot; laat de zwangere Vrouw haar

haar hoofd daar op nederleggen, terwyl men bezig is met het hegten van den haak, laat zy daar na tot in een schuins vooroverhellende gestalte opgeligt worden, dog niet heel regt op, en haal dan op uw gemak. Of gy kunt de Vrouw in de schoot van een andere Vrouw voor u doen zitten, of knielende op de kant van het bedde, hangende om den hals van een andre Vrouw; ik heb beide deze wyzen met goeden uitslag wel gevolgt, maar ik stel vast, dat de Vrouw knielende op het kussen, gemakkelykst kan verlost worden.

59. Het gebruik van het kussen is van groote nuttigheid, om het werk gemakkelyk te maken, want het hoog knielen, en het laag plaatzen van het Hoofd van de Vrouw zal eenig voordeel geven, om het Kind te nootzaken agterwaarts in de holligheid van de Buik te wyken, zoo hebt gy meerder ruimte, om uw hand te keren tot het vasthegten van uw Werktuig, het welk zoo wel niet zal konnen gedaan worden, wanneer haar Lighaam dwars over het Bed hoger als uw hand leid, zynde mede uw hand te verre van uw werk. Het Hoofd uitgehaalt hebbende, en de rest van 't Lighaam niet gemakkelyk willende volgen, zoo breng uw vinger onder een van de oxels, zoo wiggelt het, zagjes trekkende, na de eene zyde, dog indien gy zoo niet kunt vorderen, hegt dan uw Instrument onder den arm in de holte van de Borst, en alzoo zult gy de Schouders en de rest van 't Lighaam afhalen, ook kond gy by het Hoofd in een luier gewonden

haa-

haalen. Dit is de beſte wyze om een dood Kind aftehalen, en de eenige manier om het leven van de Vrouw, in deze elendigen ſtaat te behouden; maar dit moet met zagtelyk te trekken, en zonder gewelt volbragt worden.

60. Het zelve Vroedwyf heeft in de zelve Stad TRIKNELL eenige jaren daar na getragt door het openen van het Bekkeneel, en het van het Brein te ontlaſten, een Vrouw van een *Pottebakker* te verloſſen, maar zy kwetſte de Vrouw, en konde toen niet verder komen; ik haalde het Kind, dat groot was en ontvelt, en ſtonk, met den haak af; ik beriſpte haar zediglyk, waar door ik haar en haar recommandatie in 't vervolg verloor; de arme Vrouw ſtierf den volgende dag; en volgens myn gevoele, door de mishandeling, die zy van de Vroedvrouw geleden had, want haar Lighaam rook, als ik haar verloſte, zeer onaangenaam.

61. De zelfde Vroedvrouw hield naderhand in het jaar 1666. in de maand April de Huisvrouw van JOZEPH CLARKE, CATHARYN genaamt, zes dagen in Arbeid, en als zy op den 17. dito vernam, dat men om my gezonden had, verrigte zy, terwyl ik onderweeg was, door behulp van een andere Vrouw het werk, vreezende voor een twede berisping, en alhoewel ik deze reize wel had willen doen, wierd ik egter te rug gehouden. Ik verzogt aan haar Man, dat hy het dode Kind eens wilde bezien, en my laten weten, hoe het Vroedwyf 't Kind gehandelt had, maar zy gaf ten antwoord, dat hy 't niet zien konde, want het was al opgeba-

bakert, en met rosmaryn en andere groente mooi gemaakt; de Kraamvrouw ſtierf de volgende nagt. Ik laat de Leezer oordelen hoe hem deze Vroedvrouw aanſtaat.

62. In 't jaar 1630. deed zeekere Vroedvrouw tot SPONDON in *'t Graafſchap* DARBY 't zelfde, zy het hoofd geopent, en van de herſſenen ontlaſt hebbende, verloſte de Vrouw eer ik kwam, maar zy overleed de volgende dag na haar verloſſing.

63. Juffrouw GIFFORD, woonende in *'t Graafſchap* STAFFORD, kwam in arbeid, en het Kind ſchoot met den arm in de Geboorte, deeze arm wierd door een wreede Vroedvrouw met een mes afgeſneden, en daar na de rèſt van 't lighaam in verſcheiden ſtukken, om het aftehalen, het mes wierd ondertuſſchen vol ſcharen, en brak in haar lighaam, en deze goede Vrouw overleed weinig dagen daar na.

ZACUTUS LUSITANUS verhaalt, dat zekere Vroedvrouw een lang mes heimelyk in haar mouw droeg, waar mede zy, terwyl de Vrouw in haar grote pyn was, de Lyfmoeder of het fondament ſneed, en het Kind wierd alzoo gebooren, op welke kwaade daad een vloed volgde; Indien iemand haar wroeten te boven kwam, die leefde de reſt van haar jaren zeer elendig, lopende haar vuiligheid neven de pis altyd door haar Vrouwlykheid af, waar over zy ook door de Overigheid gebannen wierd.

64. MERCATUS zegt, dat alle Kinderen of by het hoofd, of by de voeten geboren worden, ſchoon zy dwars gedraait of in verſcheide kwade

de geſtaltens in de Lyfmoeder leggen kunnen; het Kind kan ook dubbelt en by de billen voorkomen, dog is niet gemeen.

65. Wanneer het Kind met het Hoofd voorkomt, noemen de Vrouwen het een natuurlyke geboorte, maar de arm, de rug, de billen, de buik, de zyden, de knien of de voeten voorkomenden, dan noemen zy de Geboorte onnatuurlyk, en zy hebben hulp van noden.

66. Ik hebbe alle deze onnatuurlyke aanbiedingen met het Kind by de voeten aftehalen, ſpoedig gered, en ſchoon 'er in alle deze geboortens te groote engte was, zoo heeft het my egter niet gehindert, en daar de beenderen door Engelſche ziekte, of natuurlyke zwakheid kwalyk geſtelt waren, heb ik alleen myn hand gebruikt, en de Vrouwen altyd gelukkiglyk verloſt, halende de Kinders by de voeten af zonder eenige zoort van Inſtrumenten te gebruiken; en ik werkte op die wyze veel liever als met den haak.

67. „ Als het Kind of van lighaam, of van „ hoofd te groot is, en alrede tot tuſſchen de „ beenderen gevordert is, en aldaar buiten al- „ len twyfel dood is, dan zal de beſte weg „ zyn het Kind met den haak aftehalen: dog „ indien het nog niet tot tuſſchen de beende- „ ren geavanceert is, en nog leeft, biedende „ zig aan met het Hooft neergeſchote in de „ zyde, of hellende na de rug of borſt, zoo „ dat de Vrouw op die wyze niet verloſſen „ kan, dan agte ik het beſte middel te zyn; „ om Moeder en Kind te behouden, 't zelve

„ te

„ te keren, en by de voeten aftehalen, het
„ welk de laatste toevlugt is, om Moeder en
„ Kind te helpen en by het leven te behouden.

68. Zoo de hand of arm van 't Kind voorkomt, tragt 'er niet na om in die gestalte te verlossen, maar laat de Vrouw als aangeweezen is, knielen, en 't hoofd nederleggen; stel u zelven agter haar, en tragt niet de hand nog arm weder intebrengen, maar neem wel agt, wat weg de palm van de hand gekeert is, en laat uw hand langzaam, en op uw gemak, langs die weg opgaan, dit zal u tot de dyen of tot de voeten brengen, en dus zult gy gemakkelyk een voet bekomen, die gy tusschen uw twee voorste vingers in uw hand vatten zult en neerhalen; legt dan een strik, van vlegtsnoer Lind met een glyende knoop, terwyl gy het beentje met een zagte en warme Luier vasthoud, over de hiel, dien gy toegestreken hebbende gebruiken zult, om 't beentje vast te houden; terwyl gy (indien 't niet gemakkelyk te vinden is) het andere bekomt; of zoo het Lighaam van de Vrouw niet zeer nauw is, trek voorzigtelyk by dit eene beentje, tot dat het Kind digt aan de Billen gekomen is, dan kunt gy beide de beenen zonder moeite hebben, voeg ze dan te zamen, en trek zagtjes, waarop het Kind zal keren, en de arm buiten uw geloof en verwagting van zelf na binnen keren; na dat het tot de lendenen of borst afgehaalt is, neem agt werwaards het aangezigt van 't Kind gekeert is, en indien het niet na de rug van de Moeder gekeert is, zoo bewind het in een zagt linne Luier, en draai het tusschen uw beiden handen om, dat het

aangezigt na de rug van de Moeder gekeert is, dat men gemakkelyk en zonder gevaar doen kan; haal het dan tot digt aan den hals, laat uw hand opglyen tusfchen het ftaart of ftuitbeen, en het aangezigt van 't Kind; breng dan de top van uw middelfte vinger in des Kinds mond, drukkende daar mede de kin zagtelyk neder in het kuiltje van de ftrot, laat daar na een andere Vrouw een platte hand leggen aan het Hoofd van 't Kind, en 't nederftryken, om het hegten agter het Schaambeen voor te komen; onder dit drukken zal de Vroedvrouw of een ander, het Kind by de beenen of heupen zagtjes en langzaam halen, en alzoo zal het Kind fpoedig en veilig geboren worden. Den arm of hand derhalven in te brengen, is nodeloos en moeilyk, het helpt niet, en ftrekt menigmaal tot bederf van Moeder en Kind.

69. In den Jare 1649. kwam CLARA PERSON, Huisvrouw van RICHARD, wonende tot DARBY aan *Tonnantbrug*, in Arbeid; het Kind bood den arm aan, waar aan Juffrouw SPENCER haar Vroedvrouw gehaalt en getrokken had, niet wetende op wat wyze zy haar behoorde te helpen; zy verzogt eindelyk, dat ik haar wilde helpen, ten welken einde ik by haar gekomen zynde, den arm zeer gezwollen en miscoleurig bevond; ik rade haar op een hard kusfen neder te knielen, en haar Hoofd op een Peuluw, die op de fchoot van een Vrouw, die voor haar zat, geplaatft was, neder te leggen; ik bragt myn hand zagtjes in en opwaarts, en haalde het Kind by de beenen, waar op het Kind keerde, en de arm gemakkelyk van zelf na binnen

week;

week: Ik draaide des Kinds aangezigt na den rug van de Moeder, en bragt een vinger in deszelfs mond, eu daar op de beenen halende, was het Kind haast geboren; ik haalde de Nageboorte mede spoedig af, en zy veilig in haar Bed gelegt zynde, wierd in korten tyd herstelt. Omtrent een Jaar of twee daar na wierd deze Vrouw weder zwanger, en viel by de verlossing in het zelfde ongemak, zy bediende haar van de hulp van drie Vroedvrouwen, die haar allen met geweld haalde en trokken; zy verzogt in haar lyden, dat men haar op die wyze wilde verlossen, gelyk MR. WILLOUGBY haar verlost hadde, zeggende, dat hy haar geen leet gedaan hadde, zy konden niet of liever wilden haar niet horen, maar eindelyk haalden zy, terwyl om my gezonden wierd, het Kind met veel geweld van haar af; Ik kwam omtrent vier uren na de verlossing by haar, en vond haar zeer zwak, hebbende het gebruik van haar onderste ledematen verloren; ook rook zy zeer vies, en stierf twee dagen daar na.

70. De meeste Kinderen, die met den arm voorkomen, worden door de onwetenheid van de Vroedvrouwen, die op hoop van te zullen verlossen, met geweld aan den arm trekken, verwaarloost: maar eindelyk den kwaden uitslag ziende, word 'er om my gezonden.

71. In den maand *February* des Jaars 1664. kwam MARY CLARTON, Huisvrouw van SIMON, wonende tot CHORLESDON, drie mylen van DARBY, in Arbeid; het Kind kwam met den arm voor, waar op de Man terstond my haal-

de, latende het Kind levendig by haar, dog de Vroedvrouw bragt het Kind, eer ik konde komen, door haar onbedagt trekken aan den arm, om hals, alhoewel ik niet boven de drie mylen van daar was. Ik haalde de voeten neer, waar op den arm, door de circulaire beweging van 't keren van zelf binnen ging, zonder dat ik hem te rug bragt. Zy wierd wederom gezond, en is nog in leven, en heeft my menigmaal bedankt, dat ik een middel geweest ben tot behoudenis van haar leven.

72. Zommige Kinderen worden dubbelt geboren, dat is met de Billen voor, zittende het Kind in de Lyfmoeder met de benen tegen het Lighaam; in deze gestalte zal een Kind niet gemakkelyk geboren worden; laat derhalven de Vrouw knielende op een Kussen voor over buigen met het Hoofd op een Kussen, in de schoot van een Vrouw, laat de Vroedvrouw het Kind opzetten, na de benen zoeken, en het verder afhalen, gelyk te voren aangewezen is. Alhoewel in zommigen deze geboorte een goede uitslag gehad heeft, egter is zy voor verscheiden doodelyk geweest; want zulke geboorte vereist een wyde en ruimen doortogt, en een klein Kind, indien ze zonder hulp geschieden zal.

73. Zeekere Juffrouw STAINES, de Huisvrouw van een Chirurgyn tot DARBY, wierd in den Jare 1629. alzoo verlost en voer zeer wel, dog *eene Zwaluw maakt geen Zomer, of eene bonte Kraai maakt geen koude Winter.*

74. Het gebeurt ook wel, dat een Kind handen

den en voeten te gelyk aanbied, gelyk aan zekere arme Vrouw tot DARBY, PIERAST genaamt, in den Jare 1660. gebeurde, als de Vroedvrouw haar zoo goet als afgemat had, wierd ik ontboden, en zy verhaalde my, dat zy alles gedaan had, wat zy konde, om de handen en voeten optehouden; ik wenſchte, dat zy meer kennis in haar beroep gehad hadde. Ik verloſte deze Vrouw met beiden de voeten te zamen te voegen, om 't Kind alzoo aftehalen, waarnemende de ordre in onnatuurlyke geboortens gebruikelyk, wykende de armen van zelf naar binnen, en alzoo wierd zy ſpoedig zonder eenige moeilykheid en geweld verloſt.

75. De zelfde Vroedvrouw wierd omtrent twee Jaren daar na in diergelyke geval, tot SPOONDON, by de Huisvrouw van zekeren EDUARD HOLORENTIUS, ontboden, het Kind eene hand en eene voet aanbiedende: deze Vroedvrouw ſtofte geweldig op haare bekwaamheid en groote konſt, pynigende ondertuſſchen de Vrouw niet weinig; dog de Vrouwen die 'er by waren, haare onwetenheid bevindende, en dat haar groot opgeven op niet uitliep, ontboden my, en ik verloſte haar met weinig moeite, terwyl 'er deze Praatmoer by ſtond, op dezelve wyze gelyk ik de Huisvrouw van PIERAST hier voren verloſt had.

76. Omtrent twee Jaren daarna wierd deze Vrouw wederom zwanger, haar Vroedvrouw en de andere Vrouwen zonden weder om my, zeggende, dat het water al lang gebroken was,

en dat 'er geen Kind kwam. Ik daar gekomen zynde, bevond, dat het water nog ganſch niet gebroken was, en by gebrek van andere dingen zette ik haar een Zetpil, die haar afgang maakte: Ik bewilligde haar warm in haar Bed te houden; ik ging naar myn Huis en zond haar een Clyſteer, niet lang na dat zy die geloſt hadde kwamen haar ſterke vlagen over, het water vergaderde kort en brak, en het Kind volgde terſtond daar op, haar geen meer ongemak aandoende als 'er in een Kraambed gemeenlyk vereiſt word.

77. Door deze twee Hiſtorien word de onnozelheid zoo van de Vroedvrouwen, als van de Vrouwen klaar voor ogen geſtelt; en ik wenſchte van harten, dat 'er uit de Authoriteit van de Overigheid eenige goede ordre tot beter onderwys van allen, maar wel byzonderlyk van jonge Vroedvrouwen, tot behoud van Moeders en haare Kinderen beraamt wierd.

78. Indien het verloſſen by de voeten niet voorzigtig gedaan word, kan het wel ongelukkig zyn.

79. Daar was een oude Vroedvrouw, die ik om verſcheide reden wel vermogt; ik dede haar alle beleeftheid, die ik konde, dog konde egter op haar niet verwinnen het rekken en ſtrekken van deze tedere delen natelaten, maar was genegen altyd geweldiglyk te werk te gaan; zy was omtrent den Jare 1654. Vroedvrouw by zekere voorname Mevrouw, het Kind kwam met de voeten voor, dog by gebrek van zorg en oordeel haalde zy door al

het

het sterk trekken de romp van het Hoofd, dat in de Lyfmoeder bleef, dat egter naderhand bekomen, en de Vrouw gered en herstelt wierd, zynde ook nog in 't leven. Dog haar oude Vroedvrouw door dit bedroeft onverwagt toeval zeer verslagen, en over haar ongeluk bedroeft, heeft het herdenken van het zelve in weinig maanden haar leven doen eindigen.

80. Het zelfde ongeval gebeurde in den Jare 1630. aan een arme Landloopster, daar ik door Mevrouw WILLOUGBY na RISOLY by gezonden wierd, welk Vrouwmensch nog menig Jaar daar na in 't leven bleef, maar haar Vroedvrouw spoeide haar van daar, willende haar werk haar niet aanmatigen, en heb nooit konnen horen, hoe het met haar afgelopen is.

81. 't Gebeurt ook wel, dat 'er Vroedvrouwen zyn, die de billen voor het Hoofd aanmerken, dat een groote misslag is, dog indien zy wilden overwegen, dat de billen zig zagt en oneffen laten voelen, en niet harig zyn, en daar en tegen, dat het Hoofd rond, hard en hairig is, dan konnen zy haar Vrouwen met meer voordeel te hulp komen.

82. Volgens deze voorgestelde wyze verloste myn DOGTER in het Jaar 1656. in *'t Graafschap* STAFFORD, digt by NEUWCASTEL, diergelyk een Geboorte, hebbende drie andere Oude Vroedvrouwen door haar misslag, van de billen voor het Hoofd te nemen, een Vrouw onverlost laten omkomen. Zy wisten deze Geboorte niet te redden, vooral eer myn Dogter haar toonde den weg, om als de billen voorkwa-

men het Kind by de voeten te verloſſen.

83. Ook verloſte zy tot STAFFORD de Huisvrouw van een *Barbier*, in dezelve Geboorte, op dezelve wyze, die tegenswoordig nevens haar Kind nog in leven is. Zy dede ook diergelyke verloſſing in de *Schoo-ſtraat*, alwaar een Oude Vroedvrouw niet wiſt hoe zy dit werk redden zoude; Ik was ontboden, om haar te verloſſen, en zond myn DOGTER na de Vrouw, om te zien, hoe het met de Geboorte ſtont, en my daar kennis aftegeven, terwyl ik by Juffrouw JOHANNA MOLINS zat; zy kwam by ons, en zeide dat het Kind met de billen voorkwam, dog dat de Vroedvrouw zeide dat het het Hoofd was, ik vroeg haar in de tegenwoordigheid van Juffrouw MOLINS, die de Huisvrouw van den Ouden Chirurgyn MOLINS is, wat haar dagt van de verloſſing? zy zeide, dat zy hoopte door de hulp des ALLERHOOGSTEN ſpoedig te zullen verloſſen, gelyk zy mede door de toelating van de Oude Vroedvrouw ook dede, halende het Kind by de voeten af.

84. In het Jaar 1658. verloſte myn DOGTER met myn behulp een adelyke Dame tot MIDDELSEX, zynde de Huisvrouw van een van de Medeſtanders van OLIVIER CROMWEL komende het Kind met de billen voor; Ik kroop op knien en ellebogen op het verzoek van myn DOGTER, buiten kennis van de Vrouw in de kamer, en keerde alzoo, zonder dat men het gewaar wierd, wederom, en myn DOGTER volgde my; ik ſuſtineerde, dat het het Hoofd was, dog zy verzekerde my het tegendeel, en hoe zy het

ook

ook zoude mogen bevinden, dat zy wel middel zag, om haar veilig te verlossen; haar man, die by ons stond, zeide, hoe gelukkig ben ik, dat ik van Kinderen en Zotten bespot word; dog myn verslagene Dogter, door deze nieuwe opschudding ontstelt zynde, wilde niet te vreden zyn, voor dat ik voor de twede reis heimelyk in de kamer kroop, en doe bevond ik, dat zy gelyk had; ik beval haar een been neer te halen, dat zy dede, maar door de woorden, die 'er geweest waren, zeer ontstelt zynde, bad zy my de rest van 't werk te willen voltrekken; de Vrouw wierd van een Dogter by de beenen aftehalen wel verlost, en het Kind dat sterk was, kreet luidkeels uit. Des anderen daags liet de man my na huis gaan, en eenige dagen daar na wederom komende, had hy nauwlyks eens drinken voor my, en heeft ook nooit my bedankt voor de zorg, die ik voor zyn Vrouw gedragen had; ontrent de derde of vierde dag vroeg ik hem of hy ook wel een Min hadde; hy antwoorde my neen, en dat hy niet verstond, dat zyn Kind een pokkige Hoer zuigen zouden, het Kind wierd met lif laf onbekwaam voedzel onderhouden; ontrent de zevenste dag was 'er een Min bestelt, die het Kind de borst zoude geven, maar het Kind hadde het zuigen vergeten, terstond daar op openbaarde zig stuipen, en by gebrek van hulp stierf het Kind weinig dagen daar na: Hy tragte myn Dogters praktyk zwart te maken, zeggende, dat zy een holte in het Hoofd van het Kind gemaakt had; hadde

de zyne kleine Agtbaarheid geweten, dat alle Kinderen losse en van een gescheide beenderen, en met holligheden in 't Hoofd, als zy eerst geboren worden, hebben, zoo zoude zyn onnozel verstand zulk een klap niet uitgeslagen hebben, aangezien idere Vrouw hem kan verzekeren, dat geen Kind zonder deze holligheid en losheid der beenderen in het Hoofd geboren kan worden, maar hadde hy ter bekwamer tyd een Min by zyn Kind gehad, het zoude buiten twyfel wel in 't leven gebleven zyn.

85. Maar schoon genomen dat gy alle onnatuurlyke geboortens gemaklyk tot het Hoofd konde brengen, d'ondervinding zal u leren, dat ieder Kind, dat met het Hoofd voorkomt, verscheide sterke vlagen en ook tyd vereist om gevordert en geboren te worden.

86. Als gy den arm op en aan de zyde van 't lyf brengt, dan zyt gy digt aan de voeten, die gy zonder moeite kunt nederhalen, en de rest van het werk zal door 't af halen by de voeten spoedig volbragt worden; het inbrengen van den arm is dikwils vrugteloos, en zal voor de Vrouw veel moeilyker zyn, als het Kind by de voeten te verlossen.

87. Het Kind kan, schoon 'er nog Arbeid, nog vlagen zyn, by de voeten verlost worden, maar als het Kind met het Hoofd voorkomt, kan het zonder groote vlagen en Arbeid niet verlost worden: en indien het Hoofd en lighaam zeer groot zyn, zoo kan de Moeder met behoud van het Kind niet verlost worden, ten zy het

het Kind gekeert en by de beenen afgehaalt wòrde.

88. GRACO BREECKCRAFT, de Huisvrouw van JOZEPH, wonende in de wyk van *St. Pieter* tot DARBY, hebbende verscheiden dagen in Arbeid gezeten verzogt myn hulp; het Kind kwam wel gekeert, maar was groot, waarom de Vroedvrouw haar niet konde verlossen; uit vrees of het Kind nog mogte leven, wilde ik geen haak gebruiken, maar keerde en haalde het op de wyze als voor verhaalt is by de beenen af, maar het Kind was dood, dog de Vrouw wierd na de verlossing wederom gezont, ik geloof, dat dit Kind met het Hoofd voor, nooit konde geboren worden.

89. Weinig Jaren daar na, als ik tot LONDON woonde, wierd zy weder zwanger, en als zy in Arbeid kwam, schoot het Kind met eene arm voor, de Vroedvrouw tragte de arm weder in te brengen, dog te vergeefs, daar wierden drie Vroedvrouwen om raad te geven, en haar konst te tonen, by ontboden; een van haaar zette de Vrouw op haar hoofd, en roerde doe sterk in haar lighaam, eindelyk besloot men, dat het afgehaalt moest worden; eenige Vrouwen hielden de Vrouw sterk om haar middel vast, terwyl de Vroedvrouwen den arm aangreepen, en alzoo met veel geweld en peiniging het Kind afhaalden, zynde den arm half afgetrokken, deze elendige leefde nog omtrent een week, en stierf aan de loop door 't voorverhaalde bedryf, werdende op den 24 September 1657. begraven. Hadde deze Vrouw wederom niet be-

beter mogen verloſt worden, met het Kind te keren, en by de voeten aftehalen, als zulke wreede peinigingen in haar lighaam te moeten uitſtaan, en daar na het Kind met geweld aftehalen; het welk de dood van het Kind, en de kneuzing de dood van de Vrouw veroorzaakt heeft, maar de Vroedvrouwen willen haar eigen wyze van doen volgen.

90. Ik wierd den 28 October 1665. tot DARBY by een edele Vrouw ontboden, wiens Kind de knie aanbood; de Vroedvrouw hadde het alrede tot den Navel afgehaalt, konnende het met al haar kragt niet verder brengen, ik haalde het tot den hals, en verloſte het verder, op de wyze als aangewezen is; het Kind was zeer groot, en door de engte van de doortogt, al het vel van het agterhoofd afgeſtroopt, leggende op het voorhoofd; de beenderen van het Hoofd, dat zeer breed was, konde niet of weinig mede geven, egter kwam zy weder tot haar vorige gezondheid. Ik hebbe voor of na zulk een voorval niet meer gehad.

91. In den Jare 1667. wierd deze Mevrouw weder zwanger, en ontrent 30 weken dragts begon zy met verſcheiden tuſſchenpozen te vloejen, den tyd van vyf weken, welke tyd gedurende zy ganſch geen hulp zogt, op den 29 *January* vloeide zy zeer ſterk, dat den 30ſte weder ophield; op den 31ſte wierd zy verſcheide ſtinkende klonters geronne bloed kwyt, en wierd heel flaauw: Ik uit de Stadt zynde, wierd 'er een *Geneesheer* by ontboden, dog te laat; want alhoewel den 1ſte *Febr.* des morgens omtrent

trent 8 uren de vloed ophield, zoo waren de geesten, door de veelheid van Bloed, dat zy verloren had, zodanig verspilt, dat zy dien zelven dag omtrent te 12. uren onverlost kwam te overlyden, 166½.

92. Ik wierd den 9. *Febr.* 166½. ontboden by ELEONORA FLOTCHER, wonende tot DARBY, in de buurt van *St. Michiel;* zy was van een Dogter, die de voeten aanbood, zwanger; de Vroedvrouw had het tot den hals toe afgehaalt, daar zy drie uren na dat de hals gebroken, en 't Kind dood was, mede bezig geweest was; zy vrezende, dat de Vrouw onder haar handen mogt komen te sterven, verzogt ernstelyk, dat men my ontbieden wilde; gekomen zynde, vond ik het Kind dood; ik bragt myn vinger in deszelfs mond; ik liet de Vroedvrouw by de beenen trekken, terwyl ik het Hoofd bestuurde, en met de vinger in de mond neerhaalde; ik plaatste haar mede in verscheiden posturen, om de verlossing te verligten; maar door de groote van het Hoofd konde ik niets goeds uitrigten; vrezende, dat het Hoofd van den romp mogt afscheuren, wierd ik genoodzaakt een haak te gebruiken, en daar door nevens het trekken by de voeten bekwam ik het Hoofd, dat vol water was, zynde alrede een groot gedeelte in het afhalen afgelopen; ik opende daarna het Hoofd, en bevond een groot gedeelte water in de holligheden. De Vroedvrouw zeide, dat zy vloeide, ik liet varkensdrek in bier weken, en goot het door een doek, deed 'er wat suiker met nootmuskaat by, en gaf haar dat te drin-

drinken, waar door de vloed geſtopt wierd; zy was dikwils heel flaauw, maar door het ſprengen van brandewyn in 't aangezigt en neus, bekwam zy: ik gaf haar, dewyl zy naar meer drinken zeer genegen was, naderhand het wit en door van een ey gemengt met wat ſuiker, en nootmuskaat in wat kandeel. Zy klaagde zeer van pyn in de rug, waar van zy door het opleggen van een Plaaſter, gemaakt van het Emplaſtrum Saturni, verloſt wierd. Zy wierd flaauw als zy haar ſlegts bewoog, waarom ik haar de gantſche volgende nagt, zonder haar te verſchonen, in haar Klederen ſtil liet leggen, haar niet kerende voor den volgenden dag; drie of vier dagen na de verloſſing kreeg zy de Mazelen, zy viel dikwils in flaauwte en wierd zeer krank, en door het openhouden van de Lyfmoeder, en het gebruik van hartſterkende dingen, openbaarde zig ook kleine puisjes over het Lighaam, eenige zoo groot als gemeene Speldshoofden, waar van de grootſte vol van witte ſtoffe was; op het vatten van koude wierd zy zeer ſlegt, maar haar warm en in een zagt eenparig zweet houdende ſcheen zy beter te worden, en een ieder meende, dat zy het gevaar te boven was, zynde een nagt en dag zeer blygeeſtig en vermakelyk; en als men minſt om gevaar dagt, en zy van deze puiſten, die nog na Pokken, nog na Mazelen geleken, vol was, zoo ſtierf zy de volgende nagt.

93. Zoude iemand deze Kinderen van de voeten tot het Hoofd konnen keren? Ik weet wel, dat zy zulks niet doen konnen, en dat

het

het een onmogelyke zaak was, haar met het Hoofd zonder Haak te verlossen.

94. Mevrouw JOHANNA MOLLINEUX, Huisvrouw van den Ridder RULAND MOLLINEUX, wonende tot WOODCOATE in het *Graafschap* NOTTINGHAM, verzogt om verscheide redenen myn hulp en bystand: Zy dede haar verzoek schriftelyk, zynde my onbekent, zy stelde voor tot DARBY te willen komen, en dat ik haar zoude willen verlossen, op hoope, dat zy (indien het GODE behagen mogt) door myn hulp van een levendig Kind mogt verlost worden; Ik stond haar verzoek toe; zy kwam in twee dagen in een Koets dertig mylen verre tot DARBY; ik ontving haar in myn Huis, daar zy my haar droevige ongemakken, en 't verlossen van Kinderen, die zy gehad hadde, verhaalde; dat zy eerst een Miskraam gehad hadde; een Jaar daar na wierd zy weder zwanger, en droeg haar volle tyd uit; in Arbeid komende, kwam het Kind met de voeten voor, haar eerste Vroedvrouw wilde de armen neerbrengen, en brak 'er een onder het neerbrengen, daar na liet zy de Lyfmoeder om den hals van 't Kind toesluiten, alwaar het Kind zoo lang hing te spartelen, tot dat het dood was, en schoon 'er de geheele tyd van de verlossing een *Geneesheer* by stont, zoo wierd egter het leven van het Kind niet behouden: aldus had zy het tweede, derde, en ook het vierde Kind door verscheiden Vroedvrouwen ter wereld gebragt, blyvende alle het Hoofd in de mond van de Lyfmoeder aan den hals hangen, zynde niet van die, dat schone Kinde-

deren waren, levende geboren, maar alzoo omgekomen. Zy was vier weken en eenige dagen, eer zy in Arbeid kwam in myn huis; welke tyd gedurende zy alle morgen en alle avonden met *Balzamus Hyſtericus* wel beſtreken wierd, en drie weken na een gaf ik haar alle morgens een lepel of twee vol met *Oly van Soete Amandelen* in drie lepelen vol *Poſſet drank*, daar *Glaskruid* in geweekt had, te drinken. Den 14 *Febr.* 1660. gevoelde zy in de nanagt eenige rommelende pynen, en daags daar aan den 15 zynde Vaſtenavond Maandag kwamen haar de benauwtheden van den Arbeid aan; en alhoewel zy voor haar Arbeid een natuurlyke afgang gehad hadde, zoo zette ik haar nog een Cliſteer van zes oncen *Poſſet drank* met *Zaden* gekookt, en een ons *Veneetſche Therebinthin* met *weegbree water* gewaſſen, en een *doir van een ey* gebroken, en daar onder gemengt, nevens een lepel vol *ſuiker*, maar zy konde ze niet lang houden, dewyl de geboorte zoo naderde; Ik droeg groote zorg, dat het water niet brak, en hoopte, dat het Hoofd voorkwam, maar als het water afliep, wierd ik gewaar, dat het de gebogen knien waren volgens de wyze van haar oude gewone geboortens: egter dede my haar vorige rampen niet wanhopen aan GODS Barmhertigheid, en ZYNE gewone zegening by het verloſſen by de beenen; Ik haalde het Kind tot aan de billen voort, en draaide het doe met het aangezigt na de rug van de Moeder, daar na bragt ik myn platte hand langs de borſt aan het Kinds aangezigt, en een

een vinger in den mond; en nadat ik myn hand aan het aangezigt van het Kind gelegt, en een vinger in den mond gebragt had, liet ik een der Vrouwen, een platte hand leggen op de onderbuik van de barende Vrouw op het Kinds Hoofd, en gaf de beenen myn DOGTER in de handen, haar belaſtende zagtelyk te trekken, en de andere Vrouw te gelyk het Hoofd voorwaard na de geboorte te drukken, terwyl ik met myn hand en vinger de Lyfmoeder openhield, drukkende met een de kin neerwaarts met een weinig trekking na de borſt. En alzoo wierd zy (GODE *zy dank*) door deze drievouwige hulp ſpoedig van een levende Dogter verloſt, dewelke gedoopt, en MARIA genoemt wierd. Deze verloiſſing volbragt, en de Vrouw te bedde gelegt zynde, konde ik haar niet wel bereiken, om de Nageboorte aftehalen, waarom ik haar dede knielen, en bekwam zeer kort dezelve, zynde zeer groot. Dit Kind wierd zonder vlagen geboren, en de Moeder hadde over geen pyn of ongemak te klagen, als een gemeene baring medebrengt, niet tegenſtaande het Kind zeer groot en breed was. Van wegen groote blydſchap en tedere zorg tot behoud van haar Kind, verviel zy des anderen daags in opſtyging en pyn in de zyde, dog zy wierd door het opleggen van *Emplaſtrum ex Galbano* op den Navel, en *Emplaſtrum Saponis* op de zyde, en het ingeven van een brok *Balſ: Lucatell:* in een ouwel gerolt, en daar op een goede lepel vol van *Syrup: Capill: Vener:* met zoo veel *Oly van Zoete Amandelen*;

en vier lepels vol dun vleesnat wel onder een vermengt daar ſpoedig van verloſt.

95. By de voeten te verloſſen is goed en verkwikkelyk, en indien de Vroedvrouw die wyze van doen wel kan, altyd gelukkig, en altyd kort en ſpoedig volbragt; maar zoo het werk met onverſtand gedreven word, dan is het elendig, verdrietig, en van veel ſmerte, droevig voor de Moeder, en altyd ſchadelyk voor het Kind.

96. Deze Mevrouw is een genoegzaam voorbeeld geweeſt van alle voorvallen, zoo aan de eene zyde van veel bedroefde ongemakken, als aan de andere zyde van veel bleidſchap en vertrooſting, zy keerde met haar kleine Dogter op den 27 *April* 1661. naar haar huis tot WOODCATE, dog is naderhand tot tweemaal toe wederom als zy zwanger was tot DARBY gekomen: op den 24 *April* 1665. zynde Maandag verloſte ik haar van haar twede Dogter DOROTHEA; na het Overlyden van den Heer RUTLAND MOLLINEUX, trouwde zy aan de Heer THOMAS WILDBORST, en kreeg by hem een Zoon, waar van ik haar op Saturdag den 20 *July* 1667 verloſte, dien zy THOMAS noemde: deze twee laatſte Kinderen kwamen met het Hoofd voor, zynde zy nevens haar drie Kinderen nog in leven, en goede gezondheid.

97. Door de kwade geſteltheid der beenderen kan ook moeilykheid in 't keren veroorzaakt worden, als in de geenen, die zwakke ruggen en lendenen hebben, en in haar Jonkheid waggelend gaan, beſpeurt word; gelyk mede in

de

de geene, die Engelſche ziekte gehad hebben, en om ſcheefte voor te komen in yzere harnaſſen gaan; hier door worden deze delen verandert, en ten delen t' zamen gedrukt, zoo dat zy haar circulaire rondte komen te verliezen, en een langwerpige gedaante komen te verkrygen als een ovaal, waar door het Kind nooit als met geweld kan voortko-
„ men; indien het Kind met het Hoofd voor-
„ komt, zoo zal het nooit als door middel van
„ den haak verloſt worden, en indien het tot
„ de voeten gehaalt word, zal het egter ge-
„ vaar lopen van zyn leven.

Zommiger Vrouwen ſtaartbeen is zoo vaſt, dat het ganſch niet wil toegeven, dit veroorzaakt ook een zware geboorte, voornamentlyk als 't Kind breed, en wat na binnen toegekeert is.

98. Ik ken zekere Vrouw, wiens beenderen ovaals wyze wanſchapen zyn; alle haare Kinderen wierden door een Meeſter tot LONDON afgehaalt, die alle inde Lyfmoeder ſtorven, of kort naa het afhalen overleden; haar Man was zeer moeilyk over het verlies dezer Kinderen, waarom hy gaarn van haar af geſlapen hadde, dog haar wyze van doen gaf klaar te kennen, dat zy naa een warme byſlaap zeer begerig, en die haar zeer verkwikkelyk was.

99. Op den 27 *Maart* 1660 wierd ik verzogt by de Huisvrouw van een *Predikant*, die nog Jong, en al drie dagen in Arbeid was geweeſt, konnende de Vroedvrouw haar niet verloſſen; ik bevond, dat de Navelſtreng al

twee dagen geboren was geweeſt, en alredé koud, en zonder klopping was, ſtaande het Kind regt in de geboorte. Ik bleef met gedult afwagten, wat de hulpmiddelen doen wilden, dog de Man en Vrienden bemerkende, dat zy zonder vrugt waren, verzogten my haar te willen helpen ten beſte dat ik konde; ik deed de Vrouw, volgens myne gewone manier, knielen, en het hoofd in de ſchoot van een andere Vrouw nederleggen, en my agter haar geſtelt hebbende, bragt ik myn beſtreken hand na binnen, en tragte het Hoofd te verzetten, en te rug te brengen, op hoop van 't zelve by de beenen aftehalen, maar door de kwade geſtalten der beenderen en de grootheid van het Kind, drukten 't in een klomp te zamen, ik konde het niet bewegen, nog myn hand na 't opperſte van 't Hoofd opbrengen, zy zynde klein van ſtatuur, en in deze delen naauw van lighaam; wel verzekert zynde, dat het Kind dood was, haalde ik met myn Inſtrument het Hoofd, en daar na met eenige moeilykheid de reſt van 't lighaam, als mede de Nageboorte terſtond daar op: te bedde gebragt zynde, gaf ik haar wat *Oly* genaamt *Charité* en liet haar wat *Oly van Zoete Amandelen*, om zomtyds wat af te gebruiken, en *Balzamus Hyſtericus*, om de gekueusde delen te ſtryken, 't geen haar van de naweeen verloſten. Alhoewel het Kind met het Hoofd voorkwam, egter konde het niet door de engte van de plaats, en de kwade geſtalte van het lighaam niet tuſſchen de beenderen inzakken. Deze Vrouw was in haar Kindsheid met de Engel-

sche ziekte gekwelt geweest, en ging over beide zyden kwalyk, hebbende de rug en lendenen innewaarts gebogen, en deze delen van een vreemde gestalte, komende het Staart-en Schaambeen na malkanderen, zoo dat deszelfs opening niet rond, gelyk zy volgens deze Caracter ◯ behoorden te zyn, maar langwerpig of ovaalsgewyze, als deze Caracter ⬭ aanwyst, bevonden wierd, zynde de punt van het Staartbeen breed, innewaarts gebogen, en weinig
„ of niet beweeglyk, waar door het Kind voor-
„ waards na het Schaambeen gedrukt wierd;
„ zoo dat het Hoofd voor 't meeste gedeelte
„ pal op het Schaambeen staan bleef, belet-
„ tende het Staartbeen het Hoofd neder te
„ zakken, of tusschen de beenderen in te drin-
„ gen; in 't laast van de derde week had zy een zware loop, die haar zeer verzwakte; ik van huis zynde gedagt myn Vrouw aan een van onze Landhuismiddelen, 't geen zy van goeden uitslag gevonden hadde; voor eerst liet zy haar een Clisteer van Melk met wat Suiker zetten, daar na liet zy haar alle half uuren een lepel vol van 't volgende drankje innemen, namentlyk *Diascord: dr. iij.* met *Caneel water dr. iij.* gemengt; zy liet haar albry met eyeren gebruiken, ook rys in al haar soppen, dunnen en vogtige speizen kooken, als mede ten minste driemaal 's daags een vinger hoed *poejer van akers met haar kapjes*, en door deze middelen wierd zy genezen: op den 4de May haar bezoekende, vond ik haar wel gestelt, hartig en

blygeeſtig in haar huis wandelende, zy prees zeer het Cliſteren; en klaagde, dat de *Genees-heeren*, en byzonder een van hun, haar veel gekwelt hadden; en dat ik ten opzigte van hunne handeling haar weinig pyn had aangedaan. Ik wenſte haar, dat GOD haar in een volgende verloſſing beter voorſpoed wilde geven, nam myn afſcheid en ging weg. Omtrent twee Jaren daar na weder zwanger zynde, leed zy wederom veel in haar Arbeid van de Vroedvrouwen, en dewyl het nog niet tuſſchen de beenen ingezakt was, keerde ik het, en haalde het by de beenen af, dog zy zwak en niet wel geſtelt zynde, verviel wederom in loslyvigheid en ſtierf alzoo.

100. Braking, Buikloop, Vloed, Stuipen en Flaauwtens zyn kwade toevallen voor een Kraamvrouw (*).

101. Braking in d' Arbeid, en na verloſſing aanhoudende, beduid niet veel goeds.

102. De Huisvrouw van *Mr.* ROBERT RINGS, *Apotheker* tot DARBY, kwam in haar verloſſing daar af te overlyden; door haar Man by haar ontboden zynde, bevond, dat alles wat zy gebruikt hadde, haar geen goed dede, waar uit ik by my zelf beſloot, dat 'er een *Volvulus*, Græce εἴλεος *ſive* ἴλεος of *miſerere mei* veroorzaakt door 't in malkander inſchieten van den bogtigen darm, *inteſtinum ileum*, wezen moeſt.

103.

(*) *Lange zwaare vloeden vallen meeſt voor in kwalyk gekeerde Kinderen, dog ſtuipen in welgekeerde, volgens waarnemingen van oude Vroedmeeſters.*

103. Buikloop is meest dodelyk, en voornamentlyk als zy in de eerste zeven dagen voorvalt, en is ook van geen klein belang, schoon zy twaalf of veertien dagen daar na eerst komt, ik heb het zelve in verscheiden dodelyk bevonden.

104. Daar was in het Jaar 1660 een arme *Koolgravers* Vrouw, dewelke na een zware verlossing binnen de agt dagen een loop kreeg, deze wierd door goede hertsterkende middelen, albry met ryst, en blompap, op volgende wyze toegestelt, buiten verwagting geholpen; neem een loot Spaansch Wit, twee loot fyne Tarwe Blom, mengt het t'zamen by weinig teffens in een tinne schotel, met een half pint versche zoete Melk; neem daar na een pint zoete Melk, kook het zagjes met twee of drie vierendeel loots goede Kaneel aan grote stukken gebroken, en grof gekneust, tot dat de Melk een goede smaak van de Kaneel aangenomen heeft; meng daarna, als 't nog op 't vuur te koken staat, het mengzel van 't Spaansch Wit enz. daar onder, en laat het te zamen zoo lang kooken, tot dat het zoo dik word als een Vlade; waar van zy nu en dan een gemeen kommetje vol, warm gemaakt, voor een reis nam; eenige mengen 'er wat Suiker onder, andere wederom niet; dog indien gy 't met Suiker gelieft te gebruiken, neem van de beste, die heel hart en wit is, de bruine Poejer-suiker is heel schadelyk, en veroorzaakt loop; en indien gy tot deze Blompap, telkens als men 't eet, telkens een weinig goede fyn gestoten Kaneel doet, zoo maakt gy het zelve kragtiger.

De Albry met Rys aangaande, die moet wel gekookt, en met harde en witte Suiker, na de smaak van de Lydster, zoet gemaakt worden, en geef 'er nu en dan een teug van, voornamentlyk tegen den nagt, ook zal het aangenamer zyn voor de smaak, indien gy 'er wat poejer van Kaneel bydoet.

105. Bloedvloed is altyd zeer zorgelyk, voornamentlyk na de verlossing: by vloed verstaa ik niet zulk een vloed, die zomtyds by vlagen komt, of die men overvloed van maanstonden noemt, maar zulke vloed, die naar de verlossing met een stroom afvloeit, en indien ze niet kort gestuit word, schielyk een onwerwagte dood na zig sleept.

106. In vloeden zoo wel als in stuipen moet men 'er nooit op staan, om de Vrugt tot de natuurlyke geboorte te brengen, maar de Vrouw spoedig verlossen, halende het Kind by de beenen af: indien de vloed voorkomt van de uiterlyke delen of hals van de Lyfmoeder en dat de Lyfmoeder gesloten is, en de Vrouw nog vlagen nog tekenen van Baren heeft, in dit geval is 't niet van noden zig met de Vrouw te bemoejen, maar men zal zyn toevlugt tot in- en uit-wendige hulpmiddelen nemen om de Bloedvloed te stoppen, waarom men de raad van een Geneesheer gebruiken zal.

107. Goodje Oldome, zynde een *Visschers* Vrouw tot Darby, wierd eenige dagen na malkander zonder vlagen of eenige pyn groote klonters Bloed uit den hals van de Lyfmoeder kwyt; ik wierd eindelyk by haar ontboden, en vond de Lyfmoeder gesloten, vindende haar

zeer

zeer vervallen en flaauw, en de pols zeer zwak, zoo gaf ik haar een hartsterking, dog zeide aan de Vrouw, dat zy kort sterven zoude, gelyk ook binnen een half uur geschiede; zy wierd na de dood geopent, en de Lyfmoeder gesloten zonder eenig tekenvan Arbeid gevonden, en een groot Kind nog in zyn vliezen, en in 't water zwemmende.

108. Maar zoo de vloed binnen uit de Lyfmoeder voorkomt, zal de Vroedvrouw of Meester de hand in de voorste gedeelte van de geboortedelen inbrengen, alzoo de klonters Bloed, die 'er zyn, wegnemen; daar na zal hy de binnemond, indien zy niet genoeg geopent is (met versche Boter, of andere vettigheid deze delen bestrykende) dezelve zonder eenig gewelt, en zo zagt als mogelyk is met de vinger allengsjes openen, dat zy de gehele hand zal konnen inbrengen, en zoo het water nog niet gebroken is, zoo heeft zy niet schroomig te zyn de vliezen te breken, en 't water te laten aflopen; indien het Kind als dan het Hoofd aanbied, zoo zal zy het terstond keren, de voeten bekomen, en de Vrouw op die wyze spoedig verlossen.

109. Sara Cordon, de Huisvrouw van zekere *Wynkoper* tot Darby, hadde in het Jaar 1663. meer als een week een vloed gehad, zynde de Lyfmoeder open, en het Kind dood; zy was zeer zwak en vervallen, 't geen my zeer schromig maakte haar te verlossen; dog door haar zelf, en de Vrienden daar toe ernstig verzogt zynde, konde ik haar myne hulp in deze nood niet

weigeren; ik dan myn voorzegging gedaan hebbende, bragt myn hand wel beſtreken zynde in, brak de vliezen, en haalde terſtond het Kind by de beenen af, egter kwam zy kort daar na uit zwakheid te overlyden; hebbende in tien dagen agter een zeer veel Bloeds verloren.

110. Deze ondervinding toont ons klaar, hoe nootzakelyk het is, dat zwangere Vrouwen, die Bloedvloeden of ſtuipen hebben, die aanhouden, en door geen ordinaire middelen geholpen kunnen worden, ſpoedig verloſt moeten worden, welke vloeden en ſtuipen gemeenlyk ophouden na dat de Vrouw verloſt is.

111. Ik wierd 1632. ontboden by een voortreffelyke, Adelyke Mevrouw, die zwanger was, en lang een Bloedvloed, die na alle waarſchynlykheid uit den hals van de Lyfmoeder voorkwam, gehad hadde, zynde haar gelaat egter nog van een goede geſtalte, ik had gaarn gehad, dat zy dezelve nagt als ik daar kwam, een Cliſteer hadde laten zetten, maar zy begeerde te ruſten; zy had voor den morgen veel Bloeds verloren, waar op die morgen het water brak, en de Bloedvloed ophield, dog het Kind tuſſchen de beenderen gevordert zynde, konde uit zwakheid niet meer vorderen, nog zy van de Vroedvrouw meer geholpen worden. Ik door een *Ridder*, die my daar gebragt hadde, als mede van haar Man zeer aangeport zynde, wierp haar tegen, wat indien het Kind nog in leven ware; haar Man hield ſterk aan, dat ik haar leven wilde behouden,

den, en een *Priester* daar tegenwoordig, wilde, dat ik evenwel zoude voortgaan, voor het Kind, dat buiten twyffel een Engel in den Hemel zyn zoude, niet zorgende, waar op ik het met de Haak afhaalde, en bevond, dat het dood was. Zoo dra als zy verloſt was, verzogt zy een dronk van DR. MOUNFORDS water, dat haar gegeven wierd; waar na zy ook niet meer vloeide, egter wierd zy hoe langer hoe flaauwer, en ſtierf door 't voorgaande verlies van Bloed nog in die zelve nagt.

112. Als de vloed in een zwangere Vrouw ophoud, en telkens weer verſchynt, dat voorſpelt een Misdragt of een dood Kind.

113. In het Jaar 1634. wierd ik verzogt by eene Juffrouw PRICE, deze had een vloed gehad, die door laten op den arm, en het gebruik van t'zamentrekkende hartſterkingen en koeldrankjes opgehouden was, maar telkens wederkwam; eindelyk vloeide zy by vlagen zeer ſterk, en wierd ook een klomp hard Vleeſch en van een kraakbeenige zelfſtandigheid kwyt; groter als een Ganze Ey, dik en hard in 't ſnyen; in 't midden was een holligheid, zoo groot, dat 'er een Noote Muskaat in leggen konde, waar in een klein lighaamje zoo groot als een garſten koorn hangende aan een klein ſtrengetje in lag; dit kwyt geworden zynde, vloeide zy niet meer, nog kwam geen Bloed meer voort.

114. Ik wierd in 't Jaar 1631. gehaalt by een hoog Adel geboren Vrouwe, dewelke 12. of 14. weken zwanger geweeſt zynde, vloeide;

ik

ik dede haar *Hoog Edelheid* laten, en t' zamentrekkende hartſterkingen gebruiken, ernſtelyk en ootmoedig verzoekende haar weinig te bewegen, en veel op haar Ruſtbank te ruſten, hier door hield de vloed 14. dagen agter een op, dog begon wederom: haar *Hoog Ed.* was tot haar groot nadeel zeer walgagtig, waarom ik hulp verzogt, en my ook twee *Geneesheren* wierden toegevoegt: deze oordeelden, dat zy niet zwanger was, maar ik beelde my het tegendeel in, na zeven of agt dagen verlieten zy haar, als denkende, dat zy redelyk wel was; maar des namiddags kreeg zy een koude grilling, en bevond zig zeer kwalyk: ik liet haar *Hoog Ed.* te bedde leggen, en vulde verſcheide Fleſſchen met heet water, die ik in Servetten gewonden om haar lyf liet leggen, hier door geraakte zy aan 't zweten, en de Lyfmoeder ontlaſte zig van een zeer ſtinkende vogt; ook kwam haar een ſterke Koorts over; ik verzogt, dat haar *Geneesheer* weder mogt ontboden worden, die haar zomtyds wat om te zuiveren, en zomtyds hartſterkende middelen liet gebruiken, de vloed hield egter aan, dog niet ſterk, wordende dikwils kleine lange brokjes van een vleezige zelfſtandigheid kwyt; daarna kreeg zy een krimping in den Buik, waar tegen de zelve met *Olie van Zoete Amandelen*, *Foely*, en *Nootemuskaat* geſmeert wierd, en een Pannekoek daar over heen geleid, gemaakt volgens haar ordenering, van tweemaal zoo veel dooiren als witte van Eyeren, daar wat geſtote *Carwy Zaad* onder geklopt was, nevens wat

The-

Therebinthin, en daar na met wat Boter en Oly in een Pan over het Vuur zonder roeren gefruit, dit wierd 'er geheel warm overgelegd, en dien dag wierd zy een verrotte misdragt kwyt, wiens armen en beenen aan 't vergaan waren, daarna kwamen met veel ongemak brokken van de Nageboorte met Bloed vermengt; egter kwam haar *Hoog Ed.* naa verscheide instortingen weder tot haar gezondheid, en kreeg ter behoorlyker tyd een Zoon die nog leeft.

115. Aangaande de rauwigheden, agterblyven van een gedeelte van de Nageboorte, nevens de gevaren, die zy na zig slepen, als mede van de valsche ontvanging of *Mola*, wys ik u tot de volgende woorden van den Geneesheer Harveus, daar hy spreekt van de geboortens, wanneer hy zeid „ want het gebeurt dik-
„ wils aan de Vrouwen, en byzonder, die van
„ de tederste zoort zyn, dat de nazuiveringen
„ bedorven, en stinkende geworden zynde,
„ Koorts en andere zware toevallen veroorza-
„ ken, want de Lyfmoeder, door het schei-
„ den, van de Nageboorte (voornamentlyk
„ als zulks met geweld geschied) raauw ge-
„ worden zynde gelyk een brede inwendige
„ zweer, word door deze overvloedige ontlasting
„ van de nazuiveringen gereinigt en gezui-
„ vert, en hier uit oordelen wy van het wel-
„ wezen of gevaar van de Kraamvrouw, over-
„ eenkomende met haar ontlastingen; indien
„ eenig gedeelte van de Nageboorte overge-
„ bleven is in de Lyfmoeder, zoo zal de na-

„ zui-

„ zuivering ſtinkende zyn, en zoo groen of
„ ze van een verrot lighaam afkwam, en de
„ kragt en ſterkte van de Lyfmoeder geheel
„ verdwenen zynde, brengt een ſchielyke ver-
„ ſterving een gewiſſe dood voort."

116. In gevallen eenig geronnen bloed of andere tegennatuurlyke ſtoffe in de holte van de Lyfmoeder na de verloſſing na blyft, zoo wil de Lyfmoeder niet weder opkrimpen, nog de binnenmond zig ſluiten, maar de hals blyft gedurig zagt en open, gelyk ik aan een Vrouw, die van een kwaadaardige koorts, zeer krank was, en zeer zwak zynde, een Miskraam kreeg, ondervonden hebbe, dewelke, na het ontlaſten van de Vrugt, die onbedurven en geheel was, nogtans zeer zwak, met een ongelyke pols en in een klam zweet leggen bleef, niet anders als of zy zieltoogde; ik bevond, dat de binnenmond van de Lyfmoeder ſlap, zagt, en zeer open was, en de nazuivering was eenigzints ſtinkende; waar uit ik vermoeden kreeg, dat 'er iets, dat verrotte, in de Lyfmoeder nagebleven en verborgen lag; ik bragt derhalven myn hand in, en haalde een valſche Vrugt zoo groot als een ganzen ei af; het welk ten deele van een dikke zenuwagtige en allermeeſt van een kraakbeenige ſtoffe was, hebbende eenige openingen, daar een taije en verrotte ſtoffe uit vloeide, en terſtond daar op was zy van deze zware toevallen ontlaſt, en kort daar na volkomen herſtelt.

117. Ik ken een zekere Adelyke Dame, die door een Vroedmeeſter, terwyl zy in ſtuipen

lag,

lag, verlost wierd, waar na zy gezond wierd, en wederom Kinderen ter wereld bragt.

118. Wanneer in of na de verlossing, of ook wel in beiden, de Vrouw flaauwtens overkomen, wyst aan, dat zy in groot gevaar is, en indienze, schoon de Lydster met goede hartsterkende dingen ondersteunt word, wederom komen, zoo loopt gemeenlyk door 't stuiten van den loop der Geesten het leven ten einde.

119. JOHANNA, de Huisvrouw van WILLEM BLOOD, wonende tot DARBY, in de wyk van *St. Pieter*, in *October* 1640. in arbeid zynde, had overvallen van flauwtens; de *Geneesheer* ANDRIES MORTON kwam haar met goede hartsterkende middelen, die ook tegen de opstyving dienstig waren, als mede andere, om den arbeid te bevorderen, te hulp, zy verloste van twee Kinderen, egter hielden de voorzeide aanvallen aan, waar in zy ten laatsten ook stierf.

120. Op het verzoek van myn zeer eerwaardige goede Vriend DR. BOTER wierd ik op den 3de *April* 1658. by Juffrouw SPINCKE ontboden, wonende op de *Strand:* ik vond de *Geneesheer* GREAVERS by haar, deze voortreffelyke man stelde vast dat 'er iets, na haar verlossing in den hals van de Lyfmoeder was nagelaten, of kwalyk gestelt moest zyn, ik vond by onderzoek, dat 'er van de Nageboorte niets verloren was, maar haar lighaam scheen my koudagtig; de *Geneesheeren* ordonneerden haar voortreffelyke drankjes tegen de opstyging,

ging, en hartsterkende conserven, zoo tot versterking van de levensgeesten, en hersenen, als om de dampen van de Lyfmoeder neer- en dezelve daar door open- te houden, op het eerste gebruik van dezelve wierd zy zeer verkwikt, en versterkt, dog de overvallen van flaauwtens kwamen wederom, en wilden na geen medicynen luisteeren, zoo dat zy weinig dagen daar na den Geest gaf.

121. Ik was ook by een fraaye Vrouw in 't *Graafschap* van DARBY, die door de Vroedvrouw wel verlost, en van haar Nageboorte bekwaamlyk ontlast was, deze Jonge Vrouw was van haar Kindsheid af met flaauwtens nu en dan gekwelt geweest; en had 'er ook eenige beweging af in haar arbeid, zy was drie of vier dagen na haar verlossing redelyk wel, maar met het opzitten tegen den avond wierd het erger, en ter middernagt wierd zy van deze flaauwtens zeer onpaslyk, die haar 16. uren zonder ophouden, bybleven, wordende van uur tot uur slimmer; haar *Geneesheer* gaf haar verscheide drankjes tegen de opstyging, en om 't hart te versterken, maar de dood was niet voor te komen, zy viel in slaap, zynde door deze overvallen gansch overrompelt.

122. Ik kan my niet wel inbeelden, wat deze overvallen van flaauwtens in een Vrouw die op haar Bed wel verlost is, kan te weeg brengen, zynde de Nageboorte mede wel afgehaalt; dog de Vrouwen hebben de gewoonte, dat zy de Melk door het opleggen van uiterlyke middelen te rug dryven; maar of dit te rug

dry-

dryven deze flaauwtens kan te weeg brengen, laat ik scherpzinnige verstanden van Geleerden oordelen, maar dit te rug dryven van de Melk behaagt my gansch niet, en meen, dat het beter is, wanneer de Borsten zwellen en pynlyk worden, de Melk een weinig te ontlasten, en daar na een Plaaster van de enkelde Diachylon over te leggen; of neem vyf delen versche Boter, en een deel Wyn-Azyn, dit te zamen wel gemengt, en linne Doeken daar in gedoopt, en warm opgelegt, zal de pyn wegneemen, en het klonteren van de Melk beletten, de Doeken moeten, eer men ze oplegt, wat gewreven worden.

123. Belangende de Ambayen door de drukking en kneuzing van deze tedere delen veroorzaakt, en die met brand en scheuten veele Vrouwen, na haar verlossing, zodanig kwellen, dat zy nog rusten, nog slapen kunnen, en zeer doen klagen; deze hebbe ik menigmaal, als pynstillende smeringen niet willen helpen, door 't ontlasten met bloedzuigers genezen, waar door zy terstont van al haar pyn ontheft, en aan lighaam en geest grotelyks verkwikt wierden.

124. Bloedvloeden zyn gemeenlyk dodelyk.

125. Ik heb drie deftige Vrouwen gekent, die alle drie, de eerste 1665. de twede 1666, en de derde 1667. zwanger zynde, vloeiden, de vloeden duurden met eenige tusschenpozen drie of vier weken lang, en hopende, dat het van zelf zoude ophouden, zagen zy na geen hulp om, nog waren voor eenig gevaar be-

dugt, zy ſtorven derhalven allen, door 't kwyt-raken van veel bloed, onverloſt. Dog of zy zelf, of de Vroedvrouwen hier af de meeſte ſchult hebben, is my onbekent.

126. MARRY, de Huisvrouw van ROGIER FARRING, wonende tot DARBY, geraakte Zwanger zynde op den 1 *Febr.* 1687 aan 't vloejen, zy klaagde van een groote pyn, die haar onder de Maag zeer benauwde, deze pyn wierd door een gemene plaaſter weggenomen; ik gaf haar *poejer van de wortel van Filipendulæ* met *Barnſteen*, en eenige grynen *Galnoot* met wat *Kandeel* met *Nootmuskaat*, en *Suiker*, maar het dede weinig goed: zy vloeide met tuſſchenpozing vyf dagen lang, en in de namiddag van den vyfden dag zeer ſterk, en in groten overvloed met klonters, het hield voor 4 uren tyds weder op; dog des 's nagts omtrent 10 uren verloſten zy ſchielyk met weinig pyn van een Dogter, waar na zy wederom vloeide, dat egter van zelf ophield; de Vroedvrouw tragte de Nageboorte, die zy zeer geſcheurt hadde, weg te krygen, maar vrezende voor haar leven, liet zy na verder voor te gaan; Ik wierd by haar ontboden, en haalde nog een groot gedeelte van dezelve af, maar dorſt niet meer roeren nog zoeken meer te bekomen; en om verdere vloed voortekomen, gaf ik haar het wit en de dooir van een ey met wat Kandeel in; zy wierd flaauw, maar door 't ſpuiten van wat Brandewyn in haar neus, bekwam zy weder; zy was zeer bleek, zwak, en dorſtig, begerende te drinken, waarom ik haar weder geëierde Kan-

deel

deel gaf, zy was gedurig zwak en flauw, maar werd steets door 't spuiten van Brandewyn in haar neus beschermt. Anderhalf uur omtrent daar na gaf ik haar *poejer* van *Castoreum Compos:* met wat *Mithridaat* in, en wat meer Kandeel daar op te drinken: zy was zoo te zeggen buiten kennis, maar bekwam weder door het innemen van het voorzeide: zy sliep de gantsche nagt wel, en de rest van de Nageboorte schoot den volgenden morgen onder het wateren af, na het gebruik van het ey vloeide zy niet meer, het Kind was zwak, zoog egter twee dagen sterk, en doe stierf het.

127. Schoon deze Kinderen frisch en levendig schynen, nogtans sterven zy kort na de vloed.

128. De veiligste en gereetste weg, om de Vrouw te helpen, is haar spoedig te verlossen, anderzints volgt 'er een gestadige afvloed van bloed, om dat de monden van de aderen, die in de zyde van de Lyfmoeder verspreid zyn, en aldaar de vezelen van de Nageboorte ontmoeten, en vereenigen, en als de Lyfmoeder perst, en zyn eigenschap aanwend, om het Kind voor te zetten, dan perst zy met eenen bloed uit. Maar eer gy iets onderneemt, zoo sla wel agt, of de Nageboorte veel of weinig voorkomt, indien het weinig is, zoo moet het zagtelyk, en met zoo veel voorzigtigheid als mogelyk is weder te rug gebragt worden; en zoo het Hoofd van 't Kind voorkomt, laat het regt in de doortogt geplaatst worden, om de natuurlyke verlossing daar door te helpen;

dog indien gy eenige zwarigheid bevind, of dat gy bespeurt, dat het Kinds Hoofd niet gemaklyk voorwaarts gebragt kan worden, of dat het Kind of de Moeder, of beiden zwak zyn, voorziende, dat de Arbeid langwylig zal zyn; dan is buiten twyfel de beste en veiligste weg de voeten te zoeken, en het Kind daar by zagjes voor te halen; en ik raade dit veel liever te doen in het begin, als op het laatst, wanneer de Vrouw zeer verzwakt is; Indien de gezeide Nageboorte veel voorgekomen is, zoo dat zy niet weder te rug gebragt kan worden, 't zy dat het is, om dat ze zoo groot is, of om de bloedvloed, die 'er gemeenlyk by is; en desgelyks, dat het Kind daar met een volgt, wagtende alleenlyk om ter wereld te komen, dan moet de Nageboorte eerst afgehaalt worden, en als zy buiten is, zonder de streng, die 'er aan vast is, af te snyden, nedergelegt worden; want gy zult by den streng opgaande het Kind gemaklyk vinden, het welk, het zy het leeft, of dood is, by de beenen afgehaalt moet worden.

129. Het gebeurt zomtyds, dat een gedeelte van de Nageboorte, nevens de vliezen, die het water inhouden, zig zelf gelyk een vel aanbieden, komende zelf zomtyds wel ter lengte van een half voet voor uit, het welk aan zulke Vrouwen gebeurt, aan wien de vliezen, daar het water in besloten is, wel de groote van een vuist of meerder komen uit te zwellen, die dan van zelf komen te breken, latende het vel buiten hangen, zonder dat het Kind volgt; 't welk

't welk gebeurende, dit vel niet moet afgehaalt worden, om dat de Nageboorte den meesten tyd aan de binnewand van de Lyfmoeder niet geheel los is, zoo dat gy in het afhalen van dit vel, de Nageboorte mede afhalen zoude, en by gevolg de Lyfmoeder of wel een gedeelte van dezelve; het welk gemeenlyk de Vrouwen zwaare pyn en flaauwtens, en dikwils de dood aanbrengt.

Dit is gebeurt aan Juffrouw MOLLINEUX, als zy in 1660 van haar Dogter MARIA in de kraam kwam; als mede naderhand, als zy met haar twede Man, de Heer WILDBORT getrouwt was, en van haar Zoon THOMAS in 1667. verloste; als dit gebeurt zoo moet het niet afgehaalt, maar veel eer zagjes weder ingebragt worden; of anderzints moogt gy uw hand tusschen dat vel en den hals van de Lyfmoeder inbrengen, om de voeten van het Kind te zoeken, en alzoo af tehalen.

130. Naar een langen Arbeid alle hoop van leven verloren hebbende, zynde zeer zwak, en afgemat, niet vindende nog by Vroedvrouw, nog door Medicynen eenige versterking nog hoop van verkwikking, hebben eenige Vrouwen hulp gezogt, door het afhalen met den haak, het geen zy leidzaamlyk en gemaklyk geleden hebben, egter niet lang na het afhalen van de Nageboorte zyn ze gestorven, misschien door flauwten of vloeden, of dunheid van bloed, of verrotting in de Lyfmoeder.

131. „ *Verba* NICOLAI FONTANI; *Quædam*
„ *mulier, cum sex diebus laborasset, cumque ab*

 „ *au-*

„ *auxiliis exhitis nullum levamen inveniret, in-*
„ *trepido animo extractionem ad vitam servandam*
„ *adhiberi voluit, quod in re tam ardua non nega-*
„ *vere Medici. Quod vero mortua sit ad secundi-*
„ *narum extractionem referendum puto: cum enim*
„ *ab obstetrice erant extractæ, secutâ hæmorrha-*
„ *giâ, resolutis viribus animam efflavit. Dubi-*
„ *tabis utrum hoc opus tentandum in muliere de-*
„ *bili.*" Het zyn de woorden van NICOLAAS FONTYN. Als zeekere Vrouw, die zes dagen in Arbeid geweest was, geen verligting door de gegevene hulpmiddelen gewaar wierd, zoo heeft zy, om haar leven te behouden, met een onverzaagt gemoed begeert, dat men de Vrugt zoude afhalen; 't welk de Geneesheren in zoo een zware zaak niet hebben willen weigeren. Dat deze Vrouw kwam te sterven, agte ik, dat van het afhalen van de Nageboorte van daan kwam; want als die door de Vroedvrouw afgehaalt was, volgde 'er een zware bloedvloed, waar door zy, de kragten verspilt zynde, den geest gaf, men zoude mogen twyfelen, of dit werk in een zwakke Vrouw wel te ondernemen is. Waar op ZACUTUS LUZITANUS dus antwoord „ *Inhumanum est, & Medico*
„ *Hippocratico indignum, corpus etsi moribundum*
„ *citra remedia relinquere, cum multi ultra spem*
„ *mirabiliter sanentur.*" Het is gansch onmenschelyk en een regtschapen Geneesheer onbetaamlyk, dat hy den Leider, schoon in gevaar van te zullen sterven, zonder hulpmiddelen leggen late, dewyl 'er velen buiten hoop wonderbaarlyk gered worden.

132.

132. Dit voorval is gebeurt aan zekere Edele Vrouw, die zes dagen in Arbeid geweest was, zy was beide Scheurbuikig en Waterzugtig, en was veel water uit de Lyfmoeder kwyt geworden, zy had ook uit de Neus bloed geloſt, 't welk uitermaten dun was; en hoewel zy gemaklyk en wel verloſt, en daar over verbleid was, na het afhalen van de Geboorte nogtans komende te vloeien, overleed zy niet lang daar na. En ſchoon ik van deze vloed, niet ſterk nog veel zynde, onbewuſt was, egter heeft my dit onverwagt voorval zeer ontſtelt.

133. Dezelve Schryver zegt „ *Quod hæc* „ *mortua fuerit Divinæ Providentiæ adſcribendum eſt.*" Dat deze overleden is, moet men de Goddelyke Voorzienigheid toeſchryven, en zoo geloof ik ook, dat het geſchied is. Want hadden de Dienaars haar pligt aangewend om my op te zoeken, ik hadde eerder by haar konnen zyn, maar haar bode kwam op de tweede zending niet voor Vrydag avond by my; het was Zaturdag na tienen, dat ik by haar kwam; Ik was door de reis moede en afgemat, hebbende de ganſche nagt gereden; het Kind was groot en breed, en zeer gezwollen, hebbende een ſtank als van een dood lighaam, en was op verſcheide plaatzen ontvelt.

134. Het word by voorname Schryvers vaſt geſtelt, dat de Nageboorte, zoo dra het Kind des Moeders Lyfmoeder verlaten heeft, een tegennatuurlyk ding is, het welk terſtond moet weggenomen en uitgedreven worden, want het levende, 't welk de Lyfmoeder is

wil het dode wegwerpen, 't welk is de Nageboorte, anders wil het dode het levende ombrengen.

135. Om het gevaar van de vloed te verligten, ordonneert het TRACTAAT genaamt *de volmaakte Oeffening der Vroedvrouwen*, dat men een dooir van een ey ingeven zal, om de natuurlyke warmte, die door 't geheel verspreid was, weder tot de Maag te trekken; en in ydere lasch een kluuwetje ruuwe zyde te leggen, die in water geweekt is; dog ik geloof, dat het meer kragt zal hebben, als 'er wat wynazyn by 't water gedaan word.

136. HARTMANNUS CORBETT raad twee oncen *wortel van Filipendula* fyn te stoten, en alle dagen een vierdendeel loots daar van met een *dooir van een ey* in te geven; zoo pryst hy ook aan de wortel van *Moerbeyen-boom* met *roode wyn.* „ *De radice filipendulæ inquit, quod data* „ *sanguinem ubicunque fluentem præcipue ex utero* „ *efficaciter sistat.*" De *wortel van Filipendu-* „ *la*, zeit hy, ingegeven, doet alle bloedvloeden, waar ze ook van daan komen, ophouden, byzonder uit de Lyfmoeder op een kragtige wyze. Alle morgen moet men een vierdendeel loots met een dooir van een ey ingeven.

137. MERCATUS beveelt te nemen een vierdendeel loots poeier van *witte Barnsteen*, want het dryft de pis, en de Nageboorte af, en stopt de bloedvloed.

138. En Juffrouw FLOVER verzekerde my, dat zy verscheidene Vrouwen van de roode vloed genezen heeft met een half vierendeel

loots

loots gestotene *Barnsteen*, met een weinig geraspte *Nootmuskaat*, gemengt met een dooir van een ey, 's avonds ingegeven, en daar op gedronken een klein glaasje oude roden Wyn.

139. Ik hielp met dit Geneesmiddel van Juffr. Flover een Vrouw in *Fleetstraat* die sterk vloeide, ik gaf het in met wat Kandeel, gemaakt van Ale met wat Foely en dooiers van eyeren.

140. Maar als de vloed sterk is, en als met een stroom afloopt, kan ik my niet gemaklyk laten voorstaan, dat de wortel van *Filipendula*, of *Barnsteen*, of *Dooiren van Eyeren*, of diergelyke eenigen hulp toe kan brengen, ik zal meer geloof geven aan de *Ezels*, *Paarden*, of *Varkens drek*, zoo inwendig ingegeven, als uitwendig opgelegt.

141. Ik zoude van harten wenschen en begeren, dat eenig voortreflyk en geleerd Praktisyn eenig kragtig geneesmiddel geliefde aantewyzen, waar door dit euvel en vernielend kwaad gebreidelt konde worden; alle Vrouwen zouden zyn waardy en goedheid dankelyk erkennen.

142. „ *Riverius pro fluxu inmodico post abor-*
„ *tum Cent:* 1. *Obs:* 96.

℞. *Aq: Plantagin:*
Naph:
Rosar:
Syr: Corallor: ana unc. j.
Salis prunell: dr: j.
Sanguin: Dracon: scr: ß.
M. F. *Potio.*

Dit wierd eer andere hulpmiddelen gereet gemaakt wierden, gebruikt, en de pyn in de Buik en Lendenen, hield binnen een kwartier uurs op, en de vloed minderde, zoo dat geen andere hulpmiddelen nodig waren; By gebrek van *Syr: Corall:* mag men *Syr: Rosarum Siccatarum* nemen.

℞. *Aq: Still: Plantagin:* unc: iij.
Tinct: Corallor: Cochlear: j.
Sacchar: albiss: q. V.
M.

℞. *Croci Martis.*
Throc: de Carabe ana dr: iij.
Cons: Rosar: rubrar:
Carn: Cidonior: ana unc: j.
Syr: Mirtill: q. s.
M. F. *Electuarium.*

Dosis omni mane dr: j. *& postea bibat potionem præscriptam.*

143. Daar was een zekere jonge Adelyke Vrouw, die al den tyd van haar Kraam veel Bloeds loste, dat haar somtyds met klonten afliep, en meer als veertien dagen na haar Kerkgang duurde; ik gaf haar poeier van *Barnsteen* met de dooir van een Ey, 't welk haar weinig goed dede; ik voegde 'er poeier van de *rad: filipendula* by, dat niet meer dede als 't voorgaande; maar eindelyk dede ik 'er wat poeier van *Galnoten* by, en met driemaal nemen was de vloed gestopt.

℞.

℞. *Pulv: Succin:* ſcr. j.
Rad: Filipend: dr: ß.
Gallar: Gr: IV. *aut* VI.
M.

144. PHILIPPUS HOCHSTETTERUS ſtelt in zyn aanmerkingen dit volgende ſtop-poeier voor.

℞. *Pulveris Stegnotic:* dr: j.
Aq: Still: Plantagin: utriusque.
Burſæ Paſtoris.
Tormentill: ana unc: j.
Tabell: Manus Chriſti Perlat: dr: ß.
M. F. *Hauſtus.*
PULVIS STEGNOTICUS.

℞. *Succin: Albi ppt:*
C. C. Uſti.
Lapid: Ætitid: Nuclei interioris.
Hæmatit:
Corneol: ppt:
Corall. Rubr: Solut:
Terræ Sigillatæ veræ ana dr: j.

„ *Omnia hæc in pulverem tenuiſſimum redacta* „ *dabat adultis in magno fluore maxime poſt par-* „ *tum* dr: j. *in aliis tantundem; in Dyſenteriis* „ *& diarrhæis vel aliis fluxubus aut hæmorrha-* „ *giis, junioribus* dr: ß. *aut pro ætate cum con-* „ *venienti liquore;* "

„ SYRUPUS DE PLANTAGINE COMPOSITUS IN „ HÆMORRHAGIIS.

℞. *Succ: Plantagin:* unc: viij.
Aquæ Roſar: ℔. ij.

Spo-

Spodii.
Nuci Cupreſſ:
Flor: Balauſt:
Sumach:
Sang: Dracon:
Gumm: Arabic:
Maſtich:
Olibani.
Gallarum.
Hypociſtid:
Ebor:
Lapid: Hæmatit: ana unc: ß.
Sacchar: Q. S. ut fiat S. A. Syrupus.

℞. *Throc: de terrâ Sigill:* ſcr. j.
De Carabe dr: j.

M. F. *Pulvis ſubtiliſſimus alternis diebus ſummo mane adſumatur ex vino nigro ſtiptico Q. S. expertum eſt & te excuſabit ab ulteriori operatione.*

℞. *Philon: Perſici* ſcr: iv.
Boli Armen: ſcr: j.
M. *& habeas pro experto.*

145. Onder de aantekeningen van myn Eerwaarde Oom, de Heer ROBERT WILLOUGBY, *Geneesheer* tot GLOCESTER, vond ik deze Remedie.

℞. *Succini.*
Sanguin: Dracon:
Lapid: Hæmatit:

Co-

Corall: rubror:
Semin: portul: ana dr: j.
Flor: Balaust: scr. ij.
Boli Armen: Orient: dr: ij.
M. F. *Pulvis*, *dosis* dr: ij. *ex Aq. Plantagin:* unc: iv.

„ *Rarissime tertio repetere necesse est. Sexa-*
„ *genaria ex profluvio fere exhausta unica dosi Sa-*
„ *nata est.*

146. De Ezelsdrek heeft by veele Schryvers groten lof; waar in ik haar geloof, eenige voegen 'er de Varkensdrek by.

147. In agt nemende de eerste kortbondige spreuk van HIPPOCRATES, alwaar hy zegt „ *vi-*
„ *ta brevis*, *ars longa*, *occasio momentosa*, *em-*
„ *pyrica periclitatio periculosa; neque vero Medi-*
„ *cus modo sic &c.*" het leven is kort; maar de konst is lang, de gelegenheid des tyds is van groot belang; de beproeving, alleen op ondervinding steunende, is gevaarlyk; de Geneesheer moet niet alleen zyn pligt waarnemen &c. en wetende, dat deze woorden waaragtig zyn, en op een meer dan gemeene wyze omtrent het Kraambedde, zoo bekende ik „ *dulce bellum in*
„ *expertis.*" Dat de Oorlog den onervarenen zoet is, en een afkeer hebbende „ *de huma-*
„ *no ludere corio.*" om met het leven van den Mensch te spelen, zoo had ik deze oefening verlaten, indien „ JOH. BAUHINUS *victoriam*
„ *clamans*, *inquiens*, *satis commode pedem unum*
„ *reperio.*" victorie roepende, zeggende, ik vinde zeer gemaklyk een voet, my in myn voorne

nemen niet hadde doen veranderen ; immers dat konnen verscheide Vrouwen met haar Kinderen getuigen, en hebben dikwils verzekert, dat het verlossen by de voeten in verre zoo pynlyk niet is als de geboorte, daar het Hoofd voorkomt, en met moeilykheid verzelt is.

148. Al wat ik gezeit en waar te zyn bemerkt hebbe, heeft die voortreffelyke Man, en Beminnaar van alle Menschen, de Geneesheer HARVEUS, in zyn discours over de Geboorte, met de volgende woorden bevestigt, „ Niet tegen-
„ staande in een misdragt, of dat de vrugt
„ dood is, of dat 'er op eenige andere wyze
„ een zware verlossing zyn zal, zoo dat het
„ handwerk in het voorval vereischt word,
„ dan is de bekwaamste weg, om voort te ge-
„ raken, met de voeten voor te verlossen,
„ want door dit middel word de engte van de
„ Lyfmoeder geopent als of het door en wigge
„ geschiede, wanneer derhalven de hoop van
„ de verlossing, voornamentlyk van de vrugt
„ afhangt, als zynde levendig en sterk, zoo
„ moet men des zelfs voorkoming met het
„ Hoofd voorwaarts tragten te bevorderen,
„ maar indien dit werk van de Lyfmoeder af-
„ hangt, zoo moeten wy bezorgen, dat het
„ Kind met de voeten voor gebooren worde.

149. Met deze woorden, of dat 'er op eenige andere wyze een zwaare verlossing zyn zal, zoo dat het handwerk vereischt word, besluit ik, dat wanneer een arm voorkomt, en in alle andere moeilyke geboortens, hoe het ook zoude mogen zyn, het best is, het kind by de voe-

ten

ten te halen; en langs dien weg ook alle overgrote Kinders, daar de doortogt niet of te naauw is, en de Lyfmoeder niet te droog gemaakt is.

150. Op den 8 July 1667. tot CHURCHLOCKINGTON ontboden zynde, om ELEONORA KNIFETON te verlossen, vond ik twee Vroedvrouwen by haar, een van dezen (die van de voornaamste Vroedvrouw van 't geheele *Graafschap* STAFFORD gehouden wierd) had met veel ongemaks de eenen arm te rug gebragt; dog haar wetenschap zig niet verder uitstrekkende, zond zy om my; ik vond het Kind dood, en de uitdryvende kragt van de Lyfmoeder verdooft, ik plaatste haar knielende op een kussen, gelyk te voren aangewezen is; en kreeg zeer kort de voeten; en alzoo verloste ik haar in de tegenwoordigheid van deze Vroedvrouwen, zonder ongemak, of eenige vlagen, die haar konden dienen, en zy bekwam zeer wel haar vorige gezondheid; en daar na heeft zy met haar Man tot DARBY, aan myn huis komende, dit dankelyk bekent.

151. Diergelyke verlossing gebeurde op den 1 *September* 1661 MARIA MARIER, de Huisvrouw van eenen *Predikant* tot CHURTMAYFIELD; de Vroedvrouw had met veel moeite den arm weder ingebragt, maar konde niet verder komen; ik verloste haar spoedig, het Kind by de voeten afhalende, zonder eenige vlaag of uitdryving van de Lyfmoeder, tegen alle verwagting van de Vroedvrouw, en der Vrienden, die 'er by waren; na de verlossing verzekerde de Kraamvrouw

vrouw de Vrouwen, dat ik haar ten opzigt van haar vorige lyden, geen meer pyn aangedaan hadde, als die zy gemaklyk verdragen konde, en bedankte my met een vriendelyk en lacchend gelaat, en zy haar vorige gezondheid wel bekomende, dankte GOD voor ZYNE genaden.

152. Op den 15 *Febr.* 1667. wierd ik geroepen by ANNA HARRIZON; ik bevond, dat haar kragten zeer verſpilt, en zy als op haar ſterven lag; de Vroedvrouw zeide my, dat het Kind dood was, en ik heb nooit een arm gezien, die door trekken meer geforceert, en gezwollen was; ik bragt volgens myne beſchreven wyze een voet, zonder den arm weder te rug te brengen, buiten, maar de arm bewoog zig niet, nog wilde niet opgaan, of het lighaam keerde, voor dat ik den arm in myn hand nam, en een weinig opwaarts drukte, als wanneer het keerde, en zy op myn gewoone wyze verloſt wierd, ook wierd de Nageboorte wel en geheel zonder eenige ſcheuring afgehaalt. Naa het opbrengen van myn hand, bevond ik, dat ik langs de ruggegraad van het Kind opgleede, ik draaide myn hand onder de buik, en vond alzoo een voet, zonder dat ik de Moeder eenige moeilykheid aandede, en de goede uitſlag was aanmerkenswaardig; de punt van haar Staartbeen was zeer breet, dik, innewaarts gebogen en onbeweeglyk; de Vroedvrouw had door het ſtyf trekken om het Kind by den arm aftehalen, de ſchouder zoo vaſt tuſſchen de beenderen ingewikkelt, dat het niet te rug wil-

wilde, voor dat ik den arm een weinig met eenige force hadde opgezet, zynde dit de eerste arm, die in myne gehele praktyk door het halen by de voeten niet heeft willen inwyken.

153. De 1ste *Maart* 1667. wierd ik tot Ocbrooke ontboden, by eene Elisabeth, Huisvrouw van Thomas Holland; het Kind bood den arm aan, daar twee Vroedvrouwen eerst by getrokken, en naderhand wederom te rug, en met geweld in 't Lighaam gebragt hadden; waar door ze digt aan de schouder gebroken, en 't Kind van 't leven berooft was, zynde de Moeder zeer in kragten afgenomen, en haar geboortedelen zeer raauw en gezwollen; ik dede de Vrouw op een hard Kusse nederknielen op de gezegde wyze, latende myn hand opglyen, bekwam ik gemakkelyk een voet, maar konde ze niet houden, om dat zy zoo glad was, tot dat ik myn voorste vinger agter de hiel leide, houdende die tusschen myn voorste en middenste vinger, en de gehele voet in myn volle hand, en aldus bragt ik met eenige stribbeling de voet buiten, maar konde ze niet wel vasthouden, voor dat ik ze in een zagte luier gevat hadde; het Kind wilde niet bewegen voor dat ik den arm met kragt opgezet had, en doe keerde het Kind gemakkelyk; ik haalde het Kind by dit been, tot aan deszelfs vereeniging met de andere, en zoekende, waar de andere voet was, vond die leggen, langs de Buik van 't Kind; ik bragt myn vinger tusschen de Buik van 't Kind en de dye, en zagjes met

myn vinger de heup, en met de andere hand de voet trekkende, haalde ik het tot den hals, hebbende ondertusſchen het aangezigt van het Kind na de rug van de Moeder gekeert; doe bragt ik myn vinger in de Mond van 't Kind, en halende by de voeten, was zy ſpoedig, en gemakkelyk, zonder eenige vlaag, of kragtige werking van de Lyfmoeder, verloſt: Ik vond een twede Kind, en greep het mede by de voeten, maar konde het niet voortbrengen; want het wilde zig niet bewegen, nog keren, voor dat ik hem weder met het Hoofd in de Lyfmoeder opzette. Het leefde, maar konde niet zuigen, en wierd met de pappot groot gemaakt, nam egter wel in kragten toe, en was den 10 November 1668. nog in leeven. De Nageboortens wierden beide afgehaalt, en waren beide in een vlies beſloten, omtrent de weidte van een ſpan den een van den anderen.

154. Ik hebbe menigmaal ruuwe en onbekwame handeling in jonge Vroedvrouwen gezien, en zomtyds ook wel in ouden, en hoe zy de Vrouwen door haare groote misſlagen elendelyk gekwelt hebben, het welk my menigmaal tot groot medelyden verwekt heeft, beklagende de droefheden der Vrouwen, die in Arbeid waren. Derhalven heb ik om de eerſte te onderrigten, en de tweede beter hulp toe te brengen, deze aantekeningen nevens aanmerkingen daar op ſlaande by een gebragt, tragtende goed te doen aan allen. Latende myne dankbaare erkentenis van deze overgroote genade,

van

van dat ik zoo gelukkig verlost hebbe, tot God Almagtig wederkeren. Ik zoude van harten wenschen, dat eenig verstandig Practisyn (indien iemand het zoude willen ondernemen) deze eenvoudige manuale aanmerkingen in overweging name, en een beter, klaarder, en gemaklyker weg van oefening tot volmaking van zoo groot een werk, altyd twyfelagtig en met droefheid en vrees vergezelschapt, nimmer vry van gevaar, dat ook tot het einde van de Werelt blyven zal, wilde aan het ligt brengen; en ondertusschen my toe te laten de veelvuldige vermoeitheden, door het doen van lange reizen, t' aller uure zoo by nagt als by dage en in goed en kwaad weder, door de goede uitvallen nogtans gelukkig gemaakt, neder te leggen en te laten rusten onder de bevestiging van het gevoele van voortreffelyke Mannen, en de betuigingen van verscheiden Vrouwen, die nog gelukkiglyk in leven en gezondheid zyn, genietende haar zelve en 't leven harer Kinderen, en te besluiten, dat in alle zware onnatuurlyke, en dwarsleggende Geboortens, de eenige weg en laatste toevlugt om de Moeder en 't Kind te behouden, is, de Geboorte niet te brengen tot het Hoofd, maar tot de voeten, en by de beenen aftehalen, 't welk spoedig, gemaklyk, en met behoud zal volbragt worden, gelyk verscheiden Vrouwen, die ik in onnatuurlyke, en moeilyke geboortens verlost heb, dit alles zullen bewaarheden, tonende tot bekragtiging van myne daden haar levende Kin-

deren, zynde beide Moeder en Kind door dat middel behouden en uit de kaken van de dood gered. Ik weet ook geen reden, waarom haar levendige getuigenissen niet behoorde aangenomen te worden, ziende dat zy alleen zonder ongemakken te lyden, alleenlyk onnatuurlyke geboortens en zware Arbeiden gevoelt en ondergaan hebben.

E I N D E.

BYLAGEN,

In zig bevattende de

BEWYSSTUKKEN

Welken ter verdediging der Waarheid
in de voorgaande

TWEELEDIGE VERHANDELING

bygebragt worden.

BYLAGEN.

Letter A.

Bevat in zig een advertissement, dat gevonden word in de Amsteldamsche Courant van den 27 October 1753. luidende van woord tot woord als volgt.

t'Amst. by SIMON SMIDT *in de Bretanje-straat, zyn voor een civiele prys te bekomen, de berugte Instrumenten, of zo genaamt geheim van Roonhuyzen gebruikt, om een Geklemt Hoofd te verlossen, namentlyk het eene uitgegeven op Hooge order door J. P. Rathlauw Vroetmeester in 't jaar* 1747. *en in zyn boek op pag.* 12. *beschreven, en het andere nu onlang door de Heeren J. van der Pol, en J. Fischer Stads Docts, waar van het gebruik, en geringe onderscheit by gemelde S. Smit te zien is.*

Omtrent deze advertentie, in welke onze namen verkeert opgegeven zyn, dat de blyk van verhaasting met zig voert, moeten wy eenige opheldering geven, voor zulken, die wat verder afgelegen zyn, en dus minder gelegenheid

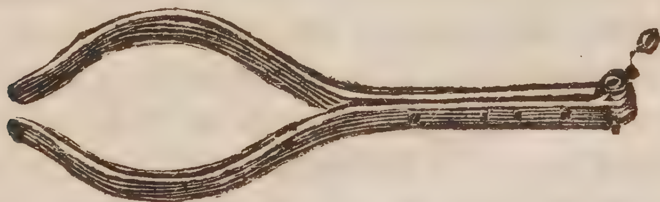
gehad hebben, om de zaak, gelyk zy waarlyk is, regt te kunnen verſtaan.

Voor eerſt dan verwondere zig niemand, dat wy deze advertentie aan RATHLAUW, in onze verdediging der waarheid p. 10. hebben toegeſchreven, want door dezes misleiding, heeft de genoemde SMIT, RATLAUWS eigenhandige advertentie by den Drukker der Amſteldamſche Couranten overgegeven, zonder dat hy byna wiſte, wat deszelfs inhoud ware, en dit ten tweedemaale herhaalt, na dat hy door RATHLAUW andermaal bedrogen was, van niets tegen ons genoege gedaan te hebben, waar voor de voorſchreven uitgever der Couranten hem gewaarſchuuwt hadde.

Ten andere zal ieder, dien 't luſten zal, het boekje van RATLAUW, dat hy, zegt op hooge order uitgegeven te hebben in den Jare 1747. in te zien, op de van hem hier aangehaalde pag. 12. niets vinden, van 't geen hy verwagt, maar wel op pag. 21. dog men verbeelde zig niet, dat dit een drukfout zy in de advertentie; het komt ons zeer waarſchynlyk voor, dat dit met byzonderen toeleg geſchiet zy, ook hebben wy pag. 12. in zyn eigenhandige advertentie by den Courantier gelezen, en ook is het dus by herhaling gedrukt: als men pag. 21. by hem naziet, en dat vergelykt met onze beſchryving van het Roonhuyſiaanſch Inſtrument, dan kan een Kind het onderſcheid begrypen, dog het was hem wel bekent, dat kundigen het niet behoefden in te zien, dewyl het dezen genoeg bekent was; het is hem naar allen ſchyn

meer

meer te doen geweeſt, om het gemeen in dien waan te verſterken, dat hy de eerſte ontdekker ware, waar van hy het zelve ook meerder als beveſtigen wil, indien het zyn geſchrift op pag. 12. wilde nazien, het geen niet zonder toeleg voorkomt verrigt te zyn, want pag. 21. daar de eigentlyke beſchryving van zyn Inſtrument ſtaat, zoude zekerlyk de onkundigſten zelf overtuigt hebben van de onwaarheid van zyn ſtelling, daar pag. 12. een onopmerkzaamen, die gewoon is, vooral wanneer hy 'er geen volkomen belang in heeft, met een vlugtig oog iets te beſchouwen, op het bloot gezigt van eenige bewoordingen, die daar gevonden worden, als by voorbeeld, *ik wiſt wel* enz. ligtelyk tot dit verſchielykt beſluit konde doen komen, dat hy met regt zig tegen ons had aangekant, waar van nogtans het tegendeel in onze Tweeledige Verhandeling met veel bewyzen geſtaaft is; en op dat een iegelyk daar van te beter zouden kunnen oordelen, hebben wy nodig geagt hier by te voegen deze Figuur

uit wiens vergelyking met de onze zoo in de even voorgaande als in de eerſte verhandeling gegeven, duidelyk genoeg kan afgenomen worden het groote onderſcheid dat 'er waarlyk is

tusschen zyn Instrument, dat hier door afgebeelt word, en de van ons beschrevenen; het zyne dog is een dubbelt, het onze een enkeld Instrument; het zyne werkt aan de zyde van het Hoofd des Kinds binnen de Baarmoeder, zoo als hy zelfs beschryft op pag. 22. en afbeelt in de tweede plaat, het onze doet zyne werking op het agterhoofd des Kind, reets buiten de mond der Baarmoeder zynde; het zyne werkt als een tang, 't geen zyn derde plaat aanwyst, het onze als een handboom, gelyk onze beschryving duidelyk leert; het zyne steunt ten opzigten van zyne egtheid op loutere gissingen, het onze op ontegenzeggelyke bewyzen veelvuldig, en breedvoerig opgegeven in de voorgaande verhandelingen, en welken van dien aart zyn, dat zy allen, die eenige kundigheid hebben, al waaren zy nog zoo partydig, gewislyk zullen moeten overtuigen, dat wy de waarheid aan onze zyden hebben.

Wy kunnen, schoon wy met waarheid betuigt hebben, ons met geen andere Twistschriften te zullen ophouden, dat wy nogmaals hier betuigen, niet afzyn, om hier iets by te voegen ten aanzien van een plaat uitgegeven den 10 January des Jaars 1754. te Amsteldam by STEVEN LEDET, in zig bevattende de afbeelding van het Instrument van RATHLAUW; van DE BRUIN; een derde gelykende naar dat van BOEKELMAN; en dan nog twee kleiner afgebeelde Instrumenten door ABRAHAM TITSING *Diana*, zoo den uitgever van deze plaat zegt, welken, schoon hy zynen naam verzwygt, egter

zig

zig by kundigen, door de Caracters, die hy hier door van zig geeft, genoeg bekent maakt. In het algemeen moeten wy met allen, die tessens eerlykheid, en kennis bezitten, bekennen, dat hier de onkunde, met de onbeschaamdheid op het levendigst worden afgebeelt, en dat men eeniglyk heeft toegelegt om het onkundig gemeen te verleiden, en dus voor zig eenigen roem te behalen, dat het egte kenmerk van een lafhartige ziel is, het geen met weinig moeiten kan bewezen worden.

Want dat in deze afbeeldingen, en in de korte beschryving, die 'er in het Nederduitsch, en in het Fransch bygevoegt is, een onbetaamlyke en moedwillige onkunde doorstraalt, en wel byzonder zoo eene, die haren oorsprong verschuldigt is aan een driftige voorbarigheid, en verwaanden zugt tot ydelen roem, die niet dan door listig bedrog, en dan nog nauwlyks by den onoplettensten eenigen tyd bestaan kan, is zoo klaar, dat het van niemand kan geloochent worden, als men hem slegts ligtelyk onderrigt; want het geen daar genoemt word onder Letter B. 1. en 2. het Instrument van den Vroedmeester DE BRUIN, door ons in den Jare 1753. uitgegeven, is eigentlyk dat niet, zoo als uit vergelyking van deze Figuur, met die van ons agter onze eerste Verhandeling geplaatst is, blyken kan, maar komt over een, met dat 't geen wy beschreven hebben door den Vroedmeester P. PLAATMAN enz. gebruikt te zyn, gelyk de eerste Figuur by onze tweede Verhandeling aanwyst: en 't geen in de beschryving der plaat waar omtrent wy hier bezig zyn gezegt word, aan-

aangaande het Instrument met den ronden steel, en een oog aan deszelfs end, en onder de Letter C. 1. en 2. afgebeelt, voert de klaarblykelykste kentekenen van een beuzelagtige onkunde met zig, dat ieder gewaar moet worden, als wy hem zullen hebben te kennen gegeven, dat die Figuur dat Instrument verbeelt, 't welk wy gezegt hebben ons van eenen onzer Vrienden te zyn medegedeelt, voor het Instrument van Boekelman, waar mede het wel eenigzints, dog niet volkomen overeenkomt, dewyl het veel breder is, groter bogt heeft, en niet zoo schielyk als het egte Boekelmanniaansche in den steel eindigt, dat alles duidelyk door ons beschreven en aangewezen word in de twede Verhandeling; en niet tegenstaande wy dit Instrument reets gehad hebben van den 29. October 1753. zegt men nogtans daar van, *dat het binnen kort staat uit te komen*, en een weinig lager, *dat het reets geconcipieert zynde, binnen kort staat uit te komen*, waar omtrent wy eeniglyk ter waarschouwing van allen, die zig niet willen laten misleiden, te zeggen hebben, dat wy dit Instrument geheel verwerpen, als geenzints tot het Roonhuysiaansch behorende, en volkomen onbekwaam om in dit geval gebruikt te worden; en dit is al, wat men met waarheid van dit Instrument, schoon met het Boekelmanniaansche meest overeenkomende, zeggen kan; want wy weten zeker, dat dit ons ten gevallen, door eenen onzer Vrienden, naar een egt Instrument van een der Boekelmanniaansche Vroedmeesteren, door verhaasting kwalyk gesmeed is, en dat hy daar

van

van nimmer eenig ander gebruik gemaakt heeft, of maken zal.

Van de twee laatste, en in 't klein afgebeelde Instrumenten, in deze Plaat met een * getekent, en zoo men zegt door de *Diana*, van den Heelmeester ABRAHAM TITSING geteelt, is het niet nodig, dat men iets reppen, want dezen hebben geen de minste overeenkomst met de van ons beschrevene Instrumenten, gelyk een ieder, die het vergelyken wil, klaarlyk merken zal. Dus hebben wy dan de onkunde, die hier heerschende is, aangewezen; dewyl de beschryving, die 'er by de afbeelding der genoemde Instrumenten gegeven word, met de waarheid der zaak geheel strydig is: nu zullen wy nog kortelyk de onbeschaamtheid van deze daad voor een iegelyk ten toon spreiden, en wy twyffelen geenzints, of men zal moeten bekennen, dat deze zoo groot is, dat men zig zal moeten verwonderen, hoe 'er een sterveling gevonden kan worden, met geen den minsten schyn van eenige schaamte begaaft. Men durft hier nevens den anderen vier verscheiden Instrumenten, waar van 'er een Letter B. tot het Roonhuysiaansch Geheim behoort, plaatzen, op dat men uit vergelyking van dezelven mogt afnemen, wat het egtste zy, daar nogtans het eerste, namentlyk dat van Rathlauw, zoo ras het te voorschyn kwam, met regt betwist is egt te zyn, dat uit onze twede Verhandeling middagklaar blykt; en het derde Letter C. gelyk wy zoo even gezegt hebben, geenzints voor een Roonhuysiaansch Instrument moet gehouden wor-

worden, zoo min als de twee in 't klein en met een * getekende Inſtrumenten; al wie maar de minſte aandagt oefenen wil, en 't geen wy geſchreven hebben, nazien, zal overtuigend moeten bekennen, dat hier een zotte, dog tefſens vermetele onbeſchaamdheid uitblinkt; te meer als hy nagaat, dat uit de te zamenvoeging van onze Inſtrumenten met die van Rathlauw de *Inſpectores van het Collegium Medicum*, en *de Gecommitteerdens tot de Examens der Vroedmeeſteren*, die Certificatien gegeven hebben, welken hier agter volgen onder de Letter G. en H. Ook geeft deze onbeſchaamtheid nog des te zigtbarer zig te kennen, als men met aandagt overweegt de liſtigheid, die 'er gepleegt is, in de plaatzing der Figuren, op die ter verleiding van het gemeen geſchikte Plaat; eerſtelyk vertoont men daar de Tang van Rathlauw, (zoo als wy die in 't klein hebben laten aftekenen, pag. 3. in de Bylagen) daar na een blad van dezelve op zeide, en dan nog eens een blad van dezelve om breedte te vertonen; nevens dit, vertoont men het egte Roonhuyſiaanſch Inſtrument zoo als het door P. Plaatman gebruikt is, (gelyk wy zoo even hebben gezegt) mede op zyn plat, waar door zulken, die niet alle nauwkeurigheid gebruiken, ligtelyk tot die gedagten komen, dat 'er weinig onderſcheid gevonden word tuſſchen het Inſtrument door ons uitgegeven, en dat van Rathlauw, dat nogtans met het onze, dat is het Roonhuyſiaanſche geen de minſte overeenkomſt heeft, dat ieder gemakkelyk zal toeſtem-

ſtemmen, al laze hy eeniglyk, dat wy daar van in deze Bylage gezegt hebben, zonder ons wydlopiger bewys, in de Tweledige Verhandeling na te gaan. En niet tegenſtaande dit alles waaragtig is, durft nogtans de uitgever van deze plaat in het einde van zyne beſchryving ter opheldering van dezelve gegeven, ten blyken van een alles overklimmende onbeſchaamtheid zeggen: „ *Het verligte gemeen heeft het regt* „ *van te oordelen, aan wie van de vier d'egtheid* „ *toekomt. Men zal ten dien einde aan het zelve* „ *binnen korten ſtof genoeg fourneren, omme een* „ *vonnis zonder appel te kunnen geven.* " Op zulke laffe beuzeltaal behoeft niets anders geantwoord te worden, dan 't geene wy reets gezegt hebben, dewyl alle kundigen daar door overtuigt zullen worden, wat 'er waarlyk van de zaak zy.

Al wat wy hier aangaande deze Plaat aangemerkt hebben, kan men uit duizend monden horen beveſtigen, want wy durven als eerlyke Mannen ſtaande houden, dat wy niemand, die maar eenige kundigheid bezat, geſproken hebben, of hy heeft met ons daar van het zelve getuigenis gegeven; zoo dat wy ook niet te onregt gezegt hebben, dat in dit doen het kenmerk van een lafhartige ziel te vinden is, als te vreden zynde met een veragtelyke en belagchelyke toejuiching van een domme menigte, gepaart met de verfoejing van kundige en eerlyke Konſtminnaren, dat de ware loon is van allen die zoo een handelwys verkiezen, boven een Edelmoedige bekentenis van onwetend, ja

al

al ware het moedwillig gedwaalt te hebben, waar door men zig van gegronde of ongegronde vermoedens kon zuiveren, en door verder goed gedrag in ſtaat ſtellen, om langs den Koninglyken weg zyn doelwit te bereiken.

Letter B.

Behelſt een Advertiſſement, te vinden in de Leidſche Courant, van den 7. November, en in de s' Gravenhaagſche Courant, van den 14. November 1753. luidende, als volgt:

De Weduwe wylen A. Boekelman gewezen Stads Breuk-en Vroed-Meeſter te Amſteldam gezien hebbende een Advertiſſement, van J. S. Smit Mr. Smit in de Petanne Straat te Amſterdam van dato 27. October 1753. waar in hy voorgeeft het Geheim van Roonhuyzen, door de Heer Rathlauw hem ter hand geſtelt, en op hooge ordre Anno 1747. uitgegeven, en aldus gedebiteert, te koop te hebben, als mede een twede bekentmaking van dato 30. October 1753. van den zelven J. S. Smit, daar hy zegt, dat de egte RHOONHUYSIAANSCHE INSTRUMENTEN, *met alle derzelver veranderingen (Note Bene) zo als die nu zyn, en nog komen mogen, by hem op 't Civielſte te bekomen zyn, vind zig verpligt 't Publyk te onderrigten, dat zy na Examen en onderzoek der Figuren, zo door den Heer P. Rathlauw, als door de Heeren J. de Viſſcher en H. van de Poll gemaakt, ontdekt, en uitgegeven, en aan de voorſchr.*

ſchr. J. S. Smit ter hand geſtelt, dezelve weinig verſchillende vind, en dat die beide geen de minſte betrekking, overeenkomſt, nog applicatie hebben, met het wezentlyk Geheim van Roonhuyzen by haar Overledene Mans Grootvader, Vader, en hem zelve een reeks van jaren bezeten, en met veel reputatie geexerceert zynde, en by haar als nog geexerceert wordende.

Letter C.

Is een advertiſſement uit de Amſterdamſche Courant van den 30 October 1753.

Jan Simon Smit Mr. Smit in de Petanneſtraat te Amſterdam, adverteert het Publicq, dat by hem de egte Rhoonhuyſiaanſche Inſtrumenten met alle derzelver veranderingen, zo als die nu zyn en nog komen mogen, op 't civielſt te bekomen zyn, en heeft by nader onderzoek gezien, dat by J. S. Smit grotelyks geabuzeert is in de advertentie van dato 27 October 1753. alzoo dat Inſtrument, dat Rathlauw hem opgegeven heeft ('t welk by Rathlauw ook zegt beſchreven te zyn op pag. 12. van zeker Boekje door hem uitgegeven in den jare 1747.) in 't geheel geen gelyken heeft na dat, het welke de Heeren Stads Doctoren J. de Viſſcher, en H. van de Poll, ontdekt en uitgegeven hebben.

Letter D.

Is de Notariale Acte, gemaakt by de Overgaaf van al het geen tot het Roonhuysiaansch Geheim behoort; dog niemand verwondere zig dat daar in niets van koping gesproken worde, alzoo wy dezen slegts hebben laten maken ter bevestiging der egtheid van 't geen wy bedoelden.

Heden den 9 July dezes Jaars 1753. *compareerden voor my Mr.* ARNOLDUS DE RIDDER, *Notaris, by den* EDELEN HOVE VAN HOLLAND *geadmitteert, te* AMSTELDAM *residerende, in het byzyn der ondergemelde getuigen.*

De Heer HARMANUS VAN DER HEYDEN, *Koopman binnen deze Stad, en Mejuffrouw* GEERTRUIDA DE BRUIN, *egte lieden, zynde de Vrouw met haren Man geadsisteert, en ten deze geautborizeert, zynde de Juffrouw Comparante de eenige Dogter en eenige nagelaten Erfgenaam van haren Vader wylen den Heer* JOHANNES DE BRUIN, *in leven Mr: Chirurgyn, en Vroedmeester binnen deze Stad, en exhibeerde aan my Notaris in præsentie van de ondergemelde getuigen, en in het byzyn van de Heeren* JACOBUS DE VISSCHER *en* HUGO VAN DE POLL, *beiden Medicinæ Doctoren binnen deze Stad, een Geldzakje, zynde toegezegelt met het Cachet van haar Juffrouw Comparantes Vader. Als mede een Pacquet zynde mede toegezegelt met het voorschreve Cachet; declarerende daar in gesloten te zyn alle het geene tot de Vroedkunde en wel inzonderheid tot het Geheim der Vroed-*

Vroedkunde van den Heere ROGIER VAN ROONHUYZEN (*in leven Med: Doct: Mr: Chirurg: en Vroedmeester alhier*) *behorende is, zoo en in dier voegen als het zelve door hun voornoemde Vader van den Jare* 1709. *is bezeten geweest, en alzoo door zyn Ed. zorgvuldig by den anderen bewaart geworden, en door hem zoo als het althans bevonden word, was verzegelt, en ook alzoo tot dato dezes verzegelt en gesloten gebleven, zonder dat zy of iemand van hun beiden het een of het ander ooit hadden geopent: verzoekende zy Comparanten aan my Notaris het zelve zakje en Pacquet te openen. Zoo als zulks dan ook op dato dezes in het byzyn van hun comparanten en opgemelte Heeren Doctoren in præsentie van de ondergemelde getuigen geopent zynde daar in gevonden is het volgende. Als in het Geldzakje drie differente Instrumenten aan elkander gebonden.*

Drie dito als de vorige. Waar van ik drie Instrumenten (ten einde altoos van de Egtheid derzelve zoude kunnen blyken) aan den anderen met het Cachet van my Notaris verzegelt hebbe. Vervolgens in het verzegelde Pacquet twee ieder byzonder met het boven gemelte Cachet van den Overledene verzegelde Pacquetten, dienende tot elucidatie van het gebruik der voornoemde Instrumenten, en van het Geheim der Vroedkunde als voren.

Wyders hebben de Heer en Juffrouw Comparanten aan my Notaris in het byzyn als voren, nog geexhibeert, de Instrumenten, zoo zy declareerden, door hunnen Vader dagelyks zynde gebruikt, in alles overeenkomende met dezelve Instrumenten, welke in het voorgemelde verzegelde zakje zyn ge-

vonden, declarerende geen andere of meerdere Instrumenten of Geschriften tot dit Geheim behorende, onder zig berustende te hebben; præsenterende alle het zelve des gerequireert wordende met Eede te bevestigen.

Waar na de voornoemde Heer HARMANUS VAN DER HEIDEN *en Juffrouw* GEERTRUIDA DE BRUIN, *al het vorenstaande zoo van Instrumenten, als Geschriften, zoo ende invoegen alle het zelve door hunne Vader is bezeten geweest, zonder eenige uitzondering of te rughouding, in præsentie van ons Notaris en Getuigen aan de voorgemelde Heeren* JACOBUS DE VISSCHER *en* HUGO VAN DE POLL *hebben overgelevert, en in hunlieder handen gestelt met volkomen overgifte, om van dat Geheim zodanig gebruik te maken als hun Edelen ten algemeenen nutte zullen te raden worden: verzoekende derhalven hier van acte, om te kunnen strekken naar behoren.*

Aldus gevonden, gedaan, en gepasseert in Amsteldam ter præsentie van de Heeren NICOLAUS BROUWER, *en* JAN POTHOFF, *als getuigen.*

Quod attestor
A. DE RIDDER,
Notaris.

Geminuteert op een Zegel van 12 st.

A. DE RIDDER.

Letter E.

Letter E.

Is een Notariaal uittrekzel uit het contract gemaakt tusschen eenige Roonhuysiaansche Vroedmeesteren, ten einden hun Geheim aan J. de Bruin enz. mede te delen.

Extract.

Zyn in der minne geaccordeert de Hr: Profess: Fredericus Ruys, *Doct:* Rogier van Roonhuysen, *Mr:* Cornelis Boekelman, *Mr:* Pieter Plaatman, *en Mr:* Johannes de Bruin.

Dat de Hr: Profess: Ruys, *Doct:* Roonhuysen *en Mr:* Cornelis Boekelman *aan Mr:* Pieter Plaatman *en aan Mr:* Johannes de Bruin *zullen onderwyzen en leren het Verlossen van Vrouwen in Barensnoot met alle de dependentien.*

En zal &c.

Zullen de Proffess: Ruys *en Doct:* Roonhuysen *deze Konst aan anderen mogen leren; dog Mr:* Boekelman, *nog Mr:* Plaatman, *nog Mr:* de Bruin *het aan niemand mogen leren, als met gemeene toestemming.*

Zoo nogtans dat Andries Boekelman *naar zyn E. Vaders doot nevens Mr:* Plaatman *en Mr:* de Bruin *zal mogen als een derde komen, &c.*

Eindeling &c.

Hier van zyn gemaakt vyf accoorten, en door ons getekent in Amsterdam den 21 Maart 1709.

was getekent F. RUYSCH M. Dr. & Professor R. VAN ROONHUYSEN, M. Dr. CORN. BOEKELMAN, P. PLAATMAN, JOHANNES DE BRUIN.

Accordeert na collatie met deszelfs Principaal by my in Amsteldam residerende Notaris dezes 23 Maart 1754.

A. DE RIDDER.

Letter G.

Is de certificatie van de Heeren Inspectores van het Collegium Medicum te Amsteldam.

De Inspectores van het Collegium Medicum te Amsteldam ter requisitie van J. DE VISSCHER *en* H. VAN DE POLL, M. D. *met alle oplettenheid naauwkeurig gezien en vergeleken hebbende het egte Rooonhuysiaansch Instrument door hun Stads Doctoren* J. DE VISSCHER, *en* H. VAN DE POLL, *den* 20 *September deezes Jaars* 1753. *uitgegeven met een Instrument door* J. P RATHLAUW *in den Jare* 1747. *daar voor gedebiteert (dog door vyf toen in leven zynde Roonhuysiaansche Vroedmeesters, waar onder ook* A. BOEKELMAN *was, met grond in een Tegenschrift verworpen, gelyk ook door de nog in leven zynde en tegenwoordige Vroedmeesters* A. TITSING, *en* R. BOOM, *tot nog toe gedaan word) bekennen geen de minste overeenkomst te zien tusschen deze beide Instrumenten, 't zy in gedaante, 't zy in werking.*

Ook

Ook bekennen dezelve Inſpectoren, dat door voorn: Doctoren aan hun zyn vertoond eenige veranderingen, die in het Roonhuyſiaanſch Inſtrument gemaakt zyn, en in den tweden druk van hare verhandeling beſchreven worden, onder welken 'er een hebbende eene bogt met een lange ſteel en oog daar aan, overeenkomt met het Inſtrument door A. BOEKELMAN *gebruikt, zoo als uit bygevoegde certificatie van den Heere* TRONCHIN, M. D. *en Inſpector Collegii Medici Amſtelædamenſis, duidelyk blykt.*

Actum den 20 November 1753.

Nomine Collegii Medici

JAN HANEDOES, Decanus.

Letter H.

Is een certificatie van de Heeren Gecommitteerden tot de Examens der Vroedmeeſteren.

Ter Requiſitie van de Heeren JACOBUS DE VISSCHER *en* HUGO VAN DE POLL, *Stads Doctoren, verklaren de Gecommitteerden tot de Examens der Vroedmeeſteren, dat zy gezien hebbende, het Inſtrument door de voornoemde Heren in een byzonder Tractaat over het zelve, als het opregte Roonhuyſiaanſch Geheim opgegeven, volgens alle omſtandigheden daar voor houden; en integendeel dat het geen door den Chirurgyn* RATHLAUW *in den*

Jare 1747. *daar voor is gedebiteert, nog in gedaante, nog in werking daar mede eenige overeenkomst heeft, en derhalven met veel redenen door vyf toen bekende bezitters van dat Geheim, het gemeen voor die bedrieglyke opgave is gewaarschouwt.*

Verder verklaren dezelven mede, dat het Instrument, waar van zig de Chirurgyn en Vroedmeester As. BOEKELMAN *volgens het getuigenis van den Heer* TRONCHIN *Medicinæ Doctor & Inspector Collegii Medici heeft bedient, alleen in opzigte van het handvatzel verschilt van dat het welk door de Vroedmeesters* PLAATMAN *en* DE BRUIN *is gebruikt.*

Nomine Collegii

W. ROELL. 17 18/1 53.

Letter K.

GEtuigschrift van den Heere T. TRONCHIN, M. D.

Ik ondergetekende M. D. en Inspector Collegii Medici Amstelodamensis, verklaare by deze, dat het Instrument, door de Heeren JACOB DE VISSCHER, *en* HUGO VAN DE POLL, *Stads Doctoren voor Mr:* ANDRIES BOEKELMANS *Roonhuysiaansche Instrument uitgegeven het opregte Mr:* ANDRIES BOEKELMANS *Instrument is, aan hem ondergeteken-*

kende door den zelve Mr: ANDRIES BOEKELMAN *geopenbaart.*

T. TRONCHIN.

M. D. & Inſpect: Colleg: Med: Acad: Reg: Scient: Bor:

Letter L.

Notariaal uittrekzel uit den Brief van den Heere DE MOOR, M. D. geſchreven aan den Heere HOVIUS, M. D.

Extract.

MYN HEER EN ZEER GEAGTE VRIEND.

Ik bedanke UWED: *&c.*

UWED: *vraagt myne gedagten omtrent het gepubliceert Roonhuyſiaanſch Geheim, die ik* UWED: *gulhartig zal mededelen &c. 't zoude belacchelyk zyn de weereld, om 't gering onderſcheit, dat 'er is tuſſchen de Inſtrumenten van de* BRUIN *en* BOEKELMAN, *langer in 't onzekere te houden.*

Gelieft dan te weten, dat beiden de Inſtrumenten werken als een handboom, maar dat in plaats, dat het Inſtrument van de BRUIN, *aan weerskanten kan gebruikt worden, en overal even breed is, dat van* BOEKELMAN *op de wyze van een ſpatel gemaakt is met een dunne ſteel, en een ring aan 't end, en in plaats, dat het eerſte onder 't Hoofd word gebragt, en dan daar over geſchoven, word*

word het laatste tusschen het Hoofd, en 't Schaambeen ingebragt met de holle zyde boven, en wanneer het ver genoeg is geavanceert, omgedraait, en dan met beiden op dezelfde wyze gewerkt.

Ik mag &c. —— *Onderstond* —— *Myn Heer en Veelgeagte Vriend*, UWED. DWDr. *& Vriend* —— *was getekent* BART: HERM: DE MOOR —— *ter zyde stont* GOUDA 17 $\frac{2}{1}\frac{2}{2}$ 53. —— *'t Opschrift was* —— *Myn Heer, de Heer* JACOBUS HOVIUS *Med^a Doctor te Amsterdam.* ——

Accordeert na collatie met deszelfs Principaal by my in Amsteldam residerende Notaris 23 Maart 1754.

A. DE RIDDER.

Zinſtorende DRUKFOUTEN dus te verbeteren.

In de Opdragt,

pag. 3. lin. 1. voor *Aarbodems* lees *Aardbodems.*

In de Tweeledige Verhandeling,

pag. 4. lin. 3. voor *aandagtige* lees *aardagtige.*

BERIGT aan den BINDER.

Tab. 1. *Met de verklaring moet geplaatſt werden agter het Roonhuyſiaanſch Geheim*, pag. 40.

Tab. 2. *Met de Verklaring agter de Tweeledige Verhandeling*, pag. 68.